TUDOR OCTAVIAN

FIRUL PRINCIPAL

CUADRATURA CERCULUI

romane

EDITURA EMINESCU

Tudor Octavian

FIRUL PRINCIPAL

*

CUADRATURA CERCULUI

Coperta de VASILE OLAC
In reproducere : „Îndrăgostiții" de René Magritte

Tudor Octavian

FIRUL PRINCIPAL
*
CUADRATURA CERCULUI

Romane

1985
Editura Eminescu
BUCUREŞTI, PIAŢA SCINTEII 1

FIRUL PRINCIPAL

„Dar cel mai greu e să cauți
o pisică neagră într-o cameră foarte
întunecoasă, mai ales când înăuntru
nu se găsește nici o pisică."

Filosof de odinioară

1.

Femeia își îndreaptă ochelarii, imenși și întunecați ca străfundul Gropii Marianelor, și îl fixează batjocoritor.

— În sfîrșit! exclamă bărbatul.

— Ar trebui să plec. Există și alte locuri, zice femeia. Dar n-am s-o fac. Nu se schimbă nimic. Plaja e plină de masculi impertinenți și cinici. Fugi de un individ insolent și se ivește repede altul.

Chipul colțuros, cotropit de riduri al bărbatului e marcat de inteligență și resemnare. Cineva a mototolit o bucată de hîrtie, cineva s-a străduit să ascundă în pumn niște hîrtie groasă de împachetat și apoi a încercat s-o netezească. Așa arată fața lui.

— Nu-i niciodată ceea ce aștepți, spune femeia. Crezi că e altfel și, uite, intervine un amănunt.

— Pricep, spune bărbatul. Fel de fel de mărunțișuri. Odinioară n-aveau nici o importanță. De la o vreme, au început să aibă. Ochelarii, de exemplu. Nu-i greu de înțeles...

— Ce-i cu ochelarii?

— Niței prea mari. Și prea negri. Sortiți să ascundă ceva. Sau, dimpotrivă, să atragă atenția asupra unui anumit lucru.

„Eu știu că el știe că știu că știe..." Și așa mai departe. De la o vreme, istoriile astea încep cu sfîrșitul; totul e clar, pînă și așteptarea are un nume.

„Se poartă ca un maniac", își spune femeia. „În fiecare dimineață aceeași poveste: se uită, se uită ceasuri întregi. Și, doamne, cum o face! Mă știe pe de rost. În fond, un tip manierat".

— Pe soare, spune bărbatul, toate au un sens. Chiar și obezitatea. Cînd soarele e sus și dogorește, lumea e întocmai cum trebuie să fie. Un cetățean supraponderat în chiloți de baie e ceva plauzibil. Un pîntec de stearină te duce cu gîndul la lucruri așezate și cuviincioase. Dar timpul e mohorît, gîndurile noastre sînt toate mohorîte, marea beșică astrală bolborosește și-și clatină amenințător bolțile și, fără să vrei, te gîndești că ai nimerit la balul de adio al calicilor. Mă urmăriți?

— N-am încotro, răspunde femeia.

Tonul e lipsit de ostilitate. E din cauza vremii. Te ții și nu se miră nimeni. Pînă și politețea aduce a șantaj.

Spuma grea, mirosind urît, a pește putred și a plante oxidate, pîngărește nisipul moale și cald. Goana plină de zbucium a talazurilor pare să acopere un muget sumbru și tenace, care urcă din adîncul mării. Trupurile sidefii ale cetățenilor aduc a jivine ostenite și neîndemînatice azvîrlite dintr-o singură sforțare a apelor pe mal.

— Da, admite binevoitoare femeia, vacanța e ratată. Măcar dacă ar ploua. S-ar lămuri cumva. Pe bărbați, monotonia îi excită. Tot ce la soare avea o explicație, pare obscur, dacă nu de-a dreptul înfricoșător.

— Bunăoară...

— ...Felul în care *mă* privești.

Deteriorarea aproape brutală a adresei îl neliniștește vădit pe bărbat. Aceasta, socotește el, e o probă a intimității. N-ai să știi niciodată ce ai cîștigat, dar poți să afli într-o clipă ce-ai pierdut.

— Nu *vă* privesc, zice el și un surîs ceremonios îi adîncește ridurile. Un cap mic, parcă mumificat, cocoțat pe un gît lung și vînos. Sînt un om obișnuit : mă uit la o persoană cîteva minute și aflu aproape tot ce vreau. Adevărul este că vă contemplu. E o treabă plăcută. N-ai cum să te plictisești. Ții ochii deschiși, poți să stai astfel ore întregi, iar ce ar trebui să fie înafară, afli înăuntrul tău. Cu condiția să fi pus cîndva ceva acolo. Eu mă gîndesc de multă vreme la *dumneavoastră*. Imaginea *dumneavoastră* o aveam în minte de foarte mult timp. M-aș fi gîndit la *dumneavoastră* și fără să vă fi întîlnit. E atît de simplu : vă contemplu ! Trebuie să recunosc că sînt favorizat. Mă refer, desigur, la linia orizontului.

Femeia, deși își dă silința să arate perfect edificată în chestiunea liniei orizontului, nu reușește întru totul. Urechile i se albesc și capătă luciul stins al faianței. Dacă face eforturi să zîmbească, e deoarece, deși cauza nu-i e prea clară, se simte măgulită.

O întîmplare banală, un flirt pe plajă și, totuși, cîte complicații, ce agreabile complicații !

— Problema, mărturisește el, e una singură. Am cheltuit o groază de parale și nu-mi dau seama pentru ce. Un holtei de patruzeci de ani vine la mare să se dis-

treze. Asta e problema. Şi ce primeşte hoteiul pentru banii lui? O toamnă isterică şi o societate plicticoasă. De fapt, nu despre bani e vorba.

Are irisul albastru, încărcat de lumină şi aşteptare, ca al ţapilor sălbatici. Un ton concentrat şi pur, care pune pe lucrurile din preajmă o pîclă de sinelă.

— Linia orizontului, explică el, ca şi cum tot ce urmează să spună de acum încolo are o mare importanţă, asta e!... E mult prea joasă: la două palme. Şi prea aproape. Ne lungim pe cearceaf, proptim bărbia în pumni şi lăsăm privirea să cutreiere. Nici nu-i nevoie să ai prejudecăţi. Ţi le formezi pe loc. Un orizont de burţi cu personalitate, de cefe grele şi dosuri cu muşchi topiţi. Şi călcîie de ceară, şi tendoane albicioase. O maree de pulpe, guşi, umeri cărnoşi, genunchi leneşi. De ajuns ca să devii cinic. Dacă mi-aş face bagajele, aş avea măcar satisfacţia că sînt în stare să iau o hotărîre. Partea proastă e că nu sînt în stare. În fiecare dimineaţă, aceeşi poveste. Mă uit la cer, iar norii bulbucaţi şi murdari îmi spun ce au de spus: băiete, jocurile au fost făcute, ia-o din loc; cînd ai un dram de imaginaţie, nu alergi după ultimul tren.

2,

— Unii oameni sînt atît de vii, spune bărbatul, încît toţi ceilalţi par apatici sau aproape neînsufleţiţi. Dumneavoastră sînteţi un astfel de om. O astfel de femeie,

vreau să zic. Partea proastă e că mă simt vulgar. Îmi aleg cuvintele, îmi dau toată silința să spun lucruri care să vă amuze, o seamă de idei sînt, probabil, pline de miez, dar ce folos, tot vulgar mă simt.

Privirea femeii nu-l încurajează deloc.

— Perfect, zice bărbatul, am să duc lucrurile pînă la capăt. Iată care e adevărul: vă urmăresc de mai multe zile. Știu cu ce vă ocupați și de ce sînteți neînsoțită. În opt zile, trebuie s-o recunoașteți, oricare altul ar fi încercat să se apropie mai mult. Prilejuri se iveau. De ce n-am făcut-o?... Cred că pot să explic. Mai întîi că nu-mi păreți genul „femeia care-și poartă singurătatea ca un steag". Sînt sigur că sînteți o ființă singuratică. Și eu sînt un om singur. Am încercat să nu mai fiu, dar nu mi-a mers. Bun, mi-am zis, mă apropii, îi vorbesc, spun cine știe ce tîmpenie și am ratat șansa. Acesta e adevărul: mă gîndesc că sînteți omul șansei mele și că tot ce pierd acum, pierd definitiv.

— Toate vacanțele se sfîrșesc la fel. Cît despre bărbați, umblă să rezolve în cîteva zile absolut totul. Poate că sînteți un melancolic, unul veritabil. Poate că sînteți cazul acela îngrozitor de intelectual, care imaginează un tip de femeie și, cu gîndul la femeia care nu există, le chinuie pe celelalte; pe femeile de felul meu, de exemplu.

— Pentru Dumnezeu, o roagă el, cum să continue ceva ce nu e îngăduit să înceapă?

Pe plajă nu se întîmplă nimic. Cerul e din ce în ce mai hain, plafonul de nori e coborît și tot mai coboară. Pînă la orizontul unui om de înălțime medie. Valuri iuți

și șirete aruncă la picioarele celor doi o iarbă gelatinoasă, parfumată. Tupilați în gropi, întocmite în nisipul jilav cu disperare și măiestrie, ori înfășurați în giulgiuri albe de faraoni, cetățenii sosiți cu ultima serie a vacanței privesc, din cînd în cînd, în largul mării și simt tristeți rezonabile, conform tarifelor reduse cu care sînt taxați. E ora prînzului, e a doua jumătate a lunii septembrie, dinspre nord sosesc în goană cețuri grozave, ar trebui să se lase răcoarea, însă e zăpușeală și țărmul amintește de o ciupercărie în așteptarea culesului.

— Domnule-cum-te-cheamă, spune femeia, de fapt, nu-mi placi. Te-ai întrebat cum arăți între oamenii aceia cumsecade, care plătesc să vadă parada modei și niște picioare frumoase?

— Nu prea ai de unde alege: ori în sală, ori afară. Îmi imaginez că un om de felul meu, unul care problematizează, adică, pare inoportun oriunde s-ar duce. Așa te naști.

— O explicație simplă.

— Explicația e simplă. Puteam să vă contemplu în voie. Și încă într-un chip privilegiat: fără să atrag atenția. Reflectoarele bat toate scena, toți sînt cu ochii *acolo*, trapul cu manechine e în toi, iar undeva, cu veghea mică a unei lămpi de carte, cu dosarul întregii afaceri înainte, o femeie, mai degrabă măruntă, mai degrabă obosită, și care știe ce preț au toate, veghează tîrguiala. Se licitează vigoarea tîrzie a unor pensionari, înfățișarea de odinioară a unei armate de gospodine prostite de muncă și de griji, nădușeala niței promiscuă a cîtorva adolescenți furuncu-

loşi, ambiţia fetelor de la tejghele şi de la oficiul poştal şi din cancelarii cu şefi insistenţi. Vă privesc, mă uit la umerii dumneavoastră suavi şi osteniţi şi ştiţi ce-mi trece prin minte? Că trebuie să vă apăr, că sînteţi în primejdie, iar eu nu o să fiu aproape, ca să vă apăr, în clipa cînd va fi nevoie.

Femeia îşi reaşează ochelarii şi-l întreabă precis şi agresiv:

— De ce ar trebui să fiu apărată?

— Nu e o primejdie reală. Nu mă refer la o situaţie anume. Orice bărbat simte pornirea aceasta, să apere o femeie.

— Linia orizontului, se învoieşte ea, de aici vin toate.

— Am cunoscut un tip, zice bărbatul. A vrut să ajungă profesor şi a ajuns. Aşa că era un om realizat. Şi nici nu trebuia să facă mare lucru: spunea ce ştia. Lecţiile lui începeau cu aceleaşi cuvinte. Perspectiva, obişnuia să cugete individul — fiindcă asta preda el, perspectiva — e o treabă simplă. Apoi, lua creta şi desena pe tablă o linie orizontală. O privea cu un ochi critic şi continua: se ia o linie orizontală, la înălţimea unui om normal. Un metru cincizeci şi cinci, un metru şaizeci.

— Iar insul măsura un metru cincizeci şi cinci.

— Exact.

— Totuşi, de ce crezi că trebuie să fiu apărată? Sau, de cine?

— Există femei a căror prezenţă te face nostalgic.

— De fapt, vreţi să-mi cereţi o întîlnire.

— Să convenim o oră şi un loc.

— Amănuntele, mai zice femeia, le las în grija dumneavoastră. Ştiţi, de bună sea-

mă, unde trebuie să mă aştepţi şi la ceoră. Un nostalgic plin de perspicacitate. Iată ceva ce nu găseşti pe toate drumurile. Şi, pe urmă, mi-aţi cerut o şansă, nu sută la sută şanse.

3.

La ceasurile zece din noapte, intrarea luminată a hotelului „Diamant" aminteşte în chip dezagreabil de peronul unei gări de provincie dată recent în funcţiune. Autobuzul fabricii de confecţii „Elegant" şi-a deşertat preţioasa-i încărcătură — bateria de fete cu picioare lungi — şi odihneşte în parcajul gol. Asfaltul călduţ miroase a uleiuri rîncede, a tutun jilav, a cauciuc încins, în vreme ce dinăuntrul venerabilului vehicul se aşază întru odihnă şi oftatul lui repede aruncă afară valuri de năduşeală parfumată.

— În curînd strîngem taraba, proclamă şoferul adulmecînd parcă alte mirosuri. Poate pe acela, iute şi umed, al ţărmului, poate pe celălalt, mai îndepărtat, dar copt şi des, al miriştilor din marginea staţiunii. Motorul e încă fierbinte şi omul îi caută, cu tot spatele, respiraţia prietenoasă. Numai neisprăviţi peste tot, predică el, perfect convins că numărul neisprăviţilor a sporit de la o zi la alta. Sîntem în septembrie, uite, mîine o să cadă bruma şi nimeni nu se gîndeşte că-mi răcesc domnişoarele.

Bărbatul cu chipul ridat ascultă cu luare aminte pălăvrăgeala bătrînului.

— Da, zice el, e timpul să ne ducem acasă. Fetele matale merită oricum alt public.

— O vorbă înțeleaptă, domnule, încuviințează șoferul. Atîția inși cocliți și fără parale ca-n anul ăsta, n-am văzut niciodată. Fetele, sărăcuțele, își dau interesul. Se îmbracă și se dezbracă. Mă rog, fiecare cu meseria lui. Iar boșorogii, care se înghesuie în primele rînduri, nici nu-și dau seama ce marfă le-am adus.

— Ce contează, încearcă să-l consoleze bărbatul, afacerea să meargă.

Ferestrele hotelului sînt bine ferecate, din cîteva camere abia răzbate un abur de mușețel opărit. Recepționera, galonată și searbădă ca o conservă dietetică, inspectează holul.

— Moda, continuă bărbatul, asta da afacere.

— Auzi camarade, bravează șoferul, să am eu un depozit de izmene flanelate de vînzare... M-aș lipsi de parada modei.

— Nu vă contrazic, atîta doar că izmenele flanelate nu rezolvă toate problemele.

— Dragă tovarășe, răspunde atins șoferul și aruncă chiștocul țigării, din care suge de o jumătate de oră, dincolo de autobuz, ca să se stingă în mare ca stelele căzătoare, dragă omule, directorii și moda se schimbă, secretarele și șoferii ies la pensie din aceeași slujbă. Eu știu mai bine ca oricare cum e comerțul și ce-i trebuie omului cînd vine iarna. De fapt, asta o știe fiecare. Gospodarule, ce vezi matale la paradă e așa, pentru democrație. Să cunoască, adică, poporul cum și ce se poartă. Să vadă nevestele ăstora, care vin să petreacă la mare cu preț redus, cum le-ar

sta lor moda dacă n-ar arăta ca dracul şi ar avea, de la Dumnezeu, gîtul lung, ca fetele noastre. Acum, pricepi şi dumneata că treburile importante le rezolvă conţopiştii. Aia, care arată sucit în hainele lor de gata şi care stau cam fără rost pe lîngă scenă. Fetele, puicuţele, trebuie să zîmbească şi cu călcîiele, să-şi salte fesele şi să pară fericite, deşi, în rochiţele lor de plaja le îngheaţă şi sufletul. Iar conţopiştii scriu şi socotesc şi vind şi cumpără şi mişcă banii de colo colo şi se gîndesc ce să mai pună pe domnişoare ca să arate şic. Aici e şmecheria : să creadă cetăţeanul că două cîrpe noi sînt de ajuns ca să-i schimbe staiul şi călcătura. Ba chiar şi soarta. E clar, cucoane !

— E just, spune bărbatul cu chipul ridat. Cu două cîrpe nu se schimbă nimic. Cu un tren de izmene flanelate, da. Izmenele tip „Elegant".

— E timpul cucoane, să mergem la culcare. In ce mă priveşte, nu mai e nimic de schimbat. Ca să fie clar : nici n-aş mai vrea. Un somn bun, iată ce-mi doresc. Noapte buna, frate !

— Noapte bună.

Bărbatul părăseşte banca fără să-i fie tocmai clar incotro s-o apuce. Minutele se scurg anevoie, a trecut o veşnicie de cînd aşteaptă şi nu-i decît unsprezece. Cînd era mai tînăr, in anii liceului — ce vremuri îndepărtate — era foarte talentat. Era cel mai talentat dintre băieţii pe care fetele i lăsau să aştepte. Era ceea ce se cheamă un tînăr complet lipsit de orgoliu. Ori poate acesta era talentul lui : să fie tot atît de orgolios ca ceilalţi, dar să nu dispere. Vine întotdeauna şi o zi bună. Nimeni nu

înșală pe nimeni. Te înșeli singur. Dacă mult prea emancipatele sale prietene îl lăsau să aștepte ore de-a rîndul, e pentru că purtarea lui, gravitatea lui timpurie păreau să încuviințeze orice. A fost dintotdeauna un adolescent sobru și pertinent și a rămas la fel. Nițel mai sobru și mai pertinent decît ar fi nevoie. Va veni un timp, pare-mi-se să spună de pe atunci fata lui bătrînicioasă, cînd vom cunoaște exact importanța lucrurilor. Are fiecare o șansă.

4.

Valuri diamantii spală fundațiile diamantii ale hotelului „Diamant". În subsol, pe pereții de beton armat se înmulțesc coloniile de midii negre. Pe conductele de plastic călătoresc crabi verzi depărtați cu aburul fierbinte al gudroanelor. Vidrele, coapte la dogoarea lui august, cad din copaci odată cu frunzele și grămezile de gunoi dospesc penelul lor zile de-a rîndul. Păsările îngheață în somn, în pînzele de ger pîclos ale dimineții, țărmul e afînat de gîndaci cu pîntecul pudrat cu sare, în camerele cu regim special divizia de domnișoare cu picioare selecționate doarme somnul binecuvîntat al cărnii tinere, în vreme ce blestemații de țînțari pîngăresc pielea umedă și mătăsoasă a pleoapelor și a cefelor lor aurii.

Trebuie să ai imaginație sau, pur și simplu, să nu ai deloc ca să deslușești în foșnetul întărîtat al plopilor altceva decît

timpul care trece. De pildă, paşii unei femei.

— Nu m-am înşelat, spune femeia. Din tonul ei nu rezultă dacă e mulţumită că nu s-a înşelat sau că ar fi preferat contrariul. Dacă răbdarea bărbatului a emoţionat-o, atunci îşi manifestă satisfacţia cel puţin prudent.

E frig, în raza lămpilor cu mercur faţa bărbatului are culoarea fierului crud.

— Ar trebui să fiu mai explicit, zice bărbatul. Simt ceva special pentru dumneavoastră.

— Ai patruzeci şi cinci de ani, iar eu am patruzeci. Tot ce-am dori să spunem, am mai spus. Cel puţin o dată. Se termină vacanţa, s-a dus şi starea specială.

— Sînt un om normal. Am linia orizontului la înălţimea ochilor unui om normal: un metru şi optzeci de centimetri. Am sentimentele unui om normal. Mă gîndesc la dumneavoastră cu multă consideraţie.

Femeia rîde din toată inima.

— E cea mai mare tîmpenie pe care o aud. „Cu multă consideraţie"! Aşa vorbesc amploiaţii publici. Şi tipii foarte bine crescuţi. Ştii ce mai lipseşte? Să mi te recomanzi.

— Permiteţi-mi să mă recomand, zice bărbatul. Numele meu e Miclescu. Am, într-adevăr, numele cuiva care a fost crescut cu bonă şi preparator.

— Domnule cum-te-cheamă, am avut o după-amiază încărcată. Invită-mă să beau ceva şi n-am să fac mofturi.

Hotelul „Diamant", hotărît lucru, nu-i sortit unei cariere internaţionale. Scund, lat şi întunecat, e majestuos ca o cloşcă. Marea izbeşte şi dislocă pietrele putrede

ale falezei, hălci de meduză spînzură pe gardurile vii, asfaltul aleilor de pe mal e translucid și îmbibat cu sînge de pește. Vuietul din adînc a sporit și dacă o ține tot așa, mîine n-o să mai fie nimic pe aici. Valurile mari se ivesc din toate părțile, perfid și spintecă plaja, valurile dau năvală și au să mănînce totul: clădirile cu pereții tăbăciți de sare, arbori, cu număr de inventar, mașinile populare ale cetățenilor cu neveste vînjoase și fidele.

Ținîndu-l strîns de brațul stîng, tandru și autoritar, așa cum amantele își însoțesc uneori amanții, femeia izbutește să descopere intrarea unui bar de noapte. Odaia trebuie să fi fost uscătorie, atelier mecanic, poate chiar cutia unde-și păstra portarul pantofii. Se cheamă „Local intim" și materializează concepția despre intimitate a unei comisii pentru investiții locale. Locanta n-are aerisire, o fetișcană cu ochii cîrpiți de somn iese din cînd în cînd dintr-un oficiu și te întreabă ce poftești, cu puțin noroc poți să te așezi la o masă și nu te deranjează nimeni toată noaptea. Stîlpii de beton plantați fără noimă fac farmecul unic al barului. Din cauza stîlpilor, încap doar cîteva mese. O minte cu obsesia simetriei a instalat o masă lîngă fiecare stîlp. Vara, cete de adolescenți dau năvală și-o fac pe nebunii în fața fetișcanei cu pieptul mare și privire apoasă, dar în septembrie, în nopțile friguroase ale echinocțiului de toamnă, se abat pe aici doar cupluri respectabile. Capi de familie ce-au promis consoartelor un dezmăț în termeni rezonabili, tineri căsătoriți, care comandă cîte un coniac și îl beau stingheriți de gîndul notei de plată, profesori pensionari

care nu înțeleg tînăra generație și speră s-o descopere și s-o înțeleagă aici, în cursul unei înfruntări *civilizate* de idei.

— Cafea, votcă, sifon, zice fata cu ochii de culoarea seului. Și, după un anume efort de gîndire, completează: Da', repede, că tragem cortina!

— Cafea, votcă, sifon, aprobă cu indiferență femeia.

— Cafeaua, spune confidențial bărbatul, să fie deasă și intimă. Dacă n-a mai rămas de săptămîna trecută, ne mulțumim cu cea de azi-dimineață.

— Am și un chelner, răspunde fata din adîncul chiliei ei de alchimist. Îl aduc cîteodată ca să fie insultat. Pentru dat palme, tariful e dublu.

— E nevoie s-o întărîtăm? întreabă femeia.

— N-o întărîtăm. I-ați văzut mîinile? Anul trecut dădea la sapă. Ne urăște. E ca și cum ți-ar fi tot timpul foame. Se satură dacă o bruftuluiești. Ne e chiar recunoscătoare. În felul ei e cinstită: ca să ne urască, îi trebuie un motiv.

— Pari s-o cunoști.

— Ea e ca noi. Ar vrea să i se vorbească frumos, ar vrea să i se arate înțelegere și duioșie, dar cînd se întîmplă, devine bănuitoare. S-a dezobișnuit. Nici nu mai recunoaște direcția de unde-i vine binele.

— Omul are instinctul stării de bine. Pentru duioșie ești întotdeauna disponibil.

— E un instinct care s-a tocit. Eu și fata asta avem ceva comun: în sinea noastră nutrim convingerea că dragostea e un merit. Că unora li se recunoaște dreptul de a o căpăta și altora nu. Au greșit și sînt pedepsiți pentru greșeală; pur și simplu,

sînt ghinioniști. E ca atunci cînd trăiești toată viața în condiții de promiscuitate, cu bucătărie în comun și cu baia planificată pentru patru familii și te trezești cu un apartament. Te muți în el, dar dacă într-o bună zi ești dat afară, nu protestezi. Socoți că s-a produs o încurcătură, că nu faci parte din categoria acelora care au dreptul la o cadă și un duș.

— Ioan Gură de aur...

— E tot un soi de obișnuință. Sînt lucruri pe care le-am citit. Cînd îți petreci tot timpul între cărți...

— Un om citit, deci!

— Cu un nume ca al meu, ajungi ministru în guverne care se dizolvă repede, avocat specializat în procese între moștenitori ori bibliotecar.

— Iar dumneata ești bibliotecar.

— Ultima conferință pe țară a bibliotecarilor a fost un eșec. Jumătate din totalul participanților purta nume pure: Radu, Ion, Ștefan, Alexandru, Mihnea, Barbu, Bogdan. Singurul Vasile își zicea Bazil. Numai bărbați care au înșelat așteptările părinților.

— O meserie onorabilă.

— Cu condiția să nu îi spui apostolat. Cu timpul, începi să fii convins că asta ești: un apostol. Ați observat ce mină au bibliotecarii? De oameni care sînt datori să sufere în locul altora. E destul de plăcut să suferi în contul altora. Că nu citesc destul, că nu cunosc destul, că nu-s de-ajuns de sensibili.

— Votca, zice fata cu mîinile bătătorite, v-o turnați singuri. Și sticla, precizează ea morocănoasă, tot singuri v-o destupați. Ca să nu-mi iasă vorbe.

— Toarnă-ţi un pahar, o îndeamnă bărbatul. Ai fi în stare să ne otrăveşti.

Fata aduce un pahar, îl umple şi, înainte de a-l da pe gît dintr-o înghiţitură, le urează :

— Să fiţi sănătoşi. Păreţi cumsecade. Credeam că n-am să mă obişnuiesc niciodată cu porcăria asta. Acum îmi place. Şi nici nu mi-e ruşine s-o recunosc.

— Plecăm curînd, o asigură Miclescu, ai să te poţi odihni.

— Din partea mea, staţi cît vreţi. Sînteţi ultimii mei clienţi.

— E ca un joc, zice Miclescu, cînd fata se retrage în obscuritatea oficiului. Îl începi în mai multe feluri. Eram adolescent. Mă găseam imperfect, mărginit, inutil. Odată, călătoream cu tramvaiul, şi-n faţa mea se găsea o fiinţă încîntătoare. Era aglomeraţie, căutam să fiu cuviincios, să bage de seamă că încercam s-o protejez. Cred că aprecia delicateţea mea. Avea umeri frumoşi. Exact la înălţimea privirii unui om normal. Pielea copilei era bălăioară, curată, nu mai văzusem aşa ceva. Năduşeala stătută a cetăţenilor şi cetăţencelor din jur, placiditatea privirii lor, faptul că în umilinţa la care erau supuşi izbuteau să dobîndească un motiv de satisfacţie — îşi găseau un colţ mai ferit, profitau de dezechilibrul unui vecin ca să apuce zdravăn bara de care se ţinuse acesta, îşi lungeau gîtul ca să evite respiraţia puturoasă a unui bătrîn — mă revoltau. Îmi venea să strig : laşilor, pîngăriţi ce e sublim ! Îi sfidam pe toţi cu privirea. Eram stăpînul şi robul acelui moment. Abjecţie şi mîntuire,

triumf și disperare, un murmur grosolan în vintre și o tadră fierbințeală în privire. Atunci a început înșelăciunea.

— Unde vrei să ajungi?

— Nicăieri. Tot ce spun e din cărți. Un bibliotecar cu gustul cititului. E ca un drog. Ce simt, a mai fost povestit undeva, ce văd, a mai fost privit de cineva. Seara trecută mă găseam atît de aproape de dumneavoastră... Și, ca odinioară, în tramvai, mi-era îngăduit să gîndesc orice. Un joc. Nu există variantă să nu fi fost trăită. Un deznodămînt pe care poți, cel mult, să-l amîni.

— Spre sfîrșitul vacanței, bărbații devin melancolici. Și ard ca pruncii cu gripă. Cazul dumitale e fără soluție. Nu m-am înșelat. Imaginezi o femeie și pe aceea o cauți. Cazul meu e mai simplu. Dacă mă îmbrățișai, dacă o făceai acolo, în fața hotelului, o seamă de treburi începeau să se lămurească.

— Genul de istorie ce sfîrșește într-un pat...

— Miclescu, șoarece de bibliotecă, spune ea, dar rar, ca să se facă înțeleasă bine, să nu existe nici un dubiu asupra înțelesului, ne cunoaștem de o jumătate de zi. Te-ai gîndit vreo clipă, ți-a trecut prin cap ideea că în tot acest timp, deși părem a discuta despre unul și același lucru discutăm, în realitate despre două? Două lucruri care n-au absolut nici o legătură unul cu celălalt.

5.

A doua zi de vacanţă, la mare, a bibliotecarului Miclescu începe exact ca primele opt. Pe aleea ce coboară spre plajă, mii de oameni, ce n-au comun decît mahmureala fără istov a unui sezon pluvios, se salută ceremonios. Marea ciupercărie se înfăţişează prosper. În nisipul ce fumegă pe alocuri, trupurile cetăţenilor au albeaţa mată a cretei îmbibate cu apă. Malul e cariat pe toată întinderea lui, valurile se surpă fără pricină şi ling fundul marelui cazan, pescăruşii se izbesc de nori şi aripile li se înnegresc şi li se îngreuiază de sudoarea uleioasă a bolţii. Ici, colo, capi de familie cu prestigiul profeţiei meteorologice şifonat, privesc încruntaţi spre răsărit. Ei văd, în depărtările cosmice, un soare portocaliu, biruitor şi în ochi le mijeşte un surîs vinovat. Preoţii fără mir ai unui zeu cu obrazul acoperit.

În orizontul de două palme, stropit cu sineala privirii ostenite a lui Miclescu, apar două perechi de tălpi. Ale bărbatului au platfus, ţi le-nchipui lăţîndu-se sub apăsarea unei burţi de stareţ, tălpile femeii sînt lungi şi plate ca nişte înotătoare. Pe gleznele plinuţe sticlesc solzi roz.

Miclescu priveşte în dreapta sa, nisipul are crustă, în tiparul cuminte al unor adînciturі el vede conturul unui trup, iar dacă închide ochii trupul i se înfăţişează aievea, imaginea lui, proiectată pe albul crud al cearceafului, e vie. Bărbatul se încredinţează cu totul memoriei şi, cu ochii amintirii, mîngîie curba gingaşă a şoldului şi pielea brună şi lucioasă a pulpelor. El ştie

tremurul imprevizibil al cefei, svîcnetul plin de energie al umerilor, greul uşor al sînilor, ar putea să povestească în amănunt ceasurile de abandon, întreaga dimineaţă de ieri, dar chipul femeii e incapabil să şi-l amintească. „Are dreptate, îşi spune bibliotecarul. E primejdios să-ţi iubeşti singurătatea. O femeie nu-i un tablou. E comod să adori. E cel mai simplu mod de a fi indiferent. Din adoraţie trăiesc adolescenţii şi bătrînii. Unii pentru că nu au ce-şi aminti, ceilalţi fiindcă amintirile li se amestecă şi-şi pierd consistenţa. Asta umple un gol, dar golul în sine rămîne. Există o soluţie. Una singură. Te însori, faci copii, îţi urmezi destinul. Un familist, cînd cunoaşte o femeie, o întreabă mai întîi cum o cheamă. Pentru un familist, o femeie e ceva reperabil: un buletin de identitate, un nume, o adresă, o parolă. Cine se însoţeşte cu năluci, de nălucă piere. Cred c-am şi uitat cum iei în braţe o femeie. În cărţi, scenele abrupte şi vulgare se subînţeleg. Cel puţin în cărţile pe care le suport eu. Istoria cu tramvaiul şi cu fata aceea a fost o greşeală. Am făcut o mulţime de greşeli. Ea are să înţeleagă.

— Gata, nu mai vine, e de părere staretul cu platfus.

Bibliotecarul deschide ochii şi recunoaşte expresia tipică a omului plin de solicitudine. Proprietarul femeii cu înotătoare roz e explicit:

— Mă pricep, poţi să fii sigur. Nu trebuie să mă uit de două ori, ca să-mi dau seama cine-i persoana. Sfatul meu e s-o laşi baltă. E genul dificil.

Miclescu nu-l încurajează.

— Bătrîne, îl consolează omul cu platfus, părăsindu-şi culcuşul. Te invidiez. Eşti singur, eşti arătos şi ai probabil bani. Să fiu în locul dumitale — şi se lungeşte, fără să fie invitat, alături — aş profita. În două zile, se poate întîmpla orice.

— S-a şi întîmplat, mărturiseşte bibliotecarul.

— Chiar totul?

— Depinde cum priveşti chestiunea. În partea mea, ca să spun aşa, totul.

— Atunci e grav.

Stareţul cu platfus e marţial şi îndatoritor. Înseamnă că la unii chestia asta e adevărată. Se gîndeşte că ar trebui să întreprindă ceva, să-i fie de vreun ajutor; dacă ar fi îmbrăcat, şi-ar duce mîna la portofel, dar nu-i îmbrăcat şi, ce-i mai complicat, e că banii îi ţine nevastă-sa.

— Eu unul, behăie el, aş căuta-o. Muierile-s mai deştepte decît noi. Cu condiţia să fii clar. Cucoană, îi spui, sînt topit. Mă vrei, bine! Nu mă vrei, adio! Onoarea nu mi-o ia nimeni!

„Un crap cu onoare", cugetă Miclescu. „Pentru un crap, a treia posibilitate nu-i de conceput. Ori în apă, ori în tigaie".

Îşi strînge lucrurile fără grabă. Profesia lui e aşteptarea. Cînd o femeie se lasă aşteptată, tot ce ai de făcut e să nu faci nimic.

Marile site cern mai întîi o bură subţire, spuma coclită ce spală ţărmul sfîrîie şi se stinge, nisipul capătă culoarea tunicilor de soldaţi bătrîni, aburul dulceag al ciorbelor de varză se prelinge pe pereţi. Curînd, picătura se îngroaşă, iarba uscată trozneşte sub greutatea ei, din bucătării şi pivniţe, din băi şi subsoluri, din umbra jilavă a

scărilor de serviciu mirosuri stătute invadează curţile şi parcurile. Băierile cerului se rup şi ariergarda optimiştilor părăseşte plaja.

6.

În holul hotelului „Diamant", în fotoliile ergonomizate, bătrîni în costume de stofă englezească, date la întors de mai multe ori, pîndesc defilarea picioarelor lungi. Fetele poartă cizme de şevro, retezate sadic sub rotule, jachete din piele lucioasă de capră şi pălării ţepene de fetru, parfumul pe care-l lasă în urmă e numai esenţă de păcat, bătrînii agonizează respectuos sub privirea feroce a recepţionerei.

— Ar trebui chemată „Salvarea", zice Miclescu.

— De vină e vremea, constată recepţionera. Bătrînii o suportă greu. Şi belferii în vîrstă.

— Caut o femeie.

— Pricep, zice recepţionera. Cu circul ăsta, nimeni nu mai întreabă de bărbaţi.

— Problema mea e specială.

— În fiecare zi, cam douăzeci. Şi toţi cu probleme speciale.

— Nu-i cunosc numele.

— Dar ştii cum arată. Blondă, brună sau roşcată. Ochi mari şi sfinţi. Un poponeţ ascuţit şi un mers de fecioară. Cînd ai văzut-o pentru prima oară a nins cu trandafiri. Descrierea e exactă ?

— Are în jur de patruzeci de ani. E scundă, pare firavă, dar nu e. Are un trup

armonios, deşi cînd e îmbrăcată pare ştearsă. Se-mbracă prost, vreau să zic.

— Şi chestia asta ai constatat-o personal.

— Care anume?

— Că are un trup armonios. C-arată mai bine despuiată şi că nu-i deloc firavă.

— Am mai spus-o : nu ştiu cum o cheamă şi nici cu ce se ocupă. Lucrează probabil cu echipa fabricii de confecţii. Urma să ne revedem la plajă şi n-a mai apărut.

— Încep să am o bănuială.

— Poartă tot timpul ochelari de soare. Nu i-am văzut ochii. Ochelarii, enormi, cu lentile rotunde şi întunecate. E greu să n-o remarci. Poate-i un truc. Ştiţi cum e : oamenii se obişnuiesc cu o imagine. Are un chip delicat şi o expresie uşor distantă. Parcă ar sta la pîndă. Femeile de felul ei scapă de un necaz ca să dea de altul. Din cauza personalităţii, bineînţeles. Cînd eşti femeie şi măsori doar un metru cincizeci şi doi şi ai personalitate, viaţa nu-i prea uşoară. Primul soţ se dovedeşte bleg, al doilea laş. Şi aşa mai departe.

— Citeşti dintr-o carte?

— Eşti isteaţă, apreciază bibliotecarul.

Ar putea să pară ironic, dar nu este. A întîlnit-o descrisă întocmai, spune el, într-o mulţime de cărţi. Şi absolut în toate apărea un bărbat care simţea imperios nevoia să o protejeze, să o ferească de întîmplări rele. Ca şi cum bărbaţii erau creaţia acestei femei. E posibil ca ea să fie un om ca oricare altul, cu o viaţă lipsită de evenimente, iar el să se poarte, totuşi, de parcă le-ar avea. E ştiut că anumite treburi nu mai depind de tine. Te legi la cap chiar şi cînd nu te doare..

— A părăsit hotelul azi-noapte, spune recepționera.

— Azi-noapte a fost cu mine.

— A plecat pe la patru, iubitule. Eu nu ți-aș fi făcut niciodată figura.

— Nu prea se potrivește. La patru fără un sfert ne-am despărțit. Am văzut-o urcînd scările, am așteptat să aprindă lumina în cameră.

— Se potrivește de minune. A plătit de-aseară. La patru și douăzeci avea un rapid. Nu purta ochelarii ei mari și misterioși, e adevărat, dar era ea. Cît despre haine, ai dreptate: se-mbracă fără gust. Nu știe să profite. Să ai pe mînă o fabrică de confecții și să te îmbraci ca o directoare de școală elementară! O cheamă Niculescu. Să-i spui Maria.

Miclescu n-are nimic de zis. Un chip brăzdat de riduri, aducînd izbitor cu coperta unei cărți îndelung citite, ochi de licean, odihniți și strălucitori. Un proces biologic deturnat. Carnea și oasele se grăbesc să moară, în timp ce ochii se vitrifiază și depozitează în apele lor infinit de pure albastrul calin al cristalelor de lazurit.

Recepționera deschide registrul de primiri. O femeie între două vîrste, care a văzut multe. Expresia sastisită a tuturor funcționarelor de ghișeu. I-ar veni bine o pereche de ochelari de soare cu lentile fără măsură de mari și o poveste de dragoste chinuitoare.

— Ai greșit persoana, glumește ea strepezit, ca un clovn la spectacolul de adio, eu nu te-aș fi lăsat. Se apropie iarna, e bine să ai un bărbat lîngă tine. Unul ca dumneata.

Registrul conține coloane și rubrici și degetul arătător al femeii le numără răbdător. Miclescu citește un nume de stradă și unul de bloc. E deprins să citească orice scris din orice poziție.

— Ai uitat ce-i mai important, zice femeia, și-i întinde un petec de hîrtie.

— E suficient, o asigură bărbatul.

— Necunoscutele cu personalitate au telefon.

— Ne mai vedem, zice el. Pe la sfîrșitul lui septembrie. În fiecare an.

— Te aștept oricît, făgăduiește femeia. În romanele mele preferate bărbații ca dumneata nu fac multe timpenii. Le fac însă mari.

— Ai o bibliotecă drăguță.

— Asta așa e, mai spune recepționera, și se înfundă în scaunul ei binecuvîntat. Nu-mi lipsește nimic, nu-mi prisosește nimic.

7.

Garsoniera unui bibliotecar holtei dospește, în absența stăpînului, mirosuri fără identitate. Singurătatea miroase pretutindeni la fel. Miclescu aprinde lumina și preț de o clipă se simte în casă străină. Plouă întruna, pereții de beton ai odăii sînt bronhiile unui pește mătăhălos și leneș, apa rece înmoaie tencuiala cavernoasă, cartierul e vechi și respiră anevoie. Ecranul televizorului se umple cu un nor albuminos și o spicheriță cu un zîmbet suspect comunică starea vremii. Plouă în toată țara, pe

toată planeta, cicloanele și anticicloanele lumii și-au dat întîlnire în curba Carpaților ; pe ochiul mic al aragazului bolborosește un ibric cu cafea, și-n rafturile cu cărți de ficțiune oamenii se nasc, trăiesc și mor de-a valma. Pe pat, odihnește forecat un geamantan cu încuietori lucioase, lîngă un fotoliu așteaptă o sticlă de votcă pe jumătate goală. Nimic nu seamănă mai mult cu plecarea de acasă decît sosirea acasă.

Miclescu duce sticla cu alcool la gură, în vreme ce la televizor un bărbat și o femeie hotărăsc să se despartă deși, după cum arată, n-ar avea nici un motiv. Au zîmbetul suficient al celor ce-și știu destinul pe de rost, iar replicile sînt toate acontate : „Sîntem datori să păstrăm aparențele", „Am jertfit pentru tine o carieră", „Am dreptul să știu", „Egoismul tău funciar te va distruge", „Sînt nefericit pentru că sînt onest", „Inima unei mame n-are nevoie de dovezi".

Bibliotecarul se întreabă dacă e obligatoriu să fii nefericit fiindcă ești onest și nu găsește un răspuns convenabil. Ține receptorul telefonului în mîna stîngă și cu dreapta scotocește prin buzunarele canadienei. Scoate două bilete de tren perforate, o batistă, niște mărunțiș și un petec de hîrtie. Se lasă încet în fotoliu, netezește hîrtia pe genunchi și formează rar numărul scris pe ea. Telefonul sună la nesfîrșit. Miclescu sprijină receptorul între umăr și bărbie și golește sticla de votcă într-un pahar. Telefonul continuă să sune. „Un om care se pricepe să aștepte e aproape sigur cîștigător", „În orașul scufundat sub ape domnul Nimeni o caută pe doamna Nime-

ni", „Sîntem datori să păstrăm aparențele", „Spre sfîrșitul vacanței bărbații devin melancolici", „Deși părem a discuta despre unul și același lucru, discutăm, de fapt, despre două".

Doamna Nimeni ridică într-un tîrziu receptorul.

— E ca un joc, spune bărbatul. Și înșelăciunea are loc chiar la început. Nu există variantă care să nu mai fi fost trăită. Cît despre deznodămînt, cel mult poți să-l amîni.

Capătul firului e aproape de capătul lumii. În mii de apartamente, pe ecranele a mii de televizoare, doi actori cu mișcări afectate și replici de avocați joacă marea scenă a iubirii escrocate — „Am dreptul să știu" spune unul din ei. „Cine-ți dă acest drept?" întreabă celălalt.

— Ar fi util să știu, monologhează bibliotecarul. Util și atît. Am urcat în primul tren avînd, de fapt, o explicație. Cînd o treabă nu merge, explicația n-o ajută s-o ia din loc. Deci, nu e vorba de un drept. Nu pretind să știu ce motive ați avut să dispăreți la un sfert de ceas după ce mi-ați impus să promit c-am să v-aștept pe plajă. În seama cochetăriei se pun cel mai adesea cauze care stînjenesc. Dacă am vrut să descopăr cum vă numiți și unde locuiți, dacă nu fac caz de minimul acela de orgoliu, fără de care nu există bărbăție veritabilă; dacă vă chem la telefon, e întrucît simt, ei bine, o simt, că vă e greu și că vă pot ajuta. Nu-mi e clar cum am să vă fiu de folos, fiindcă nu știu ce necazuri aveți. Niște probleme e neîndoielnic că aveți. Unii oameni pur și simplu nu sînt în stare să-și ascundă panica. Mă simt a-

tras de dumneavoastră, presimțirea pericolului mă întărîtă. Te îndrăgostești dintr-o mie de motive. Solidaritatea e unul dintre ele.

— Astfel grăi lupul cel blajin și sări să înghită mielul rău.

Cuvintele vin de departe, replica nu există în piesă, tandemul cabotin continuă să fie nefericit din onestitate sau să fie onest datorită suferinței.

— Am jertfit pentru tine o carieră, declamă Maria. Egoismul tău funciar te va distruge. Sîntem datori să păstrăm aparențele. Inima unei mame n-are nevoie de dovezi... Sentimentele sînt ale noastre, vorbele ale altora...

— Sînt sincer, spune Miclescu. Sînt un om de bună-credință. Primejdia e reală. O simt. În dinastiile degenerate, ultimul vlăstar are acest privilegiu: simte umoarea rea, amenințarea ce abia se așează în albie. Stau în bibliotecă, rafturile cu cărți sînt filtre, de-afară nu răzbate nimic, nici bucurie, nici spaimă și e de-ajuns să-mi părăsesc locul ca să vuiască totul. Lumea e numai sunet, vin valuri mari, care au să facă prăpăd și eu le aud de pe acum cumplita prăvălire. Trebuie să fugim!

— E cea mai bună soluție. Să ne ascundem într-un bar cu clienți puțini, să ne prefacem că e iulie. Dar nu e iulie. Și, în plus, am de lucru. Sînt o femeie cu slujbă. Tu te găseai în concediu, iar eu eram contabilul șef al fabricii de confecții, care între două partide de contractări facea helioterapie, talasoterapie, terapie cu brize matinale, cu priviri de soți dominați de soții, cu fraze din romane de amor populare, cu mistere ce durează douăzeci și pa-

tru de ore. Dacă vrei să ne mințim plăcut din cînd în cînd, să stabilim un program. Ți-ar conveni, de exemplu, să te consideri îndrăgostit de mine mîine, între patru și șase după-amiază? Zilnic am o ședință, care durează; cînd vin acasă, stau o oră în cadă și nu dau voie nimănui să-mi strice baia. Știi, iubitule, cînd pregătești cifrele de plan pe anul care vine alături de directori, de șefii de servicii și de o mulțime de pricepuți, la întoarcerea acasă nu-ți trebuie un bărbat, ci o baie devastatoare. Sînt o femeie realizată! Am dorit să ajung contabil șef și am ajuns contabil șef! Mîine, prin urmare la patru, în fața magazinului „Elegant". Am să fiu punctuală. Mîncăm, între două feluri îmi atingi mîna ca din întîmplare, eu am aerul că nu bag de seamă, dar îți promit să fiu emoționată. O să petrecem două ore de intimități suportabile. Apropo, magazinul „Elegant" desface zilnic și într-o gamă sortimentală deosebită confecțiile fabricii noastre. Cheltuiește cît un bărbat de modă veche și ai să arăți ca un bărbat modern.

8.

O ploaie care-și cerne bobul pe acoperișul de tablă, o fereastră ce dă într-un cîmp după cules, linia orizontului topită-n cețuri noroioase, o sobă de tuci înroșită, troznind în răstimpuri și scuipînd jeratec, o lampă de birou cu lumina mică, penița care alunecă pe coala albă, lucruri care te împacă domol cu tine și-ți vorbesc

de toate cîte sînt și se întîmplă, dar rar și cu îngăduință.

Miclescu încheie fraza și pune tocul jos.

— Polux, zice el cam nesigur, ca unul ce rostește pentru întîi oară aceste cuvinte, se pare că-s îndrăgostit.

În cușca jilavă, cu pereți ce evocă odăile portarilor în șantiere provizorii și camerele pentru maiștri din atelierele mecanice, lucrează două persoane. A treia, dealtfel, nici n-ar mai încăpea : Stelian Polux e obez, letargic, răsfrînt cu generozitate în cele patru puncte cardinale. Scrie îndîrjit, sînt ceasuri de cînd n-a mai deschis gura, gîndurile îl țin într-un soi de reverie încordată și confidențele lui Miclescu îl marchează. Are privirea rătăcită, distantă a unuia lesne de șocat. O privire care își regăsește curînd agerimea. În masa de osînză a obrajilor și a pleoapelor, ochii au un tremur scurt, de bursuc în gura vizuinei.

— Crezi, întreabă flegmatic Polux, într-o subită grație dialectică, sau ești sigur ?

— Ce înseamnă „sigur" ? Cum măsori, se impacientează Miclescu... asta ?

— M-am lămurit, grăiește lipsit de curiozitate grasul. Bîjbîie printre teancurile de hîrtii din preajmă, culege o coajă de pîine, o potrivește în gură, astfel încît să poată mînca, și, totuși, să vorbească și decide : Cînd problematizezi, Castore, n-ai cum să fii îndrăgostit. E ca atunci cînd te înverșunezi să descoperi miezul problemei. Și despici firul în patru, pînă realizezi că nu mai știi care-i problema.

— Dar tu, desigur, știi care-i problema.

Stelian Polux tace. Tăcerea unui om de un quintal și jumătate e ceva ce are contur și greutate.

— N-am o zi prea bună, se scuză prompt Miclescu.

— Castore, se înduplecă Polux, n-am ce să-ți iert. Sîntem de atîta vreme împreună, încît nici n-am putea avea secrete unul față de celălalt.

— E clar că n-am putea. Dar avem.

— Castore, geme Polux, am iubit o femeie. Aveam un motiv. Castore, Castore, îl aveam și nu simțeam nevoia să analizez nimic. Aflam pentru toate un motiv : să mă trezesc cu chef de viață, să merg, să gîndesc, să fiu vesel. Aveam motive ca să am motive. Nu-mi păsa dacă sînt bune sau rele. Se iveau și gata.

— Dar s-a sfîrșit. Într-o zi, vreau să zic...

— Presupun.

— Presupui sau ești sigur? Cînd știi cum începe un lucru, știi și cum se termină.

Polux închide ochii. Între pleoape rămîne o despicătură subțire, ca fanta de tragere într-o cazemată.

— Nu știu cum s-a încheiat, se spovedește el. Mă crezi? Nu-mi mai aduc aminte dacă m-a părăsit sau dacă am părăsit-o; dacă ne-am certat sau nu... Pur și simplu, s-a rupt filmul... N-ar trebui să se îngăduie.

— Cine și ce să nu îngăduie?

— Să existe lucruri fără sfîrșit. Începi să te îndoiești că ți s-a întîmplat realmente o anumită treabă. Și problematizezi. E ceva deosebit de neplăcut : omori chiar începutul.

Polux își trage scaunul lîngă birou. Mîna lui grea și leneșă apucă tocul, peniţa sapă în hîrtie bucle cu raza mare, cerneala năvălește în șanțurile de celuloză și, literă cu literă și rînd cu rînd, fila se umple și urmează filei.

Ploaia își istovește puterea în acoperișul depozitului de dublete, cărțile agonizează în rafturi, soba de tuci se învineţește și la dogoarea ei binecuvîntată Stelian Polux, apostol al hermeneuticii, trudește la capitolul al șaptelea, și cel mai important, al unei teze în două sute de pagini :

„...Instanța narativă supremă decide fără apel despre adevărul sau falsitatea interpretărilor pacientului. În fabula „Doi porumbei", „unuia, urîndu-i-se-acas' / porni-ntr-o zi spre țărmuri depărtate". Porumbelul care se plictisește, prost informat despre starea sa, se percepe ca o victimă a unei stări hedonic nesatisfăcătoare (suferă de o existență monotonă) și e beneficiarul virtual al unui proces virtual de..."

Fraza se surpă în cheia ei de boltă. Polux strănută energic, ferestrele custii vibrează, iar ploaia, după neașteptatul eveniment în tectonica straturilor de aer, victima unei stări hedonic nesatisfăcătoare, își reia fără îndurare cadența. Rafturile de fier ale depozitului condensează vaporii și pe tipăriturile străvechi, legate în piei de capră și viţel, se preling lacrimi murdărite de rugină.

Mîna lui Miclescu e subțire și agilă, literele țîșnesc din peniţa de oțel, venele mîinii zvîcnesc pe mersul ideii, topul de hîrtie crește semeț, Miclescu osteneşte la ultimul capitol al unei cărți de 2000 de pa-

gini, o carte pe care o aşteaptă cu înfrigurare toată lumea:

„... Ţăranul Mălai e încontratul tipic, cîrtitorul avizat, rezoneurul momentelor de răscruce; «încontrarea», ca stare limită a tuturor credinţelor, ideilor şi acţiunilor sale, reprezintă modul absolut al dispoziţiei melancolice. Claustrat din propria-i voinţă în borta pe cale să se prăbuşească, Ion Mălai trăieşte ca Diogene, sublimul în derizoriu. Solitudinea e suceala ce-i înnobilează fiecare pagină de manuscris. «Codicele de la Muta», mărturisire naivă a impulsului filozofic primordial, prefaţează, cu o jumătate de veac mai devreme, compunerile eclectice ale gînditorilor cu stipendie crăiască. Fiind unic, actul ţăranului Mălai impune în faţa prejudecăţilor universitare. Naivitatea, care nu-i altceva decît reversul tot atît de strălucitor ca şi faţa, al medaliei înţelepciunii..."

*

Ion Mălai s-a făcut colac, precum un cîine luat de umezeală. În braţe strînge o oală de lut cu pereţii groşi legată la gură cu o beşică uscată de crap. În oală, încontratul Mălai a închis o bucoavnă. Gura bortei se rupe, malurile străpunse de umezeală se zdrelesc, o părere de lumină pătrunde murdărindu-se de marginile borţii şi Mălai îşi predică ideile:

— Mama voastră de fumegoşi... Acuşi vă şterg din hîrtii şi şters pe veci e numele.

— Ieşi, mă Mălai, îl îndeamnă ţăranii. Trăieşte, mă, ereticule. E vînt şi e ploaie şi te îngropi de viu.

Linia orizontului păleşte, noaptea feudală vine de peste tot, Ion Mălai ia aminte eum bocăne lumea milostivă şi toantă deasupra creştetului său mintos şi lins de noroaiele perfide, ce se preling prin crăpături, face, uimindu-se de ascuţimea gîndului, profeţii :

— Vă însemn, mă iarbă ce sînteţi, să vă dezgroape lumea, amintirea. Eu mor niţel şi voi muriţi de tot. V-am dat duh şi carne, buluciţilor ; o să-mi răsară pir din pîntec şi grîu din ochi o să-mi crească şi slova mea o să facă o gaură în vremi şi pe găurica aia mucedă şi întunecoasă o să vă tîrîţi la lumină...

*

— Castore, zice Polux frecîndu-şi îndelung ceafa şi guşa, scriem şi scriem şi parcă mi-e ruşine. Dai drumul la cuvînt şi uite, capătă trup. Castore, e o înşelăciune.

— O înşelăciune, îl asigură Miclescu, trebuie să fie neapărat monumentală. Una mică nu face niciodată autoritate.

— Atîta autoritate, încît se întoarce la tine şi începi să crezi. Înşelăciunea însă...

— Lucrează, Polux, lucrează ! Cugetă, Polux, cugetă ! Ia-ţi capul în mîini şi pune-te pe gîndit. Cu timpul apar şi motivele pentru care a meritat să-ţi iei capul în mîini.

— E suficient ca prăpăditul ăla de codice să-ncapă pe mîna unui băgăcios şi e îngropat a doua oară.

— Crede, Polux, crede şi a ta va fi împărăţia raiului. Nimeni nu îndrăzneşte să dărîme un munte, numai fiindcă nu-i cu-

noaşte rostul. Cauza trece-n efect şi efectul în cauză. În faţa judecăţii de apoi ieşim şi noi cu o carte. E tot ce contează.

— O să stăm la rînd după semianalfabetul Ion Mălai.

— Ştii, grăsunule, zice Miclescu, partea proastă e că n-o să ştim niciodată cine pe cine onorează. O să stau la rînd umil după Mălai cel mînjit cu clisă şi o să vadă Domnul că am o carte în mînă. „Ce-i cartea aia, Petre, o să întrebe preabunul, că nu văz?" „Una groasă, măreţia ta", o să răspundă Petre cu stupoare, curtenie şi un pic de invidie. „Iar unul cu cărţi groase, o să se mînie prealiniştitul. „Să-i dăm drumul, strălucirea ta, o să se tînguie Petre. Să-l credem, pe onoare, dărnicia ta. Credinţa mută munţii!"

— Castore, imploră Polux, să plecăm de aici. Într-o zi, se surpă şi pereţii bortei noastre.

— Compune, Polux, compune, psalmodiază Miclescu, rabdă, Polux, rabdă; suferă, Polux, suferă...

Ploaia seamănă pe acoperişul de azbociment gloanţe albe de gheaţă, şobolani cu blana putredă se rostogolesc sub fundaţiile de beton şi zac în culcuşuri, o creangă stearpă se freacă de ferestre cu un icnet uman, în soba de tuci tomurile cinsprezece şi şaisprezece ale unei „Mari enciclopedii" casate ard cu vîlvătăi şi Polux, clătit în năduşeli vîscoase analizează complexele unui porumbel prost informat şi, din cauza asta, hedonic nesatisfăcut: „Restabilit în adevărul său obiectiv, rolul porumbelului se va putea enunţa..."

9.

Statistic, situaţia cetăţenilor care aşteaptă în ploaie în faţa intrării magazinului de confecţii „Elegant" e următoarea: mai mult de jumătate din ei nu trebuie să aştepte deloc. Persoana cu care şi-au dat întîlnire soseşte exact la ora fixată. Un număr însemnat consumă, sub o înfăţişare distantă, sigură de sine, cota de nervi a aşa-numitului şfert academic. Cîţiva bărbaţi îşi schimbă cu un mers destoinic locurile. Timpul se scurge anevoie, principiile după care se conduc, şi despre care se poate spune că li s-au întipărit pe chip, lucrează energic, căutătura lor aspră şi încordată spune că, înaintea acestor bărbaţi, cei fără principii ferme ori, mai bine zis, cu alte principii decît ale lor, nu fac două parale. Dacă îşi permit să se lase astfel umiliţi, e pentru că sînt hotărîţi să plătească pînă la ultima centimă umilinţa. În fine, răzleţi, aruncîndu-şi în răstimpuri priviri pline de vinovăţie şi solidaritate, doi sau trei bărbaţi care aşteaptă de un ceas şi care, e limpede, vor aştepta o veşnicie. Un tînăr cu fruntea chinuită de bube, un locotenent de marină, antrenat să facă faţă celor mai dificile situaţii, un cetăţean între două vîrste, ce aminteşte de indivizii aceia bizari, rătăcind prin munţi, grăbiţi să ajungă nici ei nu ştiu unde, aşteptînd îngînduraţi şi vulnerabili la streaşina unei cabane, nici ei nu ştiu ce. Cetăţeanul poartă o canadiană verde. Or, cel puţin aceasta trebuie să fie culoarea cînd e uscată. Acum e udă, cu poalele îngreunate de apă.

„Viața, constată aproape consolat Miclescu, e o colecție de întîmplări, în sine, fără sens. Ele capătă sens în funcție de distanța de la care le judeci. Cîndva, desigur, ceasul acesta stupid o să mi se pară semnificativ și misterios. Și viața mea o să pară, de bună seamă, pasionantă, unuia care o s-o cerceteze peste o sută de ani. Din păcate, acela n-o să fiu eu. Totul e să gonești timpul, să transformi cît mai repede prezentul în trecut".

Mulțimea vînează lumina verde a stopului. Maria e îmbrăcată cu o rochie de culoare deschisă. E singura persoană care poartă rochie, într-o veritabilă colecție de pelerine, mantouri, balonzaide. Rochia n-o avantajează. De fapt, mulțimea e aceea care n-o avantajează. Unii oameni sînt seducători în singurătate și ridicoli în public. Unii oameni, pur și simplu, nu sînt făcuți să fie comparați.

„Curios, cugetă Miclescu făcîndu-i semn cu mîna, e că nu mă gîndesc la ea ca la o femeie frumoasă. Pe plajă totul e special. Se încheie vacanța și lucrurile își schimbă prețul. Te îndestulezi cu contemplația. Să crezi și să nu cercetezi".

Mulțimea traversează strada, femeia ar trebui să fie acum lîngă el și nu e. Cînd o femeie dispare astfel, ești tentat să gîndești că nici nu a existat.

Circulația impacietată și haotică face ca trotuarul să semene cu un rîu hedonic nesatisfăcut care-și poartă mohorît apele în amîndouă sensurile deodată. Ploaia se întețește și Miclescu se simte împins spre intrarea clădirii poștei.

Importanța unui local de poștă se vădește după numărul coloanelor cu care te

întîmpină. Pe fiecare din cele șase coloane ale impunătorului edificiu e montat cîte un telefon public. La unul din acestea vorbește Maria Niculescu.

Miclescu vine în spatele ei și e martorul unei convorbiri care-l neliniștește. Maria formează un număr, așteaptă cîteva secunde și închide telefonul. Bărbatul n-are nici un motiv să memoreze numărul, dar operația se repetă de trei ori și el reține cifrele.

10.

In biroul „Măsurători-devize" există trei mese încărcate cu hîrtii, trei calculatoare electrice la priză, trei scaune, trei scrumiere care put a tutun stătut și numai doi funcționari. Al treilea tocmai sosește. Are expresia scîrbită a omului care știe ce măsură au toate și fruntea ridată a slujbașului capabil să încheie un deviz indiferent de starea sa sufletească.

— Șefule, îl informează precaut unul din deviziștii rămași în birou, sună o nebună.

Cel căruia i se spune șeful nu e surprins de știre. Pare să se fi așteptat ca-ntr-o bună zi în cămăruța aceasta, unde-i hărțuit de mii de cetățeni sănătoși și hotărîți să-și apere drepturile, să-nceapă să dea telefoane perfide pensionarii clinicii de psihiatrie din oraș. În cutele de pe frunte s-a adunat praf cărămiziu, nădușeala l-a pătruns și i-a reactivat sărurile și lianții, apoi noroiul s-a întărit și a început să se desprindă.

Funcţionarul şef atîrnă pălăria şi umbrela în cuier, se aşează în scaunul fără stăpîn, îşi şterge faţa cu batista şi priveşte interesat rezultatul: batista şi-a schimbat culoarea.

— Ce vrea? zice şeful.

— E genul meu, zice al doilea măsurător devizist. Te omoară cu tăcerea.

— Trebuie să sune curînd, spune mîndru de perspicacitatea sa primul. Sînt neconsolat.

— De ce să fii neconsolat? zice şeful.

— Nu-i plac, zice funcţionarul. Vocea mea nu-i place.

— De unde ştii că-i o femeie? întreabă şeful.

— Femeile părăsite, zice cu subînţeles primul funcţionar, sună întotdeauna de trei ori. Ca să ştii cine te înnebuneşte. Ca să ştie că ştii că ea e. Ca să ştii că ştie că ştii. Aşa fac femeile.

— Femeile şi eschimoşii, confirmă şeful.

Primul funcţionar priveşte crunt telefonul. Al doilea rîde.

— E bună, zice el.

— Poftim! face ranchiunos primul funcţionar. Sună!

Şeful ridică receptorul, îl lipeşte bine de ureche şi, contrar obiceiului, nu-şi spune numele.

— Omul providenţei, spune într-un tîrziu şeful. Şi sluga dumneavoastră.

Maria aude glasul răguşit şi tărăgănat şi aşteaptă.

— Ei, bine, repetă bărbatul cu glas răguşit, sînt sluga dumneavoastră.

— A apărut ceva.

Rostește cuvintele rar, ca atunci cînd i te adresezi unuia care aude slab, dar îți privește buzele.

Miclescu vede, reflectat în fereastra poștei, un individ cu o canadiană verde. Geamul are valuri, din care pricină imaginii îi lipsește capul.

— Totuna-i, gîndește Miclescu.

Șeful biroului „Măsurători-devize" nu se grăbește să răspundă.

— A apărut ceva, repetă Maria.

— Ce?

— De fapt, cineva.

— Ești sigură?

— Acum sînt.

— O să comunic, spune șeful biroului și tușește ca să-și curețe gîtlejul. Primul funcționar e atent la convorbire. Șeful ridică din umeri și-și dă semnificativ ochii peste cap. Primul funcționar zîmbește.

— Ce trebuie să fac? întreabă Maria.

— Nimic. Absolut nimic. Du-te acasă, vezi-ți de treabă. O să comunic.

Maria agață telefonul în furcă și se întoarce brusc spre Miclescu.

— Helo! zice ea. Se pare c-am întîrziat.

Are sprinteneala unei liceene care a fugit de la școală și așteaptă din privirea iubitului ei un semn c-o aprobă.

— N-am fost niciodată gelos, spune Miclescu. O dereglare genetică, probabil. Mă întreb dacă e cazul să fiu.

— Nu e cazul, zice femeia. Să mergem la o cîrciumă. Să fie cald și curat.

Șeful biroului „Măsurători-devize" rămîne un moment cu receptorul în mînă și-l fixează crispat pe primul funcționar. Ca atunci cînd vrei să îți amintești urgent un anumit lucru. Sau cînd, tot atît de ur-

gent, vrei să scapi de amintirea lui.

Cînd șeful își îndreaptă privirea spre fereastră, omul prinde curaj :

— Nebuna ?

— Un eschimos. Am intrat într-un iglu și am supărat un eschimos.

Primul funcționar își face de lucru la calculator. Al doilea funcționar oftează și se scarpină decis în urechea dreaptă. Șeful deschide geanta stropită cu noroi, caută în multele ei despărțituri un dosar, îl găsește, îl deschide și se cufundă cu un aer izbăvit, în paginile lui.

Atîta doar că filele dosarului sînt goale.

11.

— Mint, zice Miclescu, de aproape un ceas. Mi-e tot mai greu.

— Sigur că minți, aprobă Maria.

— Am tras cu urechea.

— Sigur c-ai tras cu urechea. Nici nu se putea altfel.

— O iau mereu de la început, zice Miclescu, foarte atent la efectul cuvintelor sale, și cînd lucrurile încep să fie mai clare, apare ceva sau cineva și mă întorc la punctul din care am plecat. Un altul s-ar lăsa.

— Pricep, ironizează femeia. Ești vanitos. Și mai e o cauză : ți-ai propus să mă aperi.

— Convorbirea aceea... zice Miclescu și-i caută insistent privirea, mă întreb, îi caut un sens...

Maria îl întrerupe :

— Miclescu, şoarece de bibliotecă, ai citit numai cărţi proaste. Uită-te în jurul tău : nu se întîmplă nimic. E într-adevăr înspăimîntător : nu se întîmplă absolut nimic. Bunăoară, noi. Rostim o propoziţie şi regretăm c-am rostit-o. Seamănă cu alta citită undeva. Ne-am intoxicat cu sentimente. Cu ale altora, bineînţeles. Anumite romane ar trebui să poarte menţiunea : interzis burlacilor de patruzeci şi cinci de ani.

Miclescu tace.

— Ei, bine, concede femeia, am nişte încurcături.

— Da, zice trist Miclescu, aveţi nişte încurcături.

— Un fleac.

— O nimica toată.

— Stau prost cu banii. Un împrumut, o scadenţă. Ştii cum e. Oricum, nu te priveşte.

Bărbatul clatină preocupat restul de cafea din ceaşcă. Sînt un idiot, gîndeşte el. Iar femeile preferă idioţii. Cu o condiţie : să fie gravi şi discreţi.

— Perfect, zice Maria Niculescu, dă-i drumul. Să ştiu şi eu ce mă ameninţă.

— Îmi reamintesc ce-aţi spus. Eram exact în spatele dumneavoastră. „A apărut ceva" aţi spus. Apoi, aţi repetat : „A apărut ceva".

Miclescu soarbe încet cafeaua, după care, răstoarnă ceaşca în farfurioară. Pe buze i-au rămas cîteva fire brune de zaţ. Le culege preocupat cu vîrful limbii şi le striveşte între dinţi.

— Vă aşteptam, zice Miclescu. Mi-aţi făcut semn cu mîna. Maşinile s-au oprit la stop şi lumea s-a pus în mişcare. Îşi bate

joc de mine, mi-am zis. Îmi face semn, ca să dispară. Am traversat strada fără un scop prea limpede. Apoi, v-am văzut. Aţi format un număr, aţi aşteptat, aţi format, din nou, acelaşi număr. Nu a răspuns cine trebuia sau nu trebuia să răspundă nimeni. Iar cînd a ridicat receptorul, Nimeni a rămas Nimeni. Un Nimeni nu-i niciodată locvace: Ce? Unde? Cum? „A apărut ceva" aţi spus. „Ce?" a întrebat Nimeni. „De fapt, cineva". O clipă am crezut că e vorba de mine. Îmi reamintesc exact ce-aţi spus. Şi presupun ce vi s-a spus. „Eşti sigură?" a întrebat Nimeni. „Acuma, sînt". „Nu-ţi face griji" a zis Nimeni. Sau, poate „Ia-o uşor". Cînd „apare ceva" ori „cineva" trebuie întreprins „ceva", trebuie consultat „cineva".

— Ingenios, spune Maria.

— O seară veselă, aprobă Miclescu.

— Eşti perspicace. Şi morbid. Îmi plac bibliotecarii morbizi.

— „Ce trebuie să fac?" aţi întrebat. Pentru Dumnezeu, ce trebuie să faceţi?

Maria Niculescu îşi potriveşte ochelarii. Miclescu se reflectă în sticla lor neagră. Un chip smochinit, o frunte bombată. Capul mumifiat al unui bărbat care a trăit în urmă cu două secole. Ion Mălai al bortei. Vii sînt doar ochii. Doi ochi de sticlă, strălucitori şi plini de viaţă.

— Scenariul meu e următorul, zice femeia luîndu-i mîna. Are degete reci şi umede. Miclescu închide pumnul şi mîna Mariei dispare. Un scenariu aproape trivial. O cuconiţă care se plictiseşte îşi lasă soţul s-o aştepte. Soţul sau amantul. Un tip autoritar. Un bărbat autoritar e şi cam mărginit. Are o părere foarte proastă des-

pre toate femeile, fapt care nu-l împiedică să-şi dea importanţă. „Iar ai luat toate magazinele la rînd" zice el. „A apărut ceva" răspunde cuconiţa. Ea e, firește, o persoană isteaţă. „Ştiu eu ce-a apărut" îşi dă aere soţul sau amantul „a apărut cineva. Cunosc trucul". Bărbaţii autoritari ţin să aibă dreptate chiar şi în situaţiile în care dreptatea e un lucru cît se poate de neconfortabil. „De fapt, cineva". „Eşti sigură că mă mai iubeşti?" se alintă el. „Acum, sînt". „Am să te iert. Mă înşeli şi, totuşi, te iert. Profiţi de buna mea credinţă. Ai vrea să te iert?". Şi aşa mai departe. Femeia, doar ştim ce isteaţă este, îl lasă să se umfle. Numai un balon umflat bine plesnește: „Ce trebuie să fac?".

— Cine vă urmărește? întreabă aproape brutal Miclescu.

— Dumneata!

— O, nu! exclamă Miclescu stîrnit. Eu nu vă urmăresc. *Eu vă caut.*

— Iubitule, ai logică şi imaginaţie. Eşti bun pentru posturi de conducere, nu pentru femeile cu fotofobie. Tu vezi o pisică trecînd strada şi încerci să mă convingi că nevasta administratorului se drogheazâ. Nu-mi mai povesti viaţa înainte de-a mi-o cunoaşte.

— Cine vă urmărește?

— Mi-ar place să ştiu cu ce te ocupi. Mi-ar place munca ta. Un bibliotecar e un om cultivat.

— Cine vă urmărește?

— O bibliotecă... Un loc atît de distins! Te invidiez.

Miclescu se simte ridicol.

— O bibliotecă, spune Miclescu, e într-adevăr un loc plin de distincţie. Mă tem

că biroul unde lucrez nu-i tocmai ce vă imaginaţi. O bibliotecă de dublete seamănă pînă la un punct cu oricare altă bibliotecă, atîta doar că n-o frecventează nimeni.

— Ca motorul de rezervă la un avion.

— Exact, numai că nimeni nu compară cărţile, un depozit de cărţi cu un motor de avion. Aş putea să continui, fapt care de bună seamă, vă convine. Un mascul la strîmtoare, iată o situaţie care măgulește vanitatea oricărei femei.

— Exact. Numai că femeia a cărei vanitate cere să fie măgulită nu-i de faţă. Te invidiez sincer pentru treaba cu care te îndeletniceşti. Îmi închipui că-ţi dă unele satisfacţii.

— Unele satisfacţii. Şi unele perspective. Dacă arde Biblioteca Centrală devin din oficiu directorul depozitului de dublete. Care se va chema, logic, nu ? Noua Bibliotecă Centrală. Atîta doar că Biblioteca Centrală n-o să ardă. E foarte greu să dai foc unui raft de cărţi. Polux a încercat.

— Cine e Polux ?

— Polux urăşte cărţile. A vîrît între vechile tomuri şomoioage de hîrtie şi a pus foc. Au ars doar şomoioagele. Nici nu vă trece prin minte ce solidaritate se stabileşte între miile de volume dintr-o bibliotecă. Biblioteca din Alexandria nu a ars. Povestea focului din Alexandria e o diversiune.

— Cine e Polux ?

Miclescu se încruntă. Cînd se încruntă, fruntea sa ridată-se limpezeşte.

— Adevărul, spune el mîhnit, e că nevasta administratorului e morfinomană.

— Cine e Polux ?

— Adevărul, stăruie Miclescu căutînd să desluşească un adevăr în ochelarii cei negri ai Mariei, e că pisica are un motiv să alerge bezmetică printre maşini.

— Cine e Polux?

— Îl cheamă Stelică Polux. Nu poţi fi şef dacă n-ai măcar un subaltern. E poltron, leneş, incult, obez şi nu prea inteligent. E prietenul meu. Petrecem împreună opt ceasuri zilnic. Cîteodată, mai mult. Cînd ne despărţim, am grijă să-i telefonez din oră în oră. Altfel, îl pierd. Ar putea fi loial, harnic, deştept, frumos şi erou dacă ar găsi un motiv. Unul singur.

— Iar tu ai unul.

— Principalul e că îl am şi asta fără nici un efort. Se cheamă „Erezii blajine". E o carte.

— Sună frumos.

— Sună oribil, cînd ştii adevărul. Sînt pe cale să devin autorul unui fals. Al unuia monumental. Bibliotecarii sînt scriitori rataţi. Nu există bibliotecar să nu se viseze autorul uneia sau al alteia din cărţile pe care le are în custodie. E ca o intoxicaţie. E şi dragoste şi dezgust. Nevasta administratorului se droghează cu romane de dragoste.

— Dar tu scrii, totuşi, o carte.

— Rîvnesc s-o public, ca să-l oblig pe Polux s-o înregistreze, s-o ducă în raft şi să mă deteste cu un motiv temeinic. Să se încovoaie sub greutatea ei şi să geamă: Fratele meu, Castor, din filele cărţii tale fac nişte şomoioage pe cinste şi dau foc hardughiei. Ai doar răbdare.

— E o carte importantă?

— Un volum de două mii de pagini seamănă cel mai bine cu o carte importantă.

— Cine citeşte două mii de pagini ?

— Piramidele se construiesc nu ca să fie măsurate, ci ca să existe. Oamenii au nevoie de exemple. Autorii de broşuri sînt imorali. Cînd dai jos din altar un Dumnezeu, trebuie să pui altul în loc. În orice caz, nu o broşură. În comuna Muta au trăit, cu veacuri în urmă, un ţăran cam slab cu duhul şi o sută de mintoşi. Deşteptii au murit şi de pe urma lor nu a rămas decît un morman de humă. Prostul însă a scris un jurnal.

— Un sfert minciună, un sfert născocire, jumătate ipoteză. Ce mai rămîne e purul adevăr. Miclescu, eşti un încontrat ! Jurnalul de la Muta nu există !

— Nenorocirea e că există. Singurul unicat în depozitul de duplicate.

— Miclescu, e grav, zice femeia ! Pe tine te urmăreşte cineva. Şi cineva trebuie să te apere ! Să te apere de tine !

Se ridică numai zîmbet şi înhaţă, cu un gest lipsit de echivoc, poşeta neagră.

— Eşti un băiat simţit, Miclescu. Nu-i nici o îndoială, merg la toaletă. Un tip simţit nu urmăreşte o doamnă care dispare pentru cinci minute.

12.

— Cu ce vă mai servim ?

Privirea chelnerului e perfidă, batjocoritoare, otrăvită şi stupidă. Miclescu îl înfruntă şi trebuie să recunoască pe loc că bătrînul are o privire ostenită, calmă, indiferentă, cu un strop de iertare şi de moar-

te în irisul sticlos. Sînt ceasurile nouă, localul s-a golit, între mese au rămas dîre întunecate de noroi, iar personalul s-a adunat la bar ca să încheie socoteala săracă a unei zile perfide, ostenite, stupide, calme și indiferente.

— Aș vrea un cocteil, zice Miclescu. Porție dublă. Cu votcă, stricnină, L.S.D., dioxină, cianură și curara. Să pui în pahar un cub de gheață și să diluezi cu apă. Cu apă tare.

— Regret, domnule, zice chelnerul și nu e nici o îndoială că regretul e sincer. Nu mai avem gheață.

— E-n ordine, zice Miclescu. Am să plătesc și am să plec. Așteptam o femeie. A spus că lipsește cîteva minute. Au trecut patru ore. Dumneata trebuie să știi: cam cît așteaptă un bărbat perfect educat?

— Patru ore.

Miclescu scoate banii și se interesează dacă poate da un telefon.

— Regret domnule, îl informează chelnerul, profund afectat de situație, la noi telefonul e montat lîngă toaletă.

Miclescu ridică din umeri.

— Toaleta, domnule, zice chelnerul, are două uși. Pe una se poate ieși direct în stradă.

Miclescu formează numărul Mariei și așteaptă. Face o pauză și o sună din nou, răbdător, ca unul ce-i lasă persoanei căutate răgazul, dacă e în baie, de exemplu, sau tocmai se dezbracă în dormitor, sau tocmai își pregătește ceva de mîncare la bucătărie să-și încheie treaba înainte de a veni să ridice receptorul.

Un răgaz ca pentru cineva care se găseşte în baie, iar baia se află la un kilometru distanţă de telefon.

Pe urmă Miclescu încearcă o şmecherie: sună de trei ori şi întrerupe. Apoi, altă şmecherie: aşteaptă să sune de şase ori înainte de a întrerupe. După ce-şi consumă toate ideile în materie de apeluri cu parolă, părăseşte restaurantul şi se îndreaptă spre staţia de autobuz.

13.

Strada „Spinoza", în prelungirea străzii „Ghiventului". Un cartier cu intrări, fundături şi pasaje. Trotuare înguste şi povîrnite. Un bloc cu trei nivele din cea mai bună perioadă a cubismului cu vecinătatea unor case scunde, indiferente la problemele celei mai bune perioade a cubismului. Locatarii au nume ţanţoşe şi scăpătate evocînd case de comerţ dintre cele două războaie, antreprize de grîu, afaceri cu cremă de ghete şi investiţii în industrii naţionale de fermoare şi aţă. În apartamentele de la ultimul etaj locuiesc, de regulă, veneticii, persoane care se cheamă Trăznea, Borţea sau Niculescu.

Veneticii sînt singurii, dealtfel, care plătesc la zi chiria, încălzirea şi întreţinerea.

Apartamentul nr. 12, ocupat de Maria Niculescu e ultimul, pe colţ, cu toate ferestrele spre stradă. Servitoarele aveau de aici o vedere confortabilă asupra întregului cartier şi cartierul avea permanent cunoş-

tință de cuprinsul și intensitatea intereselor sentimentale ale slujnicelor.

Ferestrele apartamentului nr. 12 sînt zăvorîte și întunecate, cu excepția uneia. Prin perdelele dese răzbate raza de pucioasă a unei lămpi de pat.

Ploaia șiroiește prin coroana veștedă a unui salcîm, spînzurînd într-un cui, plăcuța cu numele străzii — „Spinoza, filoz. gr." — lovește în răstimpuri scîndurile rare ale gardului, în holul blocului cubist miaună o pisică. Pătruns de umezeală, Miclescu veghează fereastra Mariei.

„Miclescu, starostele naivilor. Cînd ceasul trebuie să arate ora zece și în dormitorul unei femei lumina e mică și femeia te lasă iarăși mofluz, iar tu, cu mîinile în buzunare, rezemi un gard și îți imaginezi cum vei suna la ușă și cum îi vei vorbi, cu sarcasmul acela care, în scenele imaginate de bărbații vanitoși, înmoaie inimile femeilor nestatornice, înseamnă că te-ai deprins să pierzi. Ești porumbelul hedonic nesatisfăcut pe care pisica din hol o să-l înhațe într-o bună zi."

Miclescu traversează strada și intră decis în holul blocului. Scara e o gură de întuneric, foștii proprietari ai fabricilor de fermoare s-au ghemuit în așternuturi și numai ultimul etaj, al chiriașilor la stat, agonizează în lumina știrbă a unui bec stropit cu var.

E liniște, Miclescu își ascultă bătăile inimii, în pivniță se aud umblînd șobolanii, o creangă rîcîie zidul umflat de ploi și tot ce ziua e în firea lucrurilor îi pare acum peste puteri.

Mai tîrziu, cînd se va gîndi la felul în care a procedat, va reuși să afle o moti-

vație. De fiecare dată alta, e drept, de fiecare dată una mai bună decît precedenta. Nimic nu-l îndreptățește să încerce clanța ușii, n-are nici un temei logic să nu folosească soneria, nu este el omul premonițiilor și nici nu nădăjduiește să fie. E numai un cetățean oarecare înaintea unei uși probabil încuiate.

Aici apartamentele sînt în permanență ferecate. Afară de acela al Mariei.

Miclescu împinge ușa și nu-i uimit că poate intra. Mai tîrziu va ști că i-a fost frică și că frica te împinge să săvîrșești lucruri ce-ți aduc prejudicii, că o mulțime de simțăminte și curiozități apar din pricina spaimei, că, în primele momente, nu sesizezi adevăratul motiv al acțiunilor tale, cum nu-ți dai seama, pe loc, în clipa cînd capeți o rană rea, că ești rănit.

Din hol, Miclescu pășește în camera de zi și acolo, în bătaia luminii gălbui ce vine din dormitor, o află pe Maria. Pulpele albe ale femeii' le vede el întîi și pata întunecată de pe covor o vede. Albul calcaros al cărnii îi spune că forma ce se deslușește la picioarele sale e un trup omenesc.

Miclescu nu se gîndește la moarte. De fapt, nu se gîndește la nimic. Ochii fixează șoldul năclăit de un lichid negru-vișiniu și pata sumbră ce pleacă de sub pîntec, privirea lui are placiditatea unui obiectiv fotografic uitat deschis. Dar pe retină prinde contur imaginea Mariei pe plajă: un delfin albinos aruncat de furtună pe mal, un alb crud, ca porțelanul în spărtură. Și valurile care mușcă țărmul și-și caută victima...

Timpul se scurge în dezordine, trec secunde sau poate minute, Miclescu simte

urcînd din coşul pieptului un urlet care doare, gîtlejul uscat blochează jetul de aer sub presiune şi carnea suferă.

Maria e moartă, cugetă Miclescu. Gîndul se împlineşte greu ; parcă ar învăţa înţelesul fiecărui cuvînt. Ochii s-au deprins cu întunericul ceţos al camerei, lumina ce ţîşneşte din dormitor e ca o pastă de sticlă topită, e moale şi fierbinte, obiectele capătă formă şi au ceva agresiv în făptură, totul e ameninţător şi spaţiul se umple cu nesaţ de mirosul dulce-greţos al sîngelui.

Miclescu se retrage un pas şi aşteaptă. Nu se întîmplă nimic. Al doilea pas îi cere un mare efort de voinţă. Fruntea i s-a umplut de transpiraţie, cămaşa îl frige. Continuă să se retragă cu spatele. Dacă s-ar întoarce, ar rupe-o la fugă. Ajuns în hol, scoate batista şi şterge clanţele.

Urechile îi vuiesc. Miclescu ştie că trebuie să coboare scara încet, treaptă cu treaptă. În clipa în care părăseşte blocul, e un om lucid, mîntuit de frică. Traversează strada şi se opreşte sub salcîm.

În dormitorul Mariei e întuneric.

Miclescu trage fermoarul canadienei şi constată că ferestrele dormitorului sînt tot atît de negre ca ale camerei de zi.

De o seamă de lucruri are să se mire mai tîrziu şi tot atunci va încerca să le găsească o cauză. Acum trebuie să ajungă cît mai repede la autobuz, să ajungă cît mai repede acasă şi să se încuie în garsoniera lui strîmtă şi friguroasă de burlac.

14.

În garsoniera bibliotecarului Miclescu pereții condensează vaporii de apă, și, de jur împrejurul odăii, parchetul se umflă și trozneşte. Miclescu întinde canadiana pe mașina de gătit și aprinde gazele în cuptor. Șuierul flăcării albastre e prietenos. Miclescu ar vrea să mîngîie focul. Deschide televizorul și așteaptă imaginea. Pe ecran se ivește figura unui bărbat extrem de grav, care, marcat de misiune, comunică mersul vremii.

Miclescu se așează în fotoliul din preajma televizorului și trage telefonul lîngă el.

— Telefonista patru, ce doriți ?

— Din nord, spune Miclescu, se apropie iarna.

— Telefonista patru, repetă fata, ce doriți ?

— Iată ce doresc, zice Miclescu, să chemi miliția judiciară...

— Vă dau un număr...

— Domnișoară numărul patru-ce-doriți, nu-mi dai nimic. Mă asculți și apoi faci ce te taie capul. Pe strada „Spinoza", la numărul 10, în ultimul apartament, în apartamentul cu numărul 12, a fost ucisă o femeie.

Glasul lui Miclescu e drastic și uscat.

— Nu închideți, spune fata.

— Din nord, spune Miclescu, vin ierni fără sfîrșit.

— Nu închideți, țipă fata, nu închideți...

Miclescu pune încet telefonul în furcă.

...Din nord, citește bărbatul masiv și țeapăn, lapoviță și ninsoare...

„În sufletele noastre, îngînă Miclescu, curg sloiuri mari de gheață. Sîngele ni se încheagă sub norii de zăpadă, vom fi singuri și mușchii ne vor rugini pe oase și ea va fi pămînt și în ochi ne vor sticli țurțuri de plumb și vom urla și urechile ne vor fi zidite și ea va umbla prin amintirile noastre oarbă, bîjbîind cu mîinile într-un spațiu în care nu mai e nimeni și nimic".

Își cercetează ceasul : e aproape unsprezece. Stinge cuptorul și agață canadiana în cuier. Pînza s-a întărit ca tabla. Dacă o atingi, sunetul pe care-l scoate e ascuțit și pustiu. Miclescu aprinde ochiul cel mare al aragazului și pune un litru de apă la fiert. Cînd apa clocotește, stoarce două lămîi și adaugă cinci linguri de zahăr. După ce mestecă un timp sucul care bolborosește, ca și cum mișcarea fără sfîrșit a undei fierbinți e marele secret al întregii combinații, stinge focul, toarnă lichidul într-o cană înaltă de lut, o cuprinde ceremonios în palme și se îndreaptă spre fotoliu.

Ceaiul de lămîie e bun. Prin cutele fără de număr ale feței lui Miclescu susură pîraie de nădușeală, pleoapele i se congestionează și în gene îi atîrnă stropi luminoși. Cînd cana se golește, pe chipul lui apare o umbră de suferință. Îi dă drumul din mînă și contemplă cioburile. Revine în fotoliu, ia telefonul pe genunchi și, rar, rar de tot, formează un număr.

— Polux, zice Miclescu, am intrat într-o încurcătură.

— Castore, răspunde Polux, ești porumbelul care se plictisește, ești victima unei stări hedonic nesatisfăcătoare, existența ta e monotonă ca a unui gîndac de mătase,

iar singura încurcătură în care ai putea să intri vreodată e una de natură lingvistică. Tocmai mîncam...

— Polux, zice Miclescu, e ceva serios.

— Dacă e serios, atunci te privește. Contractul nostru e pentru frivolități. Dealtfel, m-am hotărît: te părăsesc.

— Noapte bună, zice Miclescu. Programul începe la opt fix.

— Așteaptă, gîfîie Polux. Nu glumesc: mi se oferă un post. Șeful unei biblioteci de carte tehnică. Ceva precis. Asta vreau! M-am săturat de ambiguități. Există un singur procedeu de a extrage rădăcina pătrată. Cînd publici „Erezia" te demasc. Dacă o fac eu — și Polux își rostește cu o deslușită satisfacție numele — lumea o să creadă.

— Ești un prost, Polux, n-o să creadă nimeni. E genul de afacere în care adevărul seamănă cel mai bine cu minciuna. Vechea poveste: unul e talentat, celălalt orgolios. Un eseu poate fi combătut, un tratat nu. Ca să combați o carte de două mii de pagini, trebuie s-o faci cu alta, de două mii de pagini. Nu fi prost, Polux, la fiecare atac, răsar trei academicieni să mă apere. Puterea „Ereziei" stă în subsoluri. Îi citez pe toți. Nu există nulitate științifică să nu se bucure de jumătate de pagină. Le-am pus în seamă niște idei atît de temerare, încît, te asigur, cine se atinge de mine e un om terminat. Dacă ești oportunist, atunci fii unul mare de tot, Polux. Mănîncă, Polux, mănîncă! Dormi, Polux, dormi! Suferă, Polux, suferă! Ești porumbelul care n-o să zboare niciodată spre ținuturi îndepărtate.

15.

— Doi purceluşi, un corb, trei cai de mare, zice Miclescu.

— Ce fel de număr e ăsta?

Domnişoara de la telefoane urăşte ombrelul de dimineaţă, zilele ploioase, cutiile cu fişe, lacul de unghii ieftin şi bărbaţii curtenitori.

— Unele cifre mă indispun, insistă Miclescu. De pildă nouă. Îmi aminteşte de bunicul. Bunicul dinspre mamă, bineînţeles. Era burtos şi lat în şale.

— De fapt, ce poftiţi?

— O să rîdeţi, zice Miclescu, dar mă cheamă Blegea. Cu un astfel de nume, toate ţi se par comice.

Femeia are buze subţiri şi nasul gros. Teoretic, acest nas ar trebui să aparţină unei persoane cu alte trăsături, unei feţe late şi musculoase; practic îi aparţine chiar ei.

— Cetăţeanul Blegea, o lămureşte Miclescu uită să-şi plătească telefonul. Partea proastă e că pierde înştiinţarea de plată. Doi purceluşi înseamnă 99. Un corb înseamnă 7. Trei cai de mare, o ştie oricine, înseamnă 222. Cetăţeanul Blegea, adică eu, răspunde la numărul 99.72.22. Pe mine, combinaţia mă distrează. Într-o zi, purceluşii o să mănînce caii de mare şi corbul o să moară de melancolie.

Telefonista care urăşte bărbaţii curtenitori cu telefonistele scoate o fişă şi o citeşte ridicînd din sprîncene. Ce află acolo, o pune pe gînduri.

— Ei, doctore, întreabă Miclescu, ce şanse-mi dai?

— Nu-i telefonul dumneavoastră.

— Doctore, zice Miclescu străduindu-se să pară foarte amuzat de toată istoria, cum să nu fie telefonul meu. Doi purceluşi... şi aşa mai departe. Îl am de-o veşnicie.

Miclescu întinde mîna şi întoarce fişa. Nonşalanţă, blazare, indiferenţă, iată ce exprimă privirea şi gesturile sale. Nevoia de psihologie a oficiantei are obiect:

„Viclean tip", conchide femeia şi ura ei capătă deodată o raţiune.

„Sînt cel mai apatic dintre curioşii de profesie, gîndeşte Miclescu. Doi purceluşi, un corb, trei cai de mare. O clădire veche, o încăpere cum sînt atîtea într-o clădire putredă, cîţiva slujbaşi de treabă". „A apărut ceva". „Ce?". „De fapt, cineva". „Eşti sigură". „Acuma sînt. Tot ce-i cumplit li se întîmplă întotdeauna altora. Omul cel rău îndreaptă spre pîntecul meu ţeava întunecată a pistolului şi nici nu mai am timp să mă mir fiindcă omul cel rău nu-ţi lasă un răgaz să te miri, să urli, să te aperi".

— Trebuie să fie o eroare, zice Miclescu şi-i înapoiază cu un aer tîmp fişa. Se fac multe greşeli şi cetăţenii se enervează.

— E nebun, gîndeşte domnişoara. E ţîcnit de-a binelea. Cît despre număr, trebuie să verific.

— Firește, spune Miclescu înclinîndu-se ca unul deprins să se poarte ceremonios indiferent de circumstanţe, am să reclam.

— Reclamă cît poftești.

— Sînt Blegea, spune Miclescu, regele fraierilor. Cel mai tenace dintre ei.

Domnişoara cu buze subţiri îşi subţiază energic buzele. Şi şuieră:

— Nu-i greu să... Nu-i greu să...

— ...Dar cel mai greu, o întrerupe Miclescu, dar cel mai greu şi mai greu e să cauţi o pisică neagră într-o cameră foarte întunecoasă. Îndeosebi cînd înăuntru nu există nici o pisică.

16.

Miclescu formează pentru a treia oară numărul. Doi purceluşi, un corb, trei cai de mare. Plouă uricios, corbi flămînzi şi apatici se prăvălesc cu aripile îmbibate cu apă, purceii pofticioşi scurmă noroiul amestecat cu pene şi măruntaie vinete de păsări moarte, caii de mare stau ciorchine pe ierburile gelatinoase şi, în răstimpuri, îşi încordează cu spasme mici boturile cartilaginoase.

— E nebuna, conchide primul măsurător devizist. Am dibuit-o. Îi ştiu stilul.

— Asta cam aşa-i, îi ţine isonul al doilea funcţionar. Ne mai distrăm şi noi.

Şeful biroului îi priveşte pe rînd, stăruitor. Ca unul care se gîndeşte intens la ceva şi are nevoie de o confirmare. Are tot atîtea motive cît şi colegii lui să se înveselească, totuşi e crispat.

Telefonul continuă să ţîrîie.

— De unde deduci că-i o femeie! întreabă acesta complet lipsit de chef.

Ştie, de bună seamă, răspunsul şi fiindcă-l ştie se enervează.

— Puţin îmi pasă, zice primul funcţionar rînjind provocator. Un nebun în plus, unul în minus...

— E murată bine, filozofează al doilea. Plăcerea ei : să stea în ploaie și să dea telefoane.

— De unde știi că stă în ploaie ?

Șeful e mohorît.

— Omul providenței, spune el la telefon. Și sluga dumneavoastră.

Nebuna nu vorbește.

— Vezi, se bucură primul funcționar, puteam să pariez. Și cîștigam. A cîta oară-i pe ziua de azi ?

Al doilea măsurător devizist socotește, cu un soi de deslușită satisfacție pe degete :

— A pornit-o din zori. Și, apoi, din ceas în ceas. E punctuală ca un agent de asigurări.

— Sînteți deștepți, zice șeful trîntind telefonul. Sînteți al naibii de deștepți.

Tușește în batistă după care scuipă gros în coșul de gunoi. Tusea l-a secătuit. Cu aceeași batistă își șterge fruntea udă. Ochii îi sînt injectați și sticloși.

„Vocea unuia care a fumat și s-a lăsat de curînd, gîndește Miclescu. Nu e tînăr, dar nici bătrîn. E obișnuit să comande. E, desigur, intrigat, îi e niței frică. Nu-i omul providenței pentru absolut nimeni pe lumea asta și, în general, n-are tonul celui născut să fie slugă. Suni de trei ori și se recomandă. Un nume ca oricare altul, atîta doar că nu e un nume. Ceva plauzibil însă. Un slujbaș de ghișeu ? Un slujbaș, în orice caz. Un fel de șef. Șefii pun întrebări scurte și dau răspunsuri scurte. «A apărut ceva». «Ce ?» «De fapt, cineva». «E sigur ?» «Acuma, sînt ». «O să comunic». «Ce trebuie să fac ?» «Nimic. Du-te acasă, vezi-ți de treabă. În ce te privește, lucrurile sînt

clare. A apărut ceva și nu trebuia să apară. A apărut cineva care a complicat o poveste în care nu murea nimeni cît timp povestea nu se complica». Un fumător convertit și contabila cu fotofobie a unei fabrici de confecții. Iată combinația ! Femeia primește un glonte în burtă și toată istoria capătă un sfîrșit. Sau un început. Pentru că a apărut cineva : un bibliotecar burlac pe cale să termine cartea încontrării lui Ion Mălai, ereticul de la Muta.

Iar femeia cu un glonte în burtă îl sună pe fumătorul convertit și el e omul providenței și sluga nimănui și așteaptă să-i vorbești ca să știe ce să vorbească. Un tip care nu se enervează, deși telefonul sună întruna..."

*

Ultimul sandviș are măreția unei mostre geologice model și Polux îl admiră în tăcere. Straturile de șuncă presată s-au compactat cu straturile de cașcaval, sucul de roșii îngroșat cu mirodenii a impregnat adînc pîinea, degetele vînjoase ale ajutorului de bibliotecar se încleștează fără voie și lasă în coaja mustoasă un set de amprente groase.

— Ascultă, zice el fără chef, poate vrei...

Miclescu nu răspunde. Privirea lui țintește o coloană de furnici flămînde, care se cațără pe cotul lui Polux. Mișcarea e perfect organizată, întrucît, dacă izbutesc să străbată antebrațul și să ajungă nevătămate la încheietura mîinii, hîrtiile slinoase în care uriașul a împachetat hrana le asigură un banchet pe cinste. Apropierea festinului le excită și cîteva părăsesc co-

Ioana. Acestea încearcă să scurteze drumul înfundîndu-se în smocurile încîlcite de păr cenuşiu. Miclescu este interesat de strategia coloanei de furnici. Cînd primele vietăţi se împrăştie în hăurile aţîţătoare ale ambalajului, Miclescu înalţă privirea spre Polux.

— Cum vrei, zice acesta şi muşcă amarnic din sandviş. Sucul de roşii i se prelinge pe dosul palmei şi Polux, după o scurtă luptă cu sine, scoate limba şi-l linge. Pe urmă, examinează locul şi rezultatul îl satisface.

— Să ucizi un om, spune Miclescu jucîndu-se cu telefonul, ce lucru îngrozitor.

Polux rămîne cu gura căscată. Miclescu ridică receptorul şi formează mecanic un număr. Mereu acelaşi număr.

Şeful biroului „Măsurători-devize" priveşte duşmănos aparatul. E singur în birou şi vaietul dogit al soneriei îi ţine încordat. Buzele i s-au albit şi un fir de salivă văroasă îi stăruie în colţul gurii.

— Omul providenţei. Şi sluga dumneavoastră.

Miclescu lasă uşor receptorul în furcă.

— Moartea unui om, zice el, aceasta e problema. Ne putem imagina într-o mie de feluri cum e făptura lui vie, dar nimeni nu are atîta imaginaţie ca să priceapă pe loc că omul acela, pe care-l are sub ochi, nu mai e viu. Viaţa este imaginaţie. Trecerea în nefiinţă... mintea noastră n-o poate concepe. Moartea unui om — ce fapt îngrozitor.

— Castore, întreabă Polux, mestecînd îndelung dumicaţii, cu placiditatea binevoitoare a ierbivorelor, cine e omul care a murit?

— Un om.

— Castore, să facem puţină ordine în sentimente: omul acela eşti tu?

Miclescu formează numărul biroului „Măsurători-devize". Cei doi purceluşi zac răsturnaţi în mijlocul unei bălţi noroioase, au burţile umflate, şoriciul plezneşte şi lasă la vedere grăsimea rîncedă, un corb lihnit de foame le dă ocol, înnebunit de duhoarea cărnii alterate, noroiul fierbe, frămîntat de cohorte de creaturi vorace, numai colţi şi cartilagii.

Şeful biroului priveşte cu ochi vitrifiaţi, osteniţi de aşteptare telefonul. Simte vibraţia carapacei de bachelită. Ridică receptorul, aşteaptă vocea atît de cunoscută a femeii, dar aparatul rămîne mai departe mut.

— La dracu, strigă el scuturat de un acces de tuse, e o prostie să suni întruna. Nu rezolvi nimic. Cu isteria asta a dumitale, vreau să spun. Fac tot ce pot. Tot ce ţine de mine, vreau să spun. Pentru numele lui Dumnezeu...

Omul de la capătul firului îşi scuipă plămînii în batistă şi izbeşte, fără să-şi dea seama cu receptorul în birou. La una din lovituri sticla care acoperă biroul, şi care-i însemnul pauper al puterii sale, plezneşte.

Miclescu închide telefonul.

— Pe omul acela, revine Polux, l-ai omorît tu?

Miclescu tace.

— Atunci, cugetă Polux adunînd pedant fărămiturile dinaintea lui, unde-i nenorocirea?

Şi Polux se-apucă de scris: „Vom spune că beneficiarul unei stări nesatisfăcă-

toare, expus să sufere o degradare a stării sale (virtuală sau în curs), dar reuşind s-o evite, a beneficiat de o formă specială de ameliorare, protejarea şi că victima unei stări nemulţumitoare, susceptibilă să beneficieze de o ameliorare, dar nereuşind s-o obţină, a fost victima unei forme speciale de degradare, frustrarea..."

17.

— Trebuie să te predai.

— Gata, zice Miclescu, m-am predat.

— Nu ştii să te predai.

— E adevărat. Dar pot să învăţ.

— Ridică mîinile. Şi spune: O.K. Sam, O.K., m-ai convins. Eşti cel mai bun, Sam!

Miclescu ridică mîinile şi-i dă lui Sam toate asigurările cerute.

— Îl răsfăţaţi, spune mama copilului. Şi dumneavoastră şi taică-său. Mai bine ar pune mîna pe carte.

— Îmi place Sam, spune Miclescu. Un băieţel dezgheţat. Să am un fiu, aş vrea să-i semene.

— Să nu-mi spui Sam, zice băiatul. E marţi. Marţea mă cheamă Joe.

— E-n regulă, Joe. Ai cel mai frumos pistol din tot blocul.

— E franţuzesc, spune mîndru Joe.

— Mi-am dat seama.

— Are amortizor de zgomot, vizor dublu şi pompă de apă. Aruncă zece metri. Vrei să încerci?

Miclescu umple pistolul și apasă cu grijă pe trăgaci. Jetul țîșnește și stropește femeia.

— Îmi pare rău, se scuză Miclescu. Am apăsat încet.

Copilul e transfigurat :

— Nu contează cît de tare apeși. Are servo-pompă.

— Înțeleg, spune Miclescu. E un tip mai nou : cu servo-pompă, stație radar, butoiaș electronic, frînă de mînă și baterii. Totuși, nu-i perfect.

— Să depindă de mine, spune plină de energie mama băiatului, aș interzice jucăriile astea. Seamănă îngrijorător cu armele adevărate.

— Nu-i nici o primejdie, spune Miclescu. Gangsterii, cînd erau mici, nu se jucau cu pistoale de plastic. Gangsterii omorau muște. Satisfacția lor era să le chinuie, înainte de a le omorî.

— E cel mai grozav pistol de pe strada noastră, spune Joe.

— Am o idee, zice Miclescu privindu-l pe Joe cu mare seriozitate în ochi. Cu oglindă retrovizoare, arma ta ar fi, într-adevăr unică.

— Prea-i faceți voia, se alintă femeia. I-am spus asta și lui taică-său.

Băiatul se uită aținat la Miclescu.

— Oglinda, îl lămurește acesta, îți asigură spatele. În cazul, bineînțeles în care ai de-a face cu doi dușmani. Sau cu mai mulți. Cum știi ce se întîmplă în spatele tău ?

Băiatul așteaptă încuviințarea femeii.

— Mi-l dai acum și mîine îl ai perfect.

— Ard de nerăbdare, spune Joe.

— Te cred.

Miclescu vîră pistolul în buzunarul din dreapta al canadienei. Pe urmă trage fermoarul şi-i pipăie forma.

— Ard de nerăbdare, spune Joe.

Ar vrea asigurări că-l va primi intact, dar se abţine. Bărbia îi tremură şi e gata să plîngă.

Miclescu părăseşte holul blocului şi iese în stradă. Se întunecă şi, cu toate că nu mai plouă, picături răzleţe lovind rece şi pieziş, te fac să te gîndeşti la ce-i mai rău: la întinderi mlăştinoase şi pîcloase, la întinderi de ape acoperind oraşele, la nori bîltîcîind ca nişte mari burdufe şi stînd să spargă şi să prăvale o masă de lichid cu ganglioni de gheaţă. Tramvaiele circulă goale zăngănind înfundat. Aerul saturat de umezeală filtrează zgomotele. E ca şi cum tot ce se întîmplă acum s-a petrecut cîndva; pustietatea glacială a oraşului e numai un ecou estompat, a ceva de demult.

Miclescu urcă în tramvai şi rămîne în picioare. În căuşul pentru şezut al scaunului de poliester din dreptul său distinge, închisă la culoare, o pînză de apă. Cetăţeanul care a stat aici avea, de bună seamă, hainele udate de ploaie. Ferestrele Trustului de construcţii, cu excepţia cîtorva, a căror strălucire sporeşte impresia de oboseală şi singurătate a clădirii turtite şi demodate, se cască pline de întuneric. Un întuneric vînăt, greu ca mercurul, care presează asupra pereţilor şi tensionează periculos armăturile centurilor de beton înmuiat, clisos.

Portarul îi aruncă o privire înceată, fără expresie. Prin uşa întredeschisă a chiliei lui de soldat uitat în post răbufnesc mirosuri amestecate: rachiu, postav jilav, piele de porc, pusă la uscat, borcane în care

fermentează resturi de tocană, tencuială umflată, cărbuni arzînd cu aer puțin, paturi brune, cu fibra rară, aspritâ de atîtea năduşeli sărate şi stătute, cîte li s-a hotărît în normă, tutun negru, registre slinoase.

— Eşti fericit, spune Miclescu.

Bătrînul aliniază, dintr-o singură mişcare, registrele. Nu-i place ce-a ieşit şi le aliniază din nou.

— Eşti fericit, insistă Miclescu, dar n-o ştiai. Ai de toate.

— Asta aşa-i, răspunde circumspect portarul.

— Ce-ţi mai lipsea, remarcă Miclescu, era o sticlă de spirtoase.

— Sînt fericit, aprobă portarul. Priveşte sticla în lumină şi chipul lui exprimă o mare încîntare.

— Aş merge sus, zice Miclescu. M-aşteaptă un şef. De un ceas şi mai bine.

— Te-aşteaptă nişte birouri goale. Şi nişte lacăte la uşi.

— Mă mir, face Miclescu. E interesul lui.

— Auzi, zice portarul, mă mir şi eu de interesul şefilor. La ora asta nu te aşteaptă nimeni.

— La „Devize". O mică afacere.. Pricepi de care.

— Oho, zice edificat portarul afacere mare!

— La naiba, spune Miclescu şi se aşează pe marginea patului de fier.

Portarul destupă sticla şi bea. După a doua înghiţitură, o ridică din nou în lumină şi o clatină cu dragoste. Ochii încep să-i strălucească. Era mahmur şi acum e vesel. Se gîndea la casa lui de la ţară, pe cale să se năruie, la picioarele bolnave ale femeii

sale, la ploaia care-i înmoie grădina, se gîndea la o mulțime de lucruri triste și fără soluție și iată că aceste lucruri nu mai au nici o importanță ori sînt atît de departe încît abia de le deosebești.

— Îl caut pe Avramescu.

— Cine-i Avramescu? întreabă lipsit de orice urmă de curiozitate portarul.

— Se aude că-i de treabă.

— O javră, zice portarul.

— Pare cumsecade.

— Boierule, zice portarul și suge cu mare evlavie din sticlă, cînd zic de oarecine că-i o javră, crede-mă, e cea mai mare jigodie din lume. Mie nu mi-a făcut nimic. Dar nu-mi place. Meseria mea e să mă uit la oameni. Îmi plac toți, afară de ăsta.

— Te-a supărat.

— Boierule, i se confesează paznicul îndemnîndu-l, ca între soldați învechiți în linia întîia, să bea direct din sticlă, nu m-a supărat. Pe mine nu m-a supărat nimeni, niciodată. Altfel, mă făceam ministrul uricioșilor. Boierule, eu nu știu ce lucrare ai cu ofticosul ăla, dar s-o iei încet. Sînt paznic de noapte de douăzeci de ani. Închid birourile, dacă rămîn descuiate, le verific pe cele cu lacăt, cunosc oamenii după duhul lor. Îi știu după ce lasă în urmă. Ți-i povestesc, dacă poftești, din tălpi în creștet. Tot ce-ți pot povesti matale despre Avramescu e că nu mai am nimic să-ți povestec.

— Îl cheamă Avramescu?

— Nu-l cheamă în nici un fel. Și-a schimbat numele. Îl cheamă nimeni de nicăieri.

— Știi multe.

— Se înțelege, confirmă bătrînul cu tristețe, știu și ce-ai citit în registrul ăla de

adrese, în timp ce te prefaci că n-ai nici un motiv ca să-l deschizi. Mă mir şi eu cîte pot să ştiu. În locul tău, aş fi curios. De unde ştie moşul atîtea?

Miclescu pune registrul pe masă. Portarul îl aliniază cu dosul mîinii şi Miclescu vede că are pielea din palmă bătătorită şi neagră.

Bătrînul îi urmăreşte privirea şi-şi cercetează mîna. O răsuceşte şi strînge pumnul. E mulţumit de mîinile sale.

— Cîţi sînteţi? întreabă portarul cu glasul celui care nu aşteaptă să i se răspundă.

Miclescu îl priveşte. Trec, în tăcere, cîteva secunde bune. Portarul e stingherit de lumina albastră a irisului lui Miclescu şi, totodată, intrigat. Astfel de ochi nu a mai văzut. Au puritatea faianţei.

— Sînteţi trei, zice el. În schimbul meu, cel puţin.

Miclescu îl priveşte fără să scoată un cuvînt.

— La urma urmei, zice portarul, nu-i treaba mea. N-am dreptate?

— Ce vrei să spui?

Bătrînul întîrzie răspunsul.

— Ce vrei să spui? insistă Miclescu.

— Ce-ai auzit. De mine nu întreabă nimeni. E clar: nu-i treaba mea.

— Trebuie să-ţi mulţumesc. Poţi să-mi explici de ce îţi mulţumesc?

— Grăbeşte-te fiule, îl îndeamnă bătrînul ducîndu-l cu grijă şi taină spre uşă. Îl poartă de mijloc ca pe un om beteag. Îl duce, prin ploaie, cîţiva paşi. E beat şi treaz. E mîhnit şi e fericit. Ar vrea să fie tînăr. Ar vrea să fie pămînt şi izbăvit de tot ce ştie despre oameni.

18.

Miclescu îl sună pe Polux.

— Mă crezi, îl încredințează acesta, așteptam telefonul tău: Lucrează, Polux, lucrează! Mănîncă, Polux, mănîncă! Dormi, Polux, dormi! Gîndește, Polux, gîndește! Ei bine, gîndeam...

— Îți vorbeam de o femeie. Spuneam că sînt îndrăgostit de o femeie.

— Unde te afli?

— Ce importanță are... Într-o cabină telefonică.

— O cabină telefonică la un colț de stradă. E întuneric, plouă, strada e pustie și te simți oarecum obligat să-mi aduci la cunoștință toate astea. Plus povestea cu femeia, despre care crezi că ești îndrăgostit.

— Au omorît-o.

— Castore, nu-mi place. Cine pe cine omoară? Și de ce? Nu se potrivește.

— Polux, uite cum e: nu se întîmplă nimic. În viața noastră, vreau să spun. Te-apropii de cincizeci de ani și nu se schimbă nimic. Ajungi să crezi că asta a fost tot. Iar într-o zi se petrece ceva. Ceva care, fără să-ți dai seama, începe să facă parte din ființa ta. Pe urmă, se schimbă, dar în rău. În ce-i mai rău. Și nu capeți nici o explicație. Înțelegi Polux, eu nu contez. Pentru ei, eu nu reprezint nimic.

— Castore, du-te acasă. Cine sînt ei?

— Nu știu.

— Ei vezi? Nu știi, deci nu există. E cea mai bună soluție. De fapt, ei nu există.

— M-aș fi ocupat de înmormîntare. De acte, de locul de veci, de ultima veghe.

Sînt treburi penibile, însă te-alegi cu ceva : cu sentimentul că eşti iertat. Am greşit unghiul.

— Ce tot spui ?

— Sînt un cosmonaut, care se întoarce acasă. Iată ce vreau : să se termine totul şi să mă întorc acasă. Am simţurile încordate şi sînt cu ochii pe aparate. Un grad mai jos şi nava ia foc. Un grad mai sus şi sînt scuipat în haos pe vecie. Nu există cale de întoarcere. Nu-i greu de priceput : am greşit unghiul şi sînt pierdut.

— Castore, să-ţi cauţi alt om. Pe mine, nu conta. Îmbătrînesc şi totul se simplifică. La tine e invers : complici enorm totul. Chiar şi dragostea.

— Polux...

Polux închide telefonul. Miclescu potriveşte receptorul în furcă şi priveşte de-a lungul străzii. Ar vrea să-i spună că merge pînă la capăt. Sau ceva asemănător. Dar lucrurile, care n-au nici un început, n-au nici capăt. Miclescu scoate o fişă şi formează un număr. Departe, departe de tot sună firav un telefon. Miclescu aşteaptă. Avramescu doarme şi în somn apare cineva, care declanşează o sonerie. Se trezeşte şi aude soneria telefonului său. Bîjbîie împrejur şi, ameţit de somn, află întreruptorul lămpii de pe noptieră. A adormit îmbrăcat. Îşi aminteşte : a sosit acasă, a pus umbrela la uscat, a băut ceva. Lîngă fotoliu se găseşte o sticlă. Avramescu întinde mîna după ea şi constată că-i goală. O sticlă uscată te poate scoate uşor din sărite. Un telefon care nu se mai opreşte din ţîrîit — încă un motiv să te enervezi. O garsonieră rece şi în ea un bărbat singur. Şi becul te poate înnebuni. Pentru că

dă lumină. Și perdeaua, pentru că atîrnă. Un pat nedesfăcut — ce lucru îngrozitor! Un balonzaid ud — ce tortură! Avramescu saltă posomorît receptorul și țîrîitul conteneşte. Dezbracă balonzaidul și-l leapădă pe marginea fotoliului. În baie, robinetele uzate sfîrîie fără odihnă. Un fir de apă clocotită umple încăperea de aburi. Avramescu tuşeşte înăbuşit.

Miclescu părăseşte cabina telefonică și traversează strada. Se asigură că în garsoniera lui Avramescu e lumină și pătrunde în bloc. O clădire veche și murdară. Un lift pentru două persoane, un hol pentru două persoane. Toate condițiile, ca indivizii neînsoțiți să urce grăbit, lipindu-se de pereți, să evite liftul cu uși batante și feroneria unsuroasă.

Miclescu apasă butonul soneriei. Odată, de două ori, de mai multe ori. O treabă temeinică. Uşa garsonierei lui Avramescu se deschide încet. Atît cît să strecori un băț de chibrit.

— Sîntem de la gaze, spune Miclescu.

— N-am reclamat nimic.

— Bineînțeles, zice Miclescu. Sînt scurgeri la vecini.

— Sunați la ei.

— Bineînțeles, repetă apatic Miclescu, bineînțeles că sunăm la ei. Dar nu răspund. Se poate întîmpla orice.

Avramescu crapă uşa. Încap acum două bețe de chibrit. Se uită la Miclescu, la geanta de sub braț, la canadiana stropită de ploaie.

— O să săriți în aer, zice Miclescu. Scoate o brichetă și se joacă indiferent cu ea. O scînteie e destul.

Avramescu ridică siguranța. Miclescu împinge ușa și-i vîră pistolul cu pompă în poartă.

— E-n ordine, Joe, zice Miclescu. O singură mișcare și ești mort.

— De ce-mi spui Joe?

— Am să-ți spun Sam. Așa îi cheamă pe gangsterii morți: Sam.

Miclescu încuie ușa și pune siguranța.

— Nu te cunosc, zice Avramescu.

— Nici nu-i nevoie. Ai să mori și n-ai să știi cine ți-a făcut-o. Vei ști doar de ce.

— Cred că ești nebun. Cred că ai greșit apartamentul.

— Sînt omul providenței, spune Miclescu îndesîndu-l în perete. Ai să stai în picioare și ai să-mi povestești o mulțime de lucruri.

— Ești nebun. Acum sînt sigur.

— Într-adevăr. Dar am un pistol. Cu amortizor și încă o mie de chestii. E ca și cînd te-ar ciupi un țînțar. Unul cît casa de mare.

Avramescu rămîne ascultător în locul unde a fost așezat. Miclescu se-nfundă în fotoliu.

— Au ucis-o, spune Miclescu. Maria e moartă iar tu nu ești străin de toată istoria.

— Cine-i Maria?

Miclescu îndreaptă lumina veiozei către Avramescu. Un om în pragul pensiei. Praful șantierelor i s-a cimentat în piepți hainei, în manșetele uzate ale pantalonilo. în părul cărunt și sîrmos.

— Nu ești omul providenței. N-ai mutra. Ești sluga ideală. Sluga slugii. Te la mînă. Problema e: cu ce?

Pe Avramescu îl încearcă tusea. Duce mîna la gură și înecește chinuit în căușul palmei.

— Poți să-ți cauți batista, îl sfătuiește Miclescu. Nu ai armă. Nu ești gangster. Nu te cheamă Sam. Ești un gîndac roșu de bucătărie. Dacă aprind lumina în tavan, te ascunzi într-o crăpătură.

—.Nu o cunosc pe Maria.

— Gîndacule, zice Miclescu, Maria te-a sunat și tu ai spus că ești omul providenței și servitorul ei. Era urmărită și te-a anunțat. Vroiai să te asiguri că nu se înșală și ea ți-a confirmat că nu se înșală. Era înfricoșată. Ai sfătuit-o să meargă acasă. „Ce trebuie să fac?" a întrebat Maria. „Nimic. Absolut nimic. O să comunic ce ți s-a întîmplat și ai să afli ce-i de făcut".

— Am comunicat. Atîta tot.

— Mai fă-o odată!

Miclescu împinge telefonul cu piciorul astfel încît să-i vadă discul.

— Apleacă-te, gîndacule, și anunță-ți omul. Spune-i că ești urmărit, că ți-e frică și că-ți aștepți rîndul. Sună-l!

Avramescu se așează în genunchi și-ncearcă să schimbe poziția aparatului.

— Cum arată? întreabă Miclescu.

— Cine?

— Persoana care se ține după tine.

— N-are nimic deosebit. Vreo treizeci de ani, brunet, se piaptănă cu cărare.

— Mai povestește!

— L-am văzut de cîteva ori. S-ar putea să mă înșel.

— Nu te înșeli. Acesta-i unul din ei. Ce știi despre al doilea?

Avramescu ridică privirea. Îmbătrînește repede. Are șaptezeci de ani și anii continuă să i se adune pe umeri. Ochii unui bărbat de optzeci de ani, tulburi, temători. Nu-l iubește nimeni, nu-l apără nimeni.

— Eu sînt al treilea, spune Miclescu. N-ai nici o șansă ca să scapi. Cu ce te au la mînă?

— Nu mă urmărește nimeni, spune Avramescu. N-o cunosc pe Maria. Nu știu cine ești. Nu înțeleg ce vrei de la mine.

Miclescu întinde piciorul și întoarce telefonul cu discul spre el.

— Sună-ți omul! Te cheamă nu știu — nu înțeleg — nu vreau, ești plin de *nu* ca un copac de roade, iar eu am să te fac să vrei, să poți și să cunoști. Sună-ți omul!

Avramescu formează un număr. Fiecare cifră e o piatră de moară și cu fiecare rotație a discului pe umeri și-n spinare i se așează cîte un an. Copacul cu fructe de *nu* își tîrăște ramurile pe pămînt, pe urmele noroioase ale pașilor lui Miclescu.

— Nu răspunde, zice Avramescu.

— Gîndacule, îl laudă Miclescu, ești noul papă al șmecherilor. Prea bine, Sam, pari grăbit să mori. Fie voia ta!

Ridică de pe genunchi sofisticatul revolver electrohidro-pneumat și-l îndreaptă spre marele măsurător devizist.

— La perete, Jim! De două ori pe săptămînă se descarcă fără să mă întrebe: marțea și vinerea. Azi e marți, Bill!

Avramescu formează grăbit un număr. Așteaptă să sune de trei ori și închide. Fixează, preț de cîteva secunde, gaura neagră a jucăriei și, inspirat de muchiile lucioase ale amortizorului, se întoarce umil la telefon. Zeul de plastic e neîndurător și

Avramescu, primul preot al ritualurilor cu șase cifre, binecuvîntează în eter. O dată, de două ori, de trei ori.

— Soldatul freacă-pușcă, să trăiți!

— A apărut ceva, zice Avramescu.

— Mai clar, caporale.

— De fapt, cineva.

— Te-nșeli, sergent.

— Sînt absolut sigur. Ce trebuie să fac?

— Nimic, colonele, nimic. Vom zice ce-i de zis, cui trebuie.

Avramescu vorbește cu ochii la mîinile lui Miclescu. Albe, îngrijite, cu degete lungi. Degetul de pe trăgaci se mișcă ritmic. Ca și cum urmărește cadența unui cîntec.

— Să nu fie prea tîrziu, zice el.

— Noapte bună, generale! Noapte bună, mareșale! spune omul de la capătul firului.

Miclescu îi face semn să lase receptorul în furcă.

— Cine-i persoana? întreabă Miclescu.

— Îi știu doar telefonul.

— Ți-e frică?

— N-am făcut nimănui nici un rău.

— Știu, i-o retează Miclescu. Ești omul providenței și sluga sacului cu daruri. Împarți fericirea și nici nu privești înapoi. Și astfel moare Maria. Treci la perete!

— Nu știu cine-i Maria. Mi se telefona și primeam un plic. Nu știu ce conținea plicul. Dădeam, la rîndul meu, un telefon și puneam plicul într-un loc. De fiecare dată altul. Odată sau de două ori pe an.

— Și ce primeai în schimb?

— Nimic.

— Nu erai în situația să pretinzi o recompensă...

— Nu.

— Singura recompensă pe care o doreai era să nu te mai sune nimeni, să uite toţi de tine şi tu să uiţi că eşti un gîndac şi că din treburile astea se poate muri.

— Asta o spui dumneata. Pentru că ai o armă în mînă.

— Maria a fost ucisă.

— Nu ştiu cine-i Maria.

— Întoarce-te cu faţa la perete, Joe. Spune-ţi rugăciunea.

Avramescu execută mecanic tot ce i se comandă.

— O să apară un om, Joe. Un om căruia nu-i cunoşti chipul. Mergi la serviciu şi vezi o mie de oameni. Iar unul dintre ei o să toarne în tine un pumn de gloanţe.

— Nu trebuia să telefonez. E o mare greşeală.

— Nu trebuia să telefonezi. Nu trebuia să emiţi cecuri fără acoperire. Nu trebuia să devii cutie poştală. Nu trebuia să joci pe miza altuia.

Avramescu e un tip încăpăţînat:

— Nu trebuia să telefonez.

— Desigur, Joe, dar n-ai avut încotro. Şi, în general vorbind, nu merita să ieşi din găoace. Să fi rămas larvă şi lumea ar fi fost altfel. Dar te-ai născut şi ai stricat totul. Rămîi cu bine gîndacule, şi închide uşa. Cu uşile închise, n-ai de ce să te temi. Ai grijă, însă, cînd deschizi.

19.

„Protoidealismul lui Ion Mălai — scrie Miclescu — marchează, cu un plus de su-

biectivitate de natură a-l face pe de-o parte simpatic, pe de alta contestabil, o sforțare gnoseologică autohtonă al cărei ecou, de bună seamă, e înregistrat, cîteva secole mai tîrziu și în chip inocent în poemele supărării cu lumea la primii barzi ai epocii moderne. Se cunoaște că în procesul formării și folosirii abstracțiilor apare posibilitatea separării generalului de singular, a transformării rezultatelor abstracției în realități de-sine-stătătoare, existente separat de materie. «Încontrarea» țăranului Mălai, analizabilă sub raportul rădăcinilor sociale și de clasă, manifestă un net caracter abstract, o frenezie idealistă unică. Poezia izolării sale e cea mai coerentă expunere de motive a unei sensibilități proscrise..."

...Linia orizontului e la înălțimea unei opinci tăvălite prin noroi, mulțime de încălțări ponosite se adună în jurul bordeiului aproape prăbușit, stropi întunecați de ploaie se înfig în clisa galbenă și o terciuiesc, opincile luptă să se deslipească de sol și truda se dovedește inutilă: trupurile obosite, înfrînte de așteptare și panică sînt supte lent, perfid de huma untoasă. Prin spărtura subțire a unui perete, cu ultima clipire de lumină a zilei, Mălai, încontratul, vede țurloaiele murdare ale consătenilor și înfățișarea lor îi trezește amintiri confuze, ceva ca o chemare și o iertare.

— Mama voastră de netoți, zice printre dinți țăranul proto-idealist strîngînd mai bine la piept ulcica de lut ars astupată la gură, acuși închid ochii și nu vă mai văd. Acuși bag degetele în urechi și nu vă aud.

— Ieşi, mă Mălai, la oameni, spune o opincă clefăind peste un smoc de iarbă, ieşi că mori. Zi-i, mă, zi-i ceva dacă ne auzi! Zi-i, mă, deşteptul-deşteptilor.

— Vă las în noaptea voastră, cugetă Mălai simţind cum cade malul bortei şi cum îl ia apa la subsuori şi cum se-nmoaie acoperişul şi împinge, cu un oftat puturos, aerul afară.

— Hai, mă, să te tragem din groapă, îl îndeamnă neamurile încontratului.

Dar Ion Mălai, cu braţele încleştate în jurul ulcelei, bolboroseşte sub ape şi pe cap poartă o căciulă uriaşă de nămol rece şi generalul se separă definitiv de singular în bezna fără de margini a veacului şi acolo, în pacea bolului de ceramică gîndurile lui Mălai înseamnă adînc hîrtiile — tezaur de melancolie şi singurătate.

Maria e moartă, Maria e întru vecie pămînt, marea aruncă pe scările hotelului „Diamant" buruieni gelatinoase, furtuna izbeşte pescăruşii de plajă şi le-amestecă fără saţ carnea cu a meduzelor. Spuma îngheţată spală picioarele lui Miclescu, spatele îi e tot o platoşă de sare, creasta valurilor îl plesneşte în faţă şi, cu ochii închişi, Miclescu o vede pe Maria, cristale de sare îi încarcă timpanele şi în liniştea tămăduitoare care-l cuprinde aude glasul ei şi susurul respiraţiei ei şi zvicnetul sîngelui în pîntecul sfîrtecat.

— Castore, zice Polux, am muncit destul. Mi-e foame, iar vremea asta puturoasă mă trage în pat. Să-nchidem bazarul şi să ne ducem acasă.

Depozitul de dublete, cu înfăţişarea lui dizgraţioasă de geamantan de recrut, rămîne în urmă, sub paza săracă a pînzelor

de apă. Acoperișul de azbociment vibrează înfundat. Strada, care în capătul ei cel mai îndepărtat se poticnește într-o miriște întinsă de porumb, pare îndelung neumblată. E o uliță lată bătută cu piatră de rîu, prea lată și prea țanțoșe, dacă e să gîndim la firea bănuitoare, de venetici înfipți în coasta urbei, a oamenilor de pe aici. Profesorimea ce se încumetă să caute uneori depozitul pășește scîlciat pe rotundul robust al pavelelor de gresie și adulmecă mirosurile oneste, de carne friptă și rachiu, ce ies de prin bucătării. Dascălii și cărturarii se simt neajutorați și-și vorbesc pătrunși și ridicoli, numai în concepte. Pe astfel de străzi borfașii calcă natural, ba chiar cu prestanță, iar orășenii cinstiți merg ținîndu-se aproape unul de altul, cu graba vinovată a hoților ce caută culcuș. Miclescu și Polux, așa cum arată ei, unul deșirat, celălalt mălăhălos dar sprinten, măsurîndu-și harnic pasul după mersul smuncit al tovarășului său, evocă imaginea mișcătoare a doi derbedei în vîrstă grăbiți să ajungă nicăieri.

— Îmbătrînesc, Castore. De ce-i nevoie de atîtea sentimente? Recunoaște că-i cam exagerat: să te înduioșeze niște ziduri, să stai înfiorat de amintirea unei sobe de tuci, să te cuprindă nostalgia gîndindu-te cum colrobăiai prin rafturile cu hîrțoage și cum stîrneai praful așezat acolo încă de pe vremea cînd eram tineri. Pentru că am fost și noi tineri, nu-i așa? Îmi pare rău că te las singur, Castore. Plec. Sînt foarte decis.

Linia orizontului e la înălțimea unui om normal.

Strada înaintează drept şi-şi înalţă capătul în linia orizontului.

Casele se înşiră ca mărgelele pe aţă şi, acolo unde li se pierde conturul, e infinitul.

E suficient să te grăbeşti puţin şi infinitul e ceva normal, şi tot ce pare obscur şi disperat devine clar şi mîngîios.

E destul să te mişti, să fii activ, nu importă în ce chestiune, să încerci să afli un grăunte de ordine în haos şi haosul se desface ca o floare, şi are parfumul ei şi toate devin trecut. Iar orizontul unui om normal se mută în direcţia opusă şi ziua de mîine devine ziua de ieri, şi Maria e tot mai departe.

E suficient să treacă timpul şi nimic din ce avea importanţă nu mai are importanţă.

— Să ne grăbim Polux. Să nu lăsăm uitarea să ne cotropească. Să răscolim rana ca s-o ţinem proaspătă. Durerea e un lucru care se învaţă. Deodată cu dragostea. Femeia aceea...

— Ştiu, a murit...

— E ca un ecou. Un sunet abia deslu-şit se întoarce şi aerul bubuie şi-ţi sîngerează timpanele. În fiecare zi mai insistent, cu fiecare ceas mai spornic. În ziua în care am să ştiu adevărul, am să fiu izbăvit.

Trupul lui Polux e aidoma unei mori vechi, masive şi sîrguincioase. O maşinărie compactă care, în ciuda a numeroase cîrpeli şi intervenţii face o impresie maiestuoasă, de eficienţă şi trăinicie. Un om îţi poate inspira un profund sentiment de siguranţă şi prietenie pentru că pur şi simplu e prea mare şi prea vital ca să ţi-l faci duşman. Guşa îi saltă, albă şi deasă ca o lavalieră, pulpele-i gem, şi i se izbesc una de alta cu un plescăit înfundat,

năduşeala îi scaldă piepţii hainei de caşa, iar pîntecul, petrecut cu o curea de lăţimea unui brîu, i se clatină şi-i dezechilibrează călcătura. Svîcnetul burţii, o masă de carne cu amarnice lucrări într-însa, cu o stratificare semeaţă şi ameninţătoare, mişcă valuri de aer. În urma lui Polux, pietrele de tuf respiră svîntate şi călduţe. Ploaia le stropeşte, stropii se sting în porii caldarîmului şi un abur subţire le schimbă culoarea şi le luminează.

— E plăcut, zice Polux, să ştii că e ultima oară cînd treci printr-un loc. E plăcut să ştii că mergi să mănînci. E atît de agreabil să discuţi pe o asemenea temă. În general, viaţa e ceva drăguţ.

Miclescu tace. Lungeşte pasul şi, ca şi cum răspunde unei chemări, Polux gîfîie şi-l însoţeşte docil.

— Mi-e foame, geme Polux.

— Umblă, Polux, umblă ! Rabdă, Polux, rabdă ! Speră, Polux speră !

— Mă gîndesc la o cîrciumă şi la un grătar, care sfîrîie-n ploaie. La toate mă gîndesc. Alergi ca un apucat, Castore. Ai oră fixă ? Urîtă treabă.

Miclescu încetineşte pasul.

— E-n regulă, spune el. E tot ce voiam să ştiu.

Polux se opreşte şi se aşează pe marginea trotuarului. Îşi desface haina la piept şi un val de dogoare se revarsă împrejur.

— De ce-am alergat ?

— Polux, zice Miclescu, povesteşte-mi ceva despre verii tăi.

— Pe dracu', n-am nici unul.

— Atunci, ai prieteni.

— Castore, sînt virgin. Nu cunosc femeia, nu am prieteni, spiţa mi s-a vlăguit.

Sînt ultima generație, sînt singur pe lume și, fapt realmente condamnabil, situația îmi convine.

— Păcat, Polux. Înseamnă că tipul care se ține după noi nu ți-e văr. Un individ brunet, subțire ca o sabie și foarte alert cu pieptănătura.

— Ce vrea să însemne asta?

— Probabil nimic. Lumea e plină de persoane ciudate. Lui, de pildă, îi prieșteie alergatul.

20.

Bodega are un nume. Se cheamă „Local familial" și-i unul din acele bîrloguri, în care nimic nu surprinde pe nimeni, cu excepția vezi bine a petrecerilor de familie.

— Principalul, spune Miclescu, e să te simți bine.

— M-ai ghicit, Castore. Sînt un rafinat: îmi plac locantele cu plafonul jos, pereții cu iz de privată, cercevelele scorojite, spirtoasele ieftine, butoaiele răsuflate, bucătarii cu smoală sub unghii și șorțuri însîngerate. Mă-nnebunește duhoarea chiștoacelor stinse-n paharul cu bere și mă excită fesele vînjoase ale șefei de sală.

Bătrînul chelner ascultă respectuos monologul lui Polux. Din cînd în cînd, trage cu ochiul spre fereastră. Ce vede el, e un bloc vechi, în fața căruia sînt parcate două mașini. Un bloc afumat, cum sînt atîtea, o intrare meschină, cum găsești peste tot, două mașini, cum poți vedea pe orice stra-

dă. Lucruri profund neinteresante, care pe chelner îl interesează.

— Ce-ați zice de-o fleică? declamă el solemn. Se-apleacă încet, aproape umil, cerîndu-și parcă iertare pentru necuviința de a-i fi lăsat să aștepte. În sfîrșiumile din centru, reverența se numește stil.

— O fleică de vițel, aprobă înviorat Polux, cu cimbru, busuioc și piper. Imploră-l pe băiatul care-o taie să umble încet, în lungul fibrei. S-o treacă printr-un degetar de ulei. Ai grijă să puie un praf de sare și să caute un colț de grătar cu jarul moale. Să-i rabde prima zeamă și s-o mute apoi la jar tare. Să aștepte să se coacă la mijloc și să se rumenească în coajă la margini. Să capete luciu și o părere de fum...

Chelnerul cu stil ascultă cu luare aminte. Nici nu se observă că singurul lucru care-l preocupă e blocul cel vechi.

— Și asta nu-i tot, completează insidios Miclescu. Dogoarea vetrei să crească treptat, să intre în substanță și să-i dea sucurile în clocot. Cînd faptul e gata, să întoarcă fleica în pară, să i se îndesească gustul și să i se înmulțească parfumul. Să o ridice de pe foc cu răbdare. Să-i aștepte oftatul, să-i poarte încet înlăuntrul dulce.

— E cît se poate de deslușit, zice chelnerul înălțîndu-și ceremonios bărbia. Are falca ascuțită ca o teslă, situație ce-i marchează expresia și, probabil, destinul. Cînd te naști cu asemenea oase, te resemnezi să fii chelner, profesor de morală sau tată ideal. „Nimeni nu-i perfect" vestește chipul împietrit și bălan al bătrînului.

— Crezi că e grav? întreabă Miclescu.

Bătrînul tresare și-l privește lung.

— Sînt două maşini : procuratura şi miliţia. Apar împreună doar în cîteva situaţii. Şi toate grave.

— Nene Ioane! strigă barmanul. E un tînăr umflat şi jovial, care-şi înveseleşte muşteriii ridiculizîndu-l pe Jean.

— Parcă aţi lucrat la „Berbecul"?! spune într-o doară Miclescu.

— La „Central" domnule, şopteşte recunoscător bătrînul.

— Au fost ceva încurcături pe-acolo...

— Sînteţi bine informat, domnule. Sînt un om vîrstnic, domnule, sînt pregătit pentru orice.

— Nene Ioane, urlă dîndu-şi importanţă barmanul, n-o mai lungi atîta.

— Domnule Jean, zice Miclescu rostindu-i limpede numele şi uşor teatral, plouă în sufletele noastre şi vine un întuneric mare. Exact ce-i nevoie ca să faci infarct.

— Vă mulţumesc, domnule, zice bătrînul chelner arătîndu-şi chelia. Bărbia îi tremură. E un timp ideal pentru infarct, confirmă el supus.

— Domnule Jean, insistă Miclescu, la un ifarct vine, totuşi, doctorul, nu procurorul.

— Întocmai domnule.

— Era să uităm esenţialul, intervine Polux. E destul de energic pentru un om beat. E vorba de fleică, zice el cu subînţeles. Un vîrf de cuţit de unt şi mărar, cît să încapă între două deşte.

— Prea bine, domnule, zice transfigurat bătrînul.

— Înţepenişi, nene Ioane! urlă barmanul. Se simte dator să creeze atmosferă. Cu mutra lui de cal, Jean strică dispoziţia clienţilor.

— Cine ucide în plină zi? întreabă Miclescu. Şi cine ucide într-un cartier de chiriaşi la stat?

Un motor accelerat la maximum face să tremure scurt oglinda vinului în pahare. Ca crupa unui armăsar muşcat de o insectă crudă. Muşteriii bodegii se înghesuie în uşă. Un şuvoi de apă bolboroseşte în spărtura unui burlan şi le împroaşcă în rafale creştetele transpirate. Miclescu şterge, cu un colţ al feţei de masă, fereastra şi prin ochiul de sticlă zăreşte doi brancardieri coborînd precaut scara blocului de peste drum. Targa pe care o cară e grea. O pală de vînt dezveleşte cadavrul unui bărbat îmbrăcat într-un costum de culoare închisă. Cearceaful e ridicat din mocirlă de şoferul maşinii Institutului medico-legal şi dus, ca un linţoliu pîngărit, în portbagaj. O pată proaspătă de noroi pe albul cretos al unui petec de pînză — iată un spectacol prea dur pentru el.

Privirea lui Miclescu e veştedă, ca a unei statui de ceară.

„Adio, Sam! Ai avut dreptate: nu trebuia să telefonezi. Adio, gîndacule! E atît de imprudent să ieşi din casă, e atît de periculos să intri în casă. Şi, în general vorbind, a fost o greşeală să te naşti."

— Te interesează? zice Polux.

Miclescu tace. În garsoniera lui Avramescu s-a stins lumina. Din bloc ies trei bărbaţi şi se urcă în maşini.

— La loc comanda! strigă vioi barmanul.

Strada rămîne pustie, clienţii se întorc la mesele lor.

— Timeo danaos... zice Polux. Pare destul de treaz pentru un om beat. E primul

lucru pe care-l învățăm: să ne temem de greci chiar și atunci cînd ne fac daruri. Și totuși, ne lăsăm prostiți de darurile lor.

— Ce vrei să spui?

— Că aveai chef să bem ceva. Că am intrat în circiuma asta întîmplător. Și că, tot întîmplător, te așezi la o masă de unde poți privi ce se petrece în stradă. Unde, printr-un hazard, are loc o scenă care te interesează în cel mai înalt grad.

— Ce vrei să spui?

— Dumnezeule, am fost clar! Polux își umple paharul și ochii i se aburesc de uimire și satisfacție. Uimirea și satisfacția tipică oamenilor care au băut prea mult ca să mai fie realmente uimiți de ceva. Hoinărim, nu-i așa? Batem străzile fără nici un scop. Și ni se întîmplă atîtea chestii teribile că nici nu le mai luăm în seamă.

Bătrînul chelner eliberează masa în fața lui Polux și-i servește fleica la grătar. Cînd se înclină ca să poată vedea Miclescu bucata de carne, părul lui Jean, sur și fin ca borangicul, i se revarsă de jur împrejurul capului. Omul își vede de treabă: singurul lucru cu adevărat important pentru el e stilul. Mîinile îi tremură și boabele de mazăre dansează pe marginea farfuriei. Cu o mișcare elegantă, de tenor care și-a încheiat aria, bătrînul își saltă părul peste cap.

— Știți, domnule, îi spune lui Miclescu, bucătarul e tînăr. Nu e o scuză. Viața e plină de greșeli iar tinerețea e una din ele.

— De un timp, cugetă Polux între două înghițituri, e suficient să-ți imaginezi un lucru și lucrul acela se întîmplă. Sau se întîmplă ceva, de care habar n-aveai mai

înainte și începi să crezi că știai. De la un timp, cineva amestecă orele și zilele și anii. Poveștile încep cu sfîrșitul și se încheie în punctul cel mai palpitant. Cînd moare un om și cauza morții e obscură, nu există alternativă: trebuie să piară încă unul.

Pentru o persoană care e plină de alcool ca un pepene de zeamă, Polux e exagerat de perspicace. Fereastra garsonierei lui Avramescu rămîne întunecată.

21.

—...Cît despre început, gîndește Miclescu, trebuie să existe unul. În zorii unei vacanțe cenușii, un bărbat singur remarcă o femeie singură. Bărbatul săvîrșește eroarea, frecventă la oamenii cu adevărat singuri, de-a presupune că femeia aceea, despre care nu știe nimic, dorește să cunoască un om inteligent, sensibil, capabil de tandrețe și devotament. De fapt, greșeala bărbatului e că se consideră astfel. În anumite împrejurări — iar un concediu la mare într-un septembrie ploios și mahmur e o împrejurare favorizantă — persoane care nu fac niciodată caz de simțămintele lor, fie că nu-s deprinse cu aceasta, fie pentru că simțămintele lor sînt numai niște rudimente, procedează temerar, ca și cum ar vrea să recîștige ceva ce s-a irosit de mult. Au febrilitatea jucătorilor nărăviți ce-și pun toată averea pe un număr, fiindcă li se pare că e numărul care, prin nenumărate semne și relevații, li s-a destinat.

Dacă pune faptele unele lîngă altele — și oare cum se poate proceda altfel decît punînd faptele, așa cum s-au întîmplat, unele lîngă altele? — reiese că au existat unele legături cauzale pe care nu le cunoaște. A fost permanent în miezul evenimentelor și, totuși, la periferia lor. A fost mereu *acolo*, dar cu spatele la întîmplări.

Miclescu pune faptele unele lîngă altele, cu tenacitatea unui șahist care analizează o partidă pierdută. Miclescu se gîndește că nu-i decît o bucată de hîrtie de turnesol: datorită prezenței lui, o seamă de situații își dezvăluie identitatea. Depinde de el ca să nu se mai preocupe de aceste situații, ca să rămînă incolore, indiferente, să se dizolve în timp, să-și piardă orice înțeles. E suficient să continue și totul capătă culoare. Numărul celor care pot da relații în ce privește *situația* e foarte mare: recepționera de la hotelul „Diamant", șoferul autobuzului fabricii de confecții, femeia de la barul pentru noctambuli, chelnerul acela care vede tot și ține minte tot și știe pe unde pot ieși femeile dintr-un restaurant atunci cînd vor să dispară și să aibă un răgaz pentru a nu mai fi ajunse din urmă, funcționara de la telefoane, telefonista-patru-ce-doriți, stăpînii genunchilor reumatici și ai pulpelor albe din marea ciupercărie, Polux, locotenentul de marină, care își aștepta logodnica, tînărul bubos, care-și mai plimbă și astăzi privirea umedă și ultragiată pe umerii și pe chipul femeilor în trecere, portarul Întreprinderii de construcții, funcționarii biroului „Măsurători-devize", o mie de alți cetățeni aflați *acolo* — pentru că așa este scenariul, plin de cetățeni care, dacă e nevoie, își pot re-

aminti că au văzut ceva sau pe cineva; întotdeauna se ivesc cîteva persoane, care te-au văzut, care şi-au pus întrebări, care ştiu ceva ce poate interesa pe cineva. Cei care nu ştiu nimic, ştiu de fapt, totul. Sub bătaia abruptă a reflectoarelor, actorii se simt izolaţi, apăraţi, cufundaţi în solitudine. Cu cît e lumina mai mare, cu atît sporeşte senzaţia de siguranţă. Uiţi că *acolo*, în întunericul care sporeşte pe măsură ce sporeşte lumina scenei, pîndesc mii de ochi. Eşti condamnat să fii singur sub privirea mulţimii. Condiţia absolută a intimităţii : să rămîi gol pe podium în baia de lumină a reflectoarelor şi a curiozităţii aţîţate a publicului.

22.

Miclescu se întoarce acasă.

Uliţele cartierului dorm căptuşite cu beznă, crengile negre ale salcîmilor preling şerpi reci de apă, tălpile lui Ulise, tocite şi opărite în uluca strîmtă a încălţării, simt sub pavaj un geamăt şi o năvală. Reţeaua de canale colectoare lucrează fără hodină şi trupul de humă, pe care-i aşezat oraşul îşi irigă adîncurile şi-şi umple ascunsele fluvii şi mări. Urbea se leagănă moale pe valuri şi somnul Penelopei e lung şi fără întoarcere.

Adăpostit sub o streaşină, Miclescu îşi contemplă casa. Culcuşul burlacului străjuieşte întunericul ultimului etaj. Blocul e străpuns de cîteva lumini, holul de la intrare are uşile date de pereţi. Ulise adul-

mecă mirosurile nopții și aidoma jivinei ce revine în vizuină se încrede instinctului. Toate sînt ca întotdeauna, afară de liniște. Niciodată bîrlogul spînzurat în nori al bibliotecarului n-a fost mai tăcut. Tăcerea țipă și Miclescu își descalță pantofii. Urcă prudent, lipit de perete, se oprește la fiecare palier și așteaptă. Ochii i s-au deprins cu vidul, gălbuiul murdar al zugrăvelii reflectă strident lumina unui felinar îndepărtat.

În fața ușii, Miclescu încremenește.

E atîta liniște că mușchii i se contractă, pregătiți pentru fugă.

Miclescu descuie, cheia s-a răsucit în vată, împinge ușa încet, balamalele își topesc zgomotul în unsoare.

Ulise cere servitorilor să aprindă lumînări și la flacăra lor orbitoare are, timp de o clipă, sentimentul că nu s-a schimbat nimic, că singura schimbare s-a petrecut în el, iar lumea e aceeași ca-n ziua în care s-a urcat pe corabie.

— În sfîrșit, spune străinul, băgăciosul se-adună de pe drumuri.

Cu trenciul pe el, cu pălăria lăsată pe frunte, trezit, s-ar părea, dintr-un somn chinuit, de om care așteaptă pensia ca să doarmă o noapte, de la cap la cap, bărbatul se foiește în fotoliu.

— Cum vezi, zice el, am contat pe ospitalitatea dumitale. Să trecem toate abuzurile în cont. Cînd facem socoteala, s-ar putea să le dăm alt nume.

Miclescu a rămas singur în scenă și toate reflectoarele îl despoaie de haine și de gînduri.

— Ridică puțin mîinile, spune străinul.

Cînd cineva e deprins să comande, rugăminţile îi sînt pline de autoritate. Miclescu ridică mîinile. Se simte pipăit, i se cotrobăie prin buzunare; străinul nu e singur, persoana care-l însoţeşte şi-a terminat treaba şi s-a retras, fără să-şi arate chipul, în bucătărie.

— Personal, adaugă oaspetele, nu cred că eşti în stare să mînuieşti o armă. Mi-am format o părere, mi-am aruncat, ca să zic aşa, privirea prin lucrurile dumitale. Am întotdeauna o părere. Dealtfel, sînt plătit pentru asta. Dar am şi înţelepciunea să verific. Dacă nu verifici, se poate întîmpla să nu mai ai timp să-ţi exprimi părerea.

— Pot să las mîinile în jos?

Bărbatul aprobă cu capul. E vîrstnic, scund şi vînjos. Stă picior peste picior şi, din cauza gambei scurte, poziţia nu-i procură cine ştie ce satisfacţii. Dacă l-ai întîlni în spatele unui ghişeu de administraţie sau în biroul unui impiegat de gară, ai putea să-l iei drept ceea ce arată. Dacă-i vezi ochii, eşti sigur că n-ai să-l întîlneşti niciodată pe acolo.

— La drept vorbind, spune străinul, nu eşti din cale afară de indignat.

— E adevărat, recunoaşte Miclescu. Prefer să mă mir.

— Nici foarte speriat.

— Sînt neliniştit, dar mă stăpînesc. Mi-e sete.

Bărbatul îşi scoate pălăria. Îşi şterge fruntea cu batista şi îşi îndeasă pălăria pe cap.

— Transpir mult, mărturiseşte el. Sînt cam răcit, iar garsoniera dumitale e friguroasă. Pentru un om pe care-l încearcă gri-

pa, e nevoie de un loc mai cald. Spuneai că ți-e sete.

Pe birou se găsesc o sticlă, pe jumătate goală, și un pahar. Manuscrisul „Ereziei de la Muta" a fost frunzărit și cîteva file desprinse din teanc zac la picioarele biroului. Și alte lucruri arată că persoana ori persoanele aflate în casă au cercetat locul: alinierea cărților în rafturi e stricată, șifonierul e deplasat cu o palmă.

Miclescu umple paharul cu apă și bea. Dacă urmărește să cîștige timp, atunci a procedat cu înțelepciune.

— Vezi de te satură, îl sfătuiește străinul. Am să aștept.

— Aș vrea să stau jos. Sînt obosit. E normal; e miezul nopții.

Străinul face un gest ambiguu. E de acord că, fiind miezul nopții, Miclescu a obosit.

— Faptul că nu te scandalizează prezența mea aici, mă face să cred că sînt pe drumul cel bun.

Miclescu ia loc și-și strînge canadiana la piept. Umezeala a pătruns prin haină, cămașa i se lipește rece de piele.

— Un singur lucru mi-e neclar, zice el: gradul.

Străinul se foiește în fotoliu și simte nevoia să-și frece bărbia.

— Mi-a fost frică, mărturisește Miclescu. Urcam scările și ceva îmi spunea să mă opresc. De la o vreme, cunosc bine această stare. Înainte sau înapoi, e totuna. În hol, de asemenea, m-am temut. E rîndul meu, mi-am spus, deși îmi dau seama că nu e încă rîndul meu. Gripa dumneavoastră a lămurit o treabă. Una importantă. Cu siguranță, nu mi-a venit rîndul.

— Ce-i cu gripa mea ?

— V-aţi şters fruntea. Ca să o faceţi, v-aţi scos o clipă pălăria. Cascheta lasă un semn.

— Partea proastă, spune oaspetele, e că ştim despre dumneata totul. Dar ştii, absolut totul. Cu o excepţie : ce motive ai ?

— Maria e moartă, spune încet Miclescu. Acesta e motivul.

— Ce ştii despre Maria ?

— Propriu-zis, nimic. O femeie care s-a ivit într-un moment, să-l numim critic, al vieţii mele. Genul de femeie în faţa căreia vrei să te remarci. Ţineam să aibă o părere bună despre mine. Pe măsură ce se scurge vremea, realizez că îmi plăcea. E ceva ce se învaţă. Sentimentul acesta, vreau să spun.

— Avea secrete.

— Da, avea unele secrete. Mai întîi am crezut că e un soi de cochetărie femeiască. Mi-ar fi părut rău.

— Să fie cochetă ?

— O, nu ! Fac eforturi ca oamenilor să le fie uşor să priceapă ce fel de individ sînt. Dacă îmi place o femeie şi ea nu descoperă imediat francheţea şi natura spiritului meu, atunci, trebuie să fiţi de acord, nu mai e nimic de făcut.

— Pe urmă ?

— E un interogatoriu ?

— Mai e pînă atunci.

— Pe urmă am priceput că e speriată. Francheţea descoperă lesne francheţea. Într-un sens, am avut toate datele problemei în mînă. Trebuia să o apăr.

— De cine trebuia să o aperi ?

— Aceeaşi întrebare mi-a pus-o şi ea. Nu trebuie să aperi neapărat de cineva ; deşi, vezi bine, ea trebuia apărată neapărat de cineva. Pe un om îl poţi apăra de mai multe lucruri. De trecutul său, de exemplu. Sau de el însuşi. Oamenii prea imaginativi trebuie de asemenea, apăraţi. Nu-i greu să confunzi realitatea cu închipuirea. Există o mulţime de oameni care trebuie apăraţi, în ciuda faptului că ei nu vor realiza niciodată aceasta. Li se va părea că totul e cum se cuvenea să fie.

— Pe dumneata, cine te apără ?

— E, oare, nevoie ?

— Curioşii devin incomozi.

— Aş putea să vă ajut.

— Chiar pentru asta sînt aici.

— Aţi înţeles greşit. Aş putea să vă ajut să vă încălziţi. Dacă mi se îngăduie să intru în bucătărie, prepar ceva fierbinte.

Omul cel scund îi face semn că poate. Şi comandă mormăit :

— Traian !

Traian e un tînăr subţire şi ochios. Se mişcă precis, cu plăcerea şi degajarea bărbaţilor care fac sport. Are tenul închis, sprîncenele legate, mandibula ascuţită. Se piaptănă ca Rudolf Valentino şi, fără îndoială, găseşte viaţa ceva foarte plăcut. Costumul vădeşte un anume gust. E gustul lui sau al croitorului. Cine poartă haine sure din tricot cu reverul mic şi buzunare pe diagonală, nu mai poartă perciuni. Or, brunetul are o pereche de perciuni de toată frumuseţea şi, probabil, numai în parte regulamentari.

— Traiane, zice bărbatul din fotoliu, vezi de dînsul...

Miclescu îl privește pe ochios. Privirea lui spune totul.

— E-n regulă, spune brunetul, nu te înșeli, eram în cîrciumă.

— ...Și la parada modei.

— E-n regulă ; eram la parada modei.

— Și cîteodată pe plajă. Erai destul de des și-n holul hotelului „Diamant". Pe urmă, îți place să te plimbi. Îmi respirai adesea în ceafă.

— E drept, zice oarecum ostil frumosul tînăr cu numele de Traian, bat străzile. Eram și-n casa Mariei cînd ai ucis-o. Îți respiram prostia.

— Din păcate, intervine bărbatul cu gripă, nu. Acolo n-ai mai fost.

— Mi-a scăpat, recunoaște în silă brunetul. Ești abil. Dar nu suficient de abil.

— Nu sînt abil, se scuză Miclescu punînd o oală cu apă la fiert. Nu aveam nici un motiv să mă feresc de dumneata. Pînă să moară Maria, cel puțin. Ai o figură care se reține. Ca actor, îți mergea mai bine.

— Aiurea. I-ai fost complice. Puțin îți pasă de figura mea.

— Ziceați că știți absolut totul despre mine, cugetă cu glas tare Miclescu. Vocea e plină de ironie și reproș. Îmi puneți în seamă o crimă ?

— De ce o crimă ? tresare retoric bătrînul. Doar au fost două !

— Nu știți nimic despre mine, spune cu tristețe Miclescu.

— Ar fi fost plăcut să te inculpăm, zice bătrînul. În definitiv, unul care se vîră acolo unde n-are ce căuta, trebuie să plătească. Pe băgăcioși, însă, legea îi lasă în pace. E o scăpare.

— Știi cum ești ? întreabă posac tînărul. Și ca să nu existe nici un dubiu că el, cel puțin, are răspuns la întrebare ; repetă : Știi cum ești ?

Miclescu stoarce două lămîi și toarnă sucul în apa clocotită. Apoi, umple trei căni de lut. În fiecare amestecă cinci linguriţe de zahăr. După o clipă de gîndire, adaugă încă o linguriță de zahăr. Bătrînul strînge cana în mîini și adulmecă, în aburul care îi înroșește nările, primejdia.

— Știu cum sînt, grăiește într-un tîrziu Miclescu. Un om ca oricare altul. Am și un preț : exact cît prețul celor cărora le semăn. Nu am destule date ca să pricep ce valoare reprezint în ochii oamenilor pe care-i cunosc și a căror simpatie uneori o caut, dar mi-a plăcut să gîndesc că e, totuși, vorba de o valoare. Aș fi mîhnit să descopăr într-o zi că n-am însemnat nimic pentru ei. Îmi imaginez că în lume se găsesc persoane pentru care viața unui semen nu face doi bani. Vedeți, eu citesc mult. Astfel de ființe apar adeseori în cărți. Pentru un introvertit, cum sînt eu, problema, cu trecerea timpului, devine simplă de tot : războaiele se petrec undeva, departe ; uciși sînt întotdeauna alții, nu oamenii pe care-i cunoști, bolile, nenorocirile, situațiile disperate li se întîmplă altora. N-am fost niciodată bolnav. În sinea mea nici nu cred în mod serios că există infarct ori cancer ori ciumă. Socotesc că, în realitate, e vorba de o neglijență. M-ați întrebat cine mă apără. Pînă a fi ucisă Maria, o astfel de întrebare mi-ar fi părut trivială. Liniștea și securitatea existenței mele îmi păreau ceva tot atît de legitim și definitiv ca mișcarea planetelor. Orice

agresiune are un motiv. Viaţa mea, interesele ei modeste, utopia cărţii la care lucrez, prietenii mei, rafinata mea mediocritate — pe cine ar putea stîrni ?

Dar Maria e moartă. Orice greşeală ar fi săvîrşit, pedeapsa nu trebuia să fie capitală. Nici un om nu poate fi atit de vinovat încît un altul să se socotească îndreptăţit să-i ia viaţa. Pentru tot ce greşeşte un om, viaţa împarte pedepse mult mai aspre decît moartea. Am meditat mult asupra acestei idei. Moartea e un dar. Nu trebuie să facem dintr-un dar o spaimă şi o ruşine. Am să-l găsesc pe ucigaşul Mariei.

— Ai să fii omorît înainte de a-i vedea chipul, spune tînărul.

— Am meditat şi asupra acestei idei.

— Amice, intervine bătrînul, să lăsăm ideile. Să ne ocupăm de fapte. Pe Maria şi Avramescu îi urmărim din iulie. Avem motive. Şi, deodată, te iveşti dumneata.

— Pricep : sînt soarta.

— Precipiţi lucrurile şi ne încurci.

Miclescu îşi clăteşte cerul gurii cu ceaiul de lămîie. Cana e goală. Bătrînul se scoală din fotoliu cu vădită părere de rău. E mult mai scund şi mai vînjos decît s-ar fi putut bănui.

— Să nu te ţii de prostii, zice el.

— De pildă ?

— Te simţi insultat, dar poţi fi sigur că te menajez. Cîndva, dacă ai să afli cum stau în realitate treburile, o să-ţi vină tare greu să mai ţii şi altuia conferinţa pe care mi-ai servit-o mie. Acum, vorbeşte cu Traian. Are ceva să-ţi comunice.

Micul Hercule se îndreaptă spre uşă încheindu-şi trenciul.

— Îmi erați dator cu un răspuns, spune Miclescu.

— Nu cred că-ți sînt dator cu nimic.

— Ce grad aveți?

— Regret, zice micul Hercule, că nici una din tîmpeniile pe care le-ai săvîrșit nu privesc codul penal.

— Totuși, insistă Miclescu, cu cine am avut onoarea.

23.

Biroul frumosului Traian seamănă în chip mișcător cu biroul „Măsurători-devize". Lipsesc, ca iluzia să fie totală, doar maldărele de dosare trimise agresiv sub ochii persoanelor în trecere.

— Chestiunea realmente importantă, spune el rostind cuvintele cu vigoarea și precizia cu care un aruncător de suliță își lansează obiectul, o discutăm imediat. Îți propunem să colaborăm. Dacă realmente — a doua suliță plutește în înaltul cerului cu aceeași eleganță ca și prima — repet, dacă *realmente* vrei să știi cine a omorît-o pe Maria.

— Trebuie să mă înrolez?

— Nu fi cabotin.

— Am o slujbă și vreau s-o mai am. Știți, acolo trec drept bibliotecar.

Brunetul deschide o mapă și extrage din hîrtiile rostuite într-o perfectă ordine, pe căprării, plutoane și companii, un certificat medical.

— Ți-ai luxat o mînă, zice el. E un certificat autentic, vizat de o comisie de orto-

pezi autentici. Ai cea mai autentică luxație din cîte le-a fost dat să vadă. Cînd ai să-ți faci testamentul, să lași mîna dreaptă pentru muzeul medicinii.

— Îmi trebuie și un certificat de iepure.

Frumosul tînăr își saltă frumoasele sprîncene negre, împreunate, ca un arc de triumf, deasupra nasului.

— Am să alerg ca disperatul în cîmp deschis, iar voi o să trageți în lupii asmuțiți după mine.

— Te apărăm.

— Cu scăpările de rigoare. Și cel mai drastic regulament admite un procent de eroare.

— Te-am apărat și pînă acum.

— Nu v-ați propus asta. Morții nu sînt de folos nimănui. Ei nu colaborează.

— Nu te înțeleg, zice elegantul tînăr Traian, vrînd să fie deslușit că-i vorbește tocmai pentru că îl înțelege întru totul. Cînd povestea o să se încheie și o să avem ucigașul, cînd istoria o să se încheie în ce te privește, adică, moartea femeii va fi răzbunată.

Miclescu se ridică de pe scaun și se apropie de fereastră. În curte, o dubă albastră descarcă o ceată de borfași. De la distanță, agitația lor pare veselă.

— De unul singur, am vreo șansă?

— E greu de spus.

— Aproape nici una, nu-i așa?

— Aproape nici una. E vorba de un ucigaș plătit. E aceeași armă. Un pistol cu amortizor, o marcă mai veche, oarecum demodată. Vîrsta pistolului ne spune cîte ceva despre vîrsta individului și despre sentimentele lui. Sentimentele lui față de pistol, vreau să zic. Sînt niște supoziții.

Dacă se confirmă, înseamnă că portretul psihologic a fost realizat judicios. E posibil să nu se confirme. Dacă vrei părerea mea, e probabil să nu se confirme.

— Ceea ce înseamnă că există niște oameni care comandă. Iar ei au motive să-i suprime pe Maria și Avramescu, și, poate, pe mine.

— Pe dumneata, din alte motive. Deși n-ar fi exclus să te ignore.

— Nu mă ignoră. Am fost urmărit.

— Ești sigur?

— Dacă se confirmă... știi doar cum e. Iar confirmarea o ai doar atunci cînd îndreaptă arma spre tine.

— Nu te putem obliga să colaborezi. Dacă refuzi, va trebui să stai deoparte. Ești unul din cei mai valoroși bibliotecari ai noștri. Se pun speranțe într-o cercetare de arhivă. Închei-o! O să poți dormi liniștit.

— Ești tînăr, Traiane, și oamenii ca mine, plini de rugină te indispun. Nu vreau să mă răzbun. Nu cred că e un simțămînt care face onoare condiției umane. Motivația mea e una aparte. Personal, socotesc că e legitimă în totul. Între cetățenii care mînuiesc cărți și nu fac altceva decît să citească și să mestece gîndurile altora, ideea de legitimitate a unei acțiuni trece înaintea tuturor celorlalte idei. Cărțile au această grijă: să orînduiască interesele lumii pe grade de importanță. Știi ce mă îndîrjește, Traiane?

— Moartea Mariei.

— Nu propriu-zis moartea, deși, mărturisesc că datorită ei, a acestei femei, eram pregătit pentru dragoste. E trist să îmbătrînești fără să fi fost *realmente* îndrăgostit.

Am bănuiala că Maria și Avramescu, și eu, și alții ca noi, sîntem considerați procentual. În orice istorie, oricît de complicată și de sîngeroasă ar fi ea, toate firele duc în final la un singur om. Pentru el, noi nu contăm. Omul are o afacere și dacă pentru perfectarea ei trebuie să curgă sîngele cîtorva amărîți, are să curgă. El, Traiane, nu are nimic cu noi. Pentru el, nu contăm. Iată ce vreau eu, Traiane: vreau să încep să contez pentru omul ăsta. În ce chip se va întîmpla, nu-mi dau seama. Pentru mine, contează fiecare om. Acum știi religia mea. Vă întrebați ce motive am. Am mai mult decît niște motive: am un țel. Am să-l fac să afle că fiecare om contează.

— Să-i spun șefului că accepți?

— Spune-i ce vrei. Cu voi ori singur, țelul e același.

24.

Dosarul e surprinzător de subțire și pe el scrie doar atît: Dosar.

Miclescu n-arată a fi din cale afară de impresionat de faptul că-l poate atinge, în schimb secretara este. Îi cere să se așeze, se-asigură că stă pe scaun și nu plutește, face ocolul mesei și atît expresia feței ei de femeie între două vîrste, deprinsă să nu-și manifeste emoțiile, cît și mișcările de chirurg pregătindu-se să facă o incizie hotărîtoare, dovedesc că trăiește pentru profesie. E secretară pentru că există secrete. Niște taine atît de mari, încît nevoia

omenească, totuşi, de a le dezvălui nu-i întrecută decît de plăcerea, de-a dreptul religioasă, de a le tezauriza. Nici un prelat n-a purtat pe braţe cu mai multă gravitate moaştele unui sanctificat.

— Sînteţi sigură că pot să citesc? întreabă Miclescu privind degetele uscate ale secretarei. Sînteţi sigură că-mi este îngăduit să-l ating?

— Cînd terminaţi, spune ea, mă chemaţi. Vă sfătuiesc să-l citiţi de mai multe ori. N-aveţi voie să vă faceţi însemnări şi nici nu-l puteţi cere să-l consultaţi din nou.

— Şi, în general vorbind, e bine să uit că mi-a trecut prin mîini.

— E o rugăminte. Dumneavoastră nu vi se pot da ordine.

— This is the question.

— Aţi spus ceva?

— Nu, spune Miclescu, ca să fie înţeles că ştie deosebirea dintre o rugăminte şi un ordin, n-am nimic de spus.

Între coperţile de carton metalizat ale dosarului numit „Dosar" se găsesc, dactilografiate la o maşină cu litere mici, dar somptuoase, cîteva coli de hîrtie groasă cu un format particular. Un dosar cu o înfăţişare specială, care cuprinde un text special, imprimat pe o hîrtie specială şi încopciat cu o maşină nichelată, ce evocă desenul net şi consolator al încuietorilor de seifuri. Filele n-au număr de înregistrare. Acolo, unde ar trebui să fie scris numărul paginii, e aplicată o ştampilă în relief rotundă, genul acela de ştampilă discretă şi eficientă întîlnit îndeobşte în actele cu o destinaţie specială.

— Cînd iei în mîini un astfel de dosar, gîndeşte Miclescu, simţi că adevărul are

o măsură. Cu condiția să fie vorba de un singur adevăr. De unul comun. Adevărurile speciale implică măsuri diferențiate.

Miclescu nu poate să ia dosarul în mîini. Pe dreapta o are în ghips. Dă filele cu stînga și află că în cauză sînt niște contracte comerciale. O firmă produce masiv confecții și alta cumpără masiv. O treabă în care prea multe nuanțe nu încap. Se discută despre flanele și indispensabili flaușați și toată povestea pare nițel trivială, întrucît dosarul cu coperți din carton metalizat nu pare să fi fost conceput pentru hîrtiile unei tranzacții cu indispensabili, fie aceștia și marca „Elegant".

De fapt, e vorba despre bani.

Tot ce e simplu se complică foarte curînd și adevărul e unul singur : banii.

Un cetățean, care intră într-un magazin ca să cumpere o pereche de indispensabili flaușați pentru sezonul rece consumă, mai cu seamă dacă e însoțit de o femeie, un subtil sentiment de incompatibilitate. Bărbații veritabili nu poartă lucruri ce-ar putea să dăuneze impresiei de veritabil ce-o produce statura, ori privirea, ori mersul lor. În ce privește statutul unui bărbat sută la sută, unele chestiuni pur și simplu nu se pun.

Miclescu ridică ochii după filele, pe care literele mici și somptuoase, dezvăluie, în termenii reci ai oricărei afaceri judiciare, dedesubturile unei acțiuni de șantaj, și, privind pe fereastră, la ploaia rece și asiduă care tocmai s-a pornit, se întreabă dacă pentru el astfel de chestiuni se pun.

Din nenorocire, da.

Miclescu citește mai departe și pricepe că adevărul unui set de confecții flaușate

nu seamănă niciodată cu adevărul unui număr considerabil de seturi. De pildă, cu adevărul unui stoc de un milion de seturi. Cetăţeanul, care cumpără confecţii călduroase, cu ţesătura pufoasă şi grea, se asigură că a primit măsura potrivită şi atît. Firma „Seghers", care cumpără de la firma „Elegant" un milion de seturi procedează oarecum neobişnuit: ea cîntăreşte un lot de o mie de seturi şi constată că lotul e mai uşor decît acela, controlat într-un chip asemănător, cu un an în urmă. E limpede că firma „Elegant" nu a vrut să înşele firma „Seghers". Nu avea absolut nici un motiv s-o facă. E clar că, la rîndul ei, nici firma „Seghers" nu consideră astfel situaţia. Atîta doar că pretinde o nouă discuţie a preţului. Un dolar înmulţit cu un milion dă un produs de un milion de dolari. Doi dolari înmulţiţi cu un milion dau un produs mai mare. Cînd eşti nevoit să înmulţeşti totul cu un milion, iar milionul acesta e pierdere, nu cîştig, procedezi la o foarte serioasă analiză a situaţiei.

Miclescu ia cunoştinţă de o sinteză a numitei analize şi nu izbuteşte să înţeleagă motivele pentru care, dat fiind rediscutarea clauzelor contractului dintre „Seghers" şi „Elegant", Maria Niculescu trebuia să moară. Numele femeii nu apare în dosar.

De fapt, în dosar nu apar nume de oameni, ci numai de firme. Singurul nume, dacă se poate spune aşa, e acela al unui comis voiajor: Se cheamă X. El e reprezentantul unei firme terţe, de care nu a auzit nimeni. În materie de confecţii pentru lunile şi ţările friguroase, firma „Seghers", se ştie, deţine monopolul desfacerilor. Fir-

ma „Tiberius", pe care o reprezintă voiajorul comercial X, trebuie să fie una pe cît de neînsemnată, pe atît de temerară, dacă vrea să o concureze pe „Seghers".

Aceasta ar fi, pînă la un punct, problema ei.

Dar numai pînă la un punct.

Voiajorul comercial cunoaşte, în detaliu, toată povestea stocului de confecţii flauşate. El e atît de informat şi atît de candid încît îi dezvăluie directorului firmei „Elegant" o serie de treburi, pe care organele de anchetă încă nu reuşiseră să le afle. Relatarea lui e neliniştitoare: cîţiva funcţionari din serviciile „contabilitate" şi „livrări", din raţiuni şi pe căi nu îndeajuns lămurite, au făcut ceea ce se cheamă spionaj industrial.

Deşi nu a citit totul, Miclescu închide dosarul. Tot ce ar mai urma să afle e sfîrşitul secvenţei mijlocii a unei afaceri ce n-a apucat să înceapă. Una din variantele considerate de anchetă. Una plauzibilă şi, de bunăseamă, greu de dovedit. Sau una dovedită, dar care nu explică nimic. La începutul unei poveşti, care n-o să se încheie, probabil, niciodată — sau, cel puţin, nu în felul în care îşi poate imagina aceasta un cetăţean, care cumpără numai un set de confecţii flauşate pe an — plauzibilul e încă trivial. Cît timp nu s-a făcut înmulţirea cu un milion, discuţia rămîne în cuprinsul, atît de nesemnificativ, al setului de confecţii. Nu mor doi oameni pentru că o flanelă şi un indispensabil sînt mai uşori cu cîteva grame sau zeci de grame decît ar fi trebuit să fie. Nu acesta e firul principal. Firul principal e acela pe care se înmulţeşte unitatea cu o mie, o sută de mii

sau un milion. El trece prin birourile celor care hotărăsc efectiv tranzacţia, care o recuză, care o decid în alţi termeni. Fiindcă există un fir principal. Iar dacă există, atunci intersectîndu-l, mergînd în paralel, apropiindu-se ori depărtîndu-se în infinit, acolo unde nimeni nu o să mai poată explica niciodată nimic, există şi nişte fire secundare. Existenţa lui Miclescu reprezintă, probabil, unul din ele. Şi, totuşi, a intrat într-o încurcătură. Poate să se dea la o parte şi nu e bine. El poate să meargă înainte, închizînd ochii şi lăsîndu-se condus de fir, şi iarăşi nu e bine. Miclescu poate să meargă cu ochii deschişi şi e cum nu se poate mai rău. Cineva are în mîini capetele firelor şi le înnoadă cum poftește. Firma „Elegant" se găseşte în situaţia lipsită de eleganţă de a fi şantajată. Cînd ai posibilitatea să înmulţeşti partea cu un milion, cînd chestiunile se tratează numai la nivelul milioanelor, să lăsăm firma „Elegant" să se bucure în continuare de privilegiul de a risca. Pierderea şi cîştigul sînt treburi din scenariul oricărei firme mari şi pentru pierdere şi cîştig există o armată de experţi capabili să facă pierderea să semene a cîştig ori cîştigul a pierdere. Ce-i valabil pentru unitate, nu-i şi pentru milionul de unităţi.

Unitatea Maria Niculescu însă e moartă, iar numele ei nu apare nicăieri.

Voiajorii comerciali candizi, reprezentînd firme mărunte, se pot bucura un timp de faptul că au reuşit să şantajeze o firmă mare. E privilegiul candidului : să creadă că ziua face cît anul şi unitatea cît produsul ei. Pentru cei mici şi candizi, problema e una a unităţilor, nu a milioanelor de

unităţi. Ei au traversat firul principal şi nici n-au băgat de seamă că asta s-a petrecut demult, tare demult. Ei sînt ţărînă şi n-or să-şi cunoască niciodată preţul. Miclescu se gîndeşte ce-ar face să aibă un milion de dolari şi se imaginează într-un magazin de confecţii, în faţa unui stand cu flanele călduroase. Oasele sale reci şi reumatice scîrţîie recunoscătoare. Nu-i tocmai rău să fii un fir secundar. Nu-ţi lipsesc decît foarte puţine lucruri, ca să te simţi fericit. Pe deplin fericit. Atît de fericit, că nici nu sesizezi primejdia: prin preajma ta, prin viaţa ta taie adînc firul principal.

25.

— Date fiind circumstanţele, spune Miclescu luptînd, cu dreapta lui ţeapănă şi grea, să pună foile la loc în dosar, am cam intrat într-o fundătură.

— Avem mijloacele, spune Traian. Aşteaptă, în cadrul uşii, ca un slujbaş, dar unul chipeş şi care are o părere despre toată lumea. Îndeosebi despre persoanele care îl fac să aştepte în pragul uşii.

— Un mijloc sînt chiar eu. Un cal troian de trimis într-o cetate părăsită.

— Cunoaştem un număr de telefon şi o voce. Nu poţi descoperi decît ceva ce există. Ideea e să ieşi în faţă.

— Pe acolo, pe unde se moare.

— Cît timp căutai şi puteai să găseşti ceva, zice detaşat Traian, erai vulnerabil. Acum cînd cauţi şi ştii că nu găseşti ni-

mic, devii cu atît mai vulnerabil. I-am stîrnit. Şi ei pe noi, dealtfel. Dacă asta te mulţumeşte, *contai.* Nimeni nu pricepea cine eşti ce planuri aveai, dar de contat, contai. Pe urmă, lucrurile s-au limpezit. Şi pentru noi.

— Dealtfel, mormăie Miclescu, încă mai contez. Şi pentru ei şi pentru voi. Nu sînt o fantomă. De ceva ce există, eşti obligat să ţii cont. Vă obligă faptul că sînt viu şi plin de zel. Sînt cel mai indiscret bibliotecar din cîţi există.

— Un şarpe boa nu-nghite doi viţei deodată. Mai întîi îl digeră pe primul.

Brunetul, deşi suficient de ceremonios pentru a i se trece cu vederea adresa mult prea familiară, se încruntă. Peste zece sau douăzeci de ani, treaba asta o să-i reuşească mai bine. Pielea lui măslinie, curată şi elastică, nu reţine îngîndurarea, cutele se ivesc şi dispar fără urme. Parcă ar juca un rol. Rolul unuia cu griji mai mari decît acelea pe care le are.

— Ecuaţia e aproape rezolvată, spune el, din clipa în care au priceput că eşti un solitar. Mai departe, e treabă de rutină. Ai să fii lichidat atunci cînd realmente ai să-i mai poţi stîrni. O zi ce n-o să vină niciodată. Fiindcă solitarii nu fac decît să tulbure apele. Detectivii amatori mor eroic, dar mor cu toţii înainte de a-şi da seama că au aflat ce căutau. Cu cît te zbaţi mai mult, cu atît contezi mai puţin. Ştii ce i-ar scoate la bătaie? Ideea că sînt încolţiţi. De poliţie, nu de umanişti..

— E trivial, Traiane : să mori într-o afacere cu izmene.

— E vorba numai de bani. Un milion de completuri cu flanele şi izmene înseamnă,

oricum ai privi chestiunea, un milion. Un ban mai puțin la oferta de preț înseamnă, oricît chef ai avea să vezi partea vulgară a afacerii, un milion în buzunarul celui care cumpără. Un dolar poate fi uneori ceva trivial, un milion de dolari niciodată. Se moare și din afaceri cu izmene. Cu condiția să intre în joc milioane. Persoana care trage sforile, așa gîndește.

— Pari să știi totul.

— Doar ce învăț. E o meserie în care înveți repede. În altă ordine de idei, acum vă duceți acasă. Veți primi un telefon și o invitație la un restaurant. Să nu vă mire nimic.

— Încep să nu mai am uimiri.

— Vei mai avea.

— Cînd sîntem intimi, cînd scorțoși!

— Îmbătrînesc rapid, cugetă Traian. De felul meu sînt respectuos, dar protocolul cere timp. Prea multe cuvinte și prea lungi. Sînt pus să explic mai ales lucruri cunoscute. În altă ordine de idei : puteți să vă răzgîndiți. Deși e aceeași treabă. Și într-un caz și în altul, rolul dumneavoastră e să nu vă asumați nici un rol.

— *În altă ordine de idei,* încuviințează Miclescu, și timpul trebuie înmulțit cu un milion. Dar timpul nu sporește. Maria e moartă, izmenele marca „Elegant" îmbracă milioane de dosuri friguroase, e frig peste tot și țăranul Mălai își simte sfîrșitul.

26.

Lutul se tasează, umezeala îl mulează pe corpul osos al țăranului încontrat, uneori,

cîte un sunet înfundat, despre care e greu să spui că vine de la suprafață ori din străfundurile gliei, răzbate pînă la filozof ; el nu-l mai aude, ci-l simte ; lutul îi stringe coșul pieptului și-i transmite vibrarea ; pe undeva e încă viață, pe undeva există aer pentru respirat, mintea lui Mălai se încețoșează, plămînii i se umplu cu aburi reci, saturați de umezeală, iar încontratul cugetă ;

— Mama voastră de orbi. Am să văd pentru voi și cînd n-oi mai fi. O să trimit la lume adevăr ; prin cuiburile de cîrtițe o să țîșnească duhul înțeleptului.

Și Mălai se stinge fericit, cu urechea strivită de peretele rugos al chiupului și din chiup foile scrise foșnesc mîngîios și-și pregătesc culcușul pentru veacuri.

— Mă al lui Mălai, zice anevoie cîte unul, mai trăiești mă capsomanule ?

Omul își apleacă auzul în iarbă și stă să asculte. Locul miroase a ud și a buruiană și a mădulare topite în humă, iar mirosul e bun.

— Ești ghinionist, Castore.

Miclescu moțăie în fotoliu de cîteva ceasuri. A îmbrăcat un costum cu dungi, cămașă albă și cravată. Costumul răspîndește un damf de stofă uitată în cufăr, poate e putred, poate o să se sfîșie la primii pași, cine poate ști. În urmă cu douăzeci de ani, o astfel de stofă era la modă, un bibliotecar purta neapărat costume cu dungi subțiri. Bibliotecarii din toată lumea purtau numai costume sure în dungi.

— E-o chestie de optică, Polux, spune Miclescu încercînd să rămînă treaz. Receptorul e rece și alunecos ca o reptilă. Cam cît e ora ?

— Aproape şapte.

— La mine, Polux, e întuneric şi cald. E un avantaj să-ţi rupi o mînă. Iar dacă îţi frîngi dreapta, e de-a dreptul o binecuvîntare. Nimeni nu-ţi cere nimic. Ai timp să cugeţi. Să meditezi, de exemplu, la unii ca tine.

— De ce ca mine?

— Era nevoie să-mi rup braţul ca să descopăr c-am trişat. Nimic remarcabil nu-mi trece prin cap. Şi timp, vezi bine, am.

— Gata, Castore, plec.

— Pleci chiar mîine?

— Curînd de tot.

— Atunci, n-ai să pleci niciodată. Mi-ai dat telefon ca să îmi spui că rămîi. Ţi-e greu fără mine. Eşti singur cu gîndurile tale şi nu ştii ce valoare au. Singurătatea Polux, e un sfetnic rău.

Polux închide. În clipa în care Miclescu lasă receptorul în furcă, telefonul sună din nou. Ca şi cînd, din greşeală, ai fi atins un circuit sensibil, ca şi cînd ai fi atins o rană.

— Casa Miclescu?

— Aş spune „domeniul Miclescu".

Femeia, fiindcă vocea care întreabă e a unei femei, rîde.

— N-ai uitat de aniversare?

— Desigur, zice Miclescu bîjbîind după întrerupătorul veiozei. Lumina îl dezmeticeşte. E în camera lui, între lucrurile lui, iar mirosul degajat de costum e al lui de-acum douăzeci de ani. Sudoarea uscată în stofa hainei e a unui om tînăr şi nerăbdător să trăiască. E mirosul cailor de doi ani, al scoarţei de mesteacăn primăvara şi al stîncii de calcar după ploaie. Desigur, aniversarea...

— N-ai uitat, sper, de întîlnirea noastră ?

— Cum aș putea să uit ?

— La șapte și jumătate, prin urmare, în fața restaurantului „Clasic".

— Voi fi punctual, o asigură Miclescu.

Ce fel de aniversare ?! se întreabă el încuind ușa garsonierei. Și cum știu pe cine întîlnesc ? A văzut o fotografie de-a mea sau m-a zărit cînd am fost acolo. O treabă pentru adolescenți părăsiți de iubite, bătrîni cu boli incurabile și bibliotecari cu studii superioare : să sari de la trambulină și, în cădere, să te întrebi dacă e apă în bazin. Dar cel mai greu și mai greu e să cauți blestemata aia de pisică.

Străzile sînt aglomerate, ploaia care cade fără încetare nu mai supără pe nimeni.

— Ne obișnuim cu toate, se gîndește Miclescu, iar lucrul cel mai grav urmează să se întîmple : ne obișnuim cu noi înșine, mulțumim memoriei că și-a uzat sinapsele, ne deprindem cu uitarea. Sîntem recunoscători soartei că am fost loviți, că e nevoie de o nenorocire ca să ne readucă la viață. Mă întîlnesc cu o femeie și nu știu cine e femeia, pe urmele mele se adună primejdia și n-are nici față, nici nume.

Am vrut să înțeleg cum de e posibil și tot ce știu e că este posibil. Nu rezolvi aproape nimic dacă înțelegi. Nădăjduiam să fiu fericit, fericirea era prin preajmă, sufletul meu îi simțea adierea, marele loz cîștigător mi-era sorocit. Și odată scos din urnă, mi-a fost dat să aflu că, în realitate am fost fericit și n-am știut-o. Steaua, a cărei lumină îmi pare din zi în zi mai strălucitoare, nu se apropie, ci se îndepărtează.

Miclescu își strînge canadiana la piept și mărește pasul.

27.

Restaurantul „Clasic" se înfățișează ca un cavou de bazalt luminat feeric. Din cînd în cînd, fîșîitul precipitat al șuvoaielor de apă ce spală asfaltul anunță sosirea unui taximetru. Cuplurile au o grație aniversară, femeile pășesc majestuos, bărbații calcă gravi și au o alură sărbătorească, cei meschini lasă bacșiș șoferilor, cei darnici oferă cărți de vizită cu numere de telefon netrecute în carte.

Ploaia se întețește și Miclescu se retrage sub un portal. Proiectantul intrării a fost generos : coloanele sînt masive, făcute să vegheze cu taină așteptarea.

Persoana care coboară din taxi la șapte și jumătate fix e îmbrăcată într-un costum taior de culoare închisă, poartă ochelari, niște ochelari imenși și întunecați ca străfundul gropii Marianelor și seamănă izbitor cu Maria.

— O farsă, spune Miclescu măsurînd-o cu privirea. Una de prost gust.

— Bună seara, spune femeia. Aș prefera să-mi zici Maria. Îți înțeleg simțămintele.

— O farsă mizerabilă, insistă Miclescu.

Femeia îi pune mîna la gură și îi zîmbește.

— E o aniversare, o zi fericită. Sîntem în octombrie, ne-am cunoscut pe plajă în urmă cu trei săptămîni, ne merge bine și am venit ca să petrecem pentru asta. Nu-ți consuma mirarea pe mine. Seara abia a început. Sărută-mi mîna și înclină-te mult. Ești emoționat. Ieși pentru a doua oară la un restaurant cu mine și știi că n-am să mai dispar.

Miclescu se apleacă și întinde mîna. Bandajele îl strîng și-l fac să se simtă stîngaci. Femeia îi ia mîna și i-o privește.

— Farsa, stimabile, nu-ncepe cu mine. Poți să-ți scoți... asta?

— E o canadiană, zice Miclescu.

— E tot ce ai?

— Ce importanță are dacă port canadiană sau pardesiu?

— Pentru mine, nici una. Dar sîntem la „Clasic".

Privirea garderobierei o confirmă.

— Domnul e un original.

— Și un zgrunțuros, zice Maria ajutîndu-l să se dezbrace. Se atașează de orice. Cînd era copil, dormea cu un ursuleț de pluș în brațe. Acum abia îl poți convinge să pună, la culcare, canadiana în cui.

— Cine spune că-s zgrunțuros? întreabă cu glasul plin de șmirghel Miclescu. Se lasă condus de brațul țeapăn spre „Diner room" cu grația unuia scos din local după ora închiderii.

— Spune-mi Maria.

— Cine spune că-s zgrunțuros? întreabă

— Un prieten comun.

— Traian cel frumos?

— Spune-mi Maria.

— Prea bine Mara. Prietenul e Traian?

— Avem o treabă, spune Maria. În ghips ai mîna, nu picioarele. Am obosit să te împing.

— E un tînăr capabil, o asigură Miclescu. Un cugetător.

Femeia surîde și-i spune să se așeze. Pe masă se găsește un anunț pe care scrie „Reținut".

— Cine reține masa?

— Spune-mi Maria.

— Concediile medicale se plătesc prost.

Femeia îl privește drept în ochi. Ori *poate* îl privește. Ochelarii au luciul glacial al gudronului.

— Mă cheamă, într-adevăr, Maria.

Miclescu e posomorit.

— Costumul e al ei?

— Și ochelarii, spune Maria. Ciudat e că-i semăn. A trebuit să-mi vopsesc părul, în rest, mai nimic. I-am văzut cîteva fotografii din copilărie. Am avut frisoane.

Miclescu e crispat. În fața lui, singur la o masă, un bărbat în vîrstă îmbrăcat cu un costum îndelung purtat, mușcă hotărît dintr-o chiflă. Bărbatul e Felix Avramescu.

— Ți-am spus doar: nu te mira, spune Maria fără să întoarcă privirea. Cu el am avut unele probleme. E un actor din provincie. Șarjează și nu-mi place. Preafericitul Avramescu era un timorat. Și timorat rămîne chiar dacă-l scoți din groapă.

— Cine a pus la cale... asta?

— E un scenariu. Destul de bun. Cît despre autor, povestea obișnuită: un colectiv de experți. Afacerea, iartă-mi expresia, e cam dospită. „Un colectiv de experți, analizînd cu maximă responsabilitate toate implicațiile cazului...". Și așa mai departe.

— Am citit fraza undeva. O dare de seamă care spune tot și aproape nimic. E adresată, probabil, unui șef. Ca să ia cunoștință și să nu aibă de unde-o apuca. Un text, ca să mă exprim adecvat, special.

— Unul mai mult decît special. E scris de mine și e adresat unui tip zgrunțuros. Să știe și să nu aibă nici o inițiativă. Există colective de experți...

28.

Miclescu a devenit apatic. S-a lăsat adînc în scaun și pare brusc îmbătrînit. Un personaj din muzeul figurilor de ceară. Maria e și ea o imitație. Felix interpretează convingător rolul de compoziție al omului vîrstnic, nițel înfometat după ce a ieșit din criptă. Smulge carnea dintr-un copan de pui și puțin îi pasă că mănîncă la „Clasic". Înconjurat de atîtea umbre și gablonzuri, vitalitatea lui e lugubră. Un loc privilegiat, cu chelneri silențioși, un salon ca un automobil de lux, cu obiceiuri transformate în ritual. Păpuși mecanice, oameni de stearină, bucate din plastic ștanțat.

Maria citește lista, păzită de chelnerul șef. Un mascul falnic, fără vîrstă. O față vînjoasă cu părul în barbă atît de des încît pielea, o piele tăbăcită, de soldat învechit sub arme, are reflexe verzui. Ochii văd tot, nările adulmecă, pavilioanele urechilor se lipesc ușor de scăfîrlie, ca la mistreții alertați de zgomot. Mîndria lui rămîn, de bună seamă, sprîncenele: bogate și afînate, ridicate de capete în sus ca vîrful mustăților de grofi. Are un glas tumător. Un tunet strunit, din necesități profesionale. Cînd se adresează unui client, cei din preajmă disting, parcă în depărtări și parcă din pîntecul magmatic al sferei, un soi de uruit care urcă.

— Îmi permit să vă recomand blanchetul de vițel, spune chelnerul șef. Îmi permit să vă atrag atenția asupra salatei de icre.

Maria parcurge lista cu panica unei stewardese care descoperă absența unui pa-

sager din inventarul complet. O neliniște, totuși, controlată.

— Aveți dreptate, spune chelnerul, sezonul ciupercilor a trecut. Acestea-s conservate.

— N-am avut obiecții, îi comunică Maria ridicîndu-și capul dintre coperțile plușate. Ochi de vultur străpunge întunericul egal al ochelarilor și Maria lasă repede capul în jos.

— Nici nu era nevoie să obiectați, o lămurește masculul. Am formulat o mică rezervă. Meseria mea, dacă îmi este îngăduit s-o mărturisesc, o constituie psihologia oaspeților noștri, și nu calitatea în sine a bucătăriei. Nu facem minuni, dar ne pricepem ca pînă și cele mai neînsemnate servicii să semene a minune. Deci, conchide el — deși distinșii oaspeți nu au avut nici o părere — salată de icre, viței, salată de capere și un vin alb de trei ani, un „Riesling" făcut din bob și bob, nu din ciorchine.

— Ai vreo obiecție ? o întreabă Miclescu, după ce chelnerul șef se îndepărtează.

— Catalogat, măsurat, selectat, clasat. Niște amărîți care citesc nume de mîncăruri franțuzești și își fac probleme din preț. Asta sîntem. Pentru el, desigur.

Miclescu întîrzie replica. Se uită după semețul personaj și cînd acesta părăsește salonul vorbește :

— Nu ne-a clasat încă. Cînd va reveni, are să ne mărturisească un lucru emoționant : restaurantul „Clasic" e onorat să ne aibă și de acum înainte printre invitați. E un mod de a spune că ne vede pentru prima oară și că a luat notă. Sau e un mod

de a spune că nu-i un imbecil și că vom avea exact ce căutăm.

— Prea multe suspiciuni, îl consolează Maria.

— Ai ascultat banda: „A apărut ceva". „Mai clar, caporale". „De fapt cineva". „Te înșeli sergent". „Sînt absolut sigur. Ce trebuie să fac?" „Nimic, colonele". E glasul lui.

— Te-nșeli, colonele. Vei asculta o mulțime de glasuri și toate îți vor părea suspecte. Sîntem în faza „salată de icre și blanchet de vițel cu salată de capere". E un fapt controlabil. Sîntem la „Clasic".

Are buzele roșii și cărnoase, o linie ușor sceptică. Un copil care a aflat mai devreme decît s-ar fi cuvenit unele amănunte dezagreabile ale existenței.

— Nu fi îngrijorat Miclescu: în seara asta nu trăim nici o aventură. Profesional vorbind. Surîde. Surîsul nu e al Mariei. Și nu se potrivește deloc cu ochelarii negri.

Chelnerul șef are mișcări de dirijor într-un andante foarte simțit. În locul orchestrei, un tînăr roșcovan și împleticit execută unicul solo al piesei: împinge, total lipsit de grație, un cărucior încărcat cu tăvi.

— Am fi onorați, glăsuiește maestro, să vă numărați printre obișnuiții casei.

— Un maître, spune Miclescu, trebuie să aibă memorie bună. E prima condiție a artei de a fi maître.

— Să nu exagerăm, domnule...

— Chir. Un nume rar.

— Sfinții doctori fără de arginți Chir și Ioan, dacă nu mă înșel.

— Nu vă înșelați.

Miclescu îl privește în adîncul ochilor și ce găsește acolo e doar o exagerată încredere în faptul că discuția dintre ei doi are un sens.

— Nu vă înșelați.

— Și cum spuneam, domnule Chir, revine chelnerul șef, memoria e o condiție oarecum subînțeleasă. Trebuie să cunoști gusturile clientului. E, dacă-mi permiteți, un truc comercial. Un amănunt, unul dealtfel fără o importanță reală în relația pur negustorească, poate marca o vreme pe un om. Bunăoară, să-l întîmpini cu întrebarea la care-i place să răspundă : fetița dumneavoastră a reușit la facultate ? Ori : sper că ați găsit un mecanic bun.

Chelnerul șef, deși masiv, umblă gingaș cu tacîmurile. Deși nu s-a îngrijit personal să fie spălate cum se cuvine, ai toate motivele să fii convins că a făcut-o.

— Sînteți un fel de orator, domnule...

— Jean.

— Vă numiți într-adevăr Jean ?

— Avem mulți clienți vîrstnici. Chelnerii lor — cunoașteți genul : oameni care au frecventat zeci de ani același local — sînt între cei drepți și, cum se întîmpla odinioară, toți se chemau Jean. E, ca să zic așa, un omagiu.

— Spuneam să sînteți un fel de tribun al acestei profesii.

— Nimeni nu se naște chelner, domnule Chir. Nici măcar chelner șef. Cînd ai o statură ca a mea, îți urmezi destinul : comanzi ceva. Comanzi o armată de chelneri. Aproape toți neisprăviți. Poftă bună ! M-ați îndatora dacă mi-ați comunica părerea dumneavoastră despre salată.

Miclescu îl asigură că o va face.

— Ce-s ale capere?

— Își bate joc de noi, zice Maria. E un mod de a spune că nu se așteaptă să mai revenim. E probabil ceva ce costă.

— Îl suspectezi?

Întrebarea rămîne fără răspuns. E modul ei de a-l avertiza că multe întrebări de acum înainte nu vor primi răspuns.

29.

Pentru un om cu frigul și cu ploaia în oase, o masă îmbelșugată e un liman. Vremea rea produce foame. Așteptarea aţîţată stîrnește, de asemenea, foame. Și un loc cald și confortabil poate să dea foame. Atîtea lucruri n-au nici o legătură unul cu altul, ca dintr-o dată legăturile să capete argumentul evidenței. Maria mănîncă mușchiul auriu de viței cu nedisimulată poftă. Substituirea, constată Miclescu, e o naivitate și în cel mai bun caz, o inițiativă nedelicată. Femeia aceasta e o străină și o străină o să-mi rămînă. Mîine, o să-mi iasă în cale și n-am s-o recunosc. Sîntem în cadrul intim al unui bal mascat în care nimeni n-o să-și dea jos masca.

Un bal mascat în care prințul e-nconjurat de o mie de fete încălțate cu un singur pantof. El știe că între acestea nici una nu-i cenușăreasa. Ar trebui să fiu profund jignit și să părăsesc cu o silă atroce localul, iar tot ce simt, dacă încerc să nu mă mint deloc, e că mi-e foame și că spectacolul ființei ce-nfulecă o bucată de carne, cu o grabă și, la urma urmei, cu o lip-

să de stil ce l-ar şoca pe chelnerul şef, îmi dă o jubilaţie de puşti fugit de acasă. Nu-i atît de greu să te schimbi ; e greu să recunoşti că te-ai schimbat. Atît de departe sînt toate : şi marea cea mahmură şi senzaţia de împlinire ce-o năştea prezenţa acelei femei, şi imaginea ei pîngărită de moarte. Atît de departe, încît aş vrea să fie infinit de departe. Oportunismul e ceva ce li se întîmplă şi bărbaţilor de caracter. Caracterul rămîne acelaşi, doar lucrurile îşi modifică starea, au altă importanţă. De fapt, nu mai au nici o importanţă. Apatia e cea mai rafinată formă de oportunism. Nu poate fi apatic oricine. E nevoie să fii un tip citit, capabil să argumentezi cu egală patimă şi eleganţă şi adevărul, şi contrariul său. De pildă, un bibliotecar. Am devenit apatic şi primul semn că e aşa, e foamea.

— La o-ntrebare, spune Miclescu, am totuşi dreptul.

— Miclescu, şoarece de bibliotecă, ai dreptul să întrebi orice. Problema e că eu n-am voie să-ţi spun prea multe. Mă tem că nici nu ştiu prea multe.

— Cred că ştii totul. Ai zis : „Miclescu, şoarece de bibliotecă". Maria îmi vorbea astfel în unele circumstanţe, să le numim intime.

— Eram tot timpul în preajma voastră. Într-un fel sau altul. O sarcină de serviciu. Ştii, avem mijloacele.

— Am mai auzit-o.

— Nu trebuie să te superi. Care e întrebarea ?

— Aici, ce facem ?

— Exact ceea ce facem : aniversăm ziua ta de naştere. Sau ziua mea. Petrecem cu-

viincios, apoi chemăm un taxi și mă conduci acasă. Și nici nu bănui cîte se petrec în vreme ce nu faci nimic. Acesta-i rolul tău : să apari și să saluți mulțimea. Ca-n filmele istorice : star-ul are o participare extraordinară. Pentru el se bat și cad și filmează alții.

La „Clasic" excesele, de orice natură, sînt excluse. Un violonist scund și bine hrănit, cu un cap mare și lucios execută transportat adagio-ul pe care, în toate restaurantele din lume, într-un cadru ferit de excese, muzicieni oacheși, pleznind de sănătate îl cîntă ușor aplecați din șale, toropiți de încîntare. E singura exagerare îngăduită, cu condiția ca muzica să curgă ca mierea din borcan. Băieți stîngaci, excedați de acnee, cu fălcile înecate în pudră, poartă, sub privirea marțială a chelnerului șef, tăvi argintii cu bucate. În vase de sticlă ce imită cristalul, salatele asortate consolidează impresia de tihnă privilegiată. Felix Avramescu continuă să spere în aplauze pentru superba sa compoziție : funcționar cu grad inferior ia masa într-un restaurant cu 10% remiză. Se scobește în măsele, exhibînd o dantură solidă, de cal. E aceeași dantură care a jucat odinioară în Othello unul din rolurile secundare de succes. Mocheta vișinie absoarbe zgomotele, femeile chicotesc reținut, cînd vor să fie siguri că sînt ascultați bărbații se înclină în direcția lor și rostesc șoptit, cu zîmbetul acela degajat, pe care numai obișnuiții casei își permit să-l aibă, fraze suav licențioase.

Unicul exces, ce înalță a oroare sprîncenele chelnerului șef, e țîrîitul unui telefon. Miclescu caută privirea Mariei, dar femeia își soarbe, delicat și nu lipsit de spor, „Ries-

ling"-ul de trei ani, preocupată să deosebească aroma fiecărui bob sacrificat.

Telefonul se găseşte în hol. Zgomotul, cam spart, pe care-l produce e remarcat la mai multe mese. Soneria lucrează în reprize scurte : trei zbîrnîituri şi se opreşte. Apoi alte trei. În trei rînduri. După cîteva minute, povestea se repetă.

— Să nu te preocupe, zice ridicînd paharul pînă în dreptul ochelarilor Maria.

— Sîntem la „Clasic", e locul unde preferăm să luăm masa în zilele în care avem, într-adevăr, chef de bucătărie franţuzească, spune Miclescu şi, pentru prima oară de cînd e cu Maria, cutele ce-i brăzdează obrajii şi fruntea par să-şi caute odihna, sîntem dintre intimii stabilimentului şi e normal ca un telefon isteric să ne scoată niţel din maniere.

— Îmi place chelnerul şef. E omul-instituţie. E în tot localul şi nicăieri, vede tot, ştie tot, aude tot. Şi pare a înţelege tot.

Maria îi face un semn. Un semn ce poate să însemne orice. Chelnerul şef îşi lasă scurt bărbia în piept şi se apropie. Mai are o calitate : înţelege şi semnele ce pot să însemne orice. Îşi flutură sprîncenele :

— Nota ?

Maria aprobă.

— Şi un taxi, îl roagă ea.

— Îmi plac oamenii de felul dumneavoastră, spune omul-instituţie prezentîndu-le nota. Nu fac prea des confidenţe, deci sînt pe jumătate iertat.

— De ce să vă iertăm ? Declaraţiile de simpatie, apreciază Miclescu, sînt tot mai rare. Cine refuză simpatia ?

— De obicei sînt întrebat : de ce ?

— Noi știm de ce, zice Miclescu. Iubim salatele rafinate și apoi, e sigur că vom reveni.

30.

În ploaie, în așteptarea taxiului, Maria spune :

— Aș vrea să nu-ți depășești atribuțiunile.

Un ton de serviciu, în care cuvîntul „atribuțiuni" sună foarte convingător.

— N-am nici o atribuțiune. Sînt singurul personaj în hainele proprii, iar piesa e jucată de costumați, de machiați, de mascați și gradați. Totul e viu, alert, prompt, avizat, antrenat, autentic ; scaunele gîndesc, cărucioarele nichelate sînt calificate să facă analiza variantelor, tacîmurile sînt arme albe din cel mai sofisticat tip. Într-un ansamblu atît de vital, singurul lucru mort sînt eu. Moaștele sfîntului Miclescu pot fi văzute, în fiecare seară între orele 20,00 și 22,00, în salonul „Intim" al restaurantului „Clasic". Condoleanțele, în plic la serviciul secret. Pentru voi contez ? Ce sînt eu : un om sau un element de scenariu ? Pentru fercheșul ăla de Traian Gură de Aur reprezint ceva ? Știe cu ce mă ocup, ce planuri am, ce vreau de la viață ? Pentru tine, Maria, pentru tine femeia îmbrăcată în hainele și gîndurile și în umbra nefericitei Maria, contez ?

— Am scris textul informativ.

— Adică ?

— Te-am menajat.

— De ce a trebuit să mă menajezi?

— Știu totul despre tine. O pauză, apoi continuă: Și despre ea.

Miclescu iese de sub coloane înaintea mașinii. Deschide o portieră și așteaptă. În canadiana lui ponosită, are prestanța unui lacheu care a scăpătat odată cu stăpînul.

— Știi totul, spune el cînd mașina o ia din loc. Cu toții știți. Iar eu, cel mai puțin. Maria e moartă; acesta e singurul fapt stabilit cu certitudine.

Șoferul își lipește fruntea de parbriz. Ștergătoarele lucrează prost și vizibilitatea e redusă. Toarnă cu găleata.

— Sînteți grăbiți? întreabă el. Să stăm un minut, să treacă norul. Am să opresc aparatul de marcat.

Trage prudent pe dreapta, făcînd eforturi să nu lovească bordura șoselei.

— E numai un nor? întreabă Maria.

— E un chin, declară cu ostilitate taximetristul. De cînd a venit toamna...

— Toamna a venit din vara trecută, spune Maria. Și chiar mai înainte.

Mașina odihnește sub un platan. E un copac înfipt temeinic în sol sau cel puțin așa pare. Rădăcinile îi mișună pe sub asfalt și-l frămîntă fără încetare. Picături răzlețe răzbesc prin claia de frunze și clinchetul lor pe capotă e sfios și îndatoritor.

— Aș fuma, spune șoferul și coboară. Din ușă, explică: Cînd stai zece ore în cușca asta... Trag de cîteva ori din țigară, mă gîndesc ce-ar fi să am o casă cu curte, mă gîndesc cum aș pune legume. Mai lasă ploaia, mai lăsăm și noi...

Trunchiul înclinat al arborelui îl protejează.

— Un om fericit, socoteşte Maria. Să zideşti o casă, să sapi o grădină, să creşti un prunc. Cum e proverbul acela?

— Am fost urmăriţi, spune Miclescu.

Maria întoarce capul. Orizontul e coborît la nivelul străzii, rafale zbuciumate îl spală şi-l apasă în masa asfaltului, nu mai există orizont, nu mai există cer şi nici pămînt. Raza îndepărtată a unui felinar coboară spre stingere în interiorul maşinii. Faţa lui Miclescu se oglindeşte în ochelarii Mariei. Un cap cu trăsături bătrînicioase. În adîncul orbitelor, un abis de aşteptare.

— Curiozitatea, spune Maria îndreptîndu-şi trupul, e tot un soi de iniţiativă.

Miclescu se încăpăţînează să vadă în adîncul himeric al străzii umbra unei maşini.

— Trebuie să fie pe-aproape, zice el. Doar n-am halucinaţii.

— Firește. Ai însă o privire obositor de selectivă: vezi doar ce vrei să vezi. Ce doreşti în fond să descoperi? Motivul pentru care a fost ucisă Maria? Sau poate ce a făcut-o să intre într-o combinaţie atît de nenorocită? Şi dacă ţi se spune că a fost şantajată, că era un om slab, care aprecia greşit importanţa lucrurilor? Miclescu, întreaga poveste pute de la un capăt la altul a şantaj. Ştii, zice ea fără să disimuleze ironia, ştii şi dumneata cum e o investigaţie: ai nişte indici, formulezi unele supoziţii, ce se confirmă, se confirmă... Un lanţ de şantaje, care se confirmă. Din păcate, pentru imaginea pe care o ai despre...

Maria are o ezitare, după care, ca un avocat într-o cauză fără speranţă, încheie fraza:

— ...despre femeia aceea.

— Faptul că a fost ucisă, nu e o dovadă. Dacă ați pornit cu o sumă de bănuieli, moartea ei nu-i altceva decît ocazia care sporește numărul bănuielilor. O mie de supoziții noi nu valorează cît o dovadă.

— Băiatul cel încăpățînat, care vrea să verifice dacă mușcătura de șarpe doare. Și care bagă mîna în coș. Asta ești dumneata. Supozițiile dumitale se numesc metafore. Ale noastre au la bază un fapt. Un set de fotografii, de exemplu : Maria, nud artistic în genul celor publicate de revistele galante înainte de război. Vreau să spun că n-avea stofă de cover girl. Poza, în apartamentul pe care-l cunoști, unui bărbat pe care îl iubea. Îi satisfăcea, s-ar zice, un capriciu. O joacă de amanți. Un pic de exhibiționism pe care, probabil, și-l imputa. Fiindcă de felul ei era o puritană. Nici o legătură în întreprindere ; nimeni n-a văzut-o însoțită. Nu primea telefoane, nu suporta glumele licențioase. Știi cum i se spunea ? Călugărița ! O altă supoziție : poate că nu a pozat nimănui. Poate că a fost fotografiată fără să știe și a fost șantajată cu setul de imagini. Maria, aceea din fotografii, avea vreo treizeci și cinci de ani, dar hîrtia fotografică e dintr-un tip fabricat recent. O femeie cu o reputație de schimnică înțelege că omul pe care l-a iubit și pentru care a săvîrșit niște... cum le-am putea numi ? delicate fărădelegi ? cuminți excese ? candide nebunii ? e o canalie.

Miclescu ascultă și nu pune întrebări. Procedează astfel în două cazuri : cînd e dispus să țină cont de spusa cuiva sau cînd, pur și simplu, o ignoră.

— Dacă tot am concediu, face absent Miclescu, de ce să nu-mi închei lucrarea? Cred că sînteţi la curent: scriu o carte drăguţă. Apropo: dimineţile am liber?

— Dimineţile, da. Dacă doreşti, şi serile. Va trebui să-mi comunici.

— Pentru mici modificări în scenariu.

— Pentru unele modificări în scenariu.

Miclescu îşi priveşte braţul drept.

— Un element de biografie: şeful depozitului de dublete a scris ultimele pagini ale „Ereziei", monumentala contribuţie la istoria eşecurilor suportabile, avînd mîna în ghips. Un destin eroic.

— Scoate haina, comandă Maria.

Miclescu vrea explicaţii.

— Eşti excesiv de inteligent, spune Maria. Ar trebui să fim copleşiţi, şi, totuşi, nu sîntem. În destule situaţii, nu eşti inteligent deloc.

Maria îndoaie braţul bărbatului şi forţează faşa întărită ce protejează cotul. Ghipsul cedează.

— Întinde mîna şi stai relaxat.

Miclescu execută ce i se cere. Într-adevăr, privirea lui e mai degrabă opacă. Maria se încordează şi trage spre sine burlanul alb şi greu. Un lucru care nu cere atît forţă, cît atenţie. Maria pipăie pielea braţului. Se asigură că nu s-au produs zgîrieturi, dar mişcările ei sînt afectuoase. Totul durează o clipă mai mult decît ar fi necesar.

Şoferul se aşează la volan.

— Se pune pe ploaie, spune el. Am să schimb ştergătoarele. Un cherner e slab şi intră apă. Îl schimb şi pe el. Am o bujie care întrerupe. Să văd ce-i cu ea.

— Şi grădina, spune Miclescu.

— Ce-i cu grădina?

— S-acoperi brazdele cu plastic.

— Am zis eu că am grădină?

— Cînd vei avea.

— Oprește! cere Maria. Plătește și coboară. Miclescu o urmează.

— Ați uitat un obiect, spune șoferul.

— Miclescu, spune Maria, ți-ai uitat proteza.

Taxiul se face nevăzut. Maria arată, destul de vag, spre o îngrămădire de blocuri.

— Locuiesc pe-aproape. Te voi suna.

— Am fost urmăriți, spune Miclescu. N-am nici un dubiu.

— Cine ne-a urmărit?

— O mașină.

— Tot timpul aceeași? Sau poate două?

— Una cenușie. În orice caz, închisă la culoare.

— Dacă e doar una, conchide Maria, nu-i nici o primejdie. E chiar mașina care te duce acasă.

31.

Biroul este, de fapt, o masă de bucătărie. Pe ea se găsesc: o cană înaltă de lut nesmălțuită, un tom enciclopedic „Roci și minerale", o ediție germană din Worringer, „Abstracție și intropatie", o cutie de conserve de pește, două lămîi; o gumă îndelung folosită, un teanc de caiete tip dictando, a căror înfățișare arată că au fost deschise și închise în nenumărate rînduri, un pick-up prăfuit și o casetă cu fișe. Pe colțul mesei, la îndemînă, se găsește manuscrisul „Ereziei". Sumarul, scris la mașină, se arată în-

cărcat de intervenţii. În cameră e rece şi miroase a igrasie. Undeva, pufăie o oală de supă sub presiune. Un aparat de radio, lăsat la minimum, transmite finalul din „Carmina Burana". Muzica urcă tumultuos, timpanele accelerează energic ritmul, corul clamează strofa ultimă a cantatei „Fortuna imperatrix mundi" şi, din pîntecul de carton al difuzorului, sunetele irump în triumf. Miclescu închide grăbit aparatul.

E ora prînzului şi casa scării colectează abur de bucate. Undeva s-a trîntit o uşă, o baie e golită şi apa bolboroseşte în sifonul de scurgere, în apartamentul vecin mama lui Joe pisează sare, sînt ceasuri şi zile şi ani de cînd tot pisează sare ; izbiţi la nesfîrşit, drept în inimă, atomii de natriu îşi scuipă electronii de pe orbite şi duhul lor e pulbere de platină. În toate bucătăriile, gospodine îndîrjite înfierbîntă în palmele lor asudate piuliţe de alamă şi nici nu bănuiesc cum au ratat clipa şi geniul materiei.

Iar Joe urcă şi coboară cu liftul şi Sam cel rău nu vrea să apară. Copilul se plictiseşte. Pistolul cu servo pompă, staţie radar şi oglindă retrovizoare îşi descarcă plumbii în pereţi şi-i face ferfeniţă şi un aer mai proaspăt dă năvală să-i spele fruntea lui Joe, fruntea îngîndurată, să-i primească zîmbetul şi vîrsta.

Cuprins de căldura fotoliului, hrănit de secretele lui umori placentare, Miclescu îşi îndeasă omoplaţii în căuşul de piele şi cîlţi şi scrie, şi scrie. Ultimele pagini ale cărţii se adună literă cu literă şi cuvînt cu cuvînt, albul colii naşte, ca sub efectul unui revelator fotografic lent, conturul palid al unor slove, frazele îşi precipită linia.

gîndurile își află locul fără sforțare, ideile trimit înainte idei, cartea se scrie pe sine, mîna lui Miclescu poartă, cu ușurința și mîntuirea clipei de transă, unealta de scris, capitolul e ultimul tur de stadion al alergătorului de maraton, mușchii sînt numai mișcare, tot ce contează e culoarul, tunelul acela care vuiește și te absoarbe și care se închide în urmă, ochii deslușesc o linie, e orizontul care se închide în urmă, ochii deslușesc o speranță, e orizontul care desparte cerul de pămînt, un orizont ce se prăvălește venind de peste tot, copleșitor și viu, ca o mare ce-și întinde, spărgînd val de val, apele.

„Și poate cel mai mișcător efect al reconstituirii, scrie Miclescu, o punte eretică în plin proces de decodare a ereziei, e nevoia, de-a dreptul sancționabilă sub raport științific, de a chema aici memoria Amarnei și a lui Ahnaton. «Și dacă există cu adevărat un *eu* care se caută într-un alt *eu*, poți fi liber să comunici, în insolit, cu regele beat de divinitate». «Beatitudinea» umilului principe rural Mălai, semianalfabetul ce-și scrijelează gîndurile cu truda cu care plugul lui de lemn rîcîie scoarța ogorului, «încontratul» cu bunul simț al obștei, nu-i totuși altceva decît o criză personalistă în crucea nopții feudale. Omul, a vrut să spună cu vorba lui poticnită ereticul de la Muta, e categoria supremă, entitate autonomă și produs divin, în sensul în care divinul înseamnă recreere de sine. Iar dacă produsul finit al cercetării noastre, ne învață neînvățatul plugar filozof, e derizoriu și nu ne consolează în totul, ceva rămîne și e suprema consolare : lucrul propriu-zis la utopia comunicării, cercetarea însăși, su-

premul sacrificiu, acela al timpului ce ţi-e dat să-l trăieşti, pe altarul unui timp inventat. Efortul de a înţelege, de a clama momentul în care universul ţi se oferă înţelegerii — unul dintre puţinele lucruri care ridică viaţa omului deasupra condiţiei sale de simplu participant la dramă, conferindu-i în schimb ceva din măreţia unei tragedii."

— Te invidiez, Castore, spune Polux.

Miclescu lipeşte receptorul de ureche şi reciteşte pagina. Vocea lui Polux vine de departe, dintr-un loc atît de îndepărtat încît sensul cuvintelor se dizolvă din clipa cînd au fost rostite.

— Mor de invidie, Castore. Numai un os se poate rupe. Am încercat să-mi fracturez un braţ şi mi s-a îndoit rotund ca un cîrnat de cauciuc. Oasele mele sînt moi, voinţa mea e ca o cocă.

— Munceşte, Polux, munceşte! transpiră, Polux, transpiră! gîndeşte, Polux, gîndeşte!

— Gata, exclamă Polux, s-a terminat. Avem un ajutor. Are douăzeci şi trei de ani, e tobă de carte, şi-a stricat ochii citind toate tîmpeniile şi rafturile de dublete îl transfigurează. Un tip cu vocaţie de martir. Un om realizat: a vrut să fie bibliotecar şi iată-l bibliotecar. Mă detestă. Îmi rîvneşte locul şi, totuşi, mă detestă. Pentru că vreau să plec, bineînţeles; Castore, e hotărît: te părăsesc. În ziua în care am să închid pentru ultima oară uşa depozitului, îmi ard toate manuscrisele. Porumbelul hedonic nesatisfăcut are să se înalţe satisfăcut şi în semn de recunoştinţă o să-şi sloboadă primul găinaţ nestructuralist pe creştetul meu bătrîn. De fapt, ţi-am telefonat ca să-ţi spun că te admir.

Miclescu devine atent. Polux respiră greu, glasul e slab, abia deslușit, dar respirația i se aude bine, ca și cum s-ar afla la doi pași, ca și cum Polux ar aștepta, pe undeva, prin preajmă, într-o cameră cufundată în întuneric.

— S-a întîmplat ceva? întreabă Miclescu.

— Ce-ar putea să se întîmple?

— Nimic.

— Chiar nimic. Mă gîndeam că am să plec și nu ți-am spus unele lucruri.

— Spre exemplu?

— M-am apucat să scriu o carte, fiindcă o carte scriai și tu. Cunoști proverbul: o treabă începută corect e pe jumătate terminată. Îți datorez multe. Am învățat să încep perfect treburile. Or, tu le duci și pînă la capăt. Iartă-mă, cred că-ți consum timpul cu fleacuri.

— Cine zice că-s fleacuri?

— Sînt sigur că lucrezi. Îți și văd scrisul: egal, concis, ușor urcător. O pagină și încă una. Greșesc cumva?

— Nu.

— Asta mă intrigă, spune Polux aproape cu indiferență, că nu greșesc, că poți să scrii avînd mîna în ghips!

32.

Persoana care sună e tenace. A început o treabă și nu se lasă pînă nu o încheie. Miclescu privește încuietoarea ușii incapabil să ia vreo hotărîre. Îi este frică.

Transpiră intens, spatele cămășii i se lipește de pielea scorojită a fotoliului.

În comparație cu țîrîitul agresiv al soneriei, clinchetul telefonului are efectul unui antidot. Miclescu ridică receptorul.

— Ești surprins? întreabă Maria.

— Nu înțeleg.

— N-am vrut să te jignesc, îl lămurește Maria.

Miclescu repetă:

— Nu înțeleg. Încerc să-mi adun gîndurile și nu reușesc. Cine e la ușă. Sună de un sfert de ceas, iar eu nu aștept pe nimeni.

— Dumnezeule! se lamentează Maria, ce-ți trece prin cap? Du-te și deschide.

Miclescu e livid.

— Nu-mi pică bine. Pentru un ulcer, e tot ce trebuie.

— Am trimis un om, îl liniștește Maria. Are un pachet. Deschizi și primești pachetul adus de omul acela.

— E simplu, zice Miclescu: fac tot ce mi se cere și n-am de ce să mă tem, nu?

— Dormiți adînc, zice omul. Era să plec. Dar știți cum e: ordin!

Miclescu încuie și revine în fotoliu. Coletul, ambalat în hîrtie albă, e lipit cu bandă adezivă. Îl cercetează fără să-l atingă. O privire de prestidigitator în seara debutului și de genist la prima misiune.

— Îți place? întreabă Maria.

Miclescu spune că da.

— E-al fostului meu soț. Un pardesiu aproape nou. Aveți aceeași talie.

— De ce îmi trebuie un pardesiu?

Uimirea lui Miclescu e perfectă. La ce e bun un pardesiu? spune vocea lui complet decontractată. Am o masă, un fotoliu, un teanc de cărți, am tot ce-mi trebuie.

— Îmbracă-l, decide Maria. În jumătate de ceas cobori. Te iau cu taxiul. Aș vrea să fii prezentabil. E 29 septembrie, doar.

— E clar, spune Miclescu. Cu excepția faptului că sîntem în 29 septembrie. E o zi specială?

— Da. Sfîntul cuvios Chiriac și sfînta mucenică Gudelia. Mătușa mea, Gudelia, împlinește nouăzeci de ani. Se plimbă cu căruciorul și visează distracții mondene. I-am povestit despre tine. „Are pardesiu?" m-a întrebat. Pe vremea ei, bărbații nu purtau canadiană. Ce-ți cerem noi e o favoare, bineînțeles. Dacă te-ai atașat atît de mult de canadiană, încît ți-e greu s-o abandonezi, nu mă supăr. Dealtfel, nici n-am dreptul.

Miclescu se îmbracă. În oglinda din hol află un bărbat subțire, cu pardesiul strîns pe talie. O imagine amintind reviste de modă pentru masculi svelți și nepăsători, la care se gîndesc neconsolate femei în vîrstă, excedate de amintiri.

Miclescu ridică receptorul.

— Știam că ai să m-asculți.

— Sînt gata, spune el.

— Aproape gata. Ai uitat ghipsul.

— Unele lucruri îmi scapă. E vîrsta, probabil...

— Arăți superb. Ai înfățișarea unui universitar cu onorariu mic într-un turneu de conferințe.

— Există, desigur, o indicație în scenariu.

— Îți place să m-asculți. E un fapt în afara scenariului. Iar mie îmi place acest lucru, că mă asculți și nu te întrebi ce urmăresc. E încă un fapt în afara scenariului. Credeam că ai priceput: se petrec o

mulțime de întîmplări. Unele par să fie pline de semnificații, dar nu au nici una ori, dacă o au, e fără importanță. În schimb, acolo unde toate sînt în albia lor, are loc schimbarea. La tine, spre exemplu. Te-ai schimbat. Doar numele îți e același.

33.

Miclescu încuie ușa garsonierei și se întreabă de ce o face. Există, nu-i așa, un plan. Meciul de șah s-a întrerupt, dar analiștii veghează. O variantă ar fi să închidă ușa. O altă variantă: s-o lase deschisă. Fiecare gest are consecințe, iar consecințele sînt evaluate și puse în ecuație. E liber să întreprindă orice, dar libertatea e și ea o variantă. Cu urmări fișate, analizate în detaliu, și trimise, de asemenea, analiștilor. Indeciziile ca și inițiativele Mariei intră și ele în scenariu. O femeie are reacții imprevizibile. Un număr însă limitat, un număr controlat de reacții neașteptate.

Taxiul așteaptă. Șoferul salută glacial.

— Ne vedem destul de des în ultima vreme, spune Miclescu. La meseria dumitale, semeni surprinzător de mult cu un șofer de taxi autentic.

Șoferul se întoarce spre Maria.

— Spune-i să tacă.

— Ce-ți face grădina? îl sîcîie Miclescu.

— Ți-a urmat sfatul, spune Maria, a împachetat-o în plastic. Iar ploaia, vezi bine a stat.

Într-adevăr, nu mai plouă.

Norii învăluie ultimele etaje ale blocurilor mai înalte, niște nori untoși ca crema de ghete și miezul lor înghețat naște în oase o stare de așteptare și greu. Carnea se încarcă de electricitate și încheieturile dor.

Hotelul restaurant „Clasic" e luminat de două reflectoare. În raza lor violentă aerul e sticlos și dens. La cîteva ferestre ale localului, perdelele descoperă, ca o cortină mișcată dinadins, un cadru privilegiat: albul strălucitor al unei fețe de masă, umbra lenevoasă a unui trup de femeie, flashul tacîmurilor nichelate.

— Sîntem așteptați, ironizează Miclescu.

— O crezi sau nu, sîntem. E piesa ideală: n-are roluri secundare. Un rol e mai principal decît celălalt și cel mai principal dintre toate e al roșcovanului. Îl joacă toți și fiecare în parte. Cunoști povestea roșcovanului.

Miclescu spune că o cunoaște. Nu e om care să nu fi auzit cîndva povestea unui roșcovan. Și, totuși, o ascultă mort de curiozitate.

— A fost odată un roșcovan, zice Maria ajutîndu-l să-și scoată pardesiul. Garderobiera îl ia și e șocată.

— Sînt un tip excentric, îi explică Miclescu. Unul din ăia care supează la „Clasic" în canadiană. Țicnit și generos.

Femeia ia bacșișul și își cere scuze:

— Avem instrucțiuni. Nu intră oricine.

— Nici chiar roșcovanul?

Maria îl ia de braț.

— Ce-ai cu ea?

— A fost odată un roșcovan care nu avea ochi și urechi, istorisește Miclescu. El nu avea păr, așa că numai de formă i se

spunea roșcovan. De vorbit, nu vorbea, pentru că nu avea gură. Nici nas n-avea. El nu avea nici măcar mîini și picioare. Nici stomac nu avea, șira spinării n-o avea și nici un fel de intestine. N-avea nimic. Așa că nu e prea clar despre cine este vorba. De aceea mai bine nici să nu mai vorbim despre el. Aceasta-i povestea?

— Sînt îngrijorată. Te porți de parcă ai deține un secret. Sînt datoare să te avertizez din nou: nici nu fel de inițiativă. Mănînci, bei, ne distrăm. Nimic din ce se petrece în jurul nostru nu ne privește. De fapt, nici nu se întîmplă nimic. Să nu mai vorbim de roșcovan.

34.

La „Clasic" se joacă succesul stagiunii: dezmățul silențios. Obișnuiții casei se îndoapă cu „rață à la chinoise" și violonistul cu pleoape grele valsează printre coloanele îmbrăcate în stucatură. „Andantele" de Albinoni picură în decolteul doamnelor melancolii de operetă. Bărbații se simt datori să-și amintească rețete autentice de rață pekineză și, între două înghițituri din vinul firmei, înghit discret pilule cu fermenți pancreatici. Privirea falnică a chelnerului șef ridică linia orizontului la înălțimi descurajante și oaspeții se lasă, dintr-un impuls masochist, la întîia licitare, dominați. E atît de excitant să dobîndești bunăvoința acestui om, a cărui vocație e fără îndoială aroganța! Gulerul scrobit al cămășii chelnerului șef te atrage, te face

să iei aminte la gîtul lui roşu, hrănit de fluide brutale, la ceafa de luptător.

— Detest raţa, spune Miclescu.

— E seara ta, spune Maria, comandă ce vrei. Vrei supă de sitar? Mătuşei Gudelia îi plac sitarii.

— Am să cer sitari, Jean o să-mi *recomande* raţă, iar eu o să fiu tare şi o să-i atrag atenţia că-i indigestă. Am să-l înfrunt. Am voie să-l înfrunt pe Jean?

— Şi ce obţii?

— Credeam că independenţă. Mă simt dependent de el. De privirea lui, de tonul vocii sale. E grosolan şi cinic şi tot ce face o probează. Ne disprețuieşte. Nu e politicos, ci fudul. E morga celui care ne serveşte cu conştiinţa faptului că trebuie să-l servim. I-ai privit mîinile? Mîini cu degete scurte şi groase, nepotrivite în branşă. Insistă să taie friptura, fiindcă ştie că labele lui cu pielea vîrtoasă ne indispun. Crezi că îndrăzneşte careva să-i ceară să renunţe la acest ritual? Un cetăţean sensibil consumă unele umilinţi pe care n-are să le mărturisească nimănui. E ca şi cum ţi-ar pălmui cineva femeia. E ca şi cum individul care îţi pălmuieşte femeia e înalt cît Jean şi cîntăreşte un chintal şi un sfert, ca Jean. Într-o confruntare cu el, te umpli de ridicol. E cum nu se poate mai prost: femeia te urăşte dacă nu o aperi şi te părăseşte dacă încerci să lupţi. Un laş e preferabil unuia scăldat în penibil.

— Vă recomand raţă umplută, spune chelnerul şef.

— Ador raţa umplută, spune Miclescu.

— Eram sigur, domnule. Îmi sînteţi, o repet şi iarăşi vă rog să mă iertaţi, extrem de simpatici. Doamna doreşte altceva? Da-

că-mi îngăduiți, friptura este excelentă. În cantități mari însă, indigestă. Oricum, s-ar cuveni o salată de acrituri. Și o tărie înainte. Firește, e doar o părere.

— Vă sîntem recunoscători, zice Miclescu.

Jean scoate un carnețel și-l pune pe colțul mesei. În ciuda grosimii, degetele mînuiesc stiloul cu precizie și delicatețe. Nu scrie cu pix, ci cu stiloul. Un „Parker" metalizat ori poate din aur masiv.

Maria nu-și ascunde nemulțumirea :

— Te preocupă Jean. E o greșeală. El n-are păr, așa că numai de formă i se spune roșcovan. Vorbim despre el, dar nu-i prea clar despre cine vorbim. El n-are stomac, nici șira spinării. Nici gură, nici nas nu are. Și nu-i atît de idiot, încît să ridice orice receptor. Telefonul o să sune și cine știe ce chelner secund ori ajutor ori nici un chelner o să răspundă. Telefonul o să sune în hol, dar roșcovanul o să vorbească în altă parte. Cînd ești chemat cu parolă, nu-i obligatoriu să ridici chiar receptorul telefonului care sună. Nu-i singurul. Hotelul e plin de telefoane. Ca și orașul, dealtfel.

În hol, telefonul sună în trei reprize scurte. După cîteva minute, seria se repetă.

Miclescu ridică paharul.

— Se cade să ciocnim pentru ceva.

— Noroc ! urează Maria.

Telefonul sună din nou. Avramescu tresare. A exersat mult gesturile celui care e întrerupt din meditație. Rața pe varză îl face meditativ. Îl cheamă pe Jean și reclamă liniște. Miclescu urmărește scena. E din Girodoux sau Anouilh și i-a adus întotdeauna aplauze.

— Noroc! urează Maria.

„Un cabotin" gîndește Miclescu. „O adunătură de cabotini. Partida începe cu cărțile pe masă și toți au carte servită."

Băiatul pistruiat sosește cu comanda. Rața are o culoare apoplectică și amintește destul de convingător de forma mingei de rugby. Maria repetă:

— Noroc! Am spus „Noroc" și trebuie să-mi răspunzi la fel.

— E o aniversare? întreabă Jean.

— E sfîntul doctor Chir. Sărbătorim cu derogare. Pe unii ziua numelui și ziua nașterii și aproape toate celelalte zile îi neurastenizează. Timpul care trece, iată ce-i face anxioși. Iar timpul trece oricum.

— Cînd eram student, se destăinuie excedat parcă de amintiri Miclescu, o convorbire telefonică era un mic eveniment. Locuiam la cămin și telefonul public de lîngă cușca portarului suna seara în draci. Fetele manifestau multă considerație pentru cei care aveau o casă și, mai ales, un telefon. Asta e povestea, o adunătură de amăriți, care așteptau, nici ei nu știau prea bine ce.

— O poveste instructivă, apreciază chelnerul șef. Respiră greu. A căpătat deodată aerul meditativ al unui crap la tavă. O să comunic. Băieții ăștia... În profesia noastră, înveți orice în afară de stil. Aveți dreptate: au dat numărul vreunei fete și se mîndresc cu asta.

— Sînt niște copii, intervine Maria.

Ajutorul de chelner se înroșește și scapă cuțitul. Rața, lucioasă și alunecoasă, se învîrtește de cîteva ori. Băiatul a transpirat și o picătură de lichid ca miezul de strugure alb i se plimbă dintr-o parte în

alta a bărbiei. Maria îi întinde un şervetel.

— Nu-ţi face probleme, spune ea, şi eu şi tu sîntem la prima raţă pekineză.

— Asta, spune Miclescu, rezolvă totul.

Şi se ridică.

Maria îi ia mîna. Degetele femeii se încleştează şi tendoanele, încordate şi galgene, îi trădează vîrsta.

— Nu există nici un roşcovan, cugetă bărbatul. Să nu mai vorbim despre el. Lipsesc un minut.

În ochelarii Mariei, chipul zîmbitor al lui Miclescu se reflectă deformat. Faţa unui satir, o mască de metal lucioasă, scarificată mărunt şi des pe frunte.

— Vrei să te rog, conchide Maria. Ei, bine, te rog : nu pleca !

— Un moment mai degrabă delicat. „Dacă domnii vor să meargă la toaletă, să se spele pe mîini..." O formulă obişnuită la recepţii, la petrecerile cu protocol şi în marile restaurante. Şi, în general, prin locurile în care contează stilul. Sîntem la „Clasic" şi mă numesc Pilat din Pont. Cît despre stil, e suficient să privim împrejur.

35.

Holul e îmbrăcat tot în oglinzi. Un spaţiu meschin, pe care oglinzile îl dilată perpetuu. Ca-n frizeriile pentru ofiţeri ori ca la iarmaroc, în baraca iluziilor. Genul de hol care duce, împotriva oricărei logici, în alte holuri : unul al bucătăriei, al doilea al toaletei, în fine, un al treilea, holul mare

al hotelului. Imaginația arhitectului denunță complexe freudiene, narcisiste și sadice. Omul consumă frustrări afective, suferă de claustrofobie și, în plus e voyeur. Oglinzile îți dau posibilitatea să vezi ce se întîmplă în bucătărie, toaleta are, datorită lor, un număr limitat de secrete, ușile se deschid și produc fluturarea nesfîrșită a unor șiruri lungi de uși, lumina candelabrului, multiplicată la infinit, desăvîrșește senzația de gol și frig. Pe o plajă nudistă trăiești un incomparabil sentiment de intimitate. Miclescu se spală pe mîini de cîteva minute. Pielea i s-a încrețit și ghipsul a absorbit o mare cantitate de apă.

Miclescu știe că *vede* ceva ce poate să clarifice totul, dar ce anume vede, nu-și dă seama. Chelnerul șef traversează imperial holul și Miclescu realizează anevoie că tocmai lucrul acesta — pe Jean purtînd o sticlă de șampanie cu mersul majestuos al celui care cunoaște marca băuturii — îl aștepta.

„Dacă Jean renunță la ritualul despicării rației à la chinoise, cugetă bibliotecarul umezindu-și în grabă mîinile, e pentru că a fost solicitat de un client simpatic. Mult mai simpatic decît mine. Clienții simpatici consumă rareori șampanie în holul hotelului. Clienții aceștia așteaptă să apară roșcovanul, dar roșcovanul nu are nas și nici gură. El n-are păr, nici șira spinării și, în general, nu există nici un roșcovan pe o rază de cîțiva kilometri. E întuneric beznă și blestemata aia de pisică se tot agită în camera unde n-a intrat niciodată nici o pisică."

Jean discută cu recepționera. Fata caută în raftul cu chei și-i întinde, cu indiferența omului ce face treaba asta de sute de ori zilnic, cheia unei camere.

Miclescu știe că Jean are să ia liftul.

Chelnerul șef intră în lift. Tava argintie, purtată la înălțimea umerilor, precum și statura lui mătăhăloasă produce impresie.

Miclescu așteaptă ca liftul să se oprească.

La ultimul etaj, becul semnalizator clipește și se stinge.

De aproape, recepționera blondă se dovedește a fi brunetă. De la doi pași, tînăra femeie își arată anii.

— Mă întreb ce-i cu Jean? spune Miclescu evitîndu-i privirea.

E foarte greu să eviți privirea unui funcționar de hotel.

— Îmi pare distrat, adaugă el. Am comandat ceva în cameră. Ceva ce merită serviciul unui chelner ca Jean.

Femeia se încruntă. Își aruncă ochii în raftul cu chei și îl măsoară bănuitoare. E foarte greu să-i zîmbești unei recepționere bănuitoare.

— Stați la 1010?

Miclescu pocnește din degete. Gestul unui tip care se amuză pe seama ghinionului.

— Eram convins, zice el. E pentru a treia oară că vă spun. Și pentru a treia oară că uitați.

*

Un coridor scurt, cu lămpi ascunse în perete. Mocheta absoarbe zgomotul pașilor. Un loc unde n-ai nici un motiv să-ți

pierzi timpul. Intri într-o cameră sau ieşi din ea. Păşeşte rar. E cetăţeanul întors acasă după o zi obositoare. În faţa camerei 1010 se opreşte. Un cetăţean prea obosit ca să deschidă uşa.

În orice hotel există scară de serviciu. Miclescu încearcă clanţa. Uşa se deschide cu un scîrţîit moale. Ca mieunatul îndepărtat al unei pisici flămînde. Pe scară e beznă şi-n beznă dospesc imagini vechi, ceţoase.

Timpul se scurge greu, totuşi se scurge. Trec cîteva minute şi nu se întîmplă nimic. Cel care a comandat şampania trebuie să fie de bună seamă, un tip extrem de rafinat. Bărbaţii extrem de rafinaţi se îmbată în singurătate. Miclescu iese pe coridor şi ascultă. Din camera 1010 nu răzbate nici un zgomot.

Cetăţenii prea obosiţi ca să deschidă o uşă greşesc de obicei camera. Sînt nişte indivizi îngrozitori, dispuşi să-şi ceară scuze pentru fiecare fleac. Miclescu ciocăne şi aşteaptă. Tipul cu şampania e desigur beat. Un bărbat slab, care se cherchelеşte de la prima înghiţitură şi adoarme cu paharul în mînă. Miclescu ciocăne din nou. Pune mîna pe clanţă şi uşa se deschide. Pisica flămîndă a dispărut. Holul camerei e mare cît un apartament. Arhitectul avea fără îndoială complexul locurilor de trecere. În baie arde lumina. Bibliotecarul Miclescu ar vrea în acest moment să fie vară, să cumpere un bilet la mare cu preţ redus, să se apropie septembrie şi să renunţe la concediu. Să se închidă în birou, sub privirea plictisită a lui Polux, să scrie concluziile primei sale cărţi. Prima şi foarte probabil, ultima. Regele băgăreţilor renunţă

la sceptru. E atît de obositor să fii curios, atît de înfricoşător să deschizi uşa unor băi pustii, e atît de ciudat să îţi vezi chipul peste tot. Arhitectul avea toate complexele omului modern. Oglinda băii acoperă întreg peretele ; omul concepea ziduri numai ca să poată monta oglinzi. În sticla verzulie, chipul lui Miclescu e descompus de spaimă. Ochii au luciul şi fixitatea protezelor din porţelan. Părăseşte baia, un gînd înţelept îi opreşte paşii, un gînd tulbure îl împinge în cameră.

36.

Jean zace, cu faţa în jos, în pat. Sticla de şampanie a explodat sub pîntec şi aşternutul e îmbibat în alcool. Lichidul auriu se amestecă în adîncitura produsă de trupul uriaş al chelnerului şef cu un altul, de culoarea rubinului. Cu braţele întinse în părţi, cu picioarele lipite, Jean e Cristosul Cafenelelor şi al cîrciumilor de lux răstignit pe somieră.

Miclescu are gura uscată, dar e lucid. Ar vrea să se aşeze o clipă, doar cîteva secunde, genunchii îi tremură, în plexul solar simte un gol.

„Nu trebuie să leşin, gîndeşte Miclescu. Nu e momentul".

Şi nu leşină. Se retrage cu spatele. Scoate batista şi şterge bine clanţa uşii camerei, a uşii de la baie şi a uşii de la intrare. Traversează holul şi şterge clanţa uşii scării de serviciu. E foarte pornit : ar fi în stare să frece toate clanţele şi toate locurile de

uși, să frece parchetul și lămpile cu rază rațională. E convins că are să se așeze la masă cu un aer foarte natural. De fapt, naturalețea celui care a trebuit să întîrzie la toaletă mai mult decît o permite codul bunelor maniere.

—. Rața-i de vină, va spune. Îmi cade greu mai înainte de a o mînca. Doctorii știu să explice fenomenul. Sau poate nu-i un fenomen? Poate mi se întîmplă mie, fiindcă sînt un ghinionist.

— Nu ești ghinionist, va zice Maria. Ești un om absolut normal, căruia i se întîmplă unele lucruri anormale. Trebuie să recunoști că nu-i tocmai normal să cauți trei oameni, iar cînd îi găsești, să-i afli morți. Unii se țicnesc pentru mai puțin.

— Cineva a greșit la numărătoare, va grăi, calm și abstras, Miclescu. Unu și cu unu fac doi.

Și nu va rosti, de fapt, nici o minciună. Nimeni nu are dreptul să cotrobăie în sufletul lui Miclescu. Dacă acesta-i prețul adevărului, atunci, la ce e bun adevărul? Orice se înmulțește cu un milion, afară de suflet. Orice pierdere poate să semene a cîștig, cu excepția unei șanse irosite. Maria a fost șansa lui și el a fost șansa Mariei. Va da pe gît un pahar de votcă și se va arăta conciliant: să vorbim despre altceva. Bunăoară, despre cartea mea sau despre roșcovan.

— Am citit-o, va spune Maria.

Nu-i nici o îndoială că a citit-o. Au spus doar: Știm totul! Iar cartea îl acuză: un om care confundă planurile. Un mitoman. A știut dintotdeauna ce are să urmeze, dar n-a intervenit. E convins că nu se întîmplă nimic; imaginația lui a luat-o, încă o da-

tă, înaintea faptelor. De aceea nu a intervenit. Fiindcă, pur și simplu, nu poți opri un gînd să se nască. Nu poți, de asemenea, nici să-l grăbești. Cui îi este sortit să gîndească, gîndește.

Miclescu se oprește în fața liftului. Un hotel liniștit, un loc unde e plăcut să te retragi o vreme. Atît cît să dormi un somn nesfîrșit. Generalul fără armată e consolat. „Cînd ai statura mea, domnule, tot ce-ți rămîne de făcut e să comanzi. O armată de neisprăviți, domnule, asta comand. Și cel mai mare dintre ei sînt eu, Jean, sluga perfectă. Vînd și cumpăr și cred că sacul nu se golește niciodată. Bag mîna adînc și uite-așa, domnule, la fundul sacului e o altă mînă care mă apucă zdravăn și mă trage, și cad ca într-o fîntînă și nici nu știu unde cad și a cui e mîna. Cinstit vorbind, stimate Chir, nici nu-mi mai pasă. Sînt singur într-o cameră goală și atît de simple sînt toate! Sînt urmărit, le-am spus. Se pune ceva la cale. Știu că nu trebuia să telefonez. Ce trebuie să fac? Nimic, au spus. E atît de simplu, prietene Chir. E pentru prima oară cînd nu mai trebuie să fac nimic. Sînt iarăși soldat și nu există treabă mai cuminte decît să fii soldat în timp de pace. Adio Chir! Ai grijă, băiete: sîntem la „Clasic".

37.

Un lift, o scară principală și una de serviciu. Și, peste tot, persoane care n-au altă treabă decît să-și amintească de un bărbat

înalt, cu o față mototolită și ochi în care se citește frica. E uimitor cîți se pricep să citească într-un iris dilatat sentimente pe care nu le-au trăit niciodată. „E întuneric, deștepților, pe un coridor de hotel lumina e mică tocmai pentru asta, ca să căști ochii. Cu cît deschizi ochii mai mult, cu atît observi mai puțin. Un hotel e țara nimănui. Locuiești un an într-o cameră și nu-ți cunoști vecinii. Pentru că n-ai motive."

Miclescu pășește pe scara principală.

Imaginația lui Miclescu e încinsă ca un motor dezambreiat într-o mașină abandonată. În scenariul lui Miclescu, acela în care nici un expert nu și-a băgat nasul, e vorba de un hotel și de un om înarmat. Deși nu-i cunoaște chipul, Miclescu va ști cine-i omul. Miclescule, va spune el, ești dat dracului! Ai cîștigat! Ai vrut să știi dacă tu, un tip care n-a contat pentru nimeni, contezi. Ești tenace. Ții la convingerile tale. În două săptămîni ai învățat multe. Ai învățat că nu-i destul să te revolți, că revolta trebuie să aibă un țel. Ai aflat că poți să te simți solidar cu o seamă de cetățeni, de care habar n-aveai. Curiozitatea și tenacitatea și prostia care te-au adus aici au un nume: solidaritate. Ai înțeles ceva ce n-are să înțeleagă nici un expert: vina celor care mor e invers proporțională cu numărul lor. O vină care se împarte e una pentru care există iertare. Și lucrul cel mai îngrozitor, pe care-l descoperi acum, Miclescule, e că nu ar fi murit nimeni dacă îți vedeai de ale tale. E o idee exagerată? Dar poți să verifici. Ești singurul care o poate verifica. E un adevăr ce poate fi dovedit. Cobori o treaptă încă una și ești tot mai aproape de ade-

văr. Sînt douăsprezece trepte cu totul. La capătul scării apare roşcovanul. Va scoate pistolul şi, în sfîrşit, vei şti : *ai contat.*

Miclescu se opreşte. Ceva îi spune că trebuie să se întoarcă şi s-o rupă la fugă. Continuă totuşi să coboare. Fiecare treaptă e un drum fără capăt, îşi mişcă picioarele şi-şi simte trupul secat de putere.

Şi, iată, băiete, roşcovanul !

E un om ca toţi oamenii.

Are nas şi gură şi păr. E scund şi subţire ca un ţipar sărat, e tot o şiră a spinării, dar are picioare, şi două mîini are şi ochi bulbucaţi. Nimic nu-i lipseşte. Aşa că, băiete, e vremea să vorbim despre el. Se uită la tine, Chir, şi vede un mort: Nu-i pare bine, nici rău nu-i pare. În meseria lui, tu nu ai nume. N-ai ochi, n-ai gură, nici păr nu ai. Nu ai stomac şi nici coloană vertebrală. Aşa că, prietene, să nu mai vorbim despre tine. Eşti numărul patru. Ai spus că vina se împarte şi iarăşi ai avut dreptate. Cine poate să ştie unde se opreşte numărătoarea ? Veţi fi tot mai mulţi şi tot mai morţi şi vina voastră va fi din ce în ce mai mică. Iar la sfîrşit, lumea va uita pentru ce ai murit, pentru că la sfîrşit nimeni nu va mai şti pentru ce ai trăit. Nici măcar tu, care le ştii pe toate ; nici măcar el, care nu vrea să ştie nimic. Te priveşte şi, a dracului de tristă treabă, habar n-are că în faţa lui se găseşte autorul „Ereziei de la Muta". Dacă ar şti, lucrurile, firesle, ar sta altfel.

O istorie trivială, Chir. Frumosul Traian îşi bate capul cu înmulţirile şi milioanele îşi plimbă coloanele de cifre ca o armată la paradă şi abia pridideşte să le dea onorul.

Traian cel ferches însă e departe, departe-s Maria și Polux, și rafturile tale cu cărți și plaja fără soare. O poveste veselă, Chir : pentru un bibliotecar cu două mii cinci sute pe lună, un milion e ceva tot atît de ireal ca o pășune cu inorogi. Adio, Miclescule ! Ești victima hedonic nesatisfăcută a unei afaceri cu indispensabili flausați ! Să mori de rîs !

Roșcovanul strecoară mîna dreaptă sub haină. E gestul unuia care se pregătește să pozeze pentru un portret și-și netezește vesta pe pîntec. Gestul e elocvent, atîta doar că lipsește fotograful.

Dar unde-i oare fotograful ?

Roșcovanul îi simte prezența. Se aud pași, sînt pașii unui elefant nervos, rătăcit de turmă.

— Castore, ce chestie ! Tu aici, mă, puritanule !

Trupul mătăhălos al lui Polux blochează scara. Un Polux congestionat, ca un curcan după care se fluieră. E beat și limbut și costumul negru, în ciuda faptului că-l încape greu, îi conferă prestanță.

— De ce nu stai mă acasă, dacă ești suferind ? izbucnește grăsunul. Te rupi de mine, Castore. Bei singur, petreci singur, ai prieteni noi. Ești ipocrit, Castore.

Mîhnirea lui Polux e sinceră. Dovadă că transpiră și are un nod în gît. Cînd scapă de nod, aerul, comprimat în plămîni, țîșnește șuierînd.

Roșcovanul simte în ceafă respirația ajutorului de bibliotecar. Un fluviu de mirosuri.

Roșcovanul întoarce capul.

E mișcarea pentru care e nevoie, oricît de abil ai executa-o, de o jumătate de secundă.

Între Miclescu și Roșcovan distanța este de aproape doi metri. În această distanță se înșiră un număr de trepte. E un moment în care numărul lor exact nu interesează. Ce contează e că, pentru a străbate în zbor cei doi metri, Miclescu trebuie să plonjeze cu capul înainte.

Mai contează și faptul că un salt executat cu tragere de inimă nu cere mai mult de o jumătate de secundă.

Excedat de respirația aburindă a lui Polux, cu capul încă răsucit, roșcovanul realizează, în ultima clipă, că umbra care se prăvălește peste el poate să fie ceva neplăcut.

E ultimul lucru de care mai e conștient.

Capul colțuros al lui Miclescu i se înfige în stomac. Un șoc suportabil pentru un om antrenat. Roșcovanul e un astfel de om, numai că unul scund. Brațul drept al bibliotecarului îl trăznește în moalele craniului. De fapt, puțin mai într-o parte, în locul unde osul frontal întîlnește, chiar și la persoanele mai mărunte, osul parietal.

Așa va formula medicul legist una din frazele-cheie ale raportului său.

Miclescu se ridică în picioare și contemplă rezultatul.

E pentru prima oară cînd zboară și iată ce se întîmplă! Roșcovanul nu are părul roșu, ci cînepiu. Curînd, frumosul său păr cînepiu începe să se înroșească.

Frînt de mijloc, în felul în care se frînge un mijloc înfășurat în osînză, cu un picior proptit în casa liftului, Polux pare mulțumit de tot ce s-a întîmplat. Nu are posi-

bilitatea s-o exprime, imaginea șefului său plutind în spațiul întunecat al scării e ultimul lucru de care-și va aminti mai tîrziu, cînd va fi în stare să vorbească.

38.

„E curios cîte persoane încep să apară atunci cînd nu mai ai nevoie de nimeni" constată Miclescu uitîndu-se în jur.

Traian cel frumos se lasă într-un genunchi, ca și cum s-ar pregăti de o rugăciune. Ochii holbați ai roșcovanului fixează tavanul. Înfățișarea lui e mult mai indiscretă decît s-ar cuveni în acest moment, fapt pentru care Traian îi acoperă pleoapele cu palma. Cînd o ridică, roșcovanul arată mîntuit: a aflat, contemplînd placa de beton, singurul lucru care-i lipsea ca să adoarmă împăcat cu sine. A aflat că la „Clasic" se percepe 10% remiză. Așa glăsuiește anunțul spre care mortul cată atît de evlavios.

— E înarmat, spune Miclescu.

Cu aceeași mînă, Traian saltă un colț al hainei. Scundacul poartă armă.

— A tras în Jean, spune Miclescu. E viclean și crud. L-a ucis pe Jean. Urmam la rînd. Acum eram mort.

— Ai grijă de tovarășu', ordonă careva. Maria îl ia pe Miclescu de braț. Traian se apropie de Maria, însă femeia îl îndepărtează.

— Acum eram mort, repetă întărîtat Miclescu și-și smucește brațul în ghips din mîinile Mariei.

— Eşti vanitos, declară Traian. Puteai să mori, e adevărat, dar mureai fiindcă eşti vanitos. Din cauza dumitale s-au prăpădit nişte oameni. Ce vrei să dovedeşti?

— Pe Jean trebuia să-l apăraţi.

— Poţi să aperi numai un om care se lasă apărat. Momeala era Jean. Avea de ales, înţelegi? Ştia de Maria şi de Avramescu şi avea de ales. Dacă vroiam pe cineva, atunci pe ăsta îl vroiam!

Traian face un semn cu piciorul către roşcovan.

— De ăsta aveam nevoie. De el şi de cine-l plăteşte.

— Era înarmat! urlă Miclescu. Avea un pistol şi îi stăteam în cale.

— Sînteţi o persoană dificilă, spune Traian.

— Sînt un idiot, nu?! ţipă Miclescu.

— Un om extrem de dificil.

— Sînt un idiot, nu-i aşa?

— Să mergem, îl îndeamnă Traian. Avem un număr de telefon. Am început cu un număr de telefon şi mai începem o dată.

Miclescu se lasă tîrît de Traian şi o ţine întruna:

— Sînt un idiot, nu? Maria e sub pămînt şi un idiot de bibliotecar vrea să afle de ce. Sînt un idiot, nu?

Polux îşi revine.

— Tu cine eşti? întreabă Traian.

— Salut, Castore? bolboroseşte Polux.

Din lift, Miclescu răcneşte:

— Sînt un idiot, nu?

— Nu eşti idiot, murmură Traian. Nimeni nu este. Iar dacă e nevoie de unul, acela sînt eu.

39.

„Părăsind perspectiva interpretărilor subiective ale pacientului — scrie Polux — pe care o adoptasem în ultimele paragrafe, ne vom întoarce acum la enunțul obiectiv al rolurilor. Satisfacțiile sau insatisfacțiile pe care le resimte, sau pe care le anticipează, sînt pentru pacient ocazia de a-și concepe rolul în conformitate cu două specificări principale, pe care le vom desemna ca roluri de pacient-beneficiar și pacient-victimă. Prin aceasta, pacientul își reflectă destinul..."

Miclescu se coace la sobă. Căldura îi ajunge la oase, fierbințeala plăcută a aerului îi usucă nările, ploaia șfichiuiește ferestrele și amenințarea subtilă a frigului sporește senzația de tihnă și statornicie.

Degetele dolofane ale lui Polux apasă adînc vîrful pixului în pagina albă. Hîrtia fîșîie, Polux oftează încetișor, cărbunii se surpă în cuva de fontă și slobozesc un vuiet încet, iar ploaia spală linia orizontului și o curăță de noroaie, de pîcle și de nori. Stropii sînt cristalini, încărcați de lumină. E octombrie, ar trebui să fie întuneric, dar ploaia cerne din înalt, în depărtări, îndeosebi, o nădejde tăcută de omăt.

Privirea cuprinde tot cîmpul.

Cufundat în scaun, șeful depozitului de dublete contemplă miriștea plată, întinsă pînă la capătul zării.

— Lucrează, Castore, lucrează! spune Polux. Scrie, Castore, scrie! Gîndește, Castore, gîndește!

— Chiar asta fac, răspunde Miclescu. Mă tot gîndesc. Acum, bunăoară, eram cu gîndul la tine.

— Dumnezeule, ce plictisitor poţi să fii, şarjează Polux. Discuţia, evident nu-i convine. Ce naiba vrei să insinuezi?

— Pun cap la cap nişte lucruri şi fac eforturi să aflu un fir. În definitiv, de ce ar trebui să existe un fir? Se întîmplă atîtea...

— Încetează, Castore. Nu simţi că te scrînteşti?

— E atît de lesne s-o iei razna... Vezi oameni morţi de mult, iar pe cei vii îi ignorezi. Sau, şi mai grav: cei vii îţi taie calea şi, oricît te străduieşti, nu poţi scăpa de impresia că scenariul pe care îl joci e un fals. Că există un altul, care include falsul ca pe un element adevărat. Că, de fapt, e scris, şi un al treilea scenariu, unde cel de al doilea nu-i decît un fals. Şi nici acesta nu-i scenariul, pe care merită să-l cunoşti, deoarece, deşi e adevărat pentru precedentul, e numai un fals pentru următorul. Iar cel mai înnebunitor e gîndul că fiecare din ele e deopotrivă şi fals şi adevărat. Realul sau irealul sînt numai o chestiune de opţiune. De pildă, cazul tău...

— Nu-i nici un caz, Castore. A fost o coincidenţă. O coincidenţă şi atît. De fapt, bravează Polux, nu e coincidenţă. Se cheamă şansă. Sînt omul şansei.

— Eşti omul providenţei, zice Miclescu deschizînd fereastra.

Porumbelul hedonic nesatisfăcut are aripile stropite cu gheaţă. Saltă caraghios cîţiva paşi înapoi şi se uită neîncrezător la mîna lui Miclescu. O mînă care seamănă cu o creangă uscată de cireş. Degetele şe-

fului depozitului de dublete fărămițează o coajă de pîine și porumbelul își înfoaie aripile grele. Rezultatul e mediocru. Miclescu întinde mîna și-i cuprinde trupul bicisnic. Pasărea încremenește. Doar inima îi bate iute, o inimă ce pîlpîie neregulat, ca o lampă cu fitilul pe terminate. După un timp, deprins cu căldura palmei bărbatului, porumbelul hedonic nesatisfăcut fură scurt și lacom cîte o fărîmă de miez și se retrage în căușul închisorii sale.

— Închide, geme Polux, se face frig.

— ...E pură coincidență că se sfîrșește ziua și vine întunericul, persevorează Miclescu; printr-o coincidență, iarna începe exact în ziua în care se termină toamna. Nu trebuie să ne mire nimic. E suficient să mă interesez de o anumită persoană și chiar în clipa cînd mă apropii de persoana aceasta, ea urcă-n barca morților. Îmi face semne, m-apropii cît pot de mal, duc mîna la ochi, e limpede că mie îmi face semne, dar barca se îndepărtează și intră în ceețurile veșnice și eu rămîn să mă întreb ce vroia să-mi spună. Pot să presupun. Am toate datele ca bănuielile să se transforme în convingeri. De o lună de zile nu fac altceva decît să presupun. De o lună de zile, viața mea a devenit un model de logică și funcționalitate. Nici un efect fără o cauză. Prezumția naște prezumție. Cînd deduci cauza, trebuie să fii nebun să nu te întrebi dacă nu cumva e dedus și efectul. Eu, fratele meu Polux, nu sînt însă nebun. Sînt gata să consider orice fel de cauză, presupusă sau dovedită, mică sau mare, măsurată direct cu mintea mea sau livrată în cadrul scenariului, sînt dispus să umblu legat la ochi, împins din spate, condus

de braţ, dar n-am să cred niciodată că barca era la mal printr-o coincidenţă.

Polux e nedumerit :

— Care-i parabola bărcii ?

— O groază de parabole : a bărcii lipită de ţărm, deşi nu-i nimeni s-o ceară, a raţei gătită pe reţeta din Beijing,-a femeii cu ochelari, care nu mai poartă ochelari.

— Eşti sibilinic.

— Oare ?

Miclescu dă drumul din palmă porumbelului. Vîntul îngheţat îi răscoleşte penetul şi pasărea caută, deplasîndu-se într-o dungă, toropită de amintirea cuibului cald, mîna protectoare.

Miclescu se îndreaptă spre uşă. Apasă pe clanţă, deschide uşa violent şi repetă, deşi, vezi bine, şi ea e fructul unei supoziţii, întrebarea :

— Oare ?

În prag aşteaptă o femeie. Miclescu o cercetează insolent. Se uită la pantofii pătaţi de noroi, la pardesiul demodat, strîns înalt pe talie, la chipul comun. Apărate, corectate de farduri, trăsăturile feţei au, în absenţa măştii, toată artificialitatea ei. Fără ruj şi pudră, fără rimel, chipul odinioară plăcut al femeii, e unul ostenit. Ochii, obişnuiţi cu ochelari, deprinşi să fie apăraţi de lumină, au irisul micşorat la dimensiunile unui punct. Sînt ochii păsării hedonic nesatisfăcute.

— Am aerul de a fi tras cu urechea pe la uşi, spune femeia.

— Dar n-aţi făcut-o, zice Miclescu.

Femeia are o replică. A pregătit-o din timp. O frază potrivită în orice situaţie. E destul s-o rosteşti şi ai, tocmai datorită faptului că pare a spune multe fără să

spună, în fapt, nimic, un ascendent confortabil.

— Miclescu, şoarece de bibliotecă, nu e nevoie să fii stupid. Cu dumneata am fost sinceră. Unele lucruri pur şi simplu nu aveam voie să ţi le comunic. Dealtfel, e singura mea greşeală : am fost sinceră.

— E-n regulă, admite Miclescu. Poţi să-ţi pui ochelarii.

Maria bîjbîie în poşetă şi scoate ochelarii. Lentilele groase cu multe dioptrii n-o avantajează.

— Ochelarii cei negri, o sfătuieşte Miclescu. Cu ei, rolul tradiţionalei francheţi cazone e verosimil.

— Sînt secretara şefului. Mi-a cerut să-l ajut. Şi să te ajut. De fapt, a fost ideea mea.

— Nu ai grad, dar e ca şi cum ai avea. Nu era obligaţia dumitale să mă ajuţi, dar ai avut o idee şi, iată, e ca şi cum m-ai fi ajutat. Nu porţi ochelari negri, care ascund chipul în întregime, dar e ca şi cum i-ai avea. Nu eşti Maria, dar e ca şi cum ai fi. Nici eu nu sînt cel care sînt, dar toate-s potrivite astfel ca să par ceea ce urma să fiu. Şi asta e tot. Pot fi inculpat, deşi nu văd pentru ce aţi face-o, sau sînt lăsat în pace, astfel încît să ştiu că n-am să fiu lăsat în pace niciodată. Maria e moartă, iar eu încep să mă gîndesc la ea nu ca la un om viu, ci ca la un gînd născocit de mintea mea de burlac cu ambiţii maniacale. Dealtfel, nu mai e nimic de făcut : am predat cartea unei edituri. Încă un cerc care s-a închis.

Maria caută un scaun şi îl găseşte. E scaunul lui Miclescu. Porumbelul moţăie zburlit pe pervazul ferestrei. Vîntul îl iz-

beşte în răstimpuri şi fiinţa lui firavă e lipită de geam. O pată albă.

— Trebuie lămurit un amănunt, spune ea. Dacă vrei, bineînţeles. E rugămintea şefului.

Polux e un monument al discreţiei. O mobilă, ca biroul ori, bunăoară, ca dulapul cu fişe. Niciodată un om atît de mare n-a interpretat mai bine rolul ingrat al unui om mic, dar mic de tot, astfel încît să-l ignorezi.

— E amănuntul acela, se învoieşte Miclescu, după care poţi să bîjbîi o viaţă. Se poate muri din orgoliu profesional, nu-i aşa ?

Maria aprobă cu capul.

— E fleacul care te intrigă şi pe dumneata. Aţi vrea să ştiţi ce m-a făcut să o şterg de la masă. Parabola raţei pekineze.

— Oho ! exclamă Polux. Imaginea platoului cu bucate îi deconspiră prezenţa.

— Ei bine, fratele meu Polux, zice Miclescu, iată ceva ce tu n-ai fi ratat niciodată : triumful culinar al bucătarului de la „Clasic". Spectacolul unic al despicării raţei. Specialitatea chelnerului şef. Un om ca Jean nu lasă treaba asta pe mîna unui ajutor. Şi nu la masa noastră. Totuşi, a lăsat-o. Avea un motiv !

— E clar, spune Maria.

— Nu-i chiar atît de clar, o previne Miclescu. E poate, o coincidenţă.

Maria îi întinde mîna.

— Trebuie să plec.

Miclescu o conduce.

— Drăguţ din partea dumitale, spune Maria. Deşi, probabil, mă dispreţuieşti.

— Te văd pentru prima oară. N-am cum să am sentimente.

— Nu înțeleg.

— Sînteți trei, reflectează cu amărăciune bărbatul. La urma urmei, tot ce cunosc eu la primele două Marii e o pereche de ochelari negri. Trei sau patru sau zece Marii. E totuna.

— La revedere, spune Maria.

Miclescu închide poarta. Femeia nu privește în urmă.

40.

— Ajunge pentru astăzi, anunță Miclescu. Plecăm acasă.

Polux se urnește oftînd. Încheieturile scaunului gem, picioarele i se încovoaie, arcurile tapițeriei se înmoaie.

Miclescu își îmbracă, fără grabă, canadiana.

— Azi-dimineață am întîrziat, spune el.

— Nu te-ai simțit prea bine, îl iscodește Polux. Te-ai trezit greu...

— M-am trezit devreme. Cunoști strada „Spinoza"?

— Nu-mi dau seama. Cred că da.

— Nu-ți dai seama. Ai locuit pe acolo.

— E mult de atunci.

— E mult de atunci. Totuși, ți-o amintești. Și de un bloc cu trei nivele îți amintești.

— Era, se pare, unul...

— Era singurul. Ai locuit într-însul.

— Au trecut atîția ani.

— În apartamentul cu numărul 12 a fost ucisă o femeie. O chema Maria Niculescu. Am fost acolo cînd au ucis-o. De fapt, ceva

mai tîrziu. Am cunoscut-o pe femeia aceasta. Am stat de vorbă cu ea un ceas înainte de a fi omorîtă. Am vrut să-ţi vorbesc despre faptul că am cunoscut o femeie de care m-am simţit atras în mod deosebit şi că în scurt timp s-a petrecut o nenorocire.

— Mi-ai spus cîte ceva...

— E adevărat, ţi-am spus cîte ceva. Azi dimineaţă am fost din nou în strada „Spinoza". Am urcat la etajul al treilea. Apartamentul Mariei Niculescu era sigilat. Pe uşă se găsea o plăcuţă cu numele ei. Am întîrziat cîteva clipe în faţa uşii aceleia. Mă încercau o mulţime de sentimente. E greu să trăieşti apăsat de ideea că eşti vinovat. E un gînd de care nu pot să scap. Cred că nici nu vreau. Tot ce mi s-a întîmplat nu are nici o logică. Singurul element logic e că s-a întîmplat. Mă urmăreşti ?

Polux nu scoate nici un cuvînt.

— E limpede, încuviinţează Miclescu, povestea te interesează. Apoi, l-am căutat pe administrator. Eram un funcţionar de la primărie, aşa i-am spus. Eram în căutarea unui cetăţean, aşa i-am spus. Un bărbat care-şi abandonase căminul. Aveam unele indicii că locuise pe aici. O treabă discretă. Omul m-a înţeles. Treburile discrete îl pasionează. Mi-a dat cartea de imobil a blocului. Era de părere şi el, ca şi mine, dealtfel, că indivizii ce-şi părăsesc fără urmă familia sînt persoane asociale. Administratorul cunoştea pe toată lumea. Locuia acolo de douăzeci şi cinci de ani. Dacă el nu auzise de un tip pe care să-l cheme Fieraru, atunci acel Fieraru nu trecuse niciodată pe acolo. L-am felicitat. Avea o memorie excepţională.

Polux crede că e momentul să intervină.

— Am stat cîțiva ani în casa aia. N-am auzit nici eu de Fieraru.

— Ei, vezi! îl susține Miclescu. Și tu ai o memorie ieșită din comun. Totuși, nici cea mai teribilă memorie nu poate să rețină numele cuiva care nu există.

— E drept, aprobă prudent Polux. Mă întreb unde vrei să ajungi?

Miclescu nu-i răspunde. Trec astfel multe secunde. Polux se foiește în scaun. S-a așezat, deși e îmbrăcat.

— M-am uitat în cartea de imobil cu toată atenția, spune Miclescu. În casa aceea n-a locuit niciodată o femeie cu numele Maria Niculescu. Pricepi, Polux, niciodată!

Nicicînd, niciunde, niciodată!

Sfîrșit

CUADRATURA CERCULUI

C-da 172 coala 8

Un bărbat, mai degrabă uscat decît înalt, mai curînd bine conservat decît tînăr, unul din indivizii aceia, care, indiferent de situaţie sau anotimp, poartă haine de culoarea fontei şi a fierului crud, costume cu croiala simplă, o tăietură atît de netă încît anumite persoane o socotesc pedantă, iar altele distinsă, privea de o bună bucată de vreme pe fereastra sufrageriei unui apartament gol şi tot ce vedea era un cer albastru, un ton saturat şi convenţional, şi creştetul veşted şi solemn al unui platan.

Într-un oraş se găsesc o mulţime de apartamente de unde, în orice parte ţi-ai arunca privirea, descoperi o mare de acoperişuri şi un petec de cer.

Cît despre bărbaţii, care întîrzie ceasuri întregi în faţa unei ferestre, deşi nu mai au nimic de văzut, numărul lor nu-l cunoaşte nimeni.

Imaginea ne e familiară. Ea reînvie, pentru fiecare, secvenţele unui trecut plin de echivoc: e ceva care-ţi aparţine şi nu-ţi aparţine.

O seamă de lucruri există, se pare, doar pentru a-ţi reaminti de altele. Încerci aflîndu-le un sentiment de culpă şi zădărnicie,

fără ca pricinile lui să-ţi fie prea clare. Ca şi cum ai uitat o întîmplare ce se cuvenea memorată cu străşnicie.

Odinioară, pictorii cîştigau bine reprezentînd odăi pustii, cu amprenta mobilierului pe pereţii afumaţi. Tablourile se chemau „Fereastra deschisă" ori „Despărţirea", ori „Cuibul părăsit" şi izbuteau să convingă pe mulţi că bărbatul, căruia îi vedeau doar spatele, era covîrşit de emoţie.

O casă goală te face să trăieşti o stare de înstrăinare.

Un om ţintuit de dreptunghiul unei ferestre, te duce cu gîndul la situaţii triste şi confuze. Cît timp însă ţi-e înfăţişat doar spatele persoanei, e temerar să vorbeşti de melancolie. De fapt, nici chipul nu te lămureşte în totul asupra naturii simţămintelor ce-o încearcă.

Fiindcă un „Cuib părăsit" seamănă cel mai bine cu unul regăsit.

Cît despre nostalgie, ea e adesea avansul pentru o bucurie.

Camera nu era tocmai goală.

Un taburet, pe care a amuţit un telefon negru, un cuier cu braţele răsucite şi un candelabru, mai torsionat decît cuierul, nu înseamnă cine ştie ce. Lucruri poate abandonate, poate uitate.

Un cuier, chiar unul părăsit, rămîne însă un obiect folositor. Mai cu seamă cînd obişnuieşti să porţi pardesiu pe aproape orice vreme. Iar un pardesiu spînzurînd într-un cuier, fie acesta cel mai sofisticat dintre toate cuierele ieftine, dă un sens şi celorlalte obiecte. E ca şi cum, dintr-o clipă în alta, urmează să sosească nişte oameni, ca şi cum s-ar pregăti ceva.

Între imaginea bărbatului și aceea a telefonului părea să fie o legătură. E al naibii de greu să găsești un termen de comparație între un bărbat de patruzeci, patruzeci și cinci de ani și un telefon cam de aceeași vîrstă. Lucrurile încep să semene cu vremea cu stăpînii lor, numai că aparatul era lăsat de vechiul proprietar și dacă e să semene cu cineva, atunci cu el trebuie să fi semănat. Fapt e că bărbatul, ca și telefonul, aveau în ființa lor ceva demodat dar temeinic, din care pricină ideea de a găsi o legătură între ei te provoca.

În urmă cu patruzeci, patruzeci și cinci de ani, firmele care fabricau asemenea obiecte purtau un nume impresionant: „Maxwell", „Hildebrand", „Kierkegaard", „Tanhauser" și așa mai departe.

În aceeași epocă, băieții proveniți din familii care se numeau Cucu, Vrabie, sau Mierlă primeau numele de Ionel.

*

Ion Cucu, bărbatul care, datorită îmbrăcămintii sale niței demodate, a figurii supte și nedormite, a privirii insistente și ironice și, în general vorbind, a înfățișării preocupate, aproape absente îți lăsa impresia de a-l mai fi cunoscut cîndva, într-o împrejurare în care îți lăsase exact aceeași impresie, eram eu.

Am ridicat receptorul și l-am lipit de ureche. Nu trebuia să vorbesc cu nimeni, dar mă găseam într-un apartament pustiu și aveam la îndemînă un telefon: negru, greoi, lucios, masiv și imperativ. Aveam și un prieten, pe care-l sunam rar, ca să-i comunic lucruri cu adevărat importante.

Un tip ocupat.

Ocupat cu treburi, bineînțeles, importante.

În existența mea, faptele care ar fi putut să însemne ceva pentru el se iveau rar. Am socotit că tocmai apăruse una.

— Cînd ceva nu mai merge, schimbi. Tu știi ce nu mergea : nimic. Cînd spui nimic, spui totul. Cunoști istorioara : un tînăr căuta o slujbă, o casă și o femeie de care să se îndrăgostească. Găsindu-le, tînărul le-a mai căutat o dată. Am schimbat, cum se spune, adresa. Uși mici, ferestre mici, lumină măsurată. Cuib și buncăr. Două camere pe hol contra două camere pe hol. O schimbare, nu-i așa, e o schimbare. Dau „nimic" și „totul" contra „ceva". Puțin, dar sigur. Dacă nu sigur, măcar clar. Dacă nu clar, măcar plauzibil. Un apartament e ceva plauzibil.

Am închis telefonul. A fost o convorbire folositoare.

În ce mă privește, vreau să spun. Prietenul meu l-a închis de îndată ce mi-a recunoscut vocea. Oamenii ocupați au acest obicei.

Prietenul meu e arheolog și toate gîndurile lui au nevoie, ca să însemne ceva, de proba faptelor.

Un fapt este și acela că descoperirea ce i-a adus prietenului meu celebritatea a fost o teslă.

Casa în care locuiește de cînd s-a născut, rămîne de asemenea un fapt. Un bloc de forma unei mastabale și, în bună parte, cu toate funcțiile ei. Soția lui este și ea un fapt. O realitate în toate privințele copleșitoare.

Prietenul meu, arheologul, e specialist în istoria Sumerului, și anume în perioada care a primit numele de dinastia a V-a din Uruk. E și acesta un fapt, întrucît dacă pentru un profan ca mine epoca respectivă pare un tot suficient sieși, specialiștii o împart în cîteva subperioade. Pentru care se cunosc, de asemenea, alți specialiști : ai subperioadelor. Și tot așa, pînă se ajunge la o sculă de tîmplar.

Prietenul meu a săpat la Warka și fapt e că a descoperit o teslă. Despre tesla de la Warka a scris mai multe studii, din care două sau trei de mărimea unor cărți.

A unor cărți în mai multe volume fiecare.

Realitatea e că prietenul meu a descoperit o teslă într-o epocă din care nu ne-au parvenit decît securi. Într-o armată de specialiști, care sapă și dă peste securi, unul care nimerește altceva e un om făcut.

La Warka s-a descoperit și un cap de femeie. „După ce am curățat-o, scria în urmă cu patruzeci sau patruzeci și cinci de ani profesorul Lenzen, prin anii, în care tocmai mă năsteam și în care cunoscuta firmă «Kierkegaard» fabrica telefonul sub formă de mastaba — aveam în față chipul femeii din Warka. Imediat mi-am dat seama că mă găsesc înaintea unei capodopere ; toate reproducerile sînt palide, iar restaurarea ei nu este semnificativă... Ochii îi erau plini de lut, nasul era pe jumătate retezat, iar rămășițele lui nu le-am mai găsit. Capul se găsea la o adîncime de numai 60 cm sub pămînt, într-o groapă ; deasupra ei apoi am găsit tăbliță din epoca Djemet-Nasr... !"

Asta s-a petrecut de mult, tare de mult. Pe la sfîrșitul mileniului al IV-lea sau la începutul celui de al treilea mileniu.

La Warka, mai scrie profesorul Lenzen, „mi-am pierdut inima, dar mi-am regăsit sensul vieții. Nu vreau să mai fac nimic altceva ; am săpat la Sinope, am săpat la Rusaf, am predat la facultate — dar întotdeauna m-am întors la Warka. Anul acesta trebuie să ies la pensie ; am plecat însă la Warka. Voi rămîne aci pînă... Aș vrea să termin măcar Eanna !"

Eanna sau „Casa cerurilor".

La Uruk, în zona sfîntă, numită Casa cerurilor, în locul dedicat mai tîrziu zeiței dragostei Inana, a fost găsit capul din alabastru, groaznic mutilat, al Femeii din Warka.

Tesla aceea arhaică, prietenul meu cam tot pe acolo a găsit-o.

În vreme ce-i citeam cărțile și mă familiarizam cu dimensiunile teslei, cu compoziția metalului, cu formula chimică a stratului de pămînt ce-o păstrase, cu rezultatele operațiunii de datare cu ajutorul carbonului radioactiv, cu o seamă de alte chestiuni la fel de palpitante, m-a răzbit o idee.

— Asta trebuie să fie. E tesla cu care un imbecil a spart nasul de alabastru al statuii. Femeia îi era inaccesibilă, așa că nerodul s-a răzbunat martelînd imaginea ei în piatră. Ar merita să știm cine a fost nefericitul. Pe undeva trebuie să se fi semnat. Criminalii sînt vanitoși : se semnează. Sîntem, prietene, pe urmele unei afaceri de dragoste.

I-am comunicat ideile mele, pentru că astfel de gînduri cînd îți vin, trebuie mărtu-

risite neapărat cuiva. Că a închis telefonul în clipa în care mi-a recunoscut vocea, e iarăşi un fapt.

În faţa mea se oprise un omuleţ chel, cu un aer extrem de capabil. În mîna dreaptă ţinea un metru de tîmplar, în stînga o teslă.

Într-un apartament care necesită amenajări, tesla reprezintă exact genul de obiect căruia prietenul meu îi spunea *fapt*.

— Lucrăm sau nu lucrăm? a întrebat omuleţul cu înfăţişare capabilă.

Pentru un psihanalist, natura relaţiilor mele cu meşterul rezulta din întrebare. Un psihanalist ar fi avut de lucru în noul meu apartament. Cu condiţia să fi avut acces. Dacă *schimbam*, nu o făceam în nici un caz ca să îngădui psihanaliştilor să dea buzna. Nu eram dispus să-i permit nici măcar mărunţelului cu înfăţişare capabilă precizarea dominantei sale imperative. L-am avertizat:

— Menajează-l pe Arnold!

Meşterul şi-a holbat ochii cei mititei şi s-a interesat cu demnitate şi prudenţă:

— Ăsta cine e?

Avea aerul ultragiat al celor ce pretind să li se acorde tot timpul atenţie şi vorba mustrătoare, uşor precipitată. Voia să spună mai multe decît reuşea efectiv să spună şi cuvintele se teşeau pe vîrful limbii.

— Umblă uşor cu Arnold, am zis. Cu marele nerv occipital Arnold. Cînd te enervezi, se dilată. Un fenomen destul de cunoscut. Cînd se dilată, apasă cervicalul. Un alt fenomen.

— Să apese, a zis meşteşugarul.

— Omule, l-am lămurit, lucrurile se leagă: cervicalul comandă muşchiul maseter.

Cînd mesteci, asta faci, pui maseterul la treabă. Te enervezi și-ți cresc fălcile. E tot ce obții : gușă și fălci. În loc de pectorali și bicepși, o bărbie grea și un cap vînjos. Capul trage în jos, se schimbă centrul de greutate ; schimbarea centrului de greutate te enervează și mai tare. Cercul se închide : nervii se dilată din nou, marele Arnold n-are încotro și presează cervicalul, maseterul frămîntă și el ce nimerește. De pildă, cuvintele.

Mărunțelul a încleștat mîna pe teslă. Un reflex îndepărtat al activității maseterului. O așchie din tembelismul teslarului din Warka.

— Ce faci cu tesla ? l-am întrebat.

A șters-o pe ușa din stînga.

Sau pe cea din dreapta.

Se mișca prea repede ca să poți fi absolut sigur de ceea ce vedeai : era el ori numai imaginea sa pe retină imprimată cu o fracțiune de secundă mai devreme.

*

Un apartament încărcat cu mobilier, perdele, tablouri, haine și locatari e o problemă rezolvată. Un apartament gol reprezintă o problemă deschisă. Puțin deteriorat de trecerea timpului ; foșnind pe la colțuri umbrele, și ele deteriorate, ale afectelor persoanelor care au ocupat odăile ; pe pereții afumați se deslușesc contururile unui scrin, ale unei oglinzi, ale unui pian ; dreptunghiul alb, un alb aproape necuviincios în lumina stinsă ce răzbate prin ferestre, e amprenta unui tablou : cînd nu înfățișează un răsărit de soare la mare, închipuie, fără îndoială, un apus.

Am venit în mijlocul camerei și m-am gîndit că timpul o luase la goană : o zi se scurgea istovitor de încet, anii, în schimb, treceau ca clipele. Nu era exclus ca ideea să-mi fi fost sugerată de mișcarea grăbită și sacadată a omulețului capabil. Prezent în tot locul și, în același timp, pe cale de a se face nevăzut. Senzația a ceva imanent și riscant.

— Ia-o mai domol, i-am spus, umblă mai încet și evită mijlocul camerei.

— Pricep. Povestea cu Arnold.

— Te privește ce faci cu maseterul dumitale. Dar vasul e al meu și dacă-l spargi, sufăr.

Meșterul mi-a aruncat o privire rece. Somnolentă și rece.

— Nu văd nici un vas.

— La urma urmei e normal. E normal să nu-l vezi. Am ridicat de pe un gheridon imaginar un obiect imaginar, l-am privit cu admirație și cu tandrețe și l-am așezat la loc. Singura amintire dintr-un trecut din care n-aveam motive să-mi amintesc prea multe. Am precizat : cristal pur, dacă știi ce înseamnă.

Am întins iarăși mîna și am atins vasul. Pereții au prins să vibreze. Mi-am umezit arătătorul și l-am plimbat ușor pe buza subțire ca firul de paianjen. S-a auzit un sunet înalt, un si de sus luat de un violonist virtuoz. Un bec din lustră a pleznit și cioburile s-au împrăștiat în toată camera.

— O scamatorie, a zis meșterul. Prea repede, însă. Cuvîntul i s-a încleiat de vîrful limbii și tot ce i-a ieșit din gură a fost un șuierat patetic.

— Nu vezi, am zis, fiindcă nu vrei. Ai un metru, o teslă și crezi că ajunge. Nu poți să măsori chiar totul cu metrul, nu poți să spargi chiar totul cu tesla!

Aș fi putut să-i spun și alte propoziții interesante. Autorii de aforisme dau la iveală idei scăpărătoare, întrucît referă la unele concepte care atîtă imaginația.

E relativ comod să scrii rînduri memorabile despre adevăr sau despre fericire.

Despre moarte, spirit și prietenie.

E de-a dreptul odihnitor să creezi butade pe tema lenei, a avariției ori a cucerniciei.

Nu trebuie să fii extrem de spiritual ca să produci cugetări extrem de spirituale.

S-au scris atîtea pagini pătrunzătoare despre fericire, încît paradoxul se produce mai lesne decît adevărul liniar.

Paradoxul se divide, ca protozoarele, și naște paradox: „Nefericire este pretutindeni, dar și fericire de asemenea".

Cine a zis oare aceasta? Putea s-o spună un om mare, putea să o rostească un oarecare. Cu cinci sau șase cuvinte umpli o filă. Pui jos o semnătură și lumea va repeta cu evlavie:

„Fericirea este pretutindeni, dar și nefericire de asemenea".

„Fericire nu-i nicăieri, nefericire de asemenea".

„Există fericire în nefericire și de asemenea, nefericire în fericire".

„Există pretutindeni de asemenea și oriunde în nicăieri".

„Nicicînd nefericirea nicăieri se asemenea fericirea".

„Fericită nefericirea ce nicăieri întotdeauna".

E mult mai greu să te remarci în seama conceptului de „teslă". O teslă e o teslă. Oare cu ce seamănă un tîmplar fără teslă? Ce-l face pe el fericit și ce-l umple de nefericire?

Meșterul îmi privea mîinile și mîinile mele palpitau mulțumite la amintirea dintotdeauna și niciodată, de nicăieri și de asemenea a rotunjimii reci și majestuoase a vasului de cristal.

— Tropăie, a zis meșterul, arătînd spre tavan.

— Firește că tropăie. Elefanții, cînd se enervează, au acest obicei.

Meșterul a privit cu mare luare aminte în sus. Lustra se legăna încetișor. O lustră semănînd perfect cu un cuier. Meșterul a privit cu luare aminte către cuier și acesta a prins să se legene încetișor.

— Atenție la Arnold, i-am spus.

— Poți să te ții, a spus meșterul și a început să se legene încetișor.

În apartamentul de deasupra se puneau la cale lucruri mari. Puteai să te gîndești la o grupă de infanteriști fruntașă la marșurile pe teren accidentat, la o echipă de docheri plătiți cu primă de viteză. Cît despre elefanți, nu era din cale afară de greu să ți-i imaginezi străbătînd, cu mersul lor mătăhălos, întinderea stearpă a unui podiș. O turmă înfometată, dezorientată, cutreierînd cadențat, biciuită de neputință un spațiu lipsit de repere. O masă de pachiderme care tot vine și tot se duce, și lasă în urmă un tunet, ceva ce-ți stăruie în memorie multă vreme după ce totul s-a terminat. Dacă făceai abstracție de locul în care se petreceau toate acestea, zgomotele aveau un înțeles.

In ce mă privea, nu prea eram dispus să fac abstracţie de locul în care mă găseam. Cine a hotărît să schimbe, cine o ia încă o dată de la capăt, contează pe logică.

Meşterul nu schimba. Pentru el, drumul de la cauză la efect era scurt şi clar :

— He, he, he ! Elefanţi în bloc ! ? Ca-n proverbul ăla : dacă nu-i găină, e ceva mai mare.

Zgomotul se preciza, docherii stivuiau sacii gîfîind, infanteriştii se aruncau pe burtă şi pămîntul icnea sub burţile lor ghiftuite cu ciorbe. Iar elefanţii, sufocaţi de praf, se învîrteau în cerc.

— O turmă disciplinată. Ne găsim, dragul meu Arnold, în perioada glacială a celei de a cincea schimbări importante din viaţa mea. Sau poate în preistoria schimbării numărul şase. Pe planetă se face frig şi jivinele lui Dumnezeu se ascund în peşteri.

Meşterul cu înfăţişare capabilă a dat să iasă. Avea aerul decis al indivizilor indispensabili. Tesla o purta ca pe-o puşcă. L-am avertizat :

— Dacă-mi sfărîmi vasul, ţi-l scad din simbrie !

Tocmisem un zugrav şi descopeream un dialectician. Linia suavă a cristalului mă consola. I-am mîngîiat rotundul, fierbinte şi lucios ca un pîntec de femeie însărcinată şi podul palmelor mi s-a bucurat.

Mi-am sunat prietenul :

— Cred că am ceva pentru tine : pocalul femeii din Warka. Ai să fii uimit. Nici o spărtură, nici o zgîrietură. Păstrează intactă amprenta buzelor ei cărnoase şi umede şi, dacă te uiţi cu atenţie, zăreşti oglin-

dindu-se în părelnica sa netezime albul de alabastru al obrazului.

— Cu cine vorbeşti, l-a întrebat soţia.

Arheologul a ridicat din umeri.

— Trebuie să existe o soluţie, a zis ea.

— Oare? a făcut el sceptic. O să sune mereu.

— Cel puţin, îl cunoşti?

— De unde să ştiu? Poate da, poate nu. Uneori, e aproape coerent. Mai bine îl ascult. Cînd închid telefonul, am procese de conştiinţă. Mă sună încontinuu de 20 de ani. E maniac sau înţelept. Dacă s-ar opri, aş fi neliniştit. Ca să fiu sincer, mai mult decît neliniştit. Telefoanele astea ale lui... sînt un fapt. A citit tot ce am scris. E singurul om care a citit absolut tot ce am scris. Mania lui, cum să-ţi spun, e atît de măgulitoare. Tu, de pildă, nu citeşti ce scriu.

— Pot s-o fac oricînd, a spus soţia. Înţelegi cum stau lucrurile.

— Mai bine ca oricine, a spus arheologul şi a închis telefonul.

Am revenit la fereastră şi am privit cu de-amănuntul crengile himerice ale platanului. Putreziseră doar cele lungi. Ca şi cum rădăcinile îşi istoviseră vlaga şi sucul cel bun nu dovedea pînă în vîrf. Un copac, ale cărui frunze şleampăte şi unsuroase nu-mi plăcuseră niciodată. M-am întors. În mijlocul camerei se găsea un puştan de vreo cincisprezece, şaisprezece ani îmbrăcat cu pantalonii strîmţi şi scurţi ai liceenilor din clasele mari. În loc de haină purta pijama. Se muta cuviincios de pe un picior pe altul şi părea dispus să fie mustrat. Se obişnuise să fie pedepsit ori licita, din pur masochism de adolescent, un

aer prostănac și totodată agresiv, drept care am socotit necesar să-l informez:

— Stimabile, am cumpărat un apartament, nu o colecție de amintiri. Nu intri în preț!

Meșteșugarul tocmai sosea. Tîra o ladă imensă de scule și nădușeala îi înflorea în creștet ca roua pe flori dimineața.

— Atenție la vas! am spus.

A lăsat lada și s-a îndreptat, cu pași mici, de pachiderm rătăcit de turmă spre centrul camerei. A întins mîna dreaptă și a orbecăit cu ea în căutarea unei forme. Palma scurtă și butucănoasă încerca un gest uitat de mult: mișcarea cu care mîngîi și alinți, cu care ceri îndurare și tandrețe, alunecarea înfiorată de dor și vinovăție a degetelor pe obrazul și pe ceafa unei femei, epiderma care tremură de așteptare, cum tremură luciul lacului la presimțirea furtunii.

Cînd te-ai obișnuit să întinzi mîna doar ca să apuci de coadă o teslă, fără teslă ți-e foarte greu.

— Nu descuraja, i-am spus, e ceva ce se-nvață.

Micul Arnold și-a privit cu un surîs stîngaci palma.

— Iluzia iluziei, am spus. Ca tot ce-i perfect, dealtfel. Totul e să dorești suficient de mult un anumit lucru. Și lucrul acela apare.

— Ehei, a răspuns el oarecum redresat, eu nu-s prost.

L-am asigurat că nici nu lasă această impresie.

— Ehei, a zis el cu îngăduință, am priceput: e destul să poftești ceva. Toată șmecheria e să poftești ceva de care n-ai

nevoie. De pildă, vasul ăsta. De teslă însă e nevoie.

— Lasă tesla. N-a rezolvat niciodată nimic. Un tembel a spart nasul femeii din Warka numai pentru că un altul a inventat tesla. Femeia aceea... Era perfectă. Desăvîrşită şi fidelă. Cinci milenii de devotament. Pentru o femeie, recunoşti şi tu, cinci mii de ani de credinţă contează.

— O femeie e o femeie.

Cuvintele au şuierat şi vocalele şi-au topit vigoarea ca un balon ce-ţi scapă din mînă.

— Ai întotdeauna dreptate: o femeie e o femeie. Un apartament e un apartament. Tesla poţi s-o prinzi zdravăn şi să izbeşti cu ea în miezul scîndurii. Lada e o realitate incontestabilă. Un telefon e un telefon.

Telefonul suna în draci. Un zbîrnîit atît de patetic, încît tot ce-ţi mai rămînea de făcut era să accepţi incontestabilul. Am ridicat receptorul şi am spus:

— Îţi mulţumesc că te-ai gîndit la mine, prietene. La tine, în Uruk, abia se descoperă tesla. La mine, pe strada Atmosferei, blocul B, etajul al patrulea, apartamentul 172, s-a descoperit absolut totul. Totul e clar şi definitiv. Stau într-un fotoliu şi cuget la norocul care m-a lovit. În şemineu, focul arde tihnit, şi-mi desfată pielea. Mă deschei la cămaşă şi-mi plimb mîinile în preajma flăcărilor. Un şemineu cu coloane, o construcţie de pe timpuri. Tu, care te-ai născut într-o casă cu coloane, îţi imaginezi restul: am coloane la ferestre, piloni de marmură la intrarea în baie, pilaştri de cuarţ peste tot, stalactite şi stalagmite la tot pasul. Candelabrul are coloane, fotoliul de asemenea. Parcă am fi la Kar-

nak. Focul mocneşte şi-mi dă reverii, pieptul mi s-a încins la dogoarea cărbunilor şi ochii îmi sînt plini de strălucirea cristalului din Warka. Descoperirea vieţii mele: pocalul femeii iubite.

Persoana care îmi telefona a ascultat cu luare aminte tot ce i-am spus. Cînd am terminat, a întrebat autoritar:

— Sînteţi Depozitul?

— De ce ar trebui să fiu Depozitul?

— Nu sînteţi Băltăţeştiul? Caut Băltăţeştiul!

— Asta, am zis, e într-adevăr o treabă cu sens: să cauţi Băltăţeştiul!

Şi am închis.

— Caută Băltăţeştiul? a întrebat liceanul.

— Tu cine mai eşti?

— E limpede, a zis liceanul, îi interesează Depozitul. O să vă deprindeţi.

Meşteşugarul cotrobăia prin lada lui. S-a îndreptat din şale şi s-a uitat la băiat:

— Hei, i-a zis, vezi cum umbli. Spargi vasul!

— Băiatule, i-am spus, aceasta nu e casa ta.

Liceanul m-a fixat cu privirea cleioasă şi neconsolată pe care o au introvertiţii cînd îi trezeşti dintr-ale lor ca să-i scoţi la tablă şi să-i întrebi anul căderii Romei.

— Băiatule, am zis, nu trebuie să te superi, dar unele treburi aş prefera să le rezolv singur.

M-am apropiat la un pas, îi simţeam răsuflarea călduţă de ied, chipul său nu exprima supărare, ci consternare. Se uita la buzele mele, ca surzii. Figura tînărului îmi era necunoscută. Întîlnisem mulţi oameni, unii îmi fuseseră foarte apropiaţi, făptui-

sem o groază de greșeli, față de unii greșisem fără să-mi dau seama, față de cîțiva eram gata să recunosc orice învinuire, dacă asta mi-i mai putea aduce înapoi, tot mai des se întîmpla să-mi consider necondiționat păcate, pe care pur și simplu eram incapabil să le săvîrșesc, dar nu eram deloc dispus să trăiesc gîndul culpabilității înaintea unor persoane pe care le întîlneam întîia oară. L-am luat cu binișorul :

— Nu fi atît de nefericit. În realitate, Roma n-a căzut într-un an anume. Anul e o convenție. Nimeni nu știe exact cum a fost și cînd a fost ceea ce se consideră îndeobște că a fost. Lucrurile se deteriorează mai greu decît credem. Din nefericire, mai profund. La vîrsta ta, totul, dar absolut totul, e recuperabil.

Liceanul m-a ascultat plin de pacientă. Era reconfortant să recunoști pe obrazul său stropit cu pistrui de primăvară sentimentul atît de propriu generației din care făcea parte : un amestec de toleranță, jenă și triumf.

— Germanii sub presiunea hunilor, a spus el, invadează Italia și în 410 Roma este jefuită de vizigoții lui Alaric. În sfîrșit, Odoacru, căpetenia herulilor îl înfrînge pe ultimul împărat al Romei, Romulus Augustulus în anul 476 și trimite la Constantinopole podoabele imperiale...

Am aprobat cu un zîmbet mic și entuziast.

— ...tot ce vreau de la dumneavoastră e o părere dar nu trebuie să vă străduiți să o aveți dacă vă par cum mi s-a spus, psihic, infantil, în plus mă aflu în întîrziere cu părul am colegi foarte păroși iar eu sînt cîteodată feminin adică simt ceva și feminin

și masculin și dacă privirea mea vă înspăimîntă nu-i nimic deocamdată e tot în legătură cu psihicul infantil trebuie să fie ceva și cu creșterea părului totul e ambiguu la mine și numele Liviu aș vrea să vă imit e ceva serios dar dacă sînteți prevenitor ca adineauri n-are nici un rost rămînem doar la problema compunerii sînteți de acord ?

Meșteșugarul a scăpat tesla din mînă. Pe fruntea lui rozã și lucioasă uluiala apărea ca un nimb. Cred că avea de gînd să și-o manifeste printr-una din tautologiile sale preferate, numai că vorbele se grăbeau să-i iasă din gură toate deodată. Micul Arnold arăta excedat de dicteul aforistic.

L-am bătut încetișor pe spate și i-am spus șoptit :

— Ai perfectă dreptate. Știu ce ai de gînd să zici și sînt de acord cu tine : o întrebare e o întrebare.

— Cît despre privire... a intervenit liceanul.

— Ce-i cu privirea ?

— Are o rigiditate excesivă e tot în legătură cu psihicul infantil știți cum se manifestă psihicul infantil vorbești vorbești și frazele sînt aproape toate întrebări nu e oportun să întrebi mereu fixitatea privirii e din cauza curiozității dar medicii au altă părere și părinții au altă părere sînt cam mărginiți deși s-ar putea ca toți părinții să le pară copiilor mărginiți dumneata n-ai copii poți să fii imparțial cum poți să-ți dai seama de gradul de inteligență al cuiva dacă nu i te uiți în ochi ați observat că oamenii se feresc să se uite unii la alții am verificat în tramvai m-am dus la cîțiva

și am căutat să țintesc drept în iris ei bine cum credeți că au reacționat primar deși se prefăceau mirați nu le convine să știe cît sînt de inteligenți de ce oare că doar cunoscîndu-te bine reușești în viață?

Micul Arnold s-a așezat cuminte pe taburet. Stupoarea îl consuma. Cuvintele nerostite i se adunaseră în cerul gurii. Dacă te concentrai, le deslușeai sunetul. Arăta de ca și cum ar fi primit o veste proastă.

Că, bunăoară, căzuse Roma.

L-am chemat pe băiat la fereastră. Aveam tot chipul în lumină.

— În tramvai nimeni nu se lasă testat. Cum să-ți explic: un tramvai e un tramvai. E nevoie de un cadru. De un stimul. Dacă vrei să știi cum stau cu inteligența, privește-mă în ochi. Dar lasă cîteva procente în suspensie. Pijamaua nu mă stimulează. Să rămînem la problema compunerii.

— Mi-ar trebui ceva remarcabil despre solitudine ea este pentru spirit ceea ce este săpunul pentru corp sau ceva și mai remarcabil mereu ni se dau teme imposibile cred că urmăresc un rol educativ dar nu sînt sigur că nu-i un complex de-al lui Bisocea.

— Cine-i Bisocea?

— Unul scurt, muscolos, sașiu și cu conștiința pătată.

— De unde știi că are conștiința pătată?

Dacă interveneai abrupt, era destul de coerent. Dacă sesizai sfîrșitul unei propoziții, puteai conta pe un dialog. I-am spus că avea mult spirit de observație. Un psihic infantil nu înregistrează atîtea. A fost o greșeală: i-am lăsat vreme să se adune. Ce a urmat, merita un public mai mare.

— A vrut ceva remarcabil despre prietenie adică înțelegeți despre sex pe urmă ceva remarcabil de tot despre sentimentul datoriei nu-i nevoie să ai spirit de observație ca să constați că Bisocea e scurt și sașiu apoi despre noblețea sufletească asta fiindcă-i el mărunțel și le ia pe fete cu chestia sufletească și tot am dezbătut despre vanitate și supunere ca și cum găsești din astea pe toate drumurile și uite că îi dă acum cu solitudinea tot pentru fete pe ele discuțiile astea le fac praf să le spui că-ți place enorm singurătatea în timp ce le strîngi în brațe și numai singur nu ești nu-i așa ?

— Chestia cu săpunul e remarcabilă.

— Am spus-o într-o doară... Chiar găsiți ? Nu m-am gîndit în mod deosebit.

S-a înroșit de plăcere.

— Cît despre complexe, am adăugat, înseamnă că le am și eu pe toate : prețuiesc prietenia mai mult decît orice...

Băiatul a tresărit.

— Mai mult decît dragostea ?

— N-am fost îndrăgostit.

— Nu se poate toți bărbații se îndrăgostesc Bisocea e foarte convingător are pe tema asta numai gînduri remarcabile le-o fi citit la alții nu ?

— La mine e altfel. Eu ador femeile. E ca într-o licitație în care nimeni nu reușește să se oprească la un preț. Termini sărac și nu cumperi nimic.

— Am să vă imit Bisocea spune că trebuie să imiți pe cineva care îți impune cu ce vă ocupați o să locuiți multă vreme aici e o casă în care n-apuci să faci cunoștință și au plecat dar ce vă interesează cel mai mult și mai mult ?

— Am o seamă de preocupări. Una s-ar putea chema pasiune. Există roşu permanent, albastru stabil, negru definitiv. Chimiştii au multă imaginaţie, dar tot ce e definitiv, permanent sau stabil în probleme de culoare se deteriorează la un moment dat. Visez să obţin un verde absolut.

— De ce-i nevoie să fie absolut?

— Nu-i ceva ce priveşte neapărat verdele de sinteză. Tot ce-i absolut merită efortul.

— Vreţi să văruiţi apartamentul verde am să mai vin pot să-i vorbesc de dumneavoastră lui Bisocea?

A dispărut la fel cum venise. Camerele îi păstrau în ecou turuiala candidă şi maliţioasă. Am privit cu atenţie pereţii. Numai umbre: forma unui pian sau poate a unui scrin înalt şi demodat, amprenta unor rafturi, locul unui tablou. N-ai încotro şi te întrebi ce reprezenta. Apoi, te întrebi ce fel de om era fostul proprietar.

— Iar unii oameni, a cugetat meşteşugarul, parcă n-au altă treabă. Cum te gîndeşti la ei, cum apar.

L-am privit cu interes. Şi cu un dram de recunoştinţă. Era, într-adevăr, un omuleţ capabil. Pluralul majestăţii se legitima. Se mai legitimau şi altele, idei şi sentimente. I le-aş fi spus, dacă nu suna telefonul.

— Fraţilor, a zis un glas de femeie-bărbat, mă, fraţilor, vă rog din suflet nu ne chinuiţi.

— Să trimită dracului sîrma aia, a ajutat-o o voce de bărbat autentic. Să n-o mai facă pe nebunii.

— Copiii mei, a gemut femeia-bărbat, livraţi-ne sîrma.

— Aţi sunat Depozitul ?

— Dar ce-ai fi vrut să sunăm ? Patriarhia ?

— E o idee, am spus. Nu sînt Depozitul.

Am închis telefonul. Povestea era enervantă.

Meşteşugarul măsura pereţii. I-am urmărit mişcările. Aveau precizie şi eleganţă. Omul se mişca repede, de parcă ar fi ştiut apartamentul pe de rost. Îl chemasem pentru văruitul unei case modeste, nu pentru reconstituirea palatului din Eanna. A doua istorie enervantă.

Ceva începea să semene cu altceva, dar ce şi cu ce şi în care privinţe era prematur de spus. Mîinile meşterului întindeau metrul cu rigoare şi duioşie, pereţii îl recunoşteau şi fremătau la atingerea degetelor lui cornoase. Omul se găsea de cînd lumea în rosturile sale şi acesta era cel de al treilea motiv să fiu nervos : nu cumpărasem casa pentru el.

— O femeie, a spus meşterul, rezolvă multe. Aici e nevoie de-o femeie.

M-am dus la fereastră şi am contemplat cîteva secunde cerul de culoarea Albastrului de Prusia tip A în proporţie de 1 la 3 cu Alb de Titan.

— Aceasta este fericirea, am cugetat. Să te uiţi pe fereastră, să vezi o pădure şi un lac. Pe lac plutesc lebede, un vînt blînd le înfoaie penetul, soarele care apune încinge creştetul muntelui din zare. Un kilometru pătrat de luciu de apă, trei prăjini de pădure şi o creastă muntoasă. Dacă împărţim planeta, atît i se cuvine fiecăruia. Suficient ca să te gîndeşti la fericire.

— Totuși, a stăruit omulețul, o femeie e o femeie. Te gîndești la ea, închizi ochii ca să te poți gîndi mai bine și apare.

L-am ascultat. M-am gîndit la femeia din Warka. Din noaptea celor cinci milenii, sculptura de alabastru trimitea o rază vie și caldă. În cavernele umplute cu humă ale globilor oculari prindea contur rotundul auriu al irisului. Minunea era pe cale să se înfiripe, cînd a sunat, firește, telefonul.

Am fost categoric :

— Nu sînt Depozitul. Nu mai sunați. Sînt un biet om într-o bială casă. O casă ca o cutie de conserve. Crezi că e goală, dar e destul să o deschizi și țîșnesc fantomele. Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai sunați. Dacă aveți nevoie de sîrmă, căutați un Depozit.

Am vrut să trîntesc receptorul. Aveam, de fapt, și o altă idee, dar singura dată cînd mi-ar fi fost util să am o teslă prin preajmă, tesla lipsea. Stins, venind de departe, tocmai de la capătul lumii, un glas de femeie a spus șoptit și întrebător :

— Mierlă ? !

Am acoperit o jumătate de receptor și l-am căutat din priviri pe meșteșugar.

Mi-a răspuns cu privirea.

— O convorbire cu parolă, am spus. Cînd o femeie zice „Mierlă", dumneata ce răspunzi ?

— O las să vorbească. O parolă e o parolă, a conchis omulețul, după care m-a chestionat : Ce-i aia o parolă ?

Femeia a repetat :

— Mierlă ? !

Vocea aceasta făcuse o călătorie istovitoare, nu mai era sunet, ci închipuire. Nu există bărbat care ascultînd șoapta supusă

și plină de rugă a unei necunoscute să nu se gîndească la destin.

— Stimată umbră, am zis, uitați-l pe Mierlă. Încerc să-l uit și eu. Mie îmi e mai simplu : nu l-am cunoscut niciodată. I-am cumpărat casa. Un notar bine plătit e ca un chirurg specializat în operații estetice. Nu lasă urme, nu produce situații de care să-ți aduci aminte. Condiția era să o primesc goală. Dar știți, goală de tot. M-a trișat. Mi-a vîndut un apartament ocupat : e Depozit de fierărie, firmă depusă pentru salvarea liceenilor supradotați, poligon pentru antrenarea mamuților mici și pușculiță pentru inimi sfărîmate.

Femeia a închis telefonul. Îmi părea rău pentru ea. Așa îmi imaginasem șoapta femeii din Warka. Era tot mai aproape, căpătase un glas, albul calcaros al alabastrului devenea roz și moale ca pielea de soție tînără și totuși nu scăpam de senzația unei întrupări triviale. Un ideal abordabil e pe jumătate trivial.

Meșterul scotocea în lada cu scule. Scoase o scară, un taburet, un banc de tîmplar, un vermorel și nu era decît începutul. În ladă mai păstra un pat, o masă, o mașină de gătit, o bibliotecă de cărți tehnice și o alta cu antologii de aforisme, provizii pe un an și o vilă de vacanță. Dar atît de mică încît abia încăpea în ea o ladă de meșteșugar.

— Îți propun o afacere, i-am spus. Vînd un apartament cu vedere spre lac, șemineu cu coloane și telefon „Kierkegaard". O schimbare adevărată începe chiar cu casa.

— O casă e o casă, a cugetat micul Arnold. În cîteva zile n-o mai recunoști : va

fi ca nouă. Cum e zicala : o casă nouă, o viaţă nouă.

— Nu cunosc o astfel de zicală.

— Da ?! s-a minunat meşterul. Ar trebui să existe. Mînca liniştit o bucată de salam cu pîine şi, din cînd în cînd, bea vin, direct din sticlă.

Am continuat să mă uit la lac.

Apa unui lac, afirmă psihologii, are un efect catharctic. O pădure compactă, de culoarea malahitului are şi ea puteri hipnotice. Lebedele, cu alura lor imperială, potolesc în chip miraculos clocotul anarhic al imaginaţiei. Creta sticloasă a unei creste în asfinţit biruie, cu presimţirea marii linişti, pe agitaţi, pe turmentaţii din vanitate, pe lacomi şi pe melancolici. Îmi primisem porţia cuvenită de lac, pădure şi munte şi marele Arnold îşi descleşta fibra învins.

Timpul se oprea, îi auzeam bătaia încetă, zvîcnetul rar, toropit de îndurare, nu mai aveam dorinţă, nici vină nu aveam, îmi era bine.

Femeia se afla de multă vreme în cameră atunci cînd am realizat că în faţa mea se găsea o femeie.

Pe profesoare le recunoşti uşor. Fac parte din categoria persoanelor care par să te oblige la o explicaţie, chiar cînd nu e nimic de explicat. Purta un costum taior de culoare închisă şi cravată. Părul scurt şi lucios, ochelarii cu ramă metalică, linia netă a sprincenelor erau elementele ideale pentru alcătuirea unui portret-robot.

O femeie umilită joacă din instinct partitura sobră şi marţială a exilaţilor regali. M-a privit cu aceiaşi ochi reci şi ceţoşi cu

care a privit cuierul, telefonul și lada meșterului.

— Unde-i? a întrebat. Îi era indiferent dacă răspunsul venea de la mine ori de la cuier. Juca atît de exact scena indiferenței din ultragiu încît, deși nu-și terminase replica, am aplaudat.

— Unde-i? a zis din nou femeia.

Cuvîntul venea șoptit. O șoaptă marcată de isterie.

— Atenție la Arnold! a strigat meșterul.

— Unde-i? a întrebat pentru a treia oară portretul-robot al iubirii înșelate. A deschis ușa dormitorului, a băii și a bucătăriei, a ieșit în balcon, a măsurat apartamentul pe diagonale și perimetru și a revenit impetuos la un pas înaintea mea.

— Atenție la vas! a avertizat-o micul Arnold. Avem o regulă: cine-l sparge, e bun de plată. Și costă al dracului.

Liceanul în pijama avea dreptate: ne priveam prea rar în adîncul ochilor. Ne lipsesc motivele. M-am întors spre fereastră. Lebedele se apropiau de mal și valurile în creștere afectau geometria pură a stolului.

— Pe dumneata te întreb, a țipat femeia, unde-i?!

— Destul de ciudat, am zis.

— Ce naiba-i atît de ciudat?

— ...Pentru o femeie care nu există, vroiam să zic. Destul de ciudat ori mai corect spus, cu atît mai ciudat!

— Cine-i femeia?

— Dumneavoastră, firește. Sînteți produsul pur al imaginației mele. La telefon aveați un glas blînd. Chiar mă întrebam...

— Nu mă interesează ce te întrebai. Ce se petrece aici? De ce-i atît de pustiu? Voi cine sînteţi?

— Mă întrebam dacă s-a născut bărbatul care să merite atîta tandreţe.

— Am să-i cer o explicaţie. Unde-i Mierlă? De ce nu vrea să-mi răspundă?

Îşi regăsise dintr-o dată glasul cuminte şi îndepărtat. Nu pretindea nimic, nu spera nimic. O biată femeie într-o biată casă.

— Fac o impresie deplorabilă, a zis.

Am ridicat din umeri.

— Eşti cinic. Nu suport cinicii.

— Observ ce-i evident. Mă mulţumesc cu ce observ. Şi ştiu ce frază ai să rosteşti mai departe. Simt că se pune ceva la cale, ai să spui. Povestea asta nu începe acum. Ceva ce începe are şi un capăt. *Acum* se sfîrşeşte.

— De fapt, a zis femeia, ştiam. Simţeam că are să se încheie rău. E un laş. Nu suport laşii.

— Putea să-ţi lase o scrisoare... Laşii au acest obicei.

— Nu aşteptam nici o scrisoare. Am avut o discuţie. I-am zis: vreau s-o aud de la tine. Dacă nu mă mai iubeşti, spune-mi-o tu. Putem să rămînem prieteni.

Glasul îi era cald şi voalat de nostalgie, dar trupul se încorda, activ şi contrariat. În costumul taior, aşa cum trecea prin faţa mea, cu mîinile la spate, avea alura unui caporal nemulţumit de trupă. Rostea idei pe care le mai auzisem. M-am simţit solidar cu Mierlă.

— Într-o prietenie, am zis, e nevoie de mai multe. Prietenia e o chestiune de imaginaţie.

M-a fulgerat cu privirea. Vedea prin mine, vedea departe, poate în trecut, poate în anii ce aveau să vină și pieptul îi sălta așa cum saltă comprimînd aerul în plămîni, toracele unui luptător pregătit să atace.

— Atenție la vas! a strigat Arnold.

— Atenție la Arnold! am strigat.

— Tot ce am sacrificat pentru el a fost din dragoste.

— Imaginația femeii, am spus tăindu-i calea, vede în toate numai dragoste. Și sacrificiu.

Am reușit să iau în brațe vasul. Exact la timp. Meșteșugarul a oftat. S-a așezat pe ladă și și-a șters fruntea.

— Nu l-ai cunoscut, a zis femeia. Nu cum l-am cunoscut eu.

— Adevărul, i-am răspuns, e că nu l-am cunoscut deloc. Încep să-l descopăr abia acum, cînd știu că n-am să-l văd niciodată.

A vrut să se apropie. Vroia să-mi comunice un lucru foarte important, unul din acele lucruri care se spun drept în față.

I-am cerut să rămînă pe loc.

— Între un bărbat și o femeie, tot ce-i mai puțin de un metru distanță se cheamă fatalitate. E ca în război: ochești de departe și apeși pe trăgaci. Cade o umbră și nu ai remușcări. Cînd dușmanul e foarte aproape, eziți. Îi vezi chipul. E ceva plauzibil. Prea plauzibil. Și atunci, trage el. N-au toți complexul meu de plauzibilitate.

Femeia mi-a cerut un scaun. Am pus telefonul jos și i-am oferit taburetul. Plămînii au expirat tot aerul și ființa mică și ostenită pe care o vedeam începea să-mi pară cunoscută.

— Mai bine că s-a terminat, a spus ea. N-am știut niciodată dacă sînt fericită sau

nefericită. Era un tip pasionat. Orbit de pasiune. Se uita la tine și gîndurile cine știe unde-i umblau. Omul unei probleme.

— Poate că ai fost fericită. Ești fericit cînd ajungi să te întrebi dacă ești fericit. E plictisitor să rostești întrebări la care știi dinainte răspunsul.

— N-am fost fericită. Era fermatist, dacă știi ce înseamnă.

— Fermatist sau paraşutist sau dentist sau analist. Toți avem cîte o problemă.

— Se cheamă Teorema lui Fermat. O treabă înnebunitoare. Pentru că nu are soluție. Pe un bărbat, asta îl excită.

M-am uitat cu milă la ea. Era singurul sentiment de care nu avea nevoie, totuși îmi era milă. Semăna izbitor cu cineva și nu reușeam să-mi amintesc cu cine.

— Îmi dau seama, am spus. Știu care era nebunia. Acolo unde dăduseră greș toți, Mierlă credea că a izbutit. Mai avea un pas. Unul singur.

M-a privit cu recunoștință. Am întors capul. Mă simțeam vinovat.

— Ce mai bărbat, Mierlă, am zis. Toate calitățile și doar un defect : o șterge cînd are un pas pînă la țel.

— Nu-l condamna. Am învățat cîteva lucruri de la el. De pildă, să tac. Am renunțat adeseori la punctul meu de vedere. M-am purtat așa cum își dorește orice bărbat să se poarte o femeie cu el. Am tăcut chiar și cînd era evident că greșea.

— Cele mai crude reproșuri, am zis, sînt tăcute. E insuportabil să știi că există un om îndreptățit să te înfrunte, dar nu o face. E de-a dreptul umilitor. Unei femei îi ierți multe, cu excepția umilinței.

— Nu știi ce-i aceea o pasiune. Dacă ai avea una, n-ai mai fi atît de categoric. Erau zile cînd părea abordabil. Au fost momente cînd se purta foarte drăguț, aproape ca un îndrăgostit. Așa era el. N-aveai de ales. Făcea numai ce vroia. Nu-și aparținea. Se lăsa dus de o himeră. Era nesuferit și simpatic. Din cauza lui Fermat, bineînțeles.

— Fără teoremă ar fi fost alt om!

— Cred că da.

— Exista o metodă ca să-l ții lîngă tine: indiferența.

— I-am îndeplinit toate dorințele. L-am crezut. Eram fericită: o să facă pasul, acum o să-l facă și o să trăim și noi ca oamenii.

Telefonul suna energic. Suna probabil de multă vreme. M-am îndreptat către el, explicînd:

— Sînt absolut sigur: n-ai fost fericită nici o clipă. Ai amintiri. Cine are amintiri nu-i pe deplin fericit. Te gîndești la lucruri care nu mai sînt și compari. Compară înțeleptul, nu omul fericit. Ai devenit o femeie înțeleaptă datorită lui. E un cîștig. Pentru o femeie înțeleaptă însă îmi pari nițel prea insistentă. Mierlă nu există. Mierlă n-a existat niciodată! L-ai inventat.

Femeia mă privea contrariată. Am arătat spre vasul de cristal:

— Poți să-l atingi. E unic. Provine de la Warka.

Am ridicat receptorul.

— Domnule, mi-a spus un glas de bărbat, ne faci greutăți.

— Sînteți Bătățeștiul?

— Păi, cine-ai vrea să fie?

— Am fost destul de clar.

— Amice, a zis vocea, voi fi și eu clar: mă duc la ministru! Cu compresorul, te înțeleg: nu ai, nu-mi dai. Nu sînt absurd. Sînt gata să închid ochii și la altele. Ți-am cerut noi var? Spune-mi? Fii cinstit.

Avea dreptate. Nu-mi ceruse var.

— Am țipat după matrițe?

Avea de două ori dreptate. Nimeni nu-mi ceruse matrițe.

— Dar sîrmă... poți să-mi spui ce fac eu fără sîrmă? Livrează-mi un vagon și te las în pace. Un vagon e un fleac.

Nu era chiar un fleac. I-am spus-o. Suna a cugetare:

— Un vagon e un vagon.

— Fii băiat de treabă, m-a sfătuit vocea, și o să fiu și eu. Nu-mi crea greutăți. Și nu-mi refuza oamenii. Ești un nenorocit de Depozit, a zis vocea fără a-și ascunde satisfacția că-și îngăduia să-mi vorbească astfel. Nu ești Baza. Ești doar Depozitul!

Glasul era ironic. Mă gîndeam să-l reped, dar avea iarăși dreptate: dacă nu eram Depozitul, nu eram nici Baza. Am închis telefonul.

— Am fost fericită, a zis cu deznădejde femeia. Un rest de frază din marea lamentație.

— Încetează, i-am spus. Cînd ceva nu mai merge, schimbi. O schimbare e o schimbare. Ar trebui să bem ceva. Să ciocnim pentru prosperitatea noii noastre singurătăți.

Am deschis cutia meșterului și am cotrobăit prin multele ei compartimente. Nici nu bănuiai că era atît de cuprinzătoare. Am scos o sticlă de vin, o bucată de slănină, o ceapă și o jumătate de pîine neagră. Am găsit acolo o mușama și am întins-o pe po-

dea. Am rupt pîinea în două şi i-am oferit o parte femeii. Am pus ceapa pe taburet şi am trosnit-o în inimă. Ceapa s-a spart şi un suc albicios s-a prelins în palmă. M-am aşezat pe muşama şi am invitat femeia să-mi urmeze exemplul. Am mîncat pîine neagră cu slănină şi ceapă şi am băut vin din sticlă. I-am trecut sticla în cîteva rînduri şi a sorbit cu nădejde. Scena avea intimitate, ceremonie şi sens practic. Cam tot ce-mi doream în viaţă. Mă privea cu un soi de curiozitate binevoitoare. Cunosc privirea aceasta. Pare o soluţie, pînă în ziua în care descoperi că nu e şi că nu a fost niciodată. Dar mă găseam în noua mea casă, o femeie toasta pentru schimbare, femeia îmi amintea de o alta, uitam repede ceva foarte important şi uitarea îmi plăcea. E atît de tentant să fii, cu aceeaşi faptă, şi vinovat şi mîntuit.

A sunat telefonul şi l-am lăsat să sune. Femeia a vrut să răspundă.

— Sînt sigură că-i el.

Nu am încurajat-o.

— Ceva îm spune că e el. O simt. În fine, recunosc sunetul.

În anumite momente indicele de inteligenţă al femeii l-ar fi consternat pe liceanul în pijama. A vrut să ridice receptorul şi i-am prins mîna:

— Un om mergea printr-o pădure. A crezut că vede un şarpe şi s-a speriat. A căutat un băţ ca să omoare şarpele. Iar băţul l-a muşcat. Era şarpele.

— O femeie *simte*. A pronunţat cuvîntul deslușit, ca să fie limpede la ce femeie se referea. E Mierlă.

— Ce lipsă de imaginaţie: să te cheme Mierlă.

— Un bărbat bine crescut nu invită la masă o femeie înainte de a se prezenta. Să începem prezentările. Mă cheamă Caterina.

Am strîns resturile sub privirea cruntă a meşterului. Prinsese obiceiul să apară pe neaşteptate. Se întrupa din propria-i amintire şi uneori era din cale afară de real. S-a uitat bănuitor la sticlă, a răsturnat-o şi i-a mirosit dopul. Trei picături de vin s-au scurs şi au scris pe parchet povestea micului dezmăţ. Meşterul aştepta o explicaţie.

— Ştii, i-am spus femeii, cînd discuţi despre unul, care se cheamă Mierlă, e necuviincios să întinzi mîna şi să te prezinţi : Cucu.

A izbucnit în rîs.

— E comic, a spus. Totul devine atît de caraghios.

— E, într-adevăr, caraghios.

— Ar trebui să te însori, a spus. Căsătoria rezolvă multe.

— De bună seamă. Pentru căsătorie însă e nevoie de un costum nou. Încă o schimbare. Şi una o anulează pe cealaltă.

A rîs. A spun că-i par un tip cam ţicnit. Era un fel de a zice că mă găsea perfect normal.

— Cînd am intrat aici, socoteam că-mi rămîn, totuşi, cîteva posibilităţi. Acum mai sînt două : să te urăsc sau să mă îndrăgostesc. A trecut jumătate de ceas şi tot ce înainte avea importanţă, mă lasă indiferentă.

— Şi Mierlă ?

— Cine-i Mierlă ? !

Timpul are măsuri diferite pentru fiecare. Prietenul meu, arheologul, înregistra doar trecerea mileniilor. Pentru elefanții de la etaj, conta schimbarea erelor. Meșteșugarul se tocmea cu ziua. La Bălțătești, interesele se precizau din oră în oră. Caterina își trăia viața între două pasiuni. Pasiunile altora. Timpul pentru ea nu avea nici un sens, dacă nu găsea un bărbat să i se devoteze. În apartamentul vecin, liceanul cu psihic infantil, se năștea descoperind concepte. Se năștea, exista frenetic și sfîrșea dezamăgit săptămînal, conform programei de compuneri a entuziastului Bisocea.

Pentru mine, aveau importanță sferturile de ceas. Și anume acelea în care nu se întîmpla nimic : nu suna telefonul, nu primeam vizite, nu discutam remedieri, nu arbitram destine. Un sfert de ceas de singurătate. Nici o agresiune din nici o parte. Cincisprezece minute întregi, ca să pot privi pe fereastră cu ochii minții și să mă văd pe mine. Marele ecorșeu lipsit de dureri. Nouă sute de secunde, în care nu datoram nimic nimănui. Răgazul pentru un început și un capăt. O clipă de adevăr, un gram de verde absolut.

Priveam lacul și pădurea și muntele și, de aproape un sfert de ceas, tăceam. Caterina își cuprinsese umerii în mîini și trupul ei îmi părea nefiresc de mic și ușor. Își găsise un culcuș în sine ca pruncul în pîntecul mamei.

— Apropie-te, am spus, lipește-te de mine. Vino aproape, ca să fiu singur, singur de tot.

Era ultima secundă dintr-un infinit mărginit. Ornicul casei şi-a pornit ticăitul şi pe cadenţa lui banală a răsunat un glas cunoscut :

— M-aţi dezamăgit Bisocea spune că nu vă imit solitudinea nu este pentru spirit ceea ce este săpunul pentru corp nu e destul de remarcabil cine are nevoie de verde absolut vă par într-adevăr un psihic infantil dacă nu de ce sînteţi la fel de stupid ca toţi ceilalţi Bisocea spune să-l imit pe el credeţi că îmi pot forma personalitatea singur numele cel mai masculin e Alexandru puteţi să-mi spuneţi aşa ?

Vorbise mai repede ca de obicei. Ochii îi scăpărau şi prezenţa Caterinei îl întărîta. Deşi îşi schimbase numele, se găsea într-unul din acele momente în care elementul feminin îi hotăra reacţiile. Se purta ca o persoană geloasă.

— Ce mai faci ? l-a întrebat Caterina. Cum merge cu şcoala ?

Mi-a adresat o privire plină de subînţeles şi a început să-l laude :

— Au un profesor foarte ambiţios.

În secunda aceea, liceanul Liviu-Alexandru o ura. Fusese îndrăgostit de Caterina cu o clipă mai înainte şi acum ar fi vrut s-o ucidă. Şi-a trecut, conform obiceiului, greutatea de pe un picior pe celălalt, a scuturat capul, ca o sălbăticiune încolţită de vînători, şi a pufnit de cîteva ori, ca şi cum i-ar fi lipsit aerul.

— M-am gîndit la tine, i-am spus, şi am ajuns la o concluzie. Nu ai un psihic infantil. Pe de altă parte, nici excesiv de maturizat psihic nu pari. Ar trebui să te bucuri : ai exact problemele vîrstei tale. Cît despre solitudine, se pot spune multe.

E un dat omenesc. Unul extrem de preţios. Într-un fel, e soluţia în perioadele de haos. Nu poţi evalua corect o situaţie decît dacă ai o anumită distanţă faţă de ea. Orice om e dator cu un punct de vedere asupra propriei existenţe. Or, punctul de vedere nu ţi se dă. Trebuie să lupţi pentru el. Mulţi nu reuşesc să-l exprime niciodată.

— O, a exclamat Caterina, dar vă cunoaşteţi bine. Liviu are acest talent, să stîrnească omul. Cînd te desparţi de el, simţi că-i mai datorezi ceva.

— Ne cunoaştem de patru sau poate de cinci mii de ani. Ne-am întîlnit în unele circumstanţe aparte. Eram cu prietenul meu, arheologul. Însoţeam o doamnă. O persoană destul de cunoscută. În Warka, orice s-ar zice, era o personalitate. Eufratul se revărsase, mirosea a stuf şi a mîl gras, zigguratul marelui An strălucea în soare şi noi ne plimbam pe malul fluviului discutînd despre scurgerea timpului. Cînd, cine crezi că ne iese în cale? Liviu! L-am recunoscut după pijama. Prima pijama din Uruk. Doamna din Warka, îndeosebi, a fost deosebit de emoţionată. S-a albit la chip: albă ca alabaştrul.

Liceanul Liviu asculta impasibil. Cred că nici nu mă auzea. În bila lui teşită, acoperită cu un păr sîrmos, de o netăgăduită masculinitate, întrebările îşi urmau şirul ca pe programul unui calculator. I se auzeau pur şi simplu sinapsele lucrînd.

— Ca model, a spus, în vreme ce se îndrepta spre ieşire, Bisocea e destul de remarcabil bărbaţii îşi formează personalitatea alături de femei în singurătate spiritul e liber pot să mai vin?

Nu i-am răspuns. Nu aştepta un răspuns.

Caterina contempla crengile uscate ale platanului.

— Trei mii de suflete într-un bloc, am spus. Sîntem singuri împreună.

— Trebuie să te fixezi. Pari să alergi chiar şi cînd stai pe loc. În fond, totul e foarte simplu.

S-a aşezat pe bucata de muşama şi a început să culeagă firimiturile rămase de la micul nostru banchet.

— Unii au mai multă poftă de mîncare decît banchete, alţii mai multe banchete decît poftă de mîncare. Cine a spus asta? Probabil cineva după o masă îmbelşugată. Dacă m-ar vedea elevii mei!

— Eşti profesoară?

— O, nu. Nu-s destul de puternică pentru o meserie de femeie. M-am consolat cu una de bărbat. Sînt inginer metalurgist. Matematică şi oţel. Îţi plac matematicile?

— Singurul avantaj real al vîrstei mele e că nu mai dau teze. Unii visează călătorii, eu mă chinui visînd logaritmi. Nu m-am descurcat niciodată prea bine, dar nici ultimul n-am fost. Aceasta e pedeapsa pentru oamenii care n-au lucrat cu tragere de inimă la timpul potrivit: se gîndesc toată viaţa la treburile acelea lăsate la jumătate. Îmi place oare matematica? Poate că pun, ca Liviu, întrebări înoportune. În orice caz mi-e greu să evoc ideea de plăcere cînd vorbesc de logaritmi.

— Predau nişte ore la un liceu. N-am fost îndeajuns de mediocră ca să rămîn un specialist. Calculez rezistenţa metalului la încercări mecanice, le vorbesc copiilor despre fluiditatea oţelurilor cu un înalt conţinut de carbon şi despre alte treburi tot atît de captivante. Le spun copii, dar de

fapt sînt niște măgari mari. Eu le dezvălui formule de cel mai acut interes științific și ei mă dezbracă din priviri. Fiecare în parte e sfios. Ca Liviu. Pentru fiecare în parte, și mai ales cînd îi scot la tablă, eu nu sînt o femeie, ci instituție. Toți laolaltă prind curaj. Sînt zile în care, înainte de a intra la lecții, stau înaintea ușii închise și mă gîndesc să renunț. Sînt zile cînd privirea lor te scaldă în flăcări.

— Și profesoara-instituție se așează ca țăranele, jos, pe dușumea, mănîncă slănină cu ceapă și bea vin direct din sticlă.

— Astăzi am făcut o mulțime de lucruri de care nu mă mai credeam în stare. Oare îmbătrînesc? Oare întineresc? De cît timp am intrat aici? E absurd.

— ...O forță mai puternică decît noi... Știu ce ai să spui. Vei spune că nu-ți poți explica, dar că simți ceva special. Femeile simt întotdeauna ceva special.

— E mult mai grav: nu simt nimic special. Și asta îmi place: mă duce valul. Miros a ceapă îngrozitor. Pricepi ce se întîmplă? Eu nu mănînc niciodată ceapă! Sînt foarte burgheză: țin să miros a „Chanel". O să miros a „Chanel" chiar dacă voi lucra la Salubritate. Și uite, put a ceapă.

Meșteșugarul apăruse, cum îi era obiceiul și o asculta. Îi băusem vinul și ne iertase, îi mîncasem rezervele de slană și trecuse cu vederea, îi răscolisem prin ladă și era dispus să uite. Dar ceapa era elementul cheie al meselor sale și se simțea obligat să-i apere prestigiul:

— Ceapa de apă, coniță, nu miroase. E pentru regi. Mulți vede, puțini cunoaște.

A încuiat lada și a verificat trăinicia balamalelor. Era plină de lacăte și bala-

male ca o armură. Ludovicii, îndreptîndu-se spre eşafod, nu arătau mai multă demnitate, mai mult abandon în fatalitate ca meşterul părăsind odaia.

— Absurdul, a spus Caterina, constă în aceea că lucruri fără nici o legătură între ele şi chiar fără sens îmi par pline de înţeles. Mă găsesc într-o casă părăsită de stăpîn, sînt o femeie abandonată, omul pentru care aş fi fost în stare să fac totul a şters-o fără urmă, în jurul meu aflu numai ruină.

Am corectat-o.

— Nu ştii să priveşti. Nu-i vorba de o casă părăsită, ci de una abia dobîndită. Pentru a o cumpăra mi-au trebuit curaj şi fantezie. Un apartament pentru persoane rafinate : cu şemineu, coloane de marmură şi mobilier stil. O vilă splendid situată. Vîntul aduce aerul rece şi pur al munţilor, copacii foşnesc şi se oglindesc în lac. Văzutul se învaţă. Cu secole în urmă exista un fel de confrerie. Se chema „fraţii care văd". Ştiau să vadă esenţa în contul celorlalţi. Înveţi, de asemenea, să simţi. Mirosul cristalin al lacului îţi biciuieşte memoria. Centrii de multe milenii adormiţi ai scoarţei cerebrale se curăţă de rugină şi nările ţi se inundă de parfumul vîscos al Eufratului. E sezonul marilor revărsări, apele rod zidurile de chirpici ale palatului din Eanna, lutul se întoarce în lut, timpul se ferecă-n lucruri, carnea fragedă a frumoasei din Warka se pietrifică.

*

Omul era îmbrăcat cu pufoaică şi pantaloni din postav ţărănesc. Căciula soldăţeas-

că, tocită și cu urechile lăsate, îi acoperea jumătate din chip, cealaltă jumătate era acoperită de ochelari. În picioare purta bocanci, la gît își răsucise un fular, iar mijlocul și-l încinsese cu un brîu. Sub pufoaica încheiată strîmb la doi nasturi, se vedeau mai multe pulovere, trase unul peste altul. Și-a scos o batistă și și-a trecut-o, foarte preocupat de operațiune, peste față. Batista de stofă îi înroșise obrajii ca după o frecție bună. A adus cu el un val de aer rece sau cel puțin așa mi s-a părut, fiindcă m-am tras instinctiv lîngă calorifer. Era o toamnă blîndă, un anotimp coalizat cu săracii, reumaticii și persoanele cu melancolii pluvioase. De mult nu mai fusese o toamnă atît de lungă și cuviincioasă. Înfățișarea oaspetelui te făcea să te gîndești la șantiere izolate în munți, la mine deschise în condiții eroice, la barăci umflate de ploi, la păduri în curs de defrișare, la baraje uriașe spre care duc drumuri desfundate, amenințate de îngheț. Îți venea să-l inviți la gura sobei și să-i oferi un ceai fierbinte.

Locuiam însă într-un bloc, drumurile orașului fuseseră asfaltate toate, vremea era mai degrabă caldă și prin apropiere nu existau nici baraje, nici exploatări carbonifere sub cer deschis.

— Uneori, i-am spus Caterinei, imaginația noastră o ia razna.

— Frate care vezi, mi-a răspuns ea, de data asta imaginația ta n-are nici un merit. Dumnealui e plutonierul Căpitănescu. Un fel de purtător de cuvînt.

— Îi reprezint pe cetățenii proprietari, a precizat plutonierul reformat. Am datoria să întreb.

— Păi, am zis într-o doară, întreabă. Dar caută și un om ca să-ți răspundă. Altfel te trezești vorbind singur și te retrogradează. Într-o bună zi, ești caporalul Plutonierescu și habar n-ai să ai din ce ți s-a tras.

— E un moșulică de treabă, mi-a șoptit Caterina. Încearcă și fii mai amabil. Se spune că e suferind. N-are voie să se enerveze.

— De acord, am zis, accept să fiu chestionat. În fața cetățenilor proprietari nu am secrete. Cu o singură condiție : să pun și eu o întrebare.

— E dreptul dumitale, m-a lămurit, excesiv de amabil, purtătorul de cuvînt. E conform regulei : fiecare pune o întrebare.

— Cum ai intrat ?

— Cum intră toată lumea. S-a uitat în spate și a arătat spre ușă : pe acolo.

— Pare firesc, am spus, atîta doar că ușa era încuiată.

— Oare ? s-a minunat Căpitănescu și a transpirat brusc. Oare să nu fi băgat eu de seamă ?

— Așa se explică, am zis, era încuiată, dar n-ai băgat de seamă. Dacă erai mai atent, ar fi trebuit să suni, să aștepți să apar, să te întreb cine ești și ce vrei, să mă întreb dacă e cazul să te primesc. Numai treburi în afara regulei. Ori, regula e că am dreptul la o întrebare și pe aceea am epuizat-o.

— Cum să vă explic, mi-a spus oaspetele, sîntem un bloc onorabil. Ușa de la intrare se închide la ora zece seara fix. Avem copii, unii bărbați sînt în delegație. Avem televizoare, frigidere, aragaze și alte lucruri de valoare. E bine să știi cine

îți e vecin. Dacă nu știi, se pot întîmpla multe.

— Se pot întîmpla și dacă știi, dar asta ar fi o altă chestiune. Chestiunea care te privește e că dumneata ai mare talent de logician. Îngăduie-mi încă o întrbare: știi ce-i acela un logician? Un om care stabilește condițiile corectitudinii gîndirii, a formelor și a legilor generale ale raționării juste. Dumneata stabilești acestea și nu-ți dădeai seama. Ești un titan al raționamentului just. Domnule Leibniz, apartamentul meu are numărul 172. Dat fiind că în dreapta mea se găsește apartamenul 173, oare ce număr are apartamentul din stînga?

Plutonierul Căpitănescu și-a scos batista și și-a răzuit cu ea fruntea. Partea care ieșea afară din căciulă. S-a uitat la mine, lung, a privit apoi, căutînd parcă un sprijin, spre Caterina, a mișcat buzele, socotind ceva și, cu un aer revelat, a strigat:

— Apartamentul din stînga are numărul 171.

— Corect, am spus. În bloc există douăsprezece scări. La fiecare scară sînt zece etaje. Pe fiecare etaj, patru apartamente. Cu totul, 480 de apartamente. În fiecare apartament locuiesc în medie patru persoane. Dacă scădem minorii, vîrstnicii senili, indivizii cu antecedente penale, handicapații mintali și locatarii a căror onorabilitate nu e tocmai fără pată, dacă, în fine, te scădem și pe dumneata, putem socoti, rotund, o sumă de o mie de întrebări.

— De ce să mă excluzi pe mine?

— Fiindcă ai pus două. Ți-ai consumat dreptul și pentru următorul nou venit. Ce vor, prin urmare, să știe cetățenii onorabili din bloc?

Moşul s-a uitat iarăşi la Caterina. Şi nu era deloc moş. Îl trădau ochii, pielea de pe mîini, mişcările. A dat jos telefonul de pe taburet şi s-a aşezat oftînd din greu. Şi-a cuprins capul în mîini şi a început să se clatine :

— Plutonier Căpitănescu, mi-a zis medicul, nu te enerva, şi ai să trăieşti o mie de ani. Ai nervii tociţi. Ai grijă de ei. Gata, ţiuie ! Doamne, ce mai ţiuie ! Vine de peste tot !

Se clătina, se văita, îşi masa tîmplele şi, ca din întîmplare, îmi arunca priviri mustrătoare. Caterina a trecut în spatele lui, i-a scos căciula şi a început să-i frecţioneze, cu gesturi materne, ceafa, gîtul, pleoapele, fruntea.

Ivit din neant, grav şi îndatoritor, meşteşugarul l-a chestionat complice :

— Cînd ţiuie, auzi şi altceva ?

— Fel de fel, a răspuns în transă plutonierul reformat. Şi am atîta treabă, şi oamenii aşteaptă.

— Gata, am spus. Să nu-i lăsăm s-aştepte pe cetăţenii onorabili.

— S-au întîmplat o mulţime de lucruri în bloc, l-a scuzat Caterina. Poate că e cam exagerat, dar dacă te străduieşti să-i înţelegi, devii mai amabil. E tot avutul lor aici. E liniştea căminului lor în joc. O servitute, dar şi un avantaj. Te ajuţi la nevoie.

— O ! am confirmat, dar cîte nu s-au întîmplat. Multe sînt cunoscute şi în oraş. Multe sînt ştiute în toată ţara. Un locatar beţiv a spart o veioză. Un altul, violent, a maltratat o bătrînă. Un lacom a furat un jambon. Un domn în vîrstă a zgîriat peretele. O femeie perversă a scris ceva în

lift. Sînt cîţiva care obişnuiesc să stea mai mult în pat. Iar alţii cîţiva nu pot să adoarmă. O mamă imorală a fugit cu un tată imoral. Copiii lor, un băiat de patruzeci de ani şi o fată de treizeci şi opt, complet lipsiţi de mijloace, au rămas în seama administraţiei. Un fiu imoral s-a căsătorit şi şi-a abandonat părinţii. Trişti şi cu mijloace puţine au rămas de asemenea în grija comitetului de bloc. O băbuţă s-a exprimat nedesluşit faţă de un părinte. La scara A locuieşte un tip care n-a fost văzut niciodată cu pantofii făcuţi. La scara G un tînăr care nu vrea să poarte cravată. Şi toate pentru că n-au fost toate cunoscute din vreme.

Plutonierul la pensie a deschis ochii. Ţintea în gol şi vorbea singur :

— Nu trebuia să mă enervez.

— Mai auzi ceva? s-a interesat cu o nuanţă sadică în glas meşteşugarul.

— M-am liniştit.

— Se explică, l-a asigurat micul Arnold. E de la marele Arnold. Au loc nişte fenomene. E foarte greu să ştii ce vrea şi ce poate fiecare. E atît de greu, încît nici nu merită să te zbaţi să afli. Cînd o să terminăm cu zugrăvitul, o să te chemăm.

L-a ridicat binişor, ca pe un olog, şi s-a asigurat că e în stare să se ţină pe picioare. Cu o mînă îl împingea către uşă, cu cealaltă ridica receptorul telefonului.

— Sîntem Baza, a zis el.

— V-am trimis repartiţia, l-a informat rece vocea femeii-bărbat. Ca să nu mai fiţi cărpănoşi. Aşteptăm sîrma. Cu cine am vorbit?

— Cu secretara, a răspuns de-a dreptul glacial meşterul.

A închis telefonul și a cugetat:

— Domnu', ai făcut cea mai grozavă afacere. Ai cumpărat o casă goală de la unul care ți-a vîndut-o plină.

Era un omuleț atît de perspicace, încît te puteai întreba dacă exista cu adevărat. Era laborios și absent, grăbit și încet, prezent în tot locul și lipsă în tot locul, îmi era devotat și m-aașteptam să mă încarce la preț, pricepea totul dintr-o privire și rămînea opac la toate, se învîrtea fără rost prin apartament și în urma trecerii sale toate căpătau un rost. Era fratele care vede și începeam să-i fiu îndatorat mai mult decît îmi îngăduiau punga, educația și starea sufletească.

— Mă pricep la o mulțime de treburi, i-am spus, dar unul singur nu știu să-l fac: să dau pe cineva afară. Am preferat întotdeauna cealaltă soluție: cel care a ieșit afară am fost eu.

— Sînteți o persoană foarte învățată, a mormăit meșterul. Nu v-a mai rămas să învățați decît un singur lucru: să vă apărați de dumneavoastră.

— Cum aș putea s-o fac?

— E un mare noroc, domnu' să te naști prost: în fiecare zi înveți cîte ceva. Eu umblu prin casele oamenilor și învăț că oamenii se împart în două: unii, înainte de a face un lucru, vor să-l cunoască. Și îl cunosc atît de bine că le piere pofta să-l mai facă. Alții îl fac și gata. Și iese întotdeauna mai bine. După ce muncesc toată ziua și dau la rindea niște scînduri și fac din ele o masă, așa cum știu eu că trebuie făcută masa, mă uit la ea și mă minunez: e ca și cum aș vedea-o pentru prima oară. Deștept ești, mă Dumitre, îmi zic,

uite ce-au scos mîinile astea ale tale, care nu gîndesc. Iar capul, care gîndeşte, n-a dat decît nişte idei negeluite. Aşa adorm bine şi, cînd mă trezesc, mai croiesc o masă. Am domnu' o poftă nebună să dau la rîndea. Creşte talaşul şi simt că iert totul.

A încuiat lada şi mi-a comunicat marele secret al meseriei sale:

— Gata pentru azi. Dacă ziua se încheie bine, înseamnă că ai început-o bine. Domnu', ia aminte, eu nu trişez: îţi las casa goală.

M-am uitat după Caterina.

— A plecat, a zis meşterul. A plecat, pur şi simplu, Aşa fac femeile. Le place să înceapă cu sfîrşitul.

— De la o vreme, am spus, încep un lucru şi-i ca şi cum l-aş sfîrşit. Ar trebui să zidim ferestrele şi uşile. Să zidim gurile de aerisire. Să scot telefonul din priză.

— Atenţie la vas, a zis meşterul înfundîndu-şi basca pe cap. Te las singur şi n-aş vrea să-l spargi. Degeaba zidim ferestrele şi uşile. Eşti cam artist, domnu'.

A completat cu un glas încărcat de consideraţie. Un soi de consideraţie rece, ca în faţa a tot ce-i inevitabil:

— Artiştii şi artileriştii.

— Dar şi baptiştii, coriştii, copiştii, soliştii, moraliştii, budiştii, gorniştii, eseiştii şi teteriştii.

M-a ascultat cu răbdare şi respect. Îi citeai respectul în ochi aşa cum citeşti prima pagină a abecedarului. Nici un gînd ascuns. Numai text şi nici un dram de subtext.

— La noi, a zis meşterul, la artilerie, cînd aveam ceva în faţă, ca de pildă un

deal şi nu vedeam să ochim înainte, ocheam înapoi şi apoi întorceam tunul.

*

O pendulă a bătut de douăsprezece ori. În mii de apartamente, în linişte înfundată, care domnea în odăi, mii de pendule i-au răspuns înfiorate, toropite de sunet. Fierul răspîndea în betoane o vibrare subţire, prielnică tihnei şi aşteptării. Îmbrăcat cu pardesiul şi cu pălăria pe cap, stăteam de ceasuri întregi, ţeapăn ca statuia unui faraon în exerciţiul sacralităţii sale, pe taburetul acela incomod şi priveam încordat înapoi pe durata a cincizeci de ani, ca să pot vedea cîţiva paşi înainte. Era miezul nopţii, înaintea mea se aşterneau ceasuri lungi de întuneric, timpul se măcina încet, telefonul amuţise de mult, liceanul Liviu vorbea în somn, îi auzeam, prin pereţii subţiri, interogaţiile, un recitativ pasionat şi cast în faţa unei săli părăsite de public; spectacolul se încheiase de mult şi întrebările lui se întorceau în ecou istovindu-i trezia masculină.

Prin uşa deschisă spre hol lovea pieziş lumina unui bec.

Fantomele diurne se adunaseră în culcuşuri, fantomele nocturne prindeau să bîntuie. Una din ele, cu înfăţişarea unui bărbat înalt şi slab, atît de slab încît raza gălbuie a lămpii de veghe îi lingea şoldurile şi i le topea tocmai sosea. O fantomă de gata, îmbrăcată în haine de gata, luptînd să deosebească, prin lentilele cu multe dioptrii ale unor ochelari mici şi rotunzi, forma obiectelor. Un individ stîngaci, tîrînd după el o gean-

tă mare și grea, semănînd cu un acordeon deschis. Cunoștea, s-ar fi zis locul, dar se temea să înainteze. Umbra i se desfășura lăliie pe toată lățimea camerei și continua pe pereți. A rămas țintuit în golul ușii : se temea să înainteze, și nici drumul înapoi nu mai putea să-l facă. A deschis gura și a chemat :

— Mierlă...

Îmi simțise prezența și glasul îi era înmuiat de teamă. A repetat chemarea. Cineva îi proptise un revolver în ceafă, în pîntec simțea vîrful criminal al unui cuțit, tavanul avea să se prăbușească dintr-un moment în altul, șansele lui de a scăpa viu erau neînsemnate. Cînd a zis, pentru a doua oară „Mierlă !..." vocalele i s-au lipit, uscate, ca frunzele toamna, de cerul gurii.

M-am ridicat de pe taburet și am aprins lumina. Lunganul avea expresia unui iepure prins pe-o șosea în lumina farurilor. I-am smuls din mînă geanta și l-am împins spre scaun. I-am luat șapca din cap și am atîrnat-o în cuier. I-am dat de cîteva ori ocol, ca să-i fie limpede că vreau să știu totul despre el.

— Mierlă a șters-o, am spus.

— Dumneata... a zis sfios ochelaristul, dumneata... nu ești Mierlă ? !

— Ești isteț. Motivul pentru care nu sînt Mierlă e simplu : sînt Cucu. Ion Cucu. Proprietarul acestui apartament. Am un contract.

I l-am dat și a început să-l citească.

S-a luminat la chip și mi-a înapoiat contractul cu un zîmbet suspect de sincer.

— Asta, a spus, nu e posibil. Am să-l aștept.

S-a uitat după geantă, a tras-o lîngă el, m-a privit oarecum amuzat și oarecum prevenitor și și-a încrucișat mîinile pe piept, ca unul pentru care se explică dintr-o dată totul.

Chipul său mărturisea ceva din îndîrjirea senină a primilor creștini. A precizat, cu un ton confidențial și patetic :

— Nu cred !

Un credincios ce-și clama necredința.

— Uite, l-am prevenit, n-am cum să te împiedic să aștepți. Mi-ar veni greu s-o fac. Credința mută munții. Dumneata n-ai stofă de artilerist. Dumneata nu privești înapoi, ca să vezi înainte. Dumneata, omule, pui mîna pe cazma și sapi ca să muți din loc muntele. Dacă ai avea curajul să te oprești nițel din săpat și ai privi înapoi, l-ai zări pe Mierlă. Fuge de-i scapără călcîiele și nici nu privește în urmă. Nu bănuiești cîți am avea motive să-l prindem. E prea departe, însă. Dacă făceai afaceri cu el, e grav ; să știi că a plecat cu banii.

— Nu-i vorba de bani, a zis ochelaristul cu dispreț. Nu știu dacă înțelegeți. Cu ce vă îndeletniciți ?

— Ca toată lumea. Îmi cîștig pîinea.

— Dacă ați ști matematică, v-ar fi simplu să înțelegeți...

— Dacă aș cunoaște matematică, aș rupe contractul de proprietate, ți-aș cere iertare că mă găsești aici și aș pleca în pelerinaj să ți-l găsesc pe Mierlă. Dar nu știu. Te afli în casa mea, omule, și dacă nu te dau afară e fiindcă sînt plin de prejudecăți.

— E din cauza educației, mi-a explicat noul martir al credinței. Cunosc acest fel de complex. Eu însumi sufăr că nu sînt în stare să rezolv practic unele situații. Nici

dumneavoastră nu aveţi simţ practic, nu-i aşa ? Am bănuit. Vă deranjez, totuşi, foarte mult ? Aş putea să aştept în hol.

— Citeşti ziarele ?

— Uneori.

— Ar trebui să le citeşti zilnic. S-a scris de curînd despre doi fraţi siamezi. La un moment dat, unul s-a plictisit de celălalt. În timp ce fratele lui dormea, a luat un cuţit şi şi-a tăiat porţie întreagă : doi rinichi, un ficat, buricul şi toate cele trebuincioase. Îţi imaginezi ce surprins arăta siamezul somnoros cînd şi-a dat seama că nu-i mai rămăsese aproape nimic.

Lunganul s-a ridicat de pe scaun şi a umblat în geantă. S-a apropiat de un perete, l-a examinat şi, asigurîndu-se că are spaţiu suficient, a trasat, cu un cărbune, un cerc. Avea o linie sigură şi cercul se închidea perfect. S-a dat doi paşi înapoi şi şi-a privit opera critic.

— Ce vezi ? m-a întrebat.

— Un individ care-mi mîzgăleşte pereţii. Făcînd abstracţie de aceasta, văd că individul a izbutit să realizeze, fără compas, un cerc perfect. Asta le reuşeşte persoanelor exersate sau celor cu un creier deficient. Învaţă să deseneze un cerc şi-l desenează pe ziduri cu precizia unei maşini.

— Sînt o persoană care a exersat, mi-a zis fără pic de maliţie lunganul. Acum, iată, o altă figură. Ce am desenat ?

Îi ieşise un pătrat cu laturile egale şi unghiurile perfect drepte.

— Tot datorită exerciţiului ?

— Exerciţiu şi talent.

Şi-a contemplat din nou opera şi a spus :

— Postulatul al cincilea al lui Euclid, trisecțiunea unghiurilor, dublarea cubului, transcendența numărului pi, cuadratura cercului. Matematica ridică unele... dificultăți.

— Ca, bunăoară, Teorema lui Fermat.

M-a privit atent. Avea o bănuială, dar era prea bine educat ca s-o exprime.

— ...Și Teorema lui Fermat. Sînt mai multe asemenea... dificultăți. O parte din matematicieni continuă să-și bată capul cu ele, pe cînd cealaltă parte a renunțat.

— Singura problemă ar fi că numărul celor care nu mai că au renunțat, dar nici nu concep să caute soluții acolo unde nu există soluții, îl întrece categoric pe al fermatiștilor, al celor care visează celebritatea ca urmare a rezolvării cuadraturii cercului și al tuturor maniacilor drumurilor închise.

— În matematică nu există drumuri închise. E o problemă de timp.

A făcut o pauză, a meditat mult, dacă e util să dezvăluie și a doua condiție, după care a zis încet :

— O chestiune de timp și de talent. Din nefericire, așa-numitele utopii matematice sînt abordate ori de pripiți, ori de persoane cu talent mediocru. Ori, pur și simplu, de oameni fără har.

— Ca, de exemplu, Mierlă.

Lunganul și-a mușcat buzele. S-a înroșit și a rostit cu reproș :

— Mierlă are geniu. Nu cunosc un om mai răbdător ca Mierlă. Aș vrea să fiți mai explicit, cînd vreți să spuneți ceva despre el. Ar fi bine să nu mai spuneți nimic. E prietenul meu și, cînd e insultat, sufăr. Eu știu să apreciez o prietenie.

— Ești atît de supărat încît ai fi în stare să pleci.

— Insolența dumneavoastră nu mă rănește. Despre mine puteți să spuneți orice. Despre Mierlă, nu. Nu vă permit!

L-am asigurat că respectam sentimentele sale de prieten. I-am mai spus că în privința geniului matematic al numitului Mierlă eram sceptic:

— E un fermatist convertit. A priceput că Teorema lui Fermat e o capcană pentru maniaci și un drum închis și a șters-o. S-a lepădat de dumneata fără nici o remușcare. E un tip practic. Și un laș. Nu-l insult. Am dovezi.

Lunganul mi-a mărturisit nițel strîmtorat:

— Am renunțat la Teorema lui Fermat de vreo zece ani. E un secret al nostru. N-aș vrea să mă contrazic, dar mă tem că e, într-adevăr, un drum închis. Mă rog, să nu zicem închis. Să convenim că nu sîntem încă pregătiți s-o abordăm.

Și cu un aer extrem de confidențial a adăugat:

— Șansa noastră a fost că ne-am axat pe rezolvarea cuadraturii cercului. Un mare moment de inspirație. Practic, avem soluția. Sîntem, cum s-ar zice, la un pas.

— Doar atît?!

— Există ceva mai rău decît moartea, a cugetat al doilea fermatist convertit. Ridicolul. Să nu te stimeze ai tăi, e suportabil. Dar ca să fii considerat un ratat de colegi, e peste puterile omenești.

— Ați avut, fără îndoială, noroc. Un noroc unic. Să rezolvați, cu rigla și compasul, o problemă pe care, de mii de ani, milioa-

ne de rigle și compasuri s-au tocit și s-au umplut de ridicol.

Lunganul strălucea de mîndrie. Era propriul său monument. Îi mai lipsea soclul.

— Sîntem, practic, la capătul drumului. Am convenit să mai verificăm o dată totul înainte de a scrie comunicarea. Sînt foarte emoționat. Mierlă o să mă sune dintr-o clipă în alta. O simt. Sîntem legați pe viață.

Încă un om de care îmi era milă. Mă copleșeau sentimente pravoslavnice și nu era nimic de făcut.

— Du-te la bucătărie, i-am spus. Găsești acolo un coș de hîrtii. Au rămas de la Mierlă. A verificat *fără dumneata*. E clar, n-ați rezolvat cuadratura cercului. Mierlă a șters-o. E liber. O ia de la capăt. De la capătul capătului. De la capătul capetelor. Ești, totuși, un om cu șansă. Norocul dumitale se cheamă postulatul al cincilea al lui Euclid.

*

Dimineața, odată cu răsăritul soarelui, din adîncurile mîloase ale fluviului urcau miasme acide și fumegoase. Mirosul dulceag și grețos de scoică putredă și de stuf topit, respirația unei paste veșnic forfotitoare, așteptînd de pe aiurea o scînteie ca să pornească marele pîrjol, duhoarea aceea groasă avea asupra lui Urnigirsu un efect ciudat; îi venea să o rupă la fugă, să-și primenească plămînii arși de boarea sulfuroasă a zorilor cu aerul sticlos și ozonat al muntelui și, sub presiunea unei nevoi la fel de viguroase, o dorință clamînd din toată carnea lui ostenită, copleșită de ceasurile lungi ale nopții, poftea să se ascun-

dă în ape, sub plapuma în fierbere a mîlului. Îl chemau acolo amintirea peştilor, cu care se hrănea şi ale căror sucuri i se insiunau în limfă, a undei pe care o sorbea şi în care se îmbăia, a lutului din care-şi ridicase casa. Era şi el, sfetnicul regal Urnigirsu, un dar al fluviului şi dacă mintea omenească se credea mîntuită de trecut şi atît de mîndră de celesta aşezare a fibrei ei delicate, trupul îndeosebi în clipele de saţ ale primei raze din zi, tînjea la clipa, semănată în pîcla trecutului, cînd peşte fusese, şi os de unicorn, şi gelatină vie.

Urnigirsu s-a frecat îndelung şi cu o plăcere culpabilă la ochi. Perdeaua ce acoperea fereastra luase parcă foc. Lumina de afară lupta să răzbată în cameră şi sabia ei alb-portocalie tăia în întunericul odăii un coridor. Firele de praf ce pluteau în aer, aveau în mişcarea lor dezordonată ceva vesel, o veselie cuviincioasă, stingheritä de înfăţişarea mai degrabă pauperă a locului: un cuier simplu de lemn, o grămadă de lucruri strînse în mijlocul încăperii şi acoperite cu o ţesătură veche, o masă simplă, cu picioarele uşor galbate, aşa cum întîlneşti la slujbaşii cu oarecare stare, ceva de bun gust, o ocazie, în fine, unul din obiectele desperechiate, de care te ataşezi şi nu-ţi mai pui niciodată întrebări asupra valorii şi a rostului.

Pe unul din pereţii de multă vreme nevăruiţi ai camerei şi anume pe cel binecuvîntat de raza stingheră a răsăritului, se vedeau, triumfînd într-un cîmp semănat tenace şi confuz cu fel de fel de semne, un pătrat şi un cerc.

Urnigirsu a săltat o clipă perdeaua şi lumina a spălat violent întreg peretele:

desene puzderie, schițe geometrice de toate stările și mărimile, mîzgăleli în vîrful cărbunelui, ca atunci cînd, ignorînd circumstanțele, te lași în voia unei inspirații cotropitoare. O infinitate de figuri din familia cercului și a pătratului, apoi arce și unghiuri, linii intersectate, calcule.

Urnigirsu s-a apropiat de perete și a cercetat, printre pleoapele abia deschise ale ochilor săi obosiți, cîmpul de luptă, aglomerarea — fără început și fără margini — de urme, dezmățul armatelor de semne și înscrisuri, relieful fin al tușelor de cărbune. În jurul mesei se vedeau, de asemenea, în mare neorînduială lucrurile cu care-și cheltuia Urnigirsu noaptea: rigle, compase, cărți, foi rupte și mototolite.

Urnigirsu a căscat și și-a trecut degetele peste față. Îi crescuse barba și acesta era, la drept vorbind, singurul lucru care-i dădea o ușoară senzație de inconfort.

S-au auzit, mai întîi încet, aproape sfielnic, pe urmă insistent o serie de bătăi în ușă și Urnigirsu și-a examinat ținuta. Hainele își păstrau linia, nimeni n-ar fi putut spune că nu se îmbrăcase cu abia cîteva clipe mai înainte, nimeni nu vădea mai multă rigoare în întreaga sa înfățișare. O rigoare aproape pedantă, pe care dezordinea camerei și mai ales urmele hărțuielilor de peste noapte cu o materie atît de ingrată, geometria, o accentuau într-un chip avantajos. Prestanța rece a înfățișării sale justifica toate neglijențele locuinței. Exista, s-ar fi zis, pentru tot ce părea amînat acolo, o rațiune supremă, o motivație subtilă și totuși energică; era de-a dreptul o impietate să-i cauți sensul.

Omul care intrase în cameră, fără să aștepte a fi invitat era, din păcate, un specimen înzestrat, în această privință, cu opinii nete. Pe una, a formulat-o prompt :

— Un perete, domnu', e un perete.

A privit aglomerarea abruptă de schițe și calcule și tot ce-a gîndit, contemplîndu-le, a concretizat în trei cuvinte :

— Domnu', începem văruitul !

— Sînt Urnigirsu, i-am spus, sfetnicul marelui Eanna. Și nu-ți îngădui să mă tulburi. Sînt aproape de capăt. Un singur pas. Am nevoie de toate astea, de acest perete. Îți cer o zi.

Meșterul a descuiat lada, a scos din ea halatul său albastru, o scară de zugrav, un vermorel, o schelă universală cu motor electric, o betonieră, o groapă de stins varul, o macara de dimensiuni medii și o teslă. Se găsea într-unul din acele momente în care meseriașul îl domina pe dialectician.

— O zi, a spus el grav, e o zi.

— Îți cer o oră. În definitiv, e casa mea.

— O oră, a rostit cu un glas egal, străbătut de suflu sacru meșterul, e o oră. Cînd n-o cîștigi, înseamnă că o pierzi. Și timpul, domnu', e tot ce am mai bun.

Murea un meșter, se năștea filozoful. Mureau și se nășteau mereu. Ca timpul într-o clepsidră : același și mereu altul.

— O oră, am spus, și o zi. O săptămînă, o lună și un an. Un deceniu pentru Teorema lui Fermat, un mileniu pentru o idee. Tot ce contează e mintea noastră. Femeia e creația unui creier de bărbat. Din coasta creierului meu s-a zămislit Eva. Niciodată frumoasa din Warka n-a fost mai vie ca acum, nimeni n-a imaginat-o mai intens de-

cît mine.

L-am cuprins după umeri, așa cum iei pe cineva ajuns la o încrucișare de drumuri ca să-l îndrepți, fără să-i provoci suspiciuni, pe calea cea bună și i-am mărturisit o taină :

— Bătrînul Șinkașid, regele din Eanna... Ascultă-i pașii. Trebuie să-l auzi. N-au trecut decît cinci milenii. Își tîrăște oasele neputincioase pe piatra răcoroasă a pardoselii. Își simte sfîrșitul. Secundele se scurg, secundele bicisnicei sale existențe, și susurul lor în urechi e muzica clipei celei veșnice, spre care se îndreaptă. Dacă ar fi mai tînăr, ar ști s-o ia de la capăt.

Meșterul răzuia, pornind de la colțuri, peretele ; începuse să-l curețe de huma veche și să-l spele. Umbra perdelei cădea la granița cîmpului cu desene și meșterul, din umbra deasă a colțului, îmi arunca priviri de naufragiat. Se temea să treacă linia de lumină.

— O femeie, a glăsuit el hîrșiind șpaclul pe tencuiala pietrificată, e o femeie. Una vie, vreau să zic. Eu, domnu', dacă mă crezi, n-aș da afară din casă o femeie. O muiere de alabastru, oricît ar fi ea de arătoasă...

— Omule, l-am lămurit, nu dau pe nimeni afară. Fiindcă n-am de gînd să las pe nimeni să intre.

— Femeia aceea, a insistat meșterul. Aceea a lui Mierlă. Cînd pățești ce-a pățit dumneaei...

— Omule, am zis, e vorba de un principiu. Un principiu e ceva viu. Tot atît de viu ca un om. Murim și tot ce rămîne după noi sînt principiile. Ca o luminiță ; abia o deosebești, departe, departe de tot în crucea

nopții. E chiar speranța. Ești îmbrîncit, dat în lături din drum, te trezești legat fedeleș, garnisit ca o friptură de iepure, cu o grămadă de legume indigeste. Și știi cum e: iepurele fript, nenorocitul, se atașează de legumele astea. Pentru că sînt acolo. La urma urmei, te poți și îndrăgosti, fiindcă n-ai încotro. Știi, omule, cînd tragi la galere și vine unul și-ți spune că ești liber, scoți întîi nasul pe puntea corăbiei și tot ce vezi te năucește: marea lucește și-ți tulbură vederea, vuietul depărtărilor îți zgîrie timpanele mortificate, vîntul îți linge pielea neînvățată cu aerul proaspăt și atingerea e dureroasă. Tot ce e bun pentru omul de afară, pentru tine e chin și nestare. Ajungi să iubești răul pe care ai apucat să-l cunoști pînă la capăt. Și, ce-i mai grav, e că dispare luminița, sclipirea himerică a fundului de noapte! Ea e, de fapt, tot acolo, numai că ochii tăi au slăbit. Trebuie să-ți imaginezi că există, să începi să crezi în ceva ce n-ai să vezi niciodată.

Eu am găsit un mod de a fi definitiv în tot ce întreprind: schimbarea! Cum simt că mă atașez, o rup la fugă. Și licărul reapare. E tot atît de departe, dar se vede. Cînd te decizi să fugi mereu, e important în ce direcție pornești. Artileriștii au găsit soluția: ochesc înapoi. Prietenul meu, arheologul, are și el o rezolvare: timpul se scurge într-un sens, el gonește în celălalt.

Vorbeam de unul singur, cuvintele se topeau fără sunet în fraze, ultima vocală își consumase ecoul de multă vreme, gîndurile își urmau destinul, fiecare afirmație venea pe lume, ca siamezii, ascultînd cu negația ei bătăile unei singure inimi, meșterul rîcîia cu îndîrjire în același loc, a-

proape să străpungă peretele, cîmpul sacru al geometriei cuadraturii cercului îi bloca inițiativa, dacă nu-l opream ar fi fost în stare să sape, cu șpaclul, o gaură adîncă, atît de adîncă încît puteai coborî în primele zile ale civilizației sumeriene. Micul Arnold scobea tencuiala ca un arheolog și sedimentele ei dădeau la iveală iubiri trădate, trăiri confuze, stratificate haotic, dorinți reprimate, idealuri ciobite.

*

— Bisocea e mărginit oare solitudinea e un subiect potrivit pentru o compunere cu rol didactic tata îmi interzice să vă vizitez trebuie să ne luăm drept ideal părinții cine are nevoie de un verde absolut dacă vă bateți joc de mine să nu așteptați să vă salut gravitatea excesivă e la un adolescent o probă de infantilism psihic cum poți să-ți dai seama că ești normal dacă eu sînt normal rezultă că Bisocea are un psihic infantil de la ce vîrstă e recomandabil să te îndrăgostești știați că sufăr din cauza Caterinei cînd ați început să aveți idei remarcabile pe tema fericirii cunoașteți exercițiul hara-go-ji ?

Nu slujea la nimic să încui ușile, să zidești ferestrele și să scoți telefonul din priză. Nu se construiau încă pereți în stare să împiedice ori să descurajeze vechile fantome. Mașina de pus întrebări, liceanul Liviu, mă privea cu aerul că-i datoram dintotdeauna un răspuns.

— La ce-i bun exercițiul hara-go-ji ? am întrebat. Era ca într-un joc de tenis cu amatori vanitoși : știau doar să servească

în forță. Cine nimerea un relur, cîștiga meciul.

— Îl practică toți, a zis liceanul dezamăgit că-l puneam în situația de a explica un lucru atît de banal.

L-am liniștit:

— E exercițiul meu preferat. În varianta chineză, însă.

— Totuna-i, m-a asigurat cu superioritate Liviu. Important e ce obții.

— Cred că se vede, am zis.

Liceanul în pijama m-a măsurat cu o lucire de viclenie și neîncredere. Nu era vorba probabil de ceva ce trebuia să se vadă.

— În fine, am spus evaziv, se vede sau se simte. Înfățișarea firavă a adolescentului nu mă inspira. Cînd ai doar patruzeci de kilograme, te amăgești cu ideea că o porție de respirație rituală tibetană sau malgașă sau navajo reprezintă condiția conștiințelor revelate. Ochii lui Liviu arătau cîteodată ca ochii unui revelat tipic. Mai ales cînd pronunța numele Caterinei.

— Băiatule, l-am sfătuit, nu-ți consuma acum toată nevoia de dragoste. Nici pe aceea de ură. Nu-l martiriza pe Bisocea, nu fi prea aspru cu taică-tău. Cît despre mine, ei bine, nu exist! După Mierlă — Cucu. Aceasta nu-i o casă, ci un pasaj. Un loc în care nu întîrzii: Ceva ce nu durează. Dacă aș avea șaisprezece ani, aș ține un jurnal de însemnări.

— Țin patru, a zis liceanul. În cel de al patrulea, notez contradicțiile gîndirii dumneavoastră. Aveți, din păcate, toate contradicțiile lui Mierlă.

— Caietul al treilea era pentru el?

A tăcut.

— Al doilea e al Caterinei, am spus. Sau poate primul.

Liceanul a roşit violent. Am oftat. Bărbaţii bine crescuţi ajunşi în conjuncturi delicate au voie să ofteze. E singura reacţie manifestă îngăduită. Dacă ţii, desigur, la stil.

— Am bănuit, i-am spus. O iubeşti. Cu toţii, am fi trei.

— Mierlă n-a iubit-o! a izbucnit Liviu. Nu era capabil. A făcut o pauză ca să înţeleg că el, adolescentul în pijama cu dungi, *era capabil*, că disponibilitatea aceasta îl umplea de mîndrie.

— Nu e vorba de Mierlă, am zis, ci de meşter.

Micul Arnold a ieşit marţial din umbră. Era plin de praf, pe chelia năclăită i se scurgeau şuviţe dezordonate de năduşeală, planeta Marte, în zilele ei de început, pe vremea cînd se împărţeau apele şi i se aşezau fierbinţelele în vintre nu putea să arate altfel.

— Domnu', a zis el adunînd cuvintele în vîrful limbii, un bărbat e un bărbat. Omul care alungă din casa lui muierea, nu-i niciodată pedepsit destul. Domnu', bărbaţii fac numai lucruri bine chizbuite, dar cînd să vezi ce-a ieşit din ele, te trezeşti că n-a ieşit nimic. Toate discuţiile bărbaţilor înainte de a porni un război sînt foarte înţelepte. Toţi au dreptate şi aproape îţi vine să crezi că nici nu se poate altfel. Iar din toată deşteptăciunea lor asta iese: un război. La femei e invers: nu merită să le asculţi fiindcă nu au niciodată dreptate. O singură dată au ele dreptate: la sfîrşit. Dar la sfîrşit, domnu' aproape că nu mai e nimic de făcut.

Caterina îi asculta cu un aer extrem de serios. Se ivise în uşa dormitorului, nu era nici un dubiu că dialogul nostru o trezise din somn. Îmi purta pijamaua şi faptul n-o făcea mai sfioasă. Teoria omuleţului capabil se verifica : apartamentul lui Mierlă pervertea gusturile. Cei ce-l frecventau se simţeau autentici numai în pijama. Nimic din prestanţa fin contrariată a profesoarei specializată în teoria oţelurilor înalt aliate.

— Nu-i tocmai măgulitor ce gîndeşti despre femei, a conchis ea analizîndu-l pe meşteşugar cu privirea rezervată îndeobşte liceenilor care, contrar obiceiului, veneau cu lecţia învăţată, însă ai dreptate.

Liviu o urmărea sideral. Dacă în apartamentul meu se găsea cineva în stare să-l aprobe pe micul Arnold fără nici o obiecţie, acesta era protejatul lui Bisocea. Caterina s-a apropiat de licean şi l-a întrebat învăluindu-l în respiraţia ei călduţă şi parfumată :

— Ce faci Liviuţ ?

— Aş vrea să-mi spuneţi Alexandru, a îndrăznit băiatul.

Nu-i era greu să priceapă că pentru a-mi îmbrăca pijamaua, Caterina trebuise mai întîi să se dezbrace.

— De fapt, a convenit Caterina neslăbindu-l din ochi, îţi sînt indiferentă. Complet indiferentă.

Liviu a descleştat gura cu greutate :

— Da.

— De fapt, a stăruit Caterina, mă urăşti. Ai vrea să mă ştii moartă.

Băiatul nu-şi putea lua privirea de pe buzele ei. O gură frumoasă, puţin cam cărnoasă, dacă ţineai la canoane. Eu nu ţineam la canoane. Nu în ce o privea. Să fi avut

vîrsta lui Liviu, i-aș fi privit gura cu același aer fermecat și niței tîmp. Poate nu e cazul să amintesc că abia cu zece sau douăsprezece ore mai înainte stăteam aproape de Caterina, la distanța la care se găsea Liviu și o ascultam spunîndu-mi pentru a nu știu cîta oară istoria lașității lui Mierlă. Și nu aveam expresia, care să o concureze în chestiunea procentului de inteligență, pe a liceanului.

— Haide, l-a îndemnat suav Caterina, fii bărbat. Dacă mă urăști, mărturisește-o!

— Vă urăsc, a rostit livid și crispat Liviu-Alexandru.

— Ești prea politicos ca să mă urăști cu adevărat, a zis Caterina și l-a sărutat fără pic de afectare pe gură. Avea de bună seamă o explicație pentru această inițiativă. Era un act pur sanitar, psihicul infantil al liceanului cerea sacrificiul, puteam să gîndesc așa, de fapt, puteam să gîndesc și altfel, dar nu era recomandabil. Ideea cea mai remarcabilă pe care o puteam avea era să nu am nici una.

Caterina l-a luat pe băiat de braț și l-a condus spre ieșire.

— La revedere, a zis Liviu în transă.

— Mă iubești mult, i-a șoptit Caterina, ai fi în stare să faci orice ți-aș cere.

— Da, a murmurat Liviu.

Băiatul avea un glas pierdut. În clipele acelea puteai să-i ceri orice.

Caterina a închis ușa în urma lui. A întîrziat cu mîna pe clanță ca și cum se despărțea definitiv de un om și nu avea destulă putere să-și arate chinul. Ca și cum pe fața ei se putea citi prețul acestei despărțiri. A psalmodiat cu glasul acela venind din depărtări și al cărui tremur mă

învățase să o ascult prudent și totodată vinovat pentru perpetua lașitate a bărbaților, cîteva cuvinte aproape fără sens :

— Ulise știa de peținorii Penelopei. Ulise n-a fost realmente uimit să-i afle acolo. Dar uimirea, ca și speranța, ca și deznădejdea erau o chestiune de protocol. Toată existența lui Ulise era o chestiune de protocol. Aceasta era adevărata lui dramă. Nimeni n-ar fi îndrăznit să intre în casa eroului. Un peținor autentic știa ce-l așteaptă și nimeni n-ar fi avut curajul să-i stîrnească mînia. Și nici nu era vorba de curaj, ci de bun simț. Și ce era Ulise fără peținorii Penelopei ? Așa că i-a tocmit ca să-l provoace. Cînd ai mințit odată, minciunile următoare sînt un balsam. Se iartă toate, cu excepția celei dintîi.

I-am spus că nu vedeam legătura. Liviu era adolescentul tipic, numai că oarecum pe dos. Un lucru reflectat într-o oglindă e același lucru, numai că altfel orientat. Tandrii sînt niște sadici reprimați.

Caterina s-a întors și a început să examineze, cu o privire indiferentă și deopotrivă avizată, efortul patetic al amatorului, peretele încărcat de desene. Reacția profesionistului la spectacolul vanității în splendoare.

— Asta, iubitul meu, a spus Caterina cu un glas de gheață, aseară nu era.

— E adevărat. Aseară nu era. N-am avut somn. Cînd nu poți să adormi... Dimineața însă toate sînt altfel.

Caterina nu-mi cerea o explicație. Constata, pur și simplu. O făcea însă ca un profesor. Or, nici un profesor nu constată pur și simplu.

— Nu trebuie să te temi, i-am spus, nu mă atrage matematica.

Caterina m-a examinat stăruitor. Cel mai dotat elev din clasă avea manifestări eretice.

— De sila ta pentru matematici mă tem. Bărbaţii au acest obicei : să urască niţel ce iubesc. Dacă mărturiseai că-ţi place, eram liniştită. Cine trăieşte din plăcere, nu face pasiuni. Eşti altfel şi exact ca toţi. Ca toţi pasionaţii, bineînţeles. Te cheamă Mierlă.

— Mă cheamă Cucu şi fiindcă vrei să ştii pe ce contezi, ei, bine, femeie, tu, începi să-mi placi. N-am să fiu niciodată cuprins de patimă pentru tine. Dar ai să-mi placi tot timpul. Nu sînt la fel ca toţi ceilalţi : m-am născut cu o dereglare. Încep să iubesc cu adevărat femeia abia cînd nu mai are nici un pic de mister. Tainele mă plictisesc. Ne-am cunoscut de abia cîteva zile şi ştiu cum vom trăi tot restul vieţii. Vei vrea să mă părăseşti şi nu vei avea motive. Nu fugi de un om obişnuit doar pentru că-i obişnuit.

Caterina contempla peretele şi pe frunte i se citea o mîhnire domoală, de om ieşit de la spovedanie.

— Tu, dragul meu, eşti totuşi apt pentru pasiune. Întîi mă goneşti fiindcă nu întrevezi rezolvarea problemei pe care o reprezint, apoi mă chemi cu cel mai candid dintre pretexte : îţi e ruşine. Bărbatul care alungă o femeie, îmi spui, nu-i pedepsit destul oricîte rele i-ar cădea pe cap. Ştii să rezolvi convingător şi cu avantaj chiar şi umilinţa. Superficialitatea în dragoste, spui, e păcatul care nu se iartă. Pentru tine, eu sînt un fel de cuadratură a cercului. Ţi-e teamă să nu-ţi descopere alţii slă-

biciunile, ţi-e teamă că ai putea fi un individ superficial în dragoste, în ciuda eforturilor pe care le faci de a fi temeinic. M-ai sunat ca să-mi destăinuieşti că-ţi pare rău, cînd, de fapt, tot ce vroiai să-mi comunici era că-ţi părea bine: îţi ofeream, fără să ştiu c-o fac, pretextul pentru o schimbare. Nevoii tale de a fi pasionat îi lipsea accidental obiectul. Acum ai obiectul: problema cuadraturii cercului. Şi ai nevoie şi de mine, ca să te aprob ori să te dezaprob, ca să te iubesc sau să te părăsesc. Nu-ţi place să-ţi hotărăşti singur preţul. E atît de comod să trăieşti recuzînd preţul fixat de alţii.

Caterina era inspirată. Mierlă era prezent în toate discuţiile noastre şi era o prostie să încerc să-l alung. Avea să plece singur, cînd va fi descoperit că puteam trăi fără el. Am pus puţină ordine în hîrtiile de pe masă, aveam o idee pe care nu mi-ar fi plăcut s-o rătăcesc, am notat discret ideea pe un colţ de caiet şi mi-am îndreptat spatele cu toată gentileţea de care poate da dovadă un mascul cînd trebuie să-şi trosnească, în prezenţa unei femei, oasele înţepenite la masa de lucru.

— Ai dreptate, am cedat, cu o singură condiţie: să fie vorba de un alt bărbat. Unul realmente interesat de cuadratura cercului. Eu, iubită Caterina, nu sînt. Pe mine mă intrigă doar un fapt. Unul singur. Nu înţeleg ce raţiuni găseşte un bărbat ca să consacre zece ani de viaţă unei probleme de geometrie. În ce mă priveşte, am o preocupare. Scriu o carte. Nu-mi dau seama ce fel de carte poate fi. Nici nu ştiu dacă merită a fi scrisă. O reconstituire istorică, povestea ultimilor ani ai vieţii regelui sume-

rian Șinkașid. O epocă puțin cercetată. Știi, au trecut cinci mii de ani. E palpitant să te cufunzi în timp, să încerci să refaci, din date disparate, din lucruri desperecheate, iertate de ruina veacurilor, din obiecte ce n-au avut niciodată însemnătatea pe care le-o acordăm astăzi, povestea unor oameni. Aceasta nu e o problemă de geometrie. Persoanele despre care povestesc eu au existat aievea. E genul de căutare în care nu poți afirma niciodată că mai ai un singur pas. Un efort privilegiat. Vreau să-i cunosc pe oamenii aceia, ca să înțeleg cum sînt eu. O treabă care nu se sfîrșește dar care, în sine, e un veșnic sfîrșit. Ca să pot visa la el, trebuie s-o iau în fiecare zi de la capăt. Eu, iubita mea, nu caut comoara care nu există. Șansa mea de a descoperi o comoară e minimă, dar reală. Fiindcă în pămîntul unde sap a fost îngropat cîndva un tezaur. Singura posibilitate pentru a-l descoperi e să-l visezi, să scormonești pămîntul, deși ești conștient de pauperitatea șansei. E aproape sigur că voi scrie o carte proastă. Or, mai corect spus, una perfectibilă. Dar numai scriind-o, un alt Ion Cucu va îndrăzni utopia altei cărți perfectibile. Sînt unul din miile de scribi ai cărții dragostei dintre femeia din Warka și suveranul din Eanna. Primul muritor care a gîndit la pagnia acestei cărți a fost un oarecare Ion Cucu din Uruk. Era în anul în care un tembel a spart cu tesla imaginea sculptată a minunatei femei. Atunci a început reconstituirea acestei istorii fără capăt și, totuși, finite. Știi ce verific eu pe perete? Verific dacă Mierlă a știut că problema cuadraturii cercului nu are soluție. Încep să cred că a știut. Nu sînt perfect

sigur, încă mai verific; e nevoie de timp și iertare. Problema e că apare surprinzător altă problemă, una nouă. De ce, adică, dacă a știut că e vorba de un drum închis a continuat să-l străbată. Abia asta e întrebarea care merită un răspuns serios, argumentat, elaborat fără grabă. De ce mii de năuci înaintea lui, știind că problema nu are soluție, s-au repezit în ea cu înflăcărarea unei iubiri adevărate. De ce? Ce luminiță li se aprindea lor în întunericul de smoală al cuadraturii cercului? E simplu să-i numești maniaci. E la fel de simplu ca atunci cînd le atribui meritul încă nedovedit al căutătorilor de comori. Tot ce-i din cale afară de simplu mă face prudent. Ca și explicația, dealtfel, a pricinilor pentru care te-am sunat. Ți-am telefonat, Caterina, pentru că aveam un telefon la îndemînă. Nu-i o cauză care să te flateze, dar este una reală. Meșteșugarul meu e un om într-adevăr capabil. Aveam de ales, în începutul plin de panică al nopții care venea, între posibilitatea de a-l suna pe prietenul meu, arheologul, de a chema depozitul din Băltățești, ca să lămuresc o chestiune atît de delicată cum e aprovizionarea cu sîrmă a unei filaturi în urmă cu planul, și o discuție cu Liviu-Alexandru-Radu-Andrei-Horațiu pe tema solitudinii, ca mijloc igienic pentru ameliorarea existențelor salvate ori poate ratate ciclic. Și am găsit telefonul tău. Mierlă îl notase pe un perete. M-am uitat mai bine și am descoperit că-l însemnase de zeci de ori, în cele mai neașteptate locuri. Era uituc ori preîntîmpina uitarea. În cazul lui Mierlă nu există explicații simple. Puteam să nu te sun, cînd scrisul lui de om pasionat clama din toate

direcţiile numele tău? Nici pentru faptul că te afli aici nu se poate formula o cauză simplă. Dacă vreodată afli un răgaz în pasiunea ta pentru lămurirea cauzelor bărbaţilor pasionaţi, ai să descoperi că începuseşi cîndva să scrii un roman şi că, dumnezeu ştie cum, ai uitat cu totul de el. Ai uitat de romanul acela care-ţi era atît de drag, încît întreaga ta existenţă părea să aibă o soluţie. Ceva ce venea de la tine, nu de la alţii.

Caterina asculta îngîndurată. Îşi asculta fiinţa. Pierduse de mult orice interes pentru retorica mea voluntară, din clipa în care am decis că singura informaţie ce o putea interesa era aceea că scriam un roman. Vorbeam de o jumătate de ceas, dar cu voce tare nu rostisem decît trei sau patru fraze. Propoziţiuni banale ţesute în fraze banale:

— De ura ta pentru matematici mă tem.

— Mă cheamă Ion Cucu şi adevărul e că ai început să-mi placi.

— Tu, dragul meu, eşti totuşi apt pentru pasiune. Întocmai ca Mierlă: nu-ţi place să-ţi hotărăşti singur preţul.

— Am o preocupare. Scriu un roman. Cît despre însemnările mele de astă-noapte de pe perete... E simplu. Nu aveam somn. Dormeai adînc, în trupul tău de alabastru se adunaseră cîteva milenii de oboseală, prezenţa mea îţi tulbura fibra, te vedeam tresărind. M-am îmbrăcat. Sînt un tip pedant, pur şi simplu nu pot să gîndesc dacă nu sînt proaspăt bărbierit şi nu am pe mine o cămaşă albă, abia scoasă din şifonier. Ardeam de curiozitate să verific un anumit lucru.

— Dacă Mierlă știa că problema cuadraturii cercului nu are soluție...

— O curiozitate legitimă. Vreau să spun că pereții apartamentului sînt plini de mirosul sforțării lui disperate, de om alungat din urmă de timp.

Am tăcut o bună bucată de vreme. Creierele noastre lucrau precipitat și aerul se încărcase de electricitate. Era suficient ca să ne apropiem, să ne atingem ca să se petreacă un scurt circuit devastator. Era prudent să-ți reprimi dorințele. Să renunți la prima idee pe care ardeai de nerăbdare s-o rostești, să renunți la a doua, la a treia, la a șaptea și la a opta și să-i spui, încet, aproape calm, ceva ce nu pretindea neapărat replică. Era al naibii de mare nevoie de răbdare, fiindcă vorbele odată zise, odată biciuind conștiința omului pe care-l aveai înainte, se așezau împrejur mai reale decît obiectele. Nu le puteai evacua, nu le puteai ignora. Puteai să nu ții cont de mobilier, dar de cuvinte trebuia să ții cont : aveau consistența obsidianului și muchiile lui tăioase.

— Fiecare socoate că viața lui e un roman, am spus și mulți sînt chiar convinși. Așa se scriu romanele. Profesorii de limbă română și istorie sînt ori poeți ori romancieri. Cînd te ocupi cu cărțile, te simți vinovat că nu le-ai scris tu. Fiecare om are astfel de vinovății. Am schimbat mai multe profesii. Am plecat întotdeauna cînd sentimentul atît de îndatoritor al vinei de a nu fi fost unic începea să mă preseze.

Aș fi avut de povestit multe, dar nesfîrșitul sfert de ceas al colocviului cu propria-mi conștiință se terminase. Elefanții plecau, aliniați, în căutarea hranei, tavanul

camerei de zi se curba sub pașii grabei lor mătăhăloase, compania de ostași învăța o nouă figură de asalt, zidurile apartamentului icneau la zelul lor belicos, telefonul își consuma isteria în serii de țîrîituri scurte și agresive, soneria de la intrare suna în disperare. Am ridicat receptorul telefonului, meșterul a țîșnit din dormitor și a deschis ușa, iar Caterina a lovit în tavan cu cuierul. Izbea cu nădejde, bucăți de tencuială îi cădeau în păr, coloanele de bazalt ale candelabrului tremurau amenințător și Caterina își irosea prestanța de profesoară, atît de trudnic obținută, într-o luptă care n-o avantaja.

— E chinuitor, a spus Caterina cerîndu-mi din priviri aprobarea, e absurd și înjositor. Și nu se termină. Sînt nopți de-a rîndul cînd mută mobila. Ce motive au acești oameni să mute în fiecare noapte mobilierul ?

— Bună ziua, a zis plutonierul Căpitănescu fluturînd radios un teanc de hîrtii.

— Ceva noutăți ? a întrebat de la capătul firului fermatistul convertit.

— Greșeala noastră, am spus, e că la efecte comparabile, bănuim cauze asemănătoare. Hei, am strigat către administrator, îmi dărîmi vasul !

Omul s-a oprit în mijlocul încăperii și a ridicat mîinile. Era un plutonier ce învățase pe de rost anexa secretă a manualelor de tactică : predarea necondiționată și avantajele ei — era un reformat expert în ridicarea brațelor în sus, căciula căzută pe ochi îi obtura vederea, glasurile autoritare îi tulburau fluxul analitic, vocile prea prietenoase îi afectau capacitatea de sin-

teză. Supărarea îl făcea să audă scrîșnetul în ultrasunete al osiei neunse a planetei, surpriza îi activa reflexe ancestrale de apărare, bucuria îi dădea năduşeli.

— Reprezint interesele proprietarilor, a zis plutonierul reformat. Trebuie să ne cunoaştem, trebuie să ne ajutăm între noi. Dacă nu vreţi, puteţi să nu răspundeţi la întrebări. E, ca s-o numim aşa, o acţiune spontană. O chestiune de solidaritate. Sper să înţelegi.

Am spus că înţelegeţi şi că, fără îndoială, ceea ce simţeam în acele momente se putea chema solidaritate.

— Trebuie să fiţi mai hotărît.

— Sînteţi de părere?

— Cînd vrei binele cuiva, mijloacele nu contează. După părerea mea, oamenii sînt nefericiţi pentru că nu ştiu ce-i face realmente fericiţi. Trebuie procedat cu energie. Singurătatea e un viciu. Cine se leapădă de secrete, e mîntuit. Orice administrator are ceva dintr-un duhovnic, orice duhovnic trebuie să fie un pic şi administrator. Noaptea, plutoniere, nu-i un sfetnic bun. La miezul nopţii, cînd cetăţenii-întrebători dorm somnul sfînt al păcatelor mărturisite, pe ici, pe colo, în spatele unor ferestre luminate, fermatiştii şi romancierii clocesc oul absolut. O armată de vicioşi. Fii, bărbat, plutonier Căpitănescu, nu există întrebare care să nu primească pînă la urmă un răspuns.

Un glas de tinichea. Fermatistul convertit întreba de Mierlă. Un tip încăpăţînat. Eram oaspete de onoare la clubul obstinaţilor şi învăţam că drumul în absurd tăia pieziş prin realitate. Sosise clipa să livrez vagonul de sîrmă promis, mă simţeam Bază

și Depozit, mă simțeam rege sumerian, chipul femeii din Warka zăcea la picioarele mele sfărîmat de tesla unui tembel, călcam pe cioburi moi de alabastru și piatra se făcea pulbere de stele. Venea secunda sacră a vermorelului, meșteșugarul înfigea șpaclul în peretele cu desene, era și acesta un mod de a rezolva problema cuadraturii cercului. Nu-l împiedicam, nu mai aveam motive să-l împiedic, lama tăioasă răzuia ultimul semn celest al compasului și nu suferam. Bisocea avea dreptate. Caterina avea dreptate. Liceanul în pijama avea dreptate.

— Cetățenii proprietari, a zis cu îndoială administratorul, sînt curioși să știe... Marele Arnold intra în funcțiune și omul se congestionase.

— Cetățenii proprietari, l-am liniștit, au acest drept. Fii calm, mareșale, și trăiești o mie de ani.

*

— E pur și simplu scandalos, a izbucnit Caterina și a trîntit dosarul pe noptieră.

Nervul occipital se dilata și apăsa cervicalul. Fața i se congestionase vizibil și maseterul, puternic contractat, îi deforma chipul. Există femei pe care mînia le înfrumusețează. Ori, cel puțin, așa se spune. Pe Caterina, exploziile temperamentale n-o avantajau. O profesoară e o profesoară.

— Unele întrebări, a precizat ea, sînt de-a dreptul un abuz.

— În comparație cu celelalte, am zis.

— În comparație cu celelalte, a convenit Caterina. Era descumpănită. Oare ce vroiam să insinuez? A încercat o explicație:

Eu, de pildă... Nu-mi îngădui atîtea curiozităţi. Nu spun că nu le am.

— Aşa începe, am spus. Orice indiscreţie e un abuz. Te trezeşti prins şi te întrebi cum a fost posibil. Indiscreţia unora e atît de simpatică, încît ne grăbim să-i găsim o raţiune. Iată cum văd eu lucrurile.

— De ce neapărat simpatică?

— Explicaţia e subtilă. Se motivează în subconştient nevoia atît de umană de a fi indiscret. E ca şi cum am obţine, cu anticipaţie, iertarea pentru atentatul la libertatea celorlalţi.

— E o explicaţie, într-adevăr, subtilă. Eu gîndesc mai simplu. Oamenii sînt de bună-credinţă. Cînd am deschis dosarul, de la ideea asta am pornit. O seamă de întrebări vădesc sensibilitate.

— Da, am aprobat, şi parcă un pic de prietenie. În special întrebările ce interesează legătura noastră.

— Cel mai mult mă surprinde Guşetoiu. Mă saluta respectuos. Îi plăcea să mă salute. Şi nevastă-sa e o femeie de treabă. Un cuplu reuşit.

— Îi invidiai.

— Mă gîndeam că am arăta la fel. Tu şi eu. Doi oameni de treabă.

— De fapt, te-a surprins şi Modolea. Nu credeai să se preocupe atîta lume de noi. Şi nici nu ştii ce te stîrneşte mai mult: Faptul că vor să ştie totul despre tine sau faptul că, întrebînd, îţi dau posibilitatea să ştii totul despre ei. Pentru cetăţeanul Cotigă, situaţiile de concubinaj nu reprezintă o diversiune în planul moralei, ci în acela al filozofiei. E obligat să gîndească. Cetăţeanul Cotigă are pentru cetăţeana Caterina genul acela de consideraţie, căreia

nu-i lipseşte decît prilejul ca să se transforme în adoraţie. Pe Cotigă nu-l scandalizează rata schimbării în concubinajele cetăţenei Caterina, cît posibilitatea ca felul de viaţă al Caterinei să fie tocmai felul de viaţă ratat de el. Cotigă, Modolea, Guşetoiu, Alipie, Tipariu, Oprişcă, Popescu şi Raţă descoperă, după două sau trei decenii de uniune matrimonială legală, lipsită, în general, de situaţii dilematice în plan sentimental, că există un plan sentimental şi că dilema poate să fie o rezolvare. Că o istorie de dragoste, care nu tinde a se mumifica în intimitatea precipitată a vieţii de familie, e ceva tot atît de normal ca una codificată la ofiţerul stării civile. Crede-mă, Caterina, e mai simplu să răspunzi la nişte întrebări, decît să le rosteşti. Ceea ce tu numeşti abuz, pentru mine echivalează cu o dezlegare. Sînt liber s-o iau de la capăt. O mie de întrebări, la care nu pot să răspund, pentru că nimeni nu-mi va permite să răspund, cum e firesc, printr-o mie de alte întrebări, îmi reîntregesc şansa de a formula cîndva singura întrebare ce merită a fi pusă : eu cine sînt ? Mă simt ca un recipient, în care se adună, la întîmplare, ape stătute şi esenţe vitale, resturi de fluvii şi scurgeri din smîrcuri, sucuri de rodii şi mere şi spumă fetidă.

Am deschis fereastra.

Toamna cea blîndă îşi cobora una din ultimele nopţi blînde şi parfumate peste cartierul de beton. În curtea interioară, conform principiului reflexiei infinite, principiu descoperit de unul din savanţii locuind în blocuri cu zece etaje, zece scări şi curţi interioare, mirosul de carne friptă din bucătăria familiei Cotigă se prelingea pe faţa-

de, se insinua în apartamentele vecine, năvălea tumultuos în camerele cu ferestrele deschise, ca să se adune, mai dens și mai prosper, într-un fuior de damfuri și arome în axul incintei. O fleică sfîrîind pe un grătar poate să isterizeze un cartier întreg. În zilele cu plafonul coborît, principiul reflexiei infinite pune în alertă nervii olfactivi ai unui oraș. Pentru un ceas ori două, toate interesele urbei sînt polarizate.

E ceasul potrivit pentru schimbare.

Nimeni nu se interesează de nimeni, recipientul Cucu își decantează apele grele de aluviuni și în oglinda lor încă tulbure zărește chipul palid, culoarea a cinci milenii de tandră așteptare, al femeii din Warka.

Există ființe pe care mînia le adoarme. Caterina aţipise cu mîna întinsă către noptieră. Dosarul cu întrebări al plutonierului Căpitănescu alunecase și foile risipite în pragul patului confereau scenei o notă de hazard și melancolie. Albul hîrtiei și albul pielii Caterinei, lumina mică a lămpii pe fruntea ei chinuită de amintiri, galbenul de lămîie al cuverturii, ceva ce amintea mereu de altceva. Ceva ce nu dura, fiindcă timpul trecea oricum și Caterina avea să se trezească și mirosul de carne avea să se împrăștie și principiul reflexiei infinite avea să-și topească puterea și tot ce avea să ne rămînă era mia aceea de întrebări insidioase, porțile fără de număr, înguste și scunde, ale spovedaniei zilnice, prețul clipei de solitudine plătit cu bani ceruți la cămătar.

Din apartamentul familiei Cotigă, din lustra mare a sufrageriei, o rază suavă și tremurătoare, ca pîlpîirea unei stele căză-

toare, spăla peretele nevăruit al apartamentului Cucu. Problema cuadraturii cercului îşi şoptea, din sedimentele de cretă şi cărbune, soluţia. Un murmur înfiorat de aşteptare, glasul la telefon al Caterinei căutîndu-l pe Mierlă, glasul necunoscutei din Eanna strigîndu-i fără sunet pe regii de lut.

Am ridicat receptorul telefonului şi l-am chemat pe fermatistul convertit.

— Eram sigur, a zis el şi glasul îi era plin de triumful acela prostesc al oamenilor ce mărturisesc că sînt siguri de un lucru. Am ştiut că se întoarce. Mierlă e un prieten adevărat!

Părea să ştie totul despre prietenie şi era dispus să-şi împărtăşească ştiinţa şi altora. Cînd s-a oprit să respire, l-am întrebat:

— Ce ştii de Schwartzengruber?

— Cine-i Schwartzengruber?

— Eşti un nenorocit de amator, am zis. Rîvneşti soluţia cuadraturii cercului şi nu ştii cine-i Kaspar Daniel.

— De ce ar trebui să ştiu?

— Ca să ştii cum o iei de la început.

— Îmi ascunzi ceva, a gemut convertitul.

— Îţi ascund că între 1872 şi 1914, un anume Kaspar Daniel Schwartzengruber, geometru bavarez cu preocupări esoterice, a scris un studiu în chestiunea cuadraturii. Conţine soluţia problemei, numai că e vorba de o soluţie încifrată. Din armata aspiranţilor la celebritate, un pluton răscoleşte bibliotecile. Grăbeşte-te să-l afli. Cu puţin noroc, pui mîna pe cartea bavarezului esoteric. Uită-l pe Mierlă! Cu puţină şansă, faci pasul. Înainte sau înapoi, n-are importanţă. O schimbare e o schimbare.

Cît timp baţi pasul pe loc, direcţia aproape nu contează.

— Unde-i Mierlă? a mai apucat să întrebe obscurul autohton şi glasul lui ar fi trebuit să mă umple de suferinţă. Mierlă era toată voinţa sa, Mierlă îi spunea cînd trebuie să respire, să mănînce şi să iubească, omul trăia cu procură şi în absenţa fratelui siamez se simţea în afara legii.

Am închis telefonul şi pentru prima oară am privit aparatul cu atenţie. Era alcătuit din teşituri. Tot ce trebuia să fie colţ şi accent personalist, fusese rotunjit cu grijă. Un obiect indestructibil: îl izbeai de pămînt şi muchiile lui abil împreunate preluau şocul şi-l transformau în calorie, îl loveai cu un lucru dur, de pildă cu o teslă şi rezista. Cu cît lovitura era mai puternică şi mai plină de ură, cu atît mai imprevizibil ricoşa fierul mort al teslei. Îţi consumai umorile rele, te izbăveai de mînie şi disperare, trupul îţi tremura uşurat de tensiuni impure şi cînd, uimit şi vinovat, luai în mînă telefonul, îi descopereai tuşeul cald şi binevoitor. Era ca un cîine credincios, născut să lingă mîna duşmănoasă.

L-am lăsat cu înfiorare pe taburet, l-am atins cu buricele degetelor, ca pentru un rămas bun şi apoi am închis fereastra. Caterina a oftat în somn şi s-a strîns sub cuvertură. Avea un trup de copilă pe cale de a deveni femeie. Am mîngîiat-o pe gît, pe umeri şi pe creştet şi degetele, cu amintirea canturilor grele de ebonită, cu senzaţia suprafeţei rugoase nu deplin consumate, s-au încărcat cu electricitate.

Caterina se trezea devreme, Caterina trebuia să doarmă profund şi odihnitor, o me-

serie de bărbat e o meserie de bărbat şi ca s-o practici e nevoie de o ambiţie superioară ambiţiei bărbaţilor : pentru meseriile sută în sută masculine, n-ajunge o voinţă de mascul. Ingineria oţelurilor înalt aliate are un fundament în osînda zilnică a profesoarei mărunte şi curajoase, rîvnită în timpul lecţiilor de adolescenţi agresivi.

Am acoperit veioza cu un ziar şi am luat telefonul în braţe. M-am aşezat pe taburet şi am format numărul prietenului meu, arheologul. Nu aveam să-i comunic nimic, nu doream să-mi spună nimic, dar venea miezul nopţii şi memoria mea hăituită de umbre reacţiona reflex.

În dosarul plutonierului reformat lipsea o întrebare, aceea pe care mi-o adresa, la lăsarea întunericului, ziua ce trecea.

Am lipit receptorul de ureche şi am ascultat vreme îndelungată respiraţia omului de la capătul firului.

— Ştiu cine eşti, a zis el. În sfîrşit, ştiu.

— Prietene, am spus, n-are importanţă cine sînt. Am crezut tot timpul în steaua ta şi asta e tot ce contează. Am crezut chiar şi atunci cînd nu reprezentai nimic. În domeniul arheologiei, vreau să zic. Fiindcă în alte domenii, cum ar fi, de pildă, în acela al camaraderiei, ai reprezentat întotdeauna ceva. Erai prietenul desăvîrşit. Un bărbat în care puteai avea încredere. Într-o prietenie, încrederea e baza. Te admir. Ţi-a reuşit tot ce ţi-ai pus în cap. Mă pasionează cărţile tale. Cînd spun că te admir, sînt sincer. Nu eşti ceea ce se cheamă o persoană cu idei, dar nu e grav. Ai avut una, şi ai scos din ea maximum de profit.

— Ştiu cine eşti, a repetat prietenul meu. În sfîrşit, ştiu.

Rostea doar cîteva cuvinte, de fiecare dată aceleaşi, avea şi acum o singură idee şi din ideea aceasta izbutea să croiască replicile unei conversaţii decisive. Îl sunam pentru ultima oară şi ştia.

— Mi-am reamintit o mulţime de lucruri, a spus prietenul meu. Parcă s-ar fi deschis un dig. Credeam că am uitat. Ştiu cine eşti.

Cînd se rupe un dig e inutil să-l cîrpeşti. Laşi apa să curgă, îi priveşti unda învolburată şi te amăgeşti cu gîndul că puţini au posibilitatea să contemple un asemenea prăpăd.

— Nu m-am gîndit că bursa aceea putea să aibă atîta însemnătate pentru tine, a zis prietenul meu. Cînd eşti tînăr, e altfel: înhaţi şi gata. Cineva trebuia s-o capete. Privind în urmă, o seamă de amănunte încep să aibă un înţeles şi o dimensiune. La vremea lor însă nu aveau nici una. Bursa, o ştii prea bine, era o ocazie. Şi tu şi eu am mai avut ocazii. Cu ce te îndeletniceşti? Nu ţi-am întîlnit numele în nici o publicaţie ştiinţifică. Altele, bănuieşti, nu citesc. Singura chestiune pe care mi-o reproşez e una benignă: ţi-am uitat numele. De ce taci?

Am apăsat tare de tot receptorul de ureche şi cartilagiul pavilionului s-a fisurat.

— În ultima vreme m-am gîndit la noi, a continuat el. Am căutat nişte explicaţii. Nu e sigur că ai fi reuşit să participi la săpături. A fost o campanie dură. O căldură insuportabilă, fonduri puţine, tot felul de privaţiuni. Dă-mi voie să am o părere. Părerea mea e că nu ai o structură sufletească potrivită pentru o competiţie. O intuiţie, da, e o intuiţie. Problema e însă cum o materializezi. Recunosc: intuiţia ta a fost

strălucită. Mulți văd idei, din care pînă la urmă nu se alege nimic. Darul meu e să cultiv idei din care alții nu aleg nimic. Mă asculți ? De ce nu spui nimic ? Nu mă consider vinovat. Nu cunosc ratat, care să nu-l facă pe altul responsabil de neșansa lui. Poate că greșesc. Aș vrea să discutăm toate astea pe îndelete. Timpul nu-i pierdut. Nu sîntem bătrîni. Te pot ajuta să o iei de la capăt. Am unele posibilități. Să fii, de pildă, asistentul meu. Aș vrea să te mai caut. Spune-mi la ce număr de telefon răspunzi. Nu pot să îmi amintesc numele tuturor colegilor de facultate. Spune-mi cum te chea...

Am pus receptorul în furcă și mi-am masat urechea. Un exercițiu dureros, totuși plăcut. Genul de suferință oportună, de natură a-ți distrage atenția de la unele gînduri perfect inoportune.

Am revenit la fereastră. În apartamentele familiilor Guțetoiu, Modolea, Cotigă, Alipie, Tipariu, Oprișcă, Popescu și Rață luminile erau toate stinse.

*

Un bărbat, mai degrabă uscat decît înalt, mai curînd bine conservat decît tînăr, unul din indivizii aceia care, indiferent de situație sau anotimp, poartă haine de culoarea fontei și a fierului crud, costume cu croiala simplă, o tăietură atît de netă încît anumite persoane o socotesc pedantă, iar altele distinsă, stătea, de o bună bucată de vreme, în cadrul ferestrei din sufrageria unui apartament gol și tot ce vedea era un cer albastru, un ton saturat și convențional, și creștetul veșted și solemn al unui platan.

Într-un oraş se găsesc o mulţime de apartamente de unde, în orice parte ţi-ai arunca privirea, descoperi o mare de acoperişuri şi un petec de cer.

Am format numărul apartamentului 172, din strada Atmosferei blocul B, etajul IV şi am aşteptat.

Bărbatul a căutat descumpănit în jur şi, cu oarecare surpriză şi, s-ar fi zis, stînjeneală a descoperit telefonul. Un aparat negru, masiv şi lucios, unul din obiectele ce inspiră, datorită liniei sale demodate, dar ferme, şi a sunetului uşor dogit, un vag sentiment de deriziune, senzaţia a ceva ce s-a pierdut odată pentru totdeauna. Telefonul se găsea aşezat în mijlocul camerei, pe un taburet scîlciat. Taburetul, aparatul cu marca „Kierkegaard" şi un cuier erau singurele lucruri rămase de la vechiul proprietar. Apartamentul, proaspăt văruit, purta, ori poate numai lăsa această impresie, urma unei folosinţe temporare.

Bărbatul a ridicat receptorul şi s-a interesat, cu un glas ce dovedea sobrietate şi deprinderea de a fi gentil, indiferent de situaţie, cine sună.

— E o locuinţă drăguţă, am spus. Cu unele remedieri, dealtfel minime, e ca nouă.

— Tocmai asta şi constatam, a răspuns.

— Sînt fostul proprietar. Nu ne-am cunoscut. Ştiţi doar cum e: vinzi o casă, cumperi o alta. Un notar priceput în tranzacţii imobiliare e aproape o investiţie. Poate, cîndva, ne vom cunoaşte.

— Poate, a spus nu exagerat de convins omul cu care conversam.

— Nu intenţionam să vă deranjez. O afacere terminată e o afacere terminată. Cine a zis oare asta? A intervenit o ches-

tiune. Povestea, desigur, nu vă implică în nici un fel. E vorba de o femeie. O cheamă Caterina.

— Nu-mi dau seama cu ce vă pot fi de folos.

— Nu trebuie să faceţi nimic. Ar fi urmat să am cu Caterina o discuţie. Mă întreb dacă nu-i pe aproape.

— Ce vreţi să spuneţi ?

— Vreau să spun că pe undeva, prin preajmă, în hol, în dormitor ori poate chiar în spatele dumneavoastră se găseşte o persoană şi că vă rog să o chemaţi la telefon. O femeie slăbuţă şi cu psihologie de învins, care se îmbracă şi vorbeşte cu tonul unui învingător. Sînt exact elementele după care o recunoaşteţi oriunde aţi întîlni-o. Nu e o femeie oarecare, ci qintesenţa categoriei de care aparţine. De aici încep complicaţiile : cunoşti un om şi te trezeşti că, în realitate, ai de-a face cu o întreagă categorie umană.

— Nu cred, a zis cu vădită plictiseală noul proprietar al apartamentului 172, că e descrierea după care identifici o persoană. Şi nici nu îmi imaginez cum ar reuşi să intre. Uşa e încuiată. Am verificat. Ştiţi, sînt o persoană mai în vîrstă. Îmi place să verific dacă am încuiat uşa.

Un bărbat de modă veche, pentru care plăcerea de a limpezi circumstanţele, în care o anumită întîmplare se putea petrece, era mai importantă decît plăcerea ce ar fi consumat-o dacă întîmplarea aceea se petrecea efectiv. Cunoşteam bine genul. Tipul de om convins că reprezintă un gen. Şi încă unul remarcabil. Bisocea ar fi ştiut să-l definească în felul franc şi eficient în care le definea Bisocea pe toate : un cabo-

tin. Era destul să întoarcă puţin capul. Caterina, în rolul etern al femeii părăsite de un laş, îşi frăgezea între dinţii ei albi şi ascuţiţi replica.

— Eşti un tip slab, a zis Caterina. Îi semeni lui Mierlă. Destinul meu e să ameliorez firi labile. Tu, cel puţin, eşti consecvent. Atît cît poate să fie cineva, pentru care minciuna e raţiunea lui de a fi. Unul care vede ceea ce nu există şi aude ceea ce n-are sunet. Tot ce nu se schimbă la tine este ideea de a schimba. Auzi, mă Cucu, omul-care-schimbă, a zis cu patimă Caterina, încerc să-i pun un nume plecării tale şi nu găsesc decît unul. Laşii mă dezgustă. E ceva cu care nu reuşesc să mă deprind. Du-te dracului!

— Caterina, am spus, nu-mi place cum vorbeşti. Nu insulţi cu destulă naturaleţe. Nu eşti dotată pentru insultă.

— Nu sînt, dar învăţ. Du-te la dracu!

— Caterina, am spus, nu sînt laş. Am o adresă. Am contractat o casă. Un apartament într-un bloc nou. O locuinţă pentru un bărbat şi o femeie cu firi ameliorabile. Caterina, e un bloc dat de curînd în folosinţă. N-are telefon, n-are administrator, iar primul locatar sînt eu.

— Iubitul meu, a zis într-un tîrziu Caterina, tot ce trebuia să se întîmple, s-a întîmplat. Tu eşti acelaşi, eu însă m-am schimbat. Tot ce ştiu despre casa asta, de la tine am învăţat. M-ai învăţat să văd, şi, iată, ochii mei privesc pe geam şi îşi luminează retina cu lumina luciului de ape. M-am ataşat de lucruri. Mi-ar lipsi şemineul cu coloane, candelabrul cu coloane şi ferestrele încadrate cu coloane. Cînd dai de bine, cu greu te întorci la ce a fost. Am să

mă așez în fața focului, am să mă uit la jarul rubiniu din șemineu, și am să te evoc. Ai avut dreptate : anii trec repede, zilele se scurg anevoios. Ai dispărut de abia o zi și s-au și scurs o mie de ani. Sînt femeia din Warka, tu ești suveranul îndrăgostit de imaginea mea în alabastru. Am să am grijă de lucrurile tale. Țin în mîini vasul de cristal și încep să-i pricep frumusețea. Ceea ce nu vedeam, începe să existe.

— Caterina, am repetat, am o casă. Totul într-însa e nou. Trebuie doar s-o vezi. Un lucru nou e un lucru nou.

— Vorbești ca meșterul, a remarcat Caterina. În clipa în care apare, ți-l trimit. Și-n cea mai nouă casă îți trebuie un meșter. Contează pe mine : le rezolv pe toate. A fost mai greu cu sîrma, dar pînă la urmă le-am livrat-o. Stăteam în mijlocul odăii goale, priveam țintă la telefon și mă simțeam trădată. O scrisoare de la tine ar fi simplificat totul. Indiferent ce-mi scriai. Două povești diferite, care sfîrșesc la fel... Nu cad două bombe în aceeași groapă, spun soldații cu experiență. Cu excepția gropilor în care cad. Telefonul m-a salvat. Am simțit că pot fi utilă unor oameni. I-am dat fabricii din Baloteşti sîrmă, var, ciment și redresoare. Cît au vrut. M-au sunat ca să-mi mulțumească. Au zis că-i fac fericiți. Îți dai seama, fericiți ! Cu numai un vagon de sîrmă ! Cu Liviu să n-ai grijă. S-a schimbat mult. S-a maturizat. La șaisprezece ani, te poți maturiza într-o noapte...

— Caterina, am strigat, termină cu fleacurile ! E important să mă asculți și să faci ce-ți cer. Ia un creion și o hîrtie și scrie ce-ți dictez. E adresa casei noastre...

— ...Liviu nu mai e îndrăgostit de mine. Îmi pare rău. Nu-i prea ușor să descoperi că pierzi deodată dragostea a doi bărbați. A fost foarte convingător. Are pentru mine un acut sentiment de prieten. Așa a și zis : o prietenie acută, ceva ce simți îndeobște doar pentru un bărbat. Cînd ești bărbat, bineînțeles. Și Liviu e bărbat. Și-a clarificat radical senzațiile. A fost foarte masculin, dacă pricepi ce vreau să zic. Nițel prea masculin.

— Caterina, am urlat, asta nu poate să continue la nesfîrșit. Să punem ordine în viața noastră. Iei un taxi și vii.

— ...Cît despre administrator, a zis încet Caterina, ne-am pripit. E o persoană de treabă. Doamnă, a spus, dacă ar fi după mine... Vroia să mă convingă că locatarii pot fi sfătuiți să renunțe la mare parte din întrebări. Are idei de bun simț. Mă gîndesc că tocmai din cauza aceasta a acceptat să fie administrator : ca să îi împiedice pe locatari să săvîrșească un abuz. Nu eu am vorbit de abuz, ci el.

— Caterina ! Caterina ! Caterina !

Nu reușesc să spun mai mult. Din pricina țipătului, răgușisem.

— Ce vreți să spuneți ?

— Vorbeam cu Caterina. De ce m-ați întrerupt ? Lăsați telefonul. E important să mă asculte.

— Cine e Caterina ?

Noul proprietar avea un glas de medic psihiatru într-o conversație cu un pacient dificil.

— Am vorbit cu ea. V-am spus c-o să mă caute o femeie. Era în spatele dumneavoastră. Mi-ați dat-o la telefon. Pe femeie o

cheamă Caterina. Vă rog, rugați-o să nu plece.

— N-ați vorbit cu nimeni, m-a asigurat cu vădită pacientă bărbatul. Am fost să verific dacă ușa de la intrare e închisă. Deși vezi bine, nu era nevoie să verific. Abia am pus o încuietoare nouă. Dar m-ați *somat* s-o fac. Aveți un ton atît de sigur, încît m-aș fi simțit puțin vinovat dacă nu vă ascultam. Am cercetat atent toate camerele. Vă comunic cu toată satisfacția că apartamentul este, conform clauzei contractuale, gol.

Sfîrșit

UNELE PRECIZĂRI

Spirituala zicere, cu care se deschide romanul „Firul principal" e împrumutată dintr-un roman de acțiune. Am notat-o, neștiind cînd și în ce fel îmi va fi de folos. Din cîte îmi aduc aminte, îi este atribuită lui Confucius. Traducere a unei traduceri, e destul de puțin probabil ca butada în chestiune să conserve tot sensul original. Faptul cerea o precizare.

La mijlocul capitolului al 31-lea, sfîrșitul citatului din „Erezia"... lui Miclescu reia, cu unele modificări — pe care le-am putea numi „de adecvare" — finalul cărții fizicianului Steven Weinberg „Primele trei minute ale universului".

În parabola roșcovanului, cititorul va fi recunoscut, desigur, întreagă și în parafraze, povestioara lui Daniil Harms intitulată: „Caietul albastru".

În ce privește romanul „Cuadratura cercului", în dialoguri apar, în cîteva rînduri, aforisme cunoscute ori părți din acestea. Întrucît în conversațiile curente, ce tind a exprima generalul, se citează adesea, corect sau cu remanieri dictate de situație spusa notorie a unor înțelepți, mă simt dator să mărturisesc că am urmat practica, fără însă a abuza. Dacă un personaj e în situația să exclame: „Noaptea nu e un sfetnic bun", ar fi exagerat, gîndesc, să procedez — întru descurajarea vînătorilor

de plagiate — la o trimitere bibliografică. Mai ales că propoziţiunea de referinţă — Noaptea e un sfetnic bun — pare să fi intrat în fondul paremiologic.

Lector ARISTIDE POPESCU
Tehnoredactor MARTA FOIAŞ

Apărut 1985 Bun de tipar 9.07.1985
Coli tipar 10,88

Tiparul executat sub comanda nr. 172
la Intreprinderea Poligrafică Galaţi
B-dul George Coşbuc nr. 323 A
Republica Socialistă România

Lei 7,75

De același autor la EDITURA EMINESCU

Povestiri diferite
Noiembrie viteză (roman)
Banda lui Möbius (roman)
Istoria unui obiect perfect (povestiri)
Mihai, stăpînul, și sluga lui, Mihai (povestiri)